

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM
"TRAKYA'NIN GELECEĞİ"
12-13 MAYIS 2022 | 12th - 13th MAY 2022

SEMPOZYUM TAM METİN BİLDİRİLER

SEMPOZYUM KONULARI

- Eğitim, Sosyal Yaşam, Sağlık - Üniversite ve Kent - Gıda, Tarım ve Hayvancılık - Sanayi ve Ticaret
- Tarih, Kültür, Turizm, Coğrafya - Yenilenebilir Enerji - Ar-Ge ve İnovasyon - Teknopark, Teknokent, Kuluçka Merkezleri
- Serbest Bölge Uygulamaları - Kırsal Kalkınma, Altyapı - Sosyal ve Beşeri Kalkınma - Göç, Demografik Hareketlilik
- Sosyal Hizmet, Kent Sosyolojisi - Yerinden Yönetim - Doğal Yaşam
- Education, Social Life, Health - University and City - Food, Agriculture and Livestock - Industry and Trade
- History, Culture, Tourism, Geography - Renewable Energy - R&D and Innovation - Technopark, Technocity, Incubator Centers, Startup
- Free Zone Applications - Rural Development, Infrastructure - Social and Human Development
- Migration, Demographic Mobility - Social Work, Urban Sociology - Decentralization - Natural Life

CONGRESS TOPICS

SEMPOZYUM BAĞLANTI ADRESİ
<http://bolgeselkalkinma.comu.edu.tr>

SYMPOSIUM LINK ADDRESS
<http://bolgeselkalkinma.comu.edu.tr>

**T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ**

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN
ROLÜ SEMPOZYUMU**

'TRAKYA'NIN GELECEĞİ'

**12-13 MAYIS 2022
ÇANAKKALE / TÜRKİYE**

**DÜZENLEYEN
T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ**

ISBN: 978-625-8278-17-0

2022

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART UNİVERSİTY

**THE ROLE OF UNİVERSİTES IN THE 5TH INTERNATIONAL
REGIONAL DEVELOPMENT SYMPOSIUM**

'FUTURE OF THRACE'

**MAY 12-13, 2022
ÇANAKKALE / TÜRKİYE**

ORGANIZED BY

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART UNIVERSITY

ISBN: 978-625-8278-17-0

2022

İÇİNDEKİLER

Önsöz	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sedat MURAT	1
Sempozyum Hakkında	Düzenleme Kurulu Başkanı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Okhan AKDUR	2
Kurullar		3
Program		7
Açılış Konuşmaları		12
Tam Metinler		14

TAM METİN LİSTESİ

Köprülerin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri Ve Çanakkale 1915 Köprüsü	Armağan Türk	1
Sağlık Turizmi Ve Marka Destinasyonlar: Sağlık Turizmi Marka Destinasyon Olma Yolunda Edirne'nin Swot Analizi	Özlem Aladağ Bayrak, Emel Gönenç Güler	11
2012-2021 Yılları Arasında Edirne İli İç Göç Hareketlerinin Tük Verileri İle İncelenmesi	Özge Alev Sönmez Çalış, Elif Alp	21
Direnç Nokta Kaynağının Muayene Yöntemleri Ve Dokümantasyonu	İsmail Kalkan, Eren Uyan, Atilla Baytemür	35
Trakya Bölgesinde Kaynaklı İmalat Yapan İşletmelerde Kaynak Robot Teknolojisi Gelişmelerin Bölgesel Kalkınmadaki Rolünün Değerlendirilmesi	Gökhan Tımaç, Özkan Münüklü	46
Yerel Yönetim-Üniversite İşbirliğini Yöresel Ve Bölgesel Kalkınmaya Etkilerinin Analizi: Trakya Örneği	Oral Karakaya	62
Tr 21 Bölgesindeki Üniversitelerin Ülke Kalkınmasındaki Rolü	Nisa Nur Tosun, Hamdiye Buzbay	73
Üniversite-Kent Etkileşiminde Gayrimenkul Sektörünün Gelişimine Yönelik Bir İnceleme: Kırklareli Kent Merkezi Örneği	Mete Korhan Özkök, Büşra Begen	79
Tr21 Bölgesinde Ortaöğretim Düzeyindeki Mesleki Eğitimin Genel Görünümü	Elif Alp, Özge Alev Sönmez Çalış	98
Trakya Bölgesindeki Firmaların Hizmet Sektöründe Faaliyetlerini Kısıtlayan Faktörler Ve İhracat Miktar Endeksine Etkisi	Saniye Yıldırım Özmutlu, Korhan Arun	108
Köprülü Vinç Operatörlerinin Uygulamaya Yönelik Yeterliliklerinin İncelenmesi	İsmail Kalkan, Eren Uyan, Atilla Baytemür	114
Aidiyet, Kent Kimliği Ve Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişki: Çorlu Örneği	Ali Can Yılmaz, Şeniz Özhan	126
Süt Üreticisi Aile İşletmelerinin Pazarlama Sorunları ve Üniversitelere Yönelik Beklentileri: Pilot Bir Araştırma	Mehmet Can Demirtay	137
Trakya Üniversitesi Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları: Turizm İşletmeciliği Ve Finans Ve Bankacılık Bölümlerinde Bir Çalışma	Başak Özyurt, Müjde Bekdaş, Seda Demir, Aydemir Ay, Emel Gönenç Güler	149
Yükseköğretim Kurumlarında Küresel Sürdürülebilirlik, Sağlıklı Çevre Bilinci Ve Yeşil Kampüs Anlayışı	Yunus Kuloğlu	168

ÖNSÖZ

Sempozyum Hakkında

Sürdürülebilir kalkınmanın temel dayanağı, üniversitelerin ortak akıl, etkileşim, işbirliği başlıkları çerçevesinde sürdürülebilir bölgesel kalkınma adına gerçekleştirdikleri projeleri, analiz ve sentezleri olup, yarattıkları etki sadece buldukları kendi bölgeleriyle sınırlı kalmayıp yakın coğrafik bölgelere de hızla yayılmaktadır. Üniversitelerin hem dünyadaki gelişmeleri takip ederek küresel normlu bir üniversite olmak, hem de bölge ile işbirliği içerisinde olarak, bölge sorunlarına odaklanmak gibi bir misyonları bulunmaktadır.

Güney Marmara ve Trakya bölgelerinde yer alan üniversiteler arasında eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlamak üzere akademik ve idari iş birlikleri yapmak, kamu-üniversite-sanayi işbirliğini ve üniversite-şehir bütünleşmesini ileri düzeylere taşımak amacıyla 2012 yılında kurulan Trakya Üniversiteler Birliği halihazırda bölgede bulunan 5 saygın üniversite ile varlığını sürdürmektedir. Temel misyonu; bölge kalkınmasından ülke kalkınmasına katkı sağlamak başta olmak üzere akademik camianın bulunduğu yöreye çeşitli yönlerden destek olmak olan Birlik kapsamında, üye üniversiteler arasında ortak yüksek lisans, doktora, uzaktan eğitim protokolleri oluşturulmakta, araştırma laboratuvarlarıyla ortak kullanım çalışmaları yürütülmekte ve diğer sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi adına her yıl çeşitli adımlar atılmaktadır.

Trakya Üniversiteler Birliği Trakya bölgesinde yer alan üniversiteler arasında işbirliğini güçlendirmek amacıyla 2012 yılında 4 üniversitenin katılımıyla kurulmuştur. Birlik şu anda 5 saygın üniversite ile varlığını sürdürmektedir. Trakya Üniversiteler Birliğinin temel amacı, Trakya ve Güney Marmara bölgesinde yer alan üniversiteler arasında eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlamak üzere akademik ve idari iş birlikleri yapmak, kamu-üniversite-sanayi işbirliğini ve üniversite-şehir bütünleşmesini ileri düzeylere taşımaktır. Yanı sıra, Trakya Üniversiteler Birliği üye üniversiteler arasında ortak yüksek lisans, doktora, uzaktan eğitim protokollerinin kurulmasında, araştırma laboratuvarlarının ortak kullanımında ve diğer sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerde öncü olma misyonunu da üstlenmiştir.

Günümüzde üniversiteler; bölgesel kalkınmanın lokomotif güçlerinden olup, yalnızca eğitim ve araştırma faaliyetleri ile değil, yenilikçilik kapasiteleri, bölgeleri analiz eden çalışmaları ve buldukları şehirlere yaptıkları bilimsel, sanatsal, kültürel katkılarla, ulusal ve uluslararası saygınlığı olan, bölgesel gelişmenin ve ulusal kalkınmanın en önemli aktörleri arasında yer almaktadırlar.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi olarak, Trakya Üniversiteler Birliğinin kuruluşunun 10. yılında sizleri 12-13 Mayıs 2022 tarihlerinde Çanakkale, Türkiye'de düzenlenecek olan 5.Uluslararası Bölgesel Kalkınmada Üniversitelerin Rolü Sempozyumu'na katılmaya davet ediyoruz.

Trakya Üniversiteler Birliğinin kuruluşunun 10. yılında 12-13 Mayıs 2022 tarihleri arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi dönem başkanlığında gerçekleştireceğimiz 5.Uluslararası Bölgesel Kalkınmada Üniversitelerin Rolü Sempozyumu'nda Sivil Toplum Kuruluşları (STK), Özel Sektör, Kamu Sektörü ve Girişimcilerin çalışmaları yer alacaktır.

Sempozyuma gönderilen tüm özetler hakem süreçlerinden geçecek ve hakem değerlendirmeleri doğrultusunda sözlü sunum olarak kabul edilecektir. Sempozyumda sunulan bildirilerin hepsi kongre özet kitapçığında basılacaktır. Ayrıca sempozyuma gönderilen tam metin bildirilerde yazarlara ISBN numarasına sahip bildiriler kitabında veya makale olarak yayın seçenekleri sunulacaktır.

Sempozyum dili İngilizce ve Türkçedir. İki dilde de gönderiler ve sunumlar yapılabilecektir.

Sempozyumumuza katılımınız bizleri onurlandıracaktır. Saygılarımızla...

Prof. Dr. Okhan AKDUR

ÇOMÜ / Rektör Yardımcısı

Düzenleme Kurulu Adına

KURULLAR

Onur Kurulu

- Prof. Dr. Sedat MURAT, Rektör, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Süleyman ÖZDEMİR, Rektör, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
- Prof. Dr. Erhan TABAKOĞLU, Rektör, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Mümin ŞAHİN, Rektör, Namık Kemal Üniversitesi
- Prof. Dr. Bülent ŞENGÖRÜR, Rektör, Kırklareli Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Okhan AKDUR, Rektör Yardımcısı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Hüseyin ERKUL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Ercan SARIDOĞAN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Pelin KANTEN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Ali AKDEMİR, Arel Üniversitesi
- Prof. Dr. Earl INGRAM, Troy University
- Prof. Dr. Gülten GÜMÜŞTEKİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Alexandra Kaasch, Bielefeld University
- Prof. Dr. Bünyamin BACAK, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Suat UĞUR, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Maria KLIMIKOVA, University of Economics in Bratislava
- Prof. Dr. Peter ACKERS, Loughborough University
- Prof. Dr. Ayten AKATAY, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Nazan YELKİKALAN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Mehmet DEMİRBAĞ, Essex University
- Prof. Dr. Selçuk İPEK, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Meliha ENER, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Cüneyt KILIÇ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Hikmet YAVAŞ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Serdar KURT, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Metin ATMACA, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Selahattin KANTEN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Fatma TAŞ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Murat AYDIN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Mustafa GÖRÜN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Erhan GÜMÜŞ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Yusuf YİĞİT, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Soner KARAGÜL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Prof. Dr. Veli YILANCI, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

- Prof. Dr. Ahmet ATAKIŞI, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Alihsan ÖBEK, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Burak DARICI, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
- Prof. Dr. Cem ÇUHADAROĞLU, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Emel GÖNENÇ GÜLER, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Güney ÇETİN GÜRKAN, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Kahraman BOSTANCI, Balıkesir Üniversitesi
- Prof. Dr. Mehmet Emin ERÇAKAR, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
- Prof. Dr. Mustafa TAN, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Rengin AK, Kırklareli Üniversitesi
- Prof. Dr. Sedat ÜSTÜNDAĞ, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Semiha ÖZTUNA, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Serap ÜNSAR, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Tahir ALTUNBALIK, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Tuncer BÜLBÜL, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Yalçın KAYA, Trakya Üniversitesi
- Prof. Dr. Yüksel TOPALOĞLU, Trakya Üniversitesi
- Prof.Dr. Murat ÇETİN, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Prof.Dr. Murat Selim SELVİ, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Prof.Dr. Ömer AZABAĞAOĞLU, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Prof.Dr. Özgür EROL, Trakya Üniversitesi
- Prof.Dr. Rasim YILMAZ, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Doç. Dr. Özgür TOPKAYA, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Erdal AYDIN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Sena ERDEN AYHÜN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Yener PAZARCIK, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Ali Şahin ÖRNEK, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. İsmail ELAGÖZ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Ünzüle KURT, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Mustafa KARA, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Nur DİLBAZ ALACAĞAN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Burcu KILINÇ SAVRUL, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Feyza ARICA, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Ahmet AYDIN, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
- Doç. Dr. Ali KURT, Kırklareli Üniversitesi
- Doç. Dr. Barış AYTEKİN, Kırklareli Üniversitesi
- Doç. Dr. Berna AK BİNGÜL, Kırklareli Üniversitesi
- Doç. Dr. Beytullah BEKAR, Kırklareli Üniversitesi
- Doç. Dr. Gökhan ILGAZ, Trakya Üniversitesi
- Doç. Dr. Kaplan UĞURLU, Kırklareli Üniversitesi
- Doç. Dr. Levent VURAL, Trakya Üniversitesi
- Doç. Dr. Meltem GÜVENDİR, Trakya Üniversitesi
- Doç. Dr. Meltem OKUR DİNÇSOY, Trakya Üniversitesi

- Doç. Dr. Murat ÖZTÜRK, Kırklareli Üniversitesi
- Doç. Dr. Nural YILDIZTrakya Üniversitesi
- Doç. Dr. Sami BULUTTrakya Üniversitesi
- Doç. Dr. Şengül DEMİRALTrakya Üniversitesi
- Doç. Dr. Gülsevım YUMUK GÜNAYTrakya Üniversitesi
- Doç. Dr. Veli SIRIMTekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Filiz EROĞLUÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Güngör HACIOĞLUÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Tanju ÇOLAKOĞLUÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Erdal EROĞLUÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Sami Sabri TANÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Mesut SAVRULÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Merve ERTOK ONURLUÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Rüya ATAĞLI YAVUZÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Orkun GÖKTEPEÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Canan Öykü DÖNMEZ KARAÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Serkan ÖZDEMİRÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Didem SAYGINÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi İbrahim Tanju AKYOLÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Salih Ziya KUTLUÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Hilal GÖRKEMÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Serkan IŞIKÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi İlknur KARAASLANÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Cemre PEKCANÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Çağrı Emin DEMİRBAŞÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Belma ENGİN GÜDERÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Ayşe ATILGAN SARIDOĞANÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Tuğdem SAYGIN YÜCELÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Ebru KANYILMAZ POLATÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Ali Faruk AÇIKGÖZTekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Aslı Okay ToprakKırklareli Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Deniz EROĞLU UTKUTrakya Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Deniz Yetkin AKERTekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Ebru Zümrüt BOYACIOĞLITrakya Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Necmi BEŞERTrakya Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Özgür ÖZDEMİRTrakya Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Veysi AKINTrakya Üniversitesi
- Dr. Fethiye TİLBETekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
- Arş. Gör. Doruk DERELİÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Gülistan CANÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Mehdiçan ÖZKIRÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Nazife Zeynep ÇAKIRÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

- Arş. Gör. Kübra YILMAZÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Bedirhan KALEÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Tahir Anıl GÜNGÖRDÜÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Borahan ÜNVERÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Yakup TAŞDEMİRÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Kendal DENİZÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Semra TAŞÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Mehmet Emin KENANOĞLUÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Muhammet Fatih ÖZKANÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Murat Çağrı TUNAÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Tuğçe YILDIZÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Oğuz CİÇAKÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Arş. Gör. Esra DEMİRELÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Düzenleme Kurulu

- Prof. Dr. Nazan YELKİKALANÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Erdal AYDINÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. H. Levent DALYANCIÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Sena ERDEN AYHÜNÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Özgür TOPKAYAÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Can KÖSEÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Öğretim Üyesi Filiz EROĞLUÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Öğretim Görevlisi Onur BAYRAMÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Öğretim Görevlisi Yeşim MONUŞÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Dr. Elçin BAYRAKTAR KÖSEÇanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

5. Uluslararası Bölgesel Kalkınmada Üniversitelerin Rolü Trakya'nın Geleceği Sempozyumu Programı

12/05/2022

Açılış Konuşmaları: 12 Mayıs 2022 Perşembe 09:30-12:00

1	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Pelin KANTEN
2	Bandırma Üniversitesi	Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Alparslan SEREL
3	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Yılmaz ÇAKICI
4	Trakya Üniversitesi	Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Murat TÜRKYILMAZ
5	Kırklareli Üniversitesi (TÜB Alt Kurul Dönem Başkanı)	Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Ünal ÇAĞLAR

1. Oturum: Bölgesel Kalkınma: 12 Mayıs 2022 Perşembe 13.00-14.30

	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Burcu KILINÇ SAVRUL
17	Batı Marmara Düzey-1 Bölgesinin İstanbul Sanayisinin Desantralizasyonuna Hazırlık Düzeylerinin Analizi	Muhammed Çubuk
1	Köprülerin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri Ve Çanakkale 1915 Köprüsü	Armağan Türk
2	Bölgesel Kalkınmaya Sosyal Katkı, Herkes İçin Tasarım Dersi Mekansal Erişilebilirlik Değerlendirmeleri; Kırklareli Örneği	Ali Mülayim
31	Üretimi Yönlendirmek, Bölgesel Kalkınmada Mikro Yaklaşım Ve Trakya'da Sanayinin Tanımlanması	Yiğit Aydoğan
3	Hassas Ekosistemlerde Güneş Enerji Santralleri Yer Seçimi – Kırklareli	Azem Kuru

2. Oturum: Üniversite-Kent Etkileşimi: 12 Mayıs 2022 Perşembe 14.30-16.00

	Oturum Başkanı	Prof. Dr. Nazan YELKİKALAN
4	Üniversitelerin Yerel Akademik Bilgi Birikimine Katkıları – Kırklareli Üniversitesi Örneği	Azem Kuru
16	Yerel Yönetim-Üniversite İşbirliğini Yöresel Ve Bölgesel Kalkınmaya Etkilerinin Analizi: Trakya Örneği	Oral Karakaya
18	Üniversitelerin Bölgesel Patent Başvurularına Etkisi: Marmara Bölgesi Örneği	Sibel Tokatlıoğlu, Esin Cumhuri Yalçın
20	Tr 21 Bölgesindeki Üniversitelerin Ülke Kalkınmasındaki Rolü	Nisa Nur Tosun Hamdiye Buzbay

3. Oturum: Üniversite Kent Etkileşimi: : 12 Mayıs 2022 Perşembe 16.00-17.30

	Oturum Başkanı	Dr.Öğr.Üyesi RÜYA ATAKLI YAVUZ
33	Yükseköğretim Kurumlarında Küresel Sürdürülebilirlik, Sağlıklı Çevre Bilinci Ve Yeşil Kampüs Anlayış	Yunus Kuloğlu
22	Üniversite-Kent Etkileşiminde Gayrimenkul Sektörünün Gelişimine Yönelik Bir İnceleme: Kırklareli Kent Merkezi Örneği	Mete Korhan Özkök, Büşra Begen
32	Aidiyet, Kent Kimliği Ve Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişki: Çorlu Örneği	Ali Can Yılmaz Şeniz Özhan
26	Tr21 Bölgesinde Ortaöğretim Düzeyindeki Mesleki Eğitimin Genel Görünümü	Elif Alp, Özge Alev, Sönmez Çalış
19	Trakya Üniversitesi Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları: Turizm İşletmeciliği Ve Finans Ve Bankacılık Bölümlerinde Bir Çalışma	Başak Özyurt Müjde Bekdaş Seda Demir Aydemir Ay Emel Gönenç Güler

13/05/2022

4. Oturum: Sosyo-Ekonomik Analizler : 13 Mayıs 2022 Cuma 09.30-11.00

	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Sena ERDEN AYHÜN
7	2012-2021 Yılları Arasında Edirne İli İç Göç Hareketlerinin TÜİK Verileri İle İncelenmesi	Özge Alev Sönmez Çalış Elif Alp
21	Çanakkale 2021 Yılı İşgücü Piyasasına Yönelik Değerlendirmeler	Hayrettin Karacan
27	Trakya Bölgesindeki Firmaların Hizmet Sektöründe Faaliyetlerini Kısıtlayan Faktörler Ve İhracat Miktar Endeksine Etkisi	Saniye Yıldırım Özmutlu Korhan Arun
34	Süt Üreticisi Aile İşletmelerinin Pazarlama Sorunları ve Üniversitelere Yönelik Beklentileri: Pilot Bir Araştırma	Mehmet Can Demirtaş
23	Trakya Bölgesinde Coğrafi İşaretleme Çalışmaları ve Bölge Ekonomisine Katkısı	Özgür Karadaş, Emine Yılmaz, İsmail Yılmaz, Ümit Geçgel
11	Çanakkale Kenti ve Yakın Çevresinde Tarımsal Uygunluğun Belirlenmesi ve Kentsel Tarıma İlişkin Önerilerin Sunulması	Ayşe Esra Cengiz, Elife Akyar, Melis Aykaç

5. Oturum: Ar-Ge ve İnovasyon 13 Mayıs 2022 Cuma 11.00-12.00

	Oturum Başkanı	Dr.Öğr.Üyesi Bilge ÇAVUŞGİL KÖSE
8	Yerel Yönetim Personelinin Bilgi Teknolojileri Kullanımına İlişkin Sorunlarının Araştırılması	Hande Taşkın, Mehmet Ali Salahlı
13	Bölgesel Kalkınmada Ar-Ge Ve İnovasyonun Önemi: Çanakkale Teknopark Örneği	Meltem Tarı Özgür
35	Yengeç Sepeti Sendromu: Kavramsal Çerçeve ve Yengeç Davranışları Modeli	Fulya ÖZDEMİR Serkan ÖZDEMİR
36	Trakya Bölgesindeki Teknolojik Dönüşüm Kapsamındaki Faaliyetlerinin İncelenmesi ve Teknoloji Düzeyinin Artırılmasına Yönelik Model Çalışmaları	Gökhan TİMAÇ
37	Trakya Bölgesindeki İşletmelerde Yalın Üretim Metodları İle Verimliliğin Artırılmasına Yönelik Model Çalışmaları	Gökhan TİMAÇ

6. Oturum: Turizm 13 Mayıs 2022 Cuma 14.00-15.00

	Oturum Başkanı	Prof. Dr. Mustafa BOZ
5	Sağlık Turizmi Ve Marka Destinasyonlar: Sağlık Turizmi Marka Destinasyon Olma Yolunda Edirne'nin Swot Analizi	Özlem Aladağ Bayrak Emel Gönenç Güler
6	An Innovative Potential In Thrace Region's Sustainable Tourism: Aquamarine Wreck Tourism	Gökhan Ak
38	Yemek Hizmetleri Sektöründe İş Sağlığı Ve Güvenliği Uygulamaları İle Örnek Risk Değerlendirme Çalışması	Fatma Nur ÇİFTÇİ, Can KÖSE

7. Oturum : Mesleki Konular 13 Mayıs 2022 Cuma 15.00-16.00

	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Ünzile KURT
12	Gazaltı Kaynak Yöntemi İle Üretim Yapan İşletmelerde Akreditasyon Denetlemelerinin Kalite, Verimlilik Ve Maliyete Sağladığı Olumlu Etkiler	İsmail Kalkan , Atilla Baytemür, Eren Uyan
14	Trakya Bölgesinde İmalat Yapan Sanayi Ve Kuruluşlarında Tahribatsız Muayenelerde Kullanılan Endüstriyel Radyografide İş Sağlığı Ve Güvenliğinin İncelenmesi	Murat Şahin, Gökhan Tımaç, İsmail Kalkan
15	Trakya Bölgesinde Kaynaklı İmalat Yapan İşletmelerde Kaynak Robot Teknolojisi Gelişmelerin Bölgesel Kalkınmadaki Rolünün Değerlendirilmesi	Gökhan Tımaç, Özkan Münüklü
29	Köprülü Vinç Operatörlerinin Uygulamaya Yönelik Yeterliliklerinin İncelenmesi	İsmail Kalkan, Eren Uyan , Atilla Baytemür
28	Üniversiteler, Endüstriyel Kümelenmeler ve Bölgesel Kalkınma: Dünyadan Örnekler	Murat Çetin

8. Oturum : Mesleki Konular 13 Mayıs 2022 Cuma 16.00-17.00

	Oturum Başkanı	Dr. Öğr.Üyesi FATİH YONAR
24	Kültürel Miras Eserlerinin Çok Sensörlü Fotogrametri İle Analizi	Berna Pamuk, Özgün Akçay
25	Binaların Enerji Sürdürülebilirliğinde Fotogrametrinin Rolü	Deniz Sakalp, Özgün Akçay
9	Beton Dayanımının Fotogrametrik Analizi	Merve Deliavcı, Özgün Akçay, Selen Aktan
10	Direnç Nokta Kaynağının Muayene Yöntemleri Ve Dokümantasyonu	İsmail Kalkan , Eren Uyan , Atilla Baytemür

Kapanış Konuşması: 13 Mayıs 2022 Cuma 17:30

1	Trakya Üniversiteler Birliği Genel Sekreteri	Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ATALAY
2	Düzenleme Kurulu Başkanı / ÇOMÜ Rektör Yardımcısı	Prof. Dr. Okhan AKDUR

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Online çevrimiçi olarak gerçekleştirilen; “5. Uluslararası Bölgesel Kalkınmada Üniversitelerin Rolü Trakya'nın Geleceği Sempozyumu” açılış konuşmalarıyla başladı. ÇOMÜ ev sahipliğinde düzenlenen sempozyumun açılış konuşmasını ÇOMÜ Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Pelin Kanten, gerçekleştirdi. Küreselleşme ve bölgesel kalkınmanın ilişkisi ile önemine değinen Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Pelin Kanten; üniversitelerin, rekabetçi ve yenilikçi bölgesel gelişmenin temel unsurları olduğunu söyledi.

Bölgesel kalkınmada bilginin ticarileştirilmesi ve üretim faktörüne dönüştürülmesini üniversitelerin sağladığını ifade eden Prof. Dr. Pelin Kanten, “Beşeri sermaye yaratarak ekonomik gelişmeye katkı sağlayan üniversiteler, bölgesel düzeyde rekabet edilebilirlik, bilgi ve yeteneklerin bulunabilirliği gibi hususlarda bölgesel ekonomik gelişmenin anahtar unsurları olmaktadır. Üniversitelerin buldukları bölgeye temel olarak istihdam kaynağı yarattığını, mal ve hizmet alım döngüsünün devamlılığını sağladığını, sosyo-kültürel alt yapıyı oluşturmaya destek verdiğini ifade etmek mümkündür.” şeklinde konuştu.

Sürdürülebilir kalkınma ve üniversite ilişkisinin önemini anlatan Prof. Dr. Pelin Kanten, Trakya Üniversiteler Birliği'nin hem ülke ekonomisi hem de bölge ekonomisine katkı sağlama hedefiyle yürüttüğü işbirliği ve ortaklıkları her geçen gün daha ileri taşıdığını ifade etti.

Bandırma Üniversitesinin Trakya Üniversiteler Birliği'ne katıldığı günden bu yana birlik etkinliklerine heyecanla iştirak ettiklerini vurgulayan Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Alparslan Serel, 5'inci kez düzenlenen bölgesel kalkınma ana temalı sempozyumun sağladığı bilgi alışverişinin çok değerli olduğunu kaydetti. Çok boyutlu ve değişkenli bir konu olan bölgesel kalkınma konusunda üniversitelerin ön plana çıktığını hatırlatan Prof. Dr. Alparslan Serel, sempozyumun kalkınma dinamiklerinin derli toplu ele alındığı bir platform haline dönüştüğünü söyledi.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Şubat 2022'de Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmalarını yayına sunduğunun altını çizen Prof. Dr. Serel, ilçe bazında 56 göstereyle ele alınan sosyo-ekonomik verilerin büyük bölümünün üniversitelerle ilgili olduğuna değindi. Üniversitelerin buldukları bölgenin kalkınmasındaki etkisi üzerinde de duran Serel, uluslararasılaşma ve uluslararası öğrencilerin de kalkınmaya katkı sağladığını aktardı.

Bölgesel kalkınmada üniversitelerin önemine değinen Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Yılmaz Çakıcı ise, üniversitelerin hem buldukları bölgeye hem de tüm ülkenin kalkınmasına daha fazla katkı sağlamak için işbirliğini arttırmaları gerektiğini söyledi.

Trakya Üniversiteler Birliği'nin düzenlediği Bölgesel Kalkınmada Üniversitelerin Rolü sempozyumlarının bu yıl 5'inci kez yapılmasının gelenekselleştirilmesinin bir göstergesi olduğunu anlatan Trakya Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Murat Türkyılmaz, Trakya Üniversiteler Birliği'nin bir yılda 30 yakın etkinlik yaptığını hatırlattı. Düzenlenen etkinliklerden en önemlilerinden birinin Bölgesel Kalkınmada Üniversitelerin Rolü sempozyumları olduğunu vurgulayan Prof. Dr. Murat Türkyılmaz, sempozyumun sürekli olmasını umut ettiğini belirtti. Kamu, sanayi ve üniversite işbirliğinin önemine dikkat çeken Prof. Dr. Türkyılmaz, söz konusu işbirliğine yapılacak her katkının büyük önem taşıdığına dikkat çekti.

Trakya Üniversiteler Birliği Alt Kurul Dönem Başkanı Kırklareli Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. nal ağlar ise, Trakya niversiteler Birliği'nin Türkiye'deki diğer niversite birliklerinin en iyi örnekleri biri olduğunu vurguladı. Yaptığı konuşmada TB'n yoğun faaliyetlerinin önemlilerinden birinin Bölgesel Kalkınma Sempozyumları olduğunun altını çizen Prof. Dr. nal ağlar, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının ortadan kalkmasının sağlanması'nın önemli olduğunu ifade etti. Sempozyumda bölgelerin kalkınma ve ekonomilerinin gelişmesine yönelik potansiyellerinin tespit edilmesi yönelik çalışmaların da değerlendirileceğini söyleyen Prof. Dr. ağlar, bölgesel kalkınmaya yönelik uygulanabilir projeler geliştirilmesini umut ettiğini belirtti.

Trakya Bölgesinin çeşitli yönlerle çok büyük bir potansiyele sahip olmasına rağmen bu potansiyeli tam olarak kullanamadığını düşündüğünü söyleyen Kırklareli Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. nal ağlar, Trakya Bölgesinin potansiyelinin ortaya çıkarılmasının ve kullanılmasıyla ilgili TB niversitelerine ciddi görevler düştüğünü sözlerine ekledi.

Açılış konuşmalarının ardından ara verilen sempozyumda ğlenden sonra başlayan oturumlarda ilk gün bölgesel kalkınma ve niversite kent etkileşimi başlıklı üç oturum gerçekleştirildi. Oturumun ikinci gününde Ar-Ge ve inovasyon, turizm, tarım ve mesleki konularında beş oturum gerçekleştirilecek.

TAM METİN BİLDİRİLER

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

KÖPRÜLERİN BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİLERİ VE ÇANAKKALE 1915 KÖPRÜSÜ

Armağan Türk*

ÖZET

Ulaşım altyapısının geliştirilmesinin başlıca faydaları, şüphesiz, artan erişilebilirlik ve düşük ulaşım maliyetidir. Bunun firmaların maliyet ve üretkenliği üzerinde olumlu bir etkisi olduğu tahmin edilmektedir. Açıkça, kamu altyapısı sağlandığında başlangıç maliyetleri daha düşüktür ve iyileştirilmiş ulaşım sistemleri nedeniyle malzeme tedarik maliyetleri daha düşüktür. Ulaşım altyapısı özelinde köprüler, hammadde ve mal nakliyesi için kullanılır. Köprüler seyahat amaçlı da kullanılabilir. Mal ve hizmet satın almak, köprülerin bir başka ekonomik etkisidir.

Ulaştırma altyapısı projelerinin bölgesel ekonomilerin gelişimi üzerinde önemli etkileri olduğu inancı, genellikle kaynakların ulaştırma altyapısı yatırımlarına tahsis edilmesini haklı çıkarmak için kullanılmıştır. Geleneksel maliyet-fayda analizi kullanan projelerin değerlendirilmesi, yatırımdan kaynaklanan olası bölgesel etkileri yeterince dikkate almadığından, kamu veya özel sektörün sosyo-ekonomik çıkarlarını tatmin edici bir şekilde haklı çıkarmaz. Ulaştırma altyapısı yatırımları ile bölgesel kalkınma arasındaki kesin ilişkiyi ölçmek son derece zordur. Bazı teorik analizler önemli etkilerin varlığına işaret etse de bu çalışmaların mevcut ex-post değerlendirme çalışmalarından elde edilen ampirik kanıtlarla tamamlanması gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmada Çanakkale 1915 Köprüsü'nün bölgesel ekonomilerin gelişimi üzerindeki katkıları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale 1915 Köprüsü, Bölgesel kalkınma, Ulaştırma altyapısı

JEL kodları: H54, O18, R12

ABSTRACT

The main benefits of improving transport infrastructure are undoubtedly increased accessibility and lower transport costs. This is estimated to have a positive impact on firms' cost and productivity. Obviously, initial costs are lower when public infrastructure is provided, and material procurement costs are lower due to improved transport systems. Bridges are used for transportation of raw materials and goods. Bridges can also be used for travel purposes. Buying goods and services is another economic impact of bridges.

The belief that transport infrastructure projects have a significant impact on the development of regional economies has often been used to justify the allocation of resources to transport infrastructure investments. Evaluation of projects using traditional cost-benefit analysis does not satisfactorily justify the socio-economic interests of the public or private sector, as it does not adequately take into account possible regional impacts from the investment. It is extremely difficult to measure the precise relationship between transport infrastructure investments and regional development. Although some theoretical analyzes indicate the existence of significant effects, these studies need to be complemented by empirical evidence from existing ex-post evaluation studies. In this context, the contribution of the Çanakkale 1915 Bridge on the development of regional economies will be discussed in this study.

Keywords: Çanakkale 1915 Bridge, Regional development, Transportation infrastructure

JEL codes: H54, O18, R12

* Dr. Öğretim Üyesi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü, aturk@bandirma.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3573-0922.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Giriş

Ulaşım altyapısının geliştirilmesinin başlıca faydaları, şüphesiz, artan erişilebilirlik ve düşük ulaşım maliyetidir. Firmalar, bu tür kamu sermayesinin “bedava” doğası nedeniyle, projeye fiilen doğrudan katkıda bulunmadan bu gelişmelerden yararlanabilirler. Ulaştırma altyapısının gerçekten de özel üretim sürecinde önemli bir ara girdi olduğu düşünülebilir. Bu nedenle, kullanıcılara ücretsiz veya düşük maliyetle bol miktarda arzının, firmaların maliyet ve üretkenliği üzerinde olumlu bir etkisi olduğu tahmin edilmektedir. Aslında bir mal veya hizmet devlet tarafından sunulduğunda, bir firmanın maliyetini etkiler. Açıkça, kamu altyapısı sağlandığında başlangıç maliyetleri daha düşüktür ve örneğin iyileştirilmiş ulaşım sistemleri nedeniyle malzeme tedarik maliyetleri daha düşüktür. Ayrıca, özel sektöre ait ve işletilen arabaların ve kamyonların kullanışlılığı, bir yol ve köprü ağına bağlıdır. Örneğin, daha iyi yol tasarımları, malzemeleri ve otoyol bakımı, özel sektöre ait ve işletilen araçlardaki aşınmayı ve yıpranmayı azaltabilir ve böylece nakliye maliyetlerini azaltabilir. Ulaşım altyapısı özelinde köprüler, hammadde ve mal nakliyesi için kullanılır. Bunları farklı fabrikalara, depolara, tedarikçilere, distribütörlere, mağazalara ve daha birçok yere taşıyabilirsiniz. Köprüler seyahat amaçlı da kullanılabilir. Mal ve hizmet satın almak, köprülerin bir başka ekonomik etkisidir.

Ulaştırma altyapısı projelerinin bölgesel ekonomilerin gelişimi üzerinde önemli etkileri olduğu inancı, genellikle kaynakların ulaşım altyapısı yatırımlarına tahsis edilmesini haklı çıkarmak için kullanılmıştır. Ancak, bu etkilerin net anlamı veya nasıl değerlendirilebilecekleri henüz belirlenmemiştir. Karar vericiler tarafından ulaşım yatırımlarının değerlendirilmesinde kullanılan genel yaklaşım, maliyet-fayda analizidir. Geleneksel maliyet-fayda analizi, bir ülkeden diğerine değişiklik gösterse de taşımacılığın doğrudan kullanıcı faydalarına odaklandığından, uygulamasında sınırlıdır. Geleneksel maliyet-fayda analizi kullanan projelerin değerlendirilmesi, yatırımdan kaynaklanan olası bölgesel etkileri yeterince dikkate almadığından, kamu veya özel sektörün sosyo-ekonomik çıkarlarını tatmin edici bir şekilde haklı çıkarmaz.

Ulaştırma altyapısını finanse etmenin artan kısıtlamalarıyla karşı karşıya kalan birçok ülke, kaynaklarını topluma net getirilerini en üst düzeye çıkaracak şekilde tahsis etmeye isteklidir. Bu tür bir tahsisi kolaylaştırmak için, ulaşım altyapısına yapılan yatırımın geniş kapsamlı etkilerinin tamamı tam olarak anlaşılmalıdır. Ulaştırma altyapısı yatırımları ile bölgesel kalkınma arasındaki kesin ilişkiyi ölçmek son derece zordur. Bazı teorik analizler önemli etkilerin varlığına işaret etse de bu çalışmaların mevcut ex-post değerlendirme çalışmalarından elde edilen ampirik kanıtlarla tamamlanması gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmada Çanakkale 1915 Köprüsü'nün bölgesel ekonomilerin gelişimi üzerindeki katkıları ele alınacaktır.

Literatür Taraması

Köprü, su kütlesi, vadi veya yol gibi bazı fiziksel engellerin üzerine inşa edilen bir yapıdır ve amacı, bu engelin üzerinden geçilmesini sağlamaktır. Kendi ağırlığının yanı sıra üzerinden geçmesi gereken herhangi bir şeyin ağırlığını güvenli bir şekilde destekleyecek kadar güçlü olacak şekilde inşa edilmeleri gerekmektedir. Köprüler, amaçlanan işlevine, köprü'nün yapıldığı araziye, onu yapmak için kullanılan malzemeye ve mevcut fonlara bağlı olarak farklı malzemelerden ve farklı tasarımlarda inşa edilirler. İlk köprüler doğada kendiliğinden ortaya çıkmışlardır. Bir ağacın dereye devrilmesi ya da dereye yuvarlanan taşlar doğal bir köprü oluşturmuştur. İlk insan yapımı köprülerin Çin'de yapıldığı oradan Hindistan'a yayıldığı düşünülmektedir. Ayrıca Mezopotamya ve Mısırda farklı türlerde yapılmış köprüler görülmüştür. İnsanlar köprüler yapmaya başladıklarında, bunları basit bir biçimde, basit bir destek ve giriş düzeniyle, kesilmiş ahşap kütüklerden veya kalaslardan, taşlardan, bazen de malzemeleri tutmak için bir araya örülmüş doğal liflerin kullanımıyla inşa etmişlerdir. Var olan en eski kemer köprülerden biri, Yunanistan'ın Mora Yarımadası'ndaki Arkadiko Köprüsü'dür. MÖ 13. yüzyıldan kalmaz (Bridgesdb, 2022).

Grafik 1: Arkadiko Köprüsü

Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Arkadiko_Bridge

Köprüler eski çağlardan beri kullanılan yapılardır. İnşalarında yapıldıkları bölgenin kaynaklarına bağlı olarak farklı malzemeler kullanılmıştır. Köprülerin kullanım amaçlarına bakıldığında ilk köprülerin askeri amaçla yapıldığı görülmüştür. Daha sonraki dönemlerde farklı nedenlerle yapılan göçlerde geçilmesi güç nehir ve vadilere köprüler yapılmıştır. Yerleşik hayata geçilmesiyle birlikte oluşan yerlerde nüfusun artmasıyla birlikte kent içi ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla köprüler yapılmıştır. Köprüler sadece yayalar, sadece araçlar için ya da her ikisinin kullanımına yönelik olarak yapılmışlardır. Ulaşım amaçlı köprülerin yapımındaki gelişme tren yollarının kullanımının artması ve motorlu araçların kullanımının yaygınlaşmasıyla olmuştur. Gelişen teknolojiyle birlikte tren yolu köprüleri ve karayolu köprüleri hem sayı hem de nitelik olarak gelişme göstermiştir. Teknik olarak tren yolu ve kara yolunun birlikte bulunduğu ilk köprü 1882 yılında Fransa’da açılan Ligne du Haut-Bugey hattı üzerinde bulunan Cize-Bolozon viyadüğüdür.

Literatürde köprülerin tarihsel gelişimiyle paralel olarak farklı faydaları üzerinde durulmuştur. Bu faydalar genel olarak sosyo-ekonomik etkiler olarak ele alınmıştır. Root ve Ahmed ulaşım altyapı yatırımlarının ekonomi üzerindeki olumlu etkilerini inceleyen ilk çalışmalardan birini yapmıştır. Ulaşım altyapı yatırımlarının hem ekonomik hem de sosyal etkileri olduğu belirtilmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde yabancı yatırımların çekilmesinde ulaşım altyapı yatırımlarının etkile olacağı iddia edilmiştir. Hükümetlerin endüstrileşme politikaları içerisinde yabancı yatırımların gelmesi açısından hükümetin ulaşım altyapısına önem vermesi üzerinde durulmuştur. Çalışmada kişi başına bazda en fazla doğrudan yabancı yatırımı çeken gelişmekte olan ülkelerin, önemli ölçüde kentleşmeye, nispeten gelişmiş bir altyapıya, nispeten yüksek büyüme oranlarına ve kişi başına düşen GSYİH’ya ve siyasi istikrara sahip olan ülkeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Root ve Ahmed, 1979: 757-764).

Jara-Diaz çalışmasında ulaşım faaliyetlerinin kullanıcı faydaları ile ekonomik etkileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ulaşımdan sağlanacak tüketici fazlasının ulaşım hizmeti sunanların piyasadaki durumuyla ilgili olduğunu belirtmiştir. Ulaşım faaliyetini sunan tekeli bir yapıya sahipse tüketici artığının ekonomiye faydaları tam olarak yansımayabileceği öne sürülmüştür. Ayrıca talep esnekliğinin rolü vurgulanmıştır. Çalışmada rekabetçi bir piyasada ve tekeli bir piyasada ulaştırma talebi modellenerek avantaj ve dezavantajları görülmeye çalışılmıştır (Jara-Diaz, 1986: 379-380).

Smith ve Gibb çalışmalarında Manş Tüneli ve bağlantılı ulaşım altyapı yatırımlarının bölgesel ekonomik etkisini incelemiştir. Çalışmada önceki çalışmalardan elde edilen sonuçların ne derecede tutarlı olup olmadığı incelenmiştir. Önceki çalışmalarda gelişme göstermesi beklenen bölgelerin beklenenden daha fazla gelişme gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca önceki çalışmalarda bazı tünel ve köprülerin etkisinin modele dahil edilmediği görülmüştür. Özellikle İngiltere’nin tüneli yakın

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

bölgesinin sağladığı avantaj görece olarak diğer bölgelerden daha fazla olmuştur. Ayrıca tünele yakın bölgelerde sağlanan etkinin dağılımı beklenenden daha homojen gerçekleşmiştir. Çalışma tünelin yarattığı fırsatların önceden tahmin edilenden daha eşit bir şekilde yayılma gösterdiğini ortaya koymuştur (Smith ve Bibb, 1993: 183-184).

Linneker ve Spence İngiltere’de M25 otoyolunun bölgesel etkilerini incelemiştir. Regresyon yöntemi kullanılarak otoyol ve ulaşım altyapıları aracılığıyla ortaya çıkan değişmelerin bölgesel kalkınmayı etkileyip etkilemediği test edilmiştir. Regresyon analizine ayrıca bir dizi başka potansiyel açıklayıcı faktörü de eklenmiştir. Erişilebilirlik, ağır vasıta hareketlerinde zaman, mesafe ve maliyet empedans fonksiyonları eklendiğinde önceki çalışmalardan farklı olarak otoyol ve ulaşım altyapısının ekonomik gelişmeyle olumlu ilişkisi olduğu görülmüştür (Linneker ve Spence, 1996: 77).

2000 yılındaki bir çalışmada ulaştırma yatırımı ve ekonomik kalkınma arasındaki ilişkinin taşımacılığın temel amacı olan mal ve insanları bir yerden başka bir yere taşımaya geçen geniş sonuçları olduğu vurgulanmıştır. Bir piyasa ekonomisinin işleyişinde ulaşımın gerekli olduğuna şüphe olmasa da verimli bir ulaşım sisteminin ekonominin üretkenliğini artırabileceği yollar hakkında hala çok şey anlaşılması gerekliliğine değinilmiştir. Ulaştırmanın ayrıca kalkınmayı ve çevreyi şekillendirmede daha geniş bir role sahip olduğu belirtilmiştir (Eberts, 2000: 1).

OECD’nin 2002 yılında yaptığı bir araştırmada ulaşım altyapı yatırımlarının bölgesel kalkınmaya etkileri incelenmiştir. Çalışmada doğrudan kullanıcı avantajları ve ulaşım ağı üzerinde daha geniş etkiler ele alınmıştır. Ulaşım altyapısı yatırımının doğrudan etkisi, kullanıcıları için seyahat koşullarını iyileştirmek ve böylece kullanıcıların davranışları ağı üzerinde daha geniş etkiler meydana getirebilecektir. Erişilebilirlik, istihdam düzeyi ve konumu, artan verimlilik gibi bir bölgenin yenilenmesine katkıda bulunacak başka etkiler de beklenmektedir. Ulaştırma altyapısına yapılan yatırımın yarattığı dışsallıkların da tanınması gerekmektedir. Bu daha geniş etkiler meydana getirecektir. Beklenen etkiler iki şekilde değerlendirilebilir. Birincisi doğrudan kullanıcı faydalarının ötesine geçen etkileri dahil ederek geleneksel maliyet-fayda analizinin kapsamını genişletmek ve ikinci olarak geleneksel maliyet-fayda analizinin doğrudan kullanıcı yararlarını ve daha geniş etkileri tamamlayıcı analizler olarak sunmaktır. Böylece daha geniş bir değerlendirme çerçevesi sağlamak amaçlanmıştır. Çalışma ulaştırma altyapısı yatırımının hem genel büyümeye hem de faydaların yeniden dağılımına katkıda bulunabileceği üzerinde daha fazla durmaktadır (OECD, 2002: 7-9).

Kidokoro ise ulaşım altyapı yatırımlarının olası etkilerini incelemiştir. Çalışmada ulaştırma altyapı yatırımlarının faydasının üç farklı şekilde hesaplanabileceği ifade edilmiştir. Bunlar; tüm güzergahlardaki tüketici ve üretici fazlalarındaki değişikliklerin toplamı, yatırım yapılan rotalarda tüketicilerin ve üreticilerin fazlalarındaki değişikliklerin toplamı ile diğer tüm rotalardaki ölölü ağırlık kaybındaki değişimin toplamıdır. Çalışmada teoride geçerli olan görüşlerin pratikte de geçerli olup olmadığı tutarlı bir fayda tahmin yöntemi ile test edilmeye çalışılmıştır (Kidokoro, 2004: 276).

2013 yılında yapılan bir çalışmada yollar ve köprülerdeki doğrudan yabancı yatırımlarının bölgesel kalkınma üzerindeki etkisi Hindistan’ın seçilen bölgeleri için analiz edilmiştir. 2005-2010 yılları arasında çift logaritmik panel regresyon modeli yardımıyla Hindistan’daki yol ve köprülerdeki doğrudan yabancı yatırımlarının bölgesel kalkınma üzerindeki etkisi çok önemsiz ve ihmal edilebilir bulunmuştur. Ayrıca, yüksek kişi başına gelir, yüksek sanayi üretimi, yüksek vasıflı işgücü ve yüksek kentsel olanaklara sahip daha geniş coğrafi alanda yollar ve köprülerdeki doğrudan yabancı yatırımlarının bölgesel kalkınmaya katkısı yüksek iken zaten düşük seviyedeki yerli yatırım nedeniyle bazı bölgeler için olumsuz olmuştur. Bölgeye özgü bu farklılık, ilgili bölgelerin siyasi liderliklerindeki farklılıktan da kaynaklanabilmektedir (Seshanwita vd.,2013: 382).

Knudsen çalışmasında Oresund köprüsünün açıldıktan sonraki 10 yıllık sürede ortaya çıkardığı sosyo-ekonomik etkileri incelemiştir. Çalışmada köprünün olmadığı durum modellenerek sosyo-ekonomik değerlendirme tamamlanmıştır. Tüketici faydaları köprünün maliyeti ile karşılaştırılarak 50 yıllık bir süre için tahmin yapılmıştır. 2000-2010 yılları arasında köprünün yıllık 2 milyar sterlinlik bir tüketici fazlası ürettiği hesaplanmıştır. Bu fazla 4 milyar saatlik toplam inşaat maliyetiyle

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

karşılaştırıldığında 50 yıllık bir sürede köprü'nün 2,2'lik bir fayda-maliyet oranına karşılık gelen %9 büyüklüğünde bir iç getiri oranı oluşturması beklenmektedir (Knudsen ve Rich, 2013: 53).

Gidaris vd. 2016 yılındaki çalışmalarında köprülerin olumsuzlukları üzerinde durmuştur. Çalışmada karayolu köprüleri, depremler, kasırgalar, tsunamiler ve nehir taşkınları gibi bir veya daha fazla doğal tehlikeye maruz kaldığında ulaşım ağlarının en savunmasız bileşenlerinden biri olarak görülmüştür. Bu bağlamda, çeşitli tehlikelere maruz kalan otoyol köprüleri için kırılabilirlik ve restorasyon modelleri, risk ve dayanıklılığın verimli ve doğru bir şekilde ölçülmesi için temel araçlar olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede çalışmada Amerika Birleşik Devletleri'ndeki otoyol köprüleri için son teknoloji kırılabilirlik ve restorasyon modellerinin kapsamlı bir incelemesi sunulmuştur (Gidaris vd, 2016: 1).

Kalan ve Gokasar Türkiye için yaptıkları çalışmada ulaşım altyapısının ekonomik etkilerini dinamik panel veri yaklaşımıyla ele almıştır. Artan karayolu yatırımlarının ekonomik kalkınma üzerindeki büyüme etkisine odaklanılmışlardır. Türkiye'de otoyol sermaye stokları Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) üzerinde 2004-2016 yılları arasında değişmektedir. Analiz, GSYİH ile karayolu sermaye stoku arasındaki ilişkinin pozitif olduğunu ve Türkiye'deki yerel bölgeler için istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymuştur (Kalan ve Gokasar, 2020: 726).

Lai 2020 yılında Dongguan Humen Köprüsü'nün bölgesel ekonomik büyümeye etkisini analiz etmiştir. 1991-2007 arasında Guangdong Eyaletindeki 21 il düzeyinde şehirden alınan panel verilerini kullanır ve sentetik kontrol yöntemine dayalı olarak, Humen Köprüsü'nün bulunduğu Dongguan'ın "karşı-olgusal" durumunu oluşturmak için kontrol grubundaki şehirlere farklı ağırlıklar atanmıştır. Gerçek Dongguan Şehri ve Sentetik Dongguan Şehri arasındaki ekonomik gelişme farkı karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, 1997'de Humen Köprüsü'nün açılmasının, köprü'nün açılmaması durumunda elde edilecek kişi başına düşen GSYİH'yı geçtiğini göstermiştir. Humen Köprüsü'nün açılması, Dongguan'ın ekonomik büyüme trendini önemli ölçüde değiştirmiştir. Zaman geçtikçe, Humen Köprüsü'nün açılması, ulaşım altyapısının bölgesel ekonomik büyümenin teşviki üzerinde uzun vadeli bir etkisi olduğunu göstermiştir (Lai, 2020: 2055).

2021 yılında yapılan bir çalışmada Khan Jahan Ali (KJA) Köprüsü incelenmiştir. Kuruluş amacı endüstriyel ve ticari faaliyetleri teşvik etmek ve yerel halk için ekonomik ve istihdam faaliyetlerini geliştirmek olan köprü'nün bu amaca ne kadar hizmet ettiği incelenmiştir. Bu çalışma, KJA Köprüsü'nün köprü'nün 2 km yakınında yaşayan sakinler üzerindeki post-sosyoekonomik ve çevresel etkilerini değerlendirmiştir. Köprü'nün yakınlarında bulunan gecekondu halkının sosyal ekonomik durumunun ve yaşam tarzının nasıl değiştiği gözlemlenmiştir. Çalışmada, köprü çevresindeki insanlarla görüşülerek ankete dayalı bir saha araştırması yapılarak veri toplanmıştır. Çevresel etkileri değerlendirmek için arazi örtüsü değişikliği, karbon emisyonları ve arazi yüzey sıcaklığı verileri Landsat görüntülerinden elde edilmiş ve jeo-uzamsal ortamda işlenmiştir. Çalışma, köprü inşaatından sonra insanların %84'ünün yeni işlere sahip olduğunu ve kişilerin yaklaşık %87'sinin gelir seviyesinin arttığını göstermiştir. Turistik bir lokasyon olarak, köprü sakinlerinin %12'si için istihdam olanakları sağlanmıştır. Bölgedeki evlerin yaklaşık %83'ü iyileştirilmiştir. Bölgede okula giden çocukların sıklığı ve okuryazarlık oranı da artmıştır. Tüm sosyoekonomik gelişmeye rağmen tarım %7,48, bitki örtüsü %9,75 ve su kaynakları %1,74 azalmıştır. Net karbon emisyonu 3.323.46 tondan 13.432.39 tona; ortalama arazi sıcaklığı, köprü inşaatından sonra 25.750 °C'den 32.550 °C'ye yükselmiştir (Fattah vd.,2021: 1121).

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında genel olarak üzerinde durulan köprülerin maliyeti ile belirli bir süre içerisinde elde edilecek kazançlar arasında bir tutarlılık olup olmadığıdır. Ayrıca köprü ve ulaşım altyapı yatırımlarının sosyal yapıda yaptığı değişimlerde incelenmiştir. Köprü ve ulaşım altyapı çalışmalarının ekonomik etkileri ülke bazında ele alınmakla birlikte daha çok bunların yapıldığı bölgelerdeki etkiler incelenmeye çalışılmıştır. Köprü ve ulaşım altyapısıyla birlikte bölgelerin ulaşılabilirliği artarken hem yapım esnasında hem de yapım sonrasında istihdam ve gelir üzerinde etkiler yaratmaktadır.

Köprülerin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri

Köprüler diğer yatırımlardan farklı olarak etkileri daha bölgeseldir. Yapıldıkları yerlere her amaca uygun ulaşımın kolaylaşmasını sağlamaktadır. Ulaşımın kolaylaşması bitarafan maliyetleri azaltırken diğer yandan zaman tasarrufu sağlamaktadır. Köprülerin ekonomik etkileri yanında sosyal etkileri de mevcuttur ancak sosyal etkileri ekonomik etkiler kadar kesin ölçmek mümkün olmamaktadır. Köprülerin ekonomik etkileri genel olarak büyüme, enflasyon ve işsizlik üzerinden değerlendirildiği gibi hane halkı, firma ve kamu kesimi üzerindeki etkileri şeklinde de değerlendirilebilmektedir.

Köprülerin büyüme üzerindeki etkisi genel olarak ulaşım imkanlarının sağlanmasıyla birlikte üretim faktörlerinin veriminin artması sonucu üretim artışı beklentisinden kaynaklanmaktadır. Üretim faktörlerinin verimini artırması yanında inşaat çalışmaları ve sonrasında köprülerin işletme faaliyetleri istihdamı olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Köprülerin ulaşım imkanlarını kolaylaştırarak sağlanan maliyet tasarrufları ve zaman tasarrufu ise fiyatlara yansyarak enflasyon üzerinde olumlu sonuçlar yaratması beklenmektedir. Hane halkı açısından köprülerin etkisi öncelikle kişi başına düşen GSYİH'nın artmasıyla ilişkilidir. Ayrıca ulaşım maliyetlerindeki değişmelerde bu kapsamda değerlendirilebilir. Köprülerle birlikte bölgedeki arsa ve mülklerin değerlendirilmesi de diğer bir beklenen etkidir. Firmalar açısından bakıldığında öncelikle maliyetlerin azalması ve zaman tasarrufu beklenmektedir. Yeni pazarlara ulaşım imkanına kavuşulması da yerel firmalar açısından önemlidir. Köprüler ayrıca işletmelerin rekabet edebilirliğini de etkilemektedir.

Köprülerin bir diğer etkisi de konutlar ve işler arasındaki bağlantıları sağlamasıyla ilgilidir. Bir ulaşım sisteminin yapılandırılma şekli, insanların evlerinden işlerine seyahat edebilmeleri üzerinde sıklıkla önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle şehir içi sakinler, banliyölerde bulunan işlere ulaşmaya çalışırken sıklıkla ulaşım dezavantajlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Çalışmalar, iş yerlerinin yakınında uygun fiyatlı konutların bulunması durumunda, uzun mesafeler arasında gidip gelen birçok kişinin yer değiştireceğini göstermektedir. Ulaşım sistemi değişiklikleri, işlerin ve konutların mekansal olarak ayrılmasının neden olduğu olumsuz etkileri hafifletme potansiyeline sahiptir, bu nedenle bir değişikliğin kişilerin işlere erişim yeteneğini nasıl etkileyebileceğini tahmin etmek, planlamacılar için önemli bir husustur.

Köprülerin bölgedeki işletmelere olumlu etkisi yanında bazı olumsuzlukları da olabilmektedir. Ulaşım sistemi değişiklikleri, rutin iş faaliyetlerini bozabilecek otoyol rehabilitasyon projelerinde olduğu gibi, genellikle büyük inşaat projelerini içerir. İşletme sahipleri, işletmelerine erişim kısıtlandığından müşteri kayıpları yaşayabilir ve bu da işletmenin ihtiyaç duyduğu çalışan sayısını etkiler. İnşaat döneminde alternatif işler bulan müşteriler, inşaat tamamlandıktan sonra mutlaka geri dönmeyebilir. Aynı şekilde, işletmeler inşaat sırasında park yerlerini kaybedebilir ve müşteriler gibi hizmet veremeyebilir. Ulaştırma sistemi değişiklikleri ve bunlarla ilgili inşaat, genellikle bir alanı canlandırma, oraya daha iyi erişim sağlama veya tıkanıklığı hafifletme çabalarıyla tetiklenir. İnşaat süresi boyunca, işletme sahipleri normal ticari faaliyetlerde aksaklıklar öngörebilir ve buna göre kendini ayarlamalıdır (Forkenbrock vd., 2001: 35).

Köprülerin kamu açısından beklenen etkileri ise daha elde edilecek gelirle ilgilidir. Bunun yanında büyük inşaat faaliyetlerinin finansmanında yabancı yatırımların ülkeye gelmesi de önemlidir. Kamu kesimi buralardan elde ettiği gelir ile başka alanları fonlama imkanına sahiptir. Köprüler ve ulaşım altyapısı kırsal izalasyonu önleyebilir. Kırsal izalasyon yoksulluğun temel nedeni olarak görülmektedir. Bağlantı, ekonomik fırsat, sağlık ve eğitim için kritik bir temel oluşturabilmektedir. Köprüler, tarım dışı işlere sürekli erişim sağlar. Özellikle kadın istihdamının artırılmasına etkisi vardır.

Köprülerin bölgesel kalkınmaya etkilerini ele alan 2022 tarihli bir çalışmada Hırvatistan'daki Pelješac Köprüsü incelenmiştir. Dubrovnik-Neretva ilçesindeki Pelješac Köprüsü Haziran 2022'den itibaren trafiğe açılarak Dubrovnik-Neretva ilçesi ile Hırvatistan'ın iki bölgesini birbirine bağlayacaktır. Hırvatistan'ın güneyini ülkenin geri kalanına ve ayrıca Avrupa Birliği'ne bağlamak için en iyi çözüm olması yanında Hırvat ekonomisi üzerinde birçok etkisi olacağı tahmin edilmektedir. Her şeyden önce,

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Pelješac yarımadasına Hırvatistan anakarasından daha erişilebilir hale geleceğinden ve daha iyi yollar sayesinde yerel turizm, tarım, denizcilik ve bir bütün olarak ekonomi üzerinde büyük bir etki olması beklenmektedir (dRural, 2022).

2016 yılında yapılan bir çalışmada Ohio Nehri Köprüleri Projesi'nin bölgesel kalkınmaya etkisi incelenmiştir. Projenin Louisville/Güney Indiana bölgesindeki ekonomik kalkınma çabalarını hızlandırmanın bir yolu olarak projelendirildiği belirtilmiştir. Toplam maliyeti 2,3 milyar dolar olan inşaat projesinin bölgesel iş kapasitesi olarak beklenen etkiyi yarattığı iddia edilmektedir. Köprüler, Louisville'in çevredeki topluluklarla olan bağlantılarını yeni ve daha erişilebilir yollarla geliştirecektir. İşe gidip gelme sürelerini neredeyse yarıya indirmek; trafik sıkışıklığını hafifletmek ve güvenliği arttırmak operasyonları başlatmak veya genişletmek isteyen şirketler için bölgeyi daha da çekici kılmaya başlamıştır. Bölgedeki atıl ticaret merkezi köprü projeleriyle birlikte Almanya, Fransa, İsviçre, Japonya ve Kanada'dan şirketleri çekmeye başlamıştır. Güney Indiana'nın köprüler projesi nedeniyle 11.000'den fazla doğrudan yeni iş ve yaklaşık 6.000 yeni sakin kazanması bekleniyor (Hailey,2016).

ABD ve Kanada arasında yapılan Gordie Howe Uluslararası Köprüsü'nün yaratacağı ekonomik fırsatlar bir çalışmada ele alınmıştır. Köprü projesinin hem inşaat hem de işletme aşamalarında bölgenin ekonomik başarısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olacağı beklenmiştir. Windsor-Detroit Bridge Authority (WDBA), projeden kaynaklanan bölgesel ekonomik ve toplumsal kalkınma fırsatlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmak için bölgesel eğitim kurumları, işletmeler ve topluluk gruplarıyla birlikte çalışmaktadır. Köprü'nün sadece Kanada ve ABD için doğrudan ve dolaylı ekonomik etkiler sağlamakla kalmadığı, aynı zamanda Windsor-Essex ve Detroit'in ekonomik geleceğini destekleyebilecek yeni bir rota çizme fırsatı da olduğu belirtilmiştir. Bu amaca yönelik olarak köprü işletmecisi bir Ekonomik Kalkınma Komitesi oluşturmuştu. Komite, Gordie Howe Uluslararası Köprüsü projesini bölgenin ekonomik yararına kullanmanın yaratıcı yollarını araştırmaktadır. Komitenin vizyonu, kilit sektörlerde iş yatırımlarını teşvik ederken, bölgede bir girişimcilik ve yenilik kültürünü teşvik etmek olarak belirlenmişti (Gordie-Howe, 2022).

1915 Çanakkale Köprüsü ve Bölgesel Kalkınma

1915 Çanakkale köprüsünün literatürdekine benzer ekonomik ve sosyal etkilerini ölçebilecek bir veri seti henüz mevcut değildir. Ancak köprü'nün bölge için olası etkileri incelenebilir. Bulunduğu bölge itibarıyla köprü Çanakkale, Tekirdağ, Edirne, Balıkesir, Bursa Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla ve Uşak illerini etkilemesi beklenmektedir. Bu illerde 17 milyondan fazla kişi yaşamaktadır. Bu insanların iş ya da turistik amaçlı seyahatlerinin artmasında köprü etkili olabilmektedir.

Ege Bölgesi'ndeki 8 ilde (Afyonkarahisar Aydın Denizli İzmir Kütahya Manisa Muğla Uşak) kuruluş ve işletme sürecinde toplam 49 OSB mevcut. Tekirdağ'da 14, Bursa'da'15, Balıkesir'de 5, Çanakkale'de 2, Edirne'de 1, Kırklarelin'de1 toplamda ise 87 OSB bulunmaktadır. OSB ler hem girdilerin sağlanmasında (işgücü dahil) hem de pazarlara ulaşmada köprüden faydalanabilmektedir. Sanayini ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman sağlanması açısından da bölgenin kapasitesi yüksektir. Bölgede 25 üniversite faaliyet göstermektedir. Bu üniversitelerde sanayinin her alanı için bölümler bulunmaktadır.

Bölgeye turizm açısından bakıldığında bölgede 507 adet gezilecek görülecek yer mevcut (Turistik destinasyon). Köprü hem bu destinasyonlara gelecek turist sayısının artmasına katkı sağlayacaktır hem de bölgede açılacak turistik amaçlı ve genel amaçlı işletmeleri teşvik edecektir. Bölgeye daha fazla turist gelmesi işletmelerin gelirini arttıracak gibi istihdama da katkı sağlayacaktır. Yeni açılacak işletmeler ve mevcut işletmeler talebi karşılamak amacıyla istihdam artışına gideceklerdir.

Grafik 2: 1915 Çanakkale Köprüsü

Kaynak: <https://www.google.com/maps/place/1915+%C3%87anakkale+K%C3%B6pr%C3%BCs%C3%BCs>

Köprü inşaatının başlamasıyla birlikte inşaat işçilerine ve tamir ekiplerine ödenen ücretler sayesinde yerel ekonomiyi de destekleyebilecektir. Köprü faaliyete geçtikten sonra ise düzenli bakım faaliyetleri ve işletilmesi gerekmektedir. En iyi tasarlanmış köprüler bile düzenli temizlik ve bakım gerektirir. Köprü çalışanları daha sonra bu parayı vergi ödeyerek ve yerel mal ve hizmetleri satın alarak yerel topluluğa geri verir. Köprünün istihdama katkısı köprü hizmete açılmadan başlayabilir.

Köprünün asıl fonksiyonu lojistik amaçlı taşımalara bakıldığında beklentiler oldukça iyimser görünmektedir. Avrupa'ya bir yılda gidip-gelen 1,5 milyon TIR'ın 4'te 1'i yani 375 bininin bu köprüyü kullanması beklenmektedir. 41 milyar dolarlık ihracat yapan Ege ve Güney Marmara'nın lojistiği de köprünün açılmasıyla birlikte hızlanacaktır. Günümüzde (Pandemi) Lojistik sektörünü öneminin arttırmıştır.

Bölgede bulunan illerin gelişmişlik düzeylerine bakıldığında SAGE2017 sıralamasına göre 1. Kademe iller: Tekirdağ, Bursa, İzmir 2.Kademe iller: Çanakkale, Balıkesir, Kırklareli, Edirne. 3, 4, 5 ve 6. Kademeye giren il ise yoktur. İl bazında Kişi Başına GSYİH sıralamasında 2020 yılı itibarıyla 4.Tekirdağ, 6.İzmir, 7.Çanakkale, 8.Kırklareli, 10.Bursa, 24.Balıkesir, 29.Edirne yer almaktadır. Bölgenin kişi başına düzen gelir açısından Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir. Bölgedeki illerin ekonomiye katkısına bakıldığında İzmir %7,6 Bursa %4,2 Balıkesir %1,5 Tekirdağ %1,3 Kırklareli %0,8 Çanakkale %0,8 Edirne %0,6 Toplam: %16,8 olduğu görülmektedir. Bu göstergelerden de görüleceği gibi bölgenin köprüyü kullanma potansiyeli oldukça yüksektir.

Köprünün ekonomiye sağlayacağı etkiler konusunda kamunun yaptığı bazı hesaplamalarda mevcuttur. Bu hesaplamalara göre köprü zamandan 382 milyon avro, akaryakıt tüketiminden 31 milyon avro, yaklaşık 3000 ağaca eş değer karbon salınımda azalma ile çevresel olarak yaklaşık 2 milyon avro tasarruf edilecektir. Yıllık bazda toplam tasarruf un ise Böylece toplam tasarruf tutarı yıllık 415 milyon avro olacağı hesaplanmıştır. Köprünün belirlenen tarihten önce açılmasının ise yaklaşık 600 milyon avro katkı sağlayacağı tahmin edilmektedir. 1915 Çanakkale Köprüsü ve Malkara-Çanakkale Otoyolu'nun gayrisafi yurt içi hasılaya etkisinin yaklaşık 2,5 milyar avro, üretime etkisinin ise yaklaşık 5 milyar avro olacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca projenin 100 binin üzerinde istihdam yaratacağı beklenmektedir (TRT Haber, 2022).

SONUÇ

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Köprülerin gerek inşası sırasındaki gerekte faaliyete geçtikten sonra ekonomi üzerinde beklenen birçok etkisi mevcuttur. Literatürde yer alan çalışmalar farklı ülke örnekleri ve farklı zaman kesitleri kullanarak bu etkileri ortaya çıkartmaya çalışmışlardır. Köprülerin ekonomi üzerindeki bu etkileri temel olarak üç başlıkta toplanabilir. İlk olarak köprüler ülkelerin altyapısı açısından oldukça stratejik yapılardır. Sanayinin ihtiyaç duyduğu hammaddelerin endüstri bölgelerine ulaştırılmasında ve bu bölgelerde üretilen ürünlerin pazarlara ulaştırılmasında önemli kolaylıklar sağlar. Ayrıca köprüler tüketicilerin yeni pazarlara ulaşmasında da etkindir ve seyahati kolaylaştırıcı bir fonksiyonu vardır. Köprülerde yaşanan bir yoğunluk kendini hemen ekonomik faaliyetlerin yavaşlaması olarak gösterir. İkinci olarak köprülerin yapıldıkları bölgelere bir gelir aktarımı vardır. Hem inşasında hem işletilmesinde yerel işletmelere gelir aktarılır. Ayrıca bölgedeki gelirin artması tüketim harcamalarını arttırarak ta ekonomiyi canlandırır. Üçüncü olarak köprüler ekonomik ilişkisi olan yerleri birbirine bağladığında bu yerler arasında nakit akışını da sağlamış ve arttırmış olmaktadır. Büyük bir para arzı ancak satacak mal ve hizmeti olan pazarlarla ve çalışmaya istekli insanlar olduğunda güçlü bir etki yaratabilir. Benzer şekilde hammaddeye sahip bir bölge bu hammaddeyi işleyebilecek bir bölgeyle bağlandığında etkinlik kazanabilir.

1915 Çanakkale Köprüsü özelinde köprünün bulunduğu bölge her açıdan potansiyeli olan bir bölgedir. Doğru stratejiler ile köprüden beklenen ekonomik katkıların sağlanamaması için hiçbir neden yoktur. Bölge üretim faktörleri açısından, turizm açısından oldukça zengin bir bölgedir. Ayrıca Türkiye'nin sahip olduğu jeopolitik konumda düşünüldüğünde iki kıtayı birbirine bağlayan bir alternatif olarak köprü ayrıca bir öneme sahiptir. Henüz köprünün yaratacağı ekonomik etkileri ölçebilecek kadar süre geçmemiş olsa da bu potansiyelin varlığı önemlidir. Bölgedeki illerin ortaya çıkacak ekonomik imkanlardan en iyi bir şekilde yararlanabilmesi için bölgedeki tüm kurum ve kuruluşların ortaklaşa projeler gerçekleştirerek çalışması köprünün yapılış amacına da uygun olacaktır. Tabi ki bu projeler hayata geçirilirken bölgenin tarihi ve doğal yapısının bozulmamasına da özel gösterilmesi gerekmektedir. Bölge hem tarihsel açıdan hem de doğal güzellikler açısından da önemli bir bölgedir.

KAYNAKLAR

- Bridgesdb (2022), Historical Development of Bridges, <http://www.bridgesdb.com/bridge-history-facts/historical-development-of-bridges/>, 11.04.2022.
- dRural (2022), Pelješac Bridge boosting regional development, <https://drural.eu/news/peljesac-bridge-boosting-regional-development/>, (20.04.2022)
- Eberts, R. (2000), Understanding the Impact of Transportation on Economic Development. Transportation in the New Millennium, Transportation in the New Millennium, 1-5.
- Fattah, Md. A., Morshed, S. R., Biswas, G., Haque, Md. N., Ansar, S. B., H., Md. Mojammel S., Fahmida Y., Rimi A. A, Socioeconomic and environmental impacts of bridge construction: evidence from the Khan Jahan Ali Bridge, Khulna, Bangladesh, International Journal of Social Economics, Volume 48, Number 8, 1121-1138.
- Folkenbrock, D. J., Benschhoff, S., Weisbrod, G. E., (2001), Assessing the Social and Economic Effects of Transportation Projects, Transportation Research Board, Issue 31, 1-88.
- Gidaris, I., Padgett, J. E., Barbosa, A. R., Chen, S., Cox, D., Webb, B., Cerato, A., (2016), Multiple-Hazard Fragility and Restoration Models of Highway Bridges for Regional Risk and Resilience Assessment in the United States: State-of-the-Art Review, American Society of Civil Engineers, Vol. 143, Issue 3, 1-17.
- Gordie-Howe, Economic Opportunities, <https://www.gordiehoweinternationalbridge.com/en/economic-opportunities>, (20.04.2022)

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Hailey, Lorie, New Bridges Rev Up Regional Growth, <https://www.lanereport.com/65089/2016/07/new-bridges-rev-up-regional-growth/>, (20.04.2022).

Jara-Diaz, Sergio R. (1986). On The Relation Between Users' Benefits And The Economic Effects Of Transportation Activities, *Journal Of Regional Science*, Vol. 26, No.2, 379–391.

Kalan, O., Gokasar, I., (2020), A Dynamic Panel Data Approach for the Analysis of the Growth Impact of Highway Infrastructures on Economic Development, *Modern Economy*, Vol:11, 726-739.

Kidokoro, Y., (2004), Cost-Benefit Analysis for Transport Networks: Theory and Application, *Journal of Transport Economics and Policy*, Vol. 38, No. 2, 275-307.

Knudsen, M.Aa., Rich, J. (2013), Ex post socio-economic assessment of the Oresund Bridge, *Transport Policy*, 27, 53-65.

Linneker, B., Spence, N., (1996), Road transport infrastructure and regional economic development: The regional development effects of the M25 London orbital motorway, *Journal of Transport Geography*, Vol. 4. No 2., 77-92.

OECD, (2002), Impact of Transport Infrastructure Investment on Regional Development, Organisation For Economic Co-Operation And Development, France, 1-151.

Root, F. R. ve Ahmed A. A., (1979), Empirical Determinants of Manufacturing Direct Foreign Investment in Developing Countries, *Economic Development and Cultural Change*, Vol. 27, No. 4, 751-767.

Seshanwita, D., Tapas D., Rajiv U., (2013), Impact Of Fdi In Roads & Bridges On Regional Development: An Analysis Across Select Indian Regions, *I.J.E.M.S.*, Vol.4 (3), 382-387.

Smith, David M., Richard Gibb (1993). The regional impact of the channel tunnel: a return to potential analysis, *Geoforum*, Vol 24(2), 183-192.

TRT Haber, (2022), Çanakkale Köprüsü üretime 5,4 milyar euro katkı sağlayacak, <https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/canakkale-koprusu-uretime-54-milyar-euro-katki-saglayacak-663850.html>, 13.05.2022.

SAĞLIK TURİZMİ VE MARKA DESTİNASYONLAR: SAĞLIK TURİZMİ MARKA DESTİNASYON OLMA YOLUNDA EDİRNE’NİN SWOT ANALİZİ

Özlem ALADAĞ BAYRAK¹

Emel GÖNENÇ GÜLER²

Özet

Dünyada 1970’li yıllardan itibaren önem kazanmaya başlayan turizm sektörünün sunduğu fırsatlar ülkelerin sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve marka destinasyon stratejilerini desteklemektedir. Dünyada sağlık harcamalarının yüksekliği, kaliteli ve düşük maliyetli sağlık hizmet talebi vb. nedenlerle, sağlık turizmi de kentlerin marka destinasyon olma sürecinde ön plana çıkmaktadır. 2007 yılında Resmi Gazetede yayımlanan 2023 Turizm Stratejisi çerçevesinde “Marka Kentler” arasına giren Edirne kenti de sağlık turizmi açısından ayrıcalıklı fırsatlara sahiptir. Betimsel nitelikteki bu çalışmada sağlık turizmi sektöründe öne çıkan destinasyonlar incelenmiş ve Edirne’nin sağlık turizmi sektöründe marka destinasyon olabilmesi için SWOT analizi gerçekleştirilerek önerilerde bulunulmuştur. Çalışmada, kente sağlık turizmi amacıyla gelen turist sayısının artış gösterdiği tespit edilmiş ancak kentin marka destinasyon olabilmesi için tanınırlığını artırması ve jeopolitik konumunu öne çıkararak bu sektörde stratejiler oluşturması gerektiği öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Marka Destinasyonlar, Edirne, SWOT Analizi

JEL Sınıflandırma Kodları: I10, I11 , Z32

¹Öğr.Gör. Dr. Özlem ALADAĞ BAYRAK, Yabancı Diller Bölümü, Trakya Üniversitesi, ozlemabayrak22@gmail.com.tr, ORCID: 0000-002-4631-8271

² Prof. Dr. Emel GÖNENÇ GÜLER, Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, emelgguler@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3214-0206

HEALTH TOURISM AND BRAND DESTINATIONS: SWOT ANALYSIS OF EDİRNE ON THE WAY TO BE A HEALTH TOURISM BRAND DESTINATION

Özlem ALADAĞ BAYRAK¹

Emel GÖNENÇ GÜLER²

ABSTRACT

The opportunities offered by the tourism sector, which started to gain importance in the world since the 1970s, support the sustainable economic development and brand destination strategies of the countries. The high health expenditures in the world, the demand for quality and low-cost health services, etc. for these reasons, health tourism also comes to the fore in the process of cities becoming a brand destination. The city of Edirne, which is among the "Brand Cities" within the framework of the 2023 Tourism Strategy published in the Official Gazette in 2007, also has privileged opportunities in terms of health tourism. In this descriptive study, prominent destinations in the health tourism sector were examined and suggestions were made by performing SWOT analysis in order for Edirne to be a brand destination in the health tourism sector. In the study, it was determined that the number of tourists coming to the city for health tourism increased, but it was predicted that the city should increase its recognition and create strategies in this sector by highlighting its geopolitical position in order to become a brand destination.

Keywords: Health Tourism, Brand Destinations, Edirne, SWOT Analysis

JEL Classification Codes: I10, I11, Z32

¹Öğr.Gör. Dr. Özlem ALADAĞ BAYRAK, Yabancı Diller Bölümü, Trakya Üniversitesi, ozlemabayrak22@gmail.com.tr, ORCID: 0000-002-4631-8271

² Prof. Dr. Emel GÖNENÇ GÜLER, Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, emelgguler@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3214-0206

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

INTRODUCTION

Today, many countries are able to develop with the revenues they get from tourism, so they make a difference by putting the importance they give to tourism with certain practices. Marketing activities are at the forefront of these applications. In the face of changing consumer demands and needs, countries, regions, cities, places and similar areas called destinations need to adapt to new trends in tourism marketing (İlban, 2007, s.4). The tourism sector has started to gain importance in the world since the 1970s. In Turkey, after the 1980s, the developments in the tourism sector accelerated and significant developments were experienced in recent years (Aydın, 2009, s.12). The opportunities offered by the tourism sector support the sustainable economic development and development strategies of the countries. However, the demand in the health tourism sector has increased rapidly due to reasons such as rising health expenditures as a result of increasing costs in the world, and the demand for quality and low-cost health services. Health tourism covers a wide range of products and destinations. Health tourism is becoming an area where many public and private sector stakeholders participate at international, national, regional and local levels. Countries and other relevant actors compete with each other to attract potential health tourists. In order for countries to have an important place in this competitive environment and to be a sustainable actor, they depend on creating a competitive identity. They need to constantly develop and maintain this identity, and this identity can only be achieved through branding.

For any corporate organization, including a health tourism destination, a brand is a fundamental quality that reflects its reputation, the uniqueness of its products and services, customer ratings, values, price, qualified staff and customer service, and service results. For this reason, each touristic product being a brand, creating a brand value and gaining an identity means being one step ahead of the competition. (İlban, 2008: 122). The economic, cultural and social development of cities has caused destination marketing to gain great importance in creating an attraction center in terms of tourism. Cities, regions or countries that can comprehend and implement this development are trying to make a difference by using their attractiveness in the right sense. For this reason, destinations should be evaluated in terms of marketing and should be handled by fulfilling the requirements of the concept of branding in order to compete with destinations all over the world. Destination branding, like the branding of a product, is a name, logo, slogan, sign, or a combination of these that identifies that product and differentiates it from other products (Özdemir, 2007). Destination branding, like the branding of a product, is a name, logo, slogan, sign, or a combination of these that identifies that product and differentiates it from other products.

BRAND AND DESTINATION BRANDING

Since brand and branding terms are the basic elements in destination branding, it is necessary to define the brand and branding terms first. A brand is defined by the American Marketing Association (AMA) as “a name, term, sign, symbol, shape, or combination of these, intended to identify a vendor's products and services and differentiate them from their competitors.” (Wood, 2000:662). In a broader definition, the brand is: all kinds of signs that can be displayed or expressed in a similar way, published and reproduced by printing, especially words, figures, letters, numbers, the form of goods or their packaging, including the names of persons, which help to identify and promote the products or services of a company by distinguishing it from the products or services of another company” (Baldauf, Craven veBinder, 2003). A brand is a promise, an offer that makes or seeks a unique benefit statement in a way

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

that will generate a profit, targeting consumers better than the mere competition. In short, the brand has value and is therefore an intangible corporate asset (Yapraklı ve Can, 2009).

Brand Image

Brand image can be defined as the entirety of a person's attitudes and knowledge about the brand for a product. According to Aktuğlu (2004), brand image is; It is a whole that includes product personality, emotions and brand-related associations in the consumer's mind. In other words, it is the sum of the information consumers have about a particular brand (Kotler et al., 1999).

Brand Identity

Brand identity is defined as the set of brand associations that attempt to establish and deliver the brand strategy. Brand identity is defined as the set of brand associations that attempt to establish and deliver the brand strategy. (İpar, 2011, s.100).

Brand Value

Brand value; This means that brands are financial assets and must be considered by senior management and financial markets. It also includes intangible assets such as brand equity, technology, patents and know-how (Keegan, Moriarty and Duncan, 1995). Accordingly, the meaning of brand equity can be classified in three ways (Wood, 2000):

- The total value of the brand value as a separate asset when sold or on the balance sheet;
- The level of consumers' loyalty to the brand;
- Definition of consumer's beliefs and ties about the brand.

DESTINATION BRANDING

The importance of tourism has gradually increased with the perception of vacation and travel as a necessity. In this direction, it is accepted as inevitable that destinations use marketing tools and become a brand in terms of creating attractiveness for them. Destination branding is defined by Blain, Levy, and Ritchie (2005) as follows: a name, symbol, logo or other graphics that easily identifies or differentiates a destination; harmoniously conveying the expectations of a memorable travel experience that can only be associated with the destination visited; enforcing and uniting the emotional bond between the visitor and the destination; marketing activities that reduce the consumer's research cost and perceived risk. The purpose of destination branding is to establish an emotional bond between the destination and the tourist or visitors who come or are expected to come to the destination (Yavuz,2007). Branding efforts of destinations are primarily for economic reasons.

Destination as a Touristic Product

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Marketing science defines the product as the set of benefits offered to consumers. This definition covers not only the sum of the physical characteristics of the product, but also the brand image, packaging, distribution of the product and even the color of the product package. (Blythe, 2005).

Top 10 Cities for Health Tourism in 2020

Since medical tourism in the world is still in the development stage, it is very difficult to reach reliable data. In the world, information is presented about the top 10 cities in 2020 determined according to "Patients Beyond Borders", which is seen as the most reliable source in Medical Travel (www.newswise.com). These cities are listed below with their prominent branches. (www.patientsbeyondborders.com):

1 Bangkok (Thailand): Bangkok, which has become the center of medical tourism in the world, hosts tens of thousands of North American and European patients every year, not only for sex reassignment surgeries, but also for specialties such as plastic surgery and restorative dentistry, with its prestigious, internationally accredited Bumrungrad International Hospital.

2 Budapest (Hungary): The capital of Hungary and its thermal waters have been welcoming international travellers since ancient Greek times. Europeans (and increasingly North Americans) flock there in search of low-cost maintenance and hydrothermal baths.

3 Cancun (Mexico): Cancun welcomes tens of thousands of "accidental" medical travellers each year. Dentistry, cosmetic surgery, weight loss surgery, plastic surgery and non-invasive aesthetic treatments are also in great demand here.

4 Escazú (Costa Rica): Two internationally accredited full-service medical centers perform weight loss procedures along with orthopedics and cardiac studies. In addition, Dentistry and aesthetic surgery specialties come to the fore.

5 Kuala Lumpur (Malaysia): Malaysia is one of the world's leading destinations of medical value, where patients can save up to 80% on a wide range of procedures and treatments at world-class hospitals and clinics. Preventive care, check-ups, and Traditional Chinese Medicine (TCM) are popular with patients seeking alternative treatments for both common and complex conditions.

6 Mumbai (India): Some of the world's top orthopedic and cardiac specialists work in Mumbai. Specialties: Orthopedics, Cardiology.

7 Seoul (South Korea): Seoul is the heart of the world's highest per capita cosmetic treatment rate. Specialties: Plastic surgery, Aesthetic treatments.

8 Bali (Indonesia): As one of the most popular destinations in Asia, it is not surprising that Bali's leading medical centers are more like health spas than private hospitals. Vacationers visit for teeth whitening, MRI or Botox treatment. Specialties: Dentistry, Health checks.

9 Istanbul (Turkey): Turkey is known for the most affordable hair transplant. One of Europe's largest vision centers (Dünyagöz) serves patients worldwide for assessments, eyeglass prescriptions, cataracts, glaucoma and more. Features: Vision, Dentistry, Hair Transplantation.

10 Barcelona (Spain): As the 7th best health country in the world by the World Health Organization, Spain's medical schools and facilities are among the best in Europe. Barcelona is home to more than a dozen internationally accredited medical centers and clinics serving

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

English-speaking patients from the USA, Canada, the UK and Australia. Specializations: Ophthalmology, Dentistry, Aesthetic Surgery, Orthopedics, Fertility, IVF, Pediatrics.

METHOD

The aim of the research

With today's increasing competition conditions, cities are also trying to become a brand. Cities are trying to get a share of tourism revenues and social welfare by creating their own brands. The efforts of the city of Edirne to become a destination brand are known.

In this study, prominent destinations in the health tourism sector were examined and suggestions were made by performing SWOT analysis for Edirne in order to be a brand destination in the health tourism sector. Investigation of how much Edirne has the elements that create brand value in order to become a destination brand, by investigating how much Edirne has the elements that create brand value in order to become a destination brand, has been investigated to what extent it will contribute to the studies in the future and to what extent it will affect the potential of Edirne to become a brand.

Research Method

First of all, the concepts of brand and destination brand in previous studies were investigated in order for a city to become a destination brand. After the literature review, a SWOT analysis was conducted in order to best understand the position of the city of Edirne in the process of becoming a destination brand. The descriptive analysis method was used as the research method. It has been stated that descriptive analysis is a method frequently used by researchers to obtain summary information about different phenomena and events they want to study (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

Sample of the Research

The purposeful Sampling Method was used in the selection of the research sample. Unlike probability-based sampling methods, which developed within the tradition of quantitative research but are also used by qualitative researchers, purposive sampling methods have emerged within the tradition of qualitative research (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Purposive sampling is a non-probability sampling approach. Purposeful sampling, which allows in-depth research by selecting information-rich situations depending on the purpose of the research, is preferred when it is desired to work in one or more special cases that meet certain criteria or have certain characteristics. The researcher tries to understand natural and social events or phenomena in the context of selected situations and to explore and explain the relationships between them (Büyüköztürk et al., 2012). The purpose of purposive sampling is to select situations with rich information that will illuminate the problems studied in the research. In this sense, purposive sampling methods are useful in many situations in discovering and explaining facts and events (Tarhan, 2015).

FINDINGS

SWOT Analysis for Edirne and Health Tourism

In addition to being a border neighbor with two European Union member countries, Edirne province has been seen to have the potential to take advantage in health tourism with

the rapidly increasing interest and initiatives for health tourism in recent years. With the "Regulation on International Health Tourism and Tourist Health" that came into force on 13 July 2017, public, university and private health institutions are required to obtain a certificate of authorization in order to carry out health tourism, and 20 hospitals (public, private and university) are available. Three of the six private hospitals that received the first certificate in our country are within the provincial borders of Edirne (T.R. Trakya Development Agency, 2020). When the health infrastructure is evaluated for the development of health tourism in Edirne, it is known that health services are provided with a total of eleven hospitals within the borders of the province, two private hospitals in the city center, and one private hospital in the district are in the JCI Accredited Hospitals List (T.R. Ministry of Health, 2019). In addition, it is known that 19 Training and Research Hospitals in Turkey have Health Tourism Accreditation Certificates as of the period, but Edirne Sultan 1. Murat State Hospital and Edirne Oral and Dental Health Center are included in this list for the first time as state hospitals (T.R. Ministry of Health General Directorate of Health Services, 2012).

Table 1. Number of tourists coming to Edirne within the scope of health tourism by country

Countries	2016	2017	2018	2019*
Bulgaria	269	708	834	755
Greece	128	191	244	146
Germany	71	151	131	104
Azerbaijan	68	133	91	64
Turkmenistan	34	21	65	38
Afghanistan	25	29	31	18
Georgia	17	36	48	11
Iraq	5	22	57	8
Uzbekistan	37	98	112	44
Macedonia	15	29	16	22
Romania	13	21	26	15
Kyrgyzstan	9	31	24	4
Russian	7	23	9	16
Syria	37	17	12	0
Republic of Kosovo	53	41	26	21
Other Countries	106	189	278	195
Total	894	1740	2004	1461

*The data covers the period of 2019 01/01/2019- 01/09/2019.

Source: Edirne Provincial Health Directorate

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

The first two countries with the highest number of applications for the last four years within the scope of health tourism to the province of Edirne are Bulgaria and Greece, which are the border neighbors of the province. These two countries are followed by Germany, where Turks live intensely. Due to the fact that Edirne is a province bordering Europe, it is seen that tourists from many different countries benefit from health services within the scope of health tourism. Over the years, within the scope of health tourism, it has increased to 894 in 2016, 1740 in 2017, and 264 in 2018, reaching 2004. In order to increase the share of health tourism in the economy of Edirne in local economic development, it is an important point to reveal and develop the potential of Edirne by creating a niche that can cope with its rivals such as the mega city Istanbul, which is located in the same geographical region, with high-cost technological methods and applications. It is known that the Traditional and Complementary Medicine applications, which are under the title of Thermal Health Tourism and Spa-Wellness tourism of Health Tourism, which have started to see more demand in the world and in our country, were used for healing purposes in the Sultan II Bayezid Complex in the province of Edirne in history. It is predicted that associating this important reference point with health tourism will contribute to revealing the health tourism potential of Edirne province in this direction. Sultan Bayezid II Complex, one of the most important legacies left to Edirne from his ancestors, can be considered as an extremely important element in Turkish Wellness Philosophy in terms of creating brand value for Edirne. In the literature, the activities of intermediary institutions that will bring together the supply and demand in the health tourism market with the availability of health services opportunities have been accepted as an important issue in the development of health tourism (T.R. Ministry of Health, 2019). In order to obtain an effective output from this sector and contribute to the local economy, preliminary applicability studies are needed to associate and develop Traditional and Complementary Medicine with health tourism in the light of Edirne's own history.

Edirne

SWOT Analysis

Strengths

- Availability of qualified and sufficient number of specialist physicians (Edirne Sultan I.Murat State Hospital and Edirne Oral and Dental Health Center)
- Performing ERCP, endoscopy, colonoscopy, chemotherapy, coronary angiography and PCI (percutaneous coronary intervention), open heart surgery (bypass, valve...) in Edirne Sultan I.Murat State Hospital
- Orthodontics, oral, dental and maxillofacial surgery, restorative dental treatment, prosthetic dental treatment, periodontology specialists perform qualified procedures in Edirne Oral and Dental Health Center.
- Availability of necessary medical equipment to enable qualified procedures (MR, CT, angiography unit, oncology unit, burn unit...)
- Due to the fact that it is a border province, the intense arrival of tourists from Bulgaria and Greece to Edirne

Opportunities

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Increasing the existing potential in health tourism by activating it with comprehensive promotional activities and quality service provision.
- Edirne being a border province
- Strength in medical tourism

Threats

- The absence of legislative arrangements regarding additional payments to the personnel working in health tourism.
- Failure to ensure permanent employment of qualified physicians in the public sector
- Compulsory physician insurance does not cover foreign patients.
- Lack of permission to deal with intermediary institutions

Weaknesses

- The low recognition of our health institutions abroad
- Lack of an airport in Edirne province
- Tourists coming to our city from Balkan countries mostly visit for trade/shopping purposes.

Conclusion

Branding differentiates a health tourism destination or facility in a growing market. Patients are ultimately drawn to specific destinations based on the interaction of push and pull factors that make up a destination's brand. For this reason, successful destinations are those that have developed excellent brand value by influencing these factors. Bringing the city's strengths to the forefront and trying to eliminate its weaknesses increase the city's share in the international market in an increasingly competitive environment.

In the study, in which SWOT Analysis of Edirne was made in terms of urban tourism, it was seen that Edirne has various advantages and opportunities especially geographically, historically and culturally, and on the other hand, it has deficiencies in issues such as infrastructure, management and planning. In order for the province of Edirne to be a health tourism brand, the province should be considered as a whole, and activities and events should not be carried out only in the city center. The vision and mission for Edirne province to become a health tourism brand should be clearly stated. In the selection and creation of living and residential areas in the province, the participation of all stakeholders in the province, potential players and those who have a say in the health tourism marketing of Edirne province, as well as local government and provincial politicians should be ensured (chambers, unions, established businesses, educational institutions, local media, associations, landowners, financial institutions, entrepreneurs, real estate investors).

The needs of health tourism service recipients in Edirne should be taken into account and the projects to be carried out should be realistic and applicable in order to ensure satisfaction. The ability of Edirne to become a health tourism brand depends on the quality of the service provided. This service process should be evaluated as inclusive of the whole process from leaving home to returning home for visitors who will benefit from health tourism.

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Coordination with insurance companies should be ensured in order to prevent the visitors who will benefit from the health tourism service from being affected by any negativity. In order to enable Edirne to become a health tourism brand, promotional programs and campaigns should be organized. In order for Edirne to become a health tourism brand, organization and consultancy companies should be established and auxiliary companies should be included in this structuring.

REFERENCES

1. Aktuğlu, I. K. (2004). Marka Yönetimi: Güçlü ve Başarılı Markalar İçin Temel İlkeler. İletişim Yayınları, İstanbul.
2. Aydın, D. (2009). Türkiye Sağlık Turizmi Rehberi, C ve B Basımevi, İstanbul.
3. Baldauf, A., Cravens, K.S. ve Binder, G. (2003). Performance Consequences of Brand Equity Management: Evidence From Organizations in the Value Chain. Journal of Product and Brand Management, 24(12): 220-236.
4. Blain, C., Levy, S.E., Ritchie J.R.B. (2005). Destination Branding: Insights and Practices From Destination Management Organizations. Journal of Travel Research, 43: 328-338
5. Blythe, J. (2005). Essentials Of Marketing (3rd ed.). Prentice Hall, Essex
6. Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri (14. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
7. İlban, M.O. (2007). Destinasyon Pazarlamasında Marka İmajı Ve Seyahat Acentalarında Bir Araştırma, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s.4
8. İlban, M. O. (2008). “Seyahat Acenta Yöneticilerinin Destinasyon Marka İmajı Algıları”. Ege Akademik Bakış. Cilt.8(1), sf. 121–152
9. İpar, M. S. (2011). Turizmde Destinasyon Markalaşması ve İstanbul Üzerine Bir Uygulama. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
10. Keegan, W.J., Moriarty, S.E., Duncan, T.R. (1995). Marketing. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
11. Kotler, P., Armstrong, G., Saunders ve Wong, V. (1999). Principles of Marketing (2nd ed.). Prentice Hall, New Jersey.
12. Özdemir, G. (2008). Destinasyon Pazarlaması. Detay Yayıncılık, Ankara.
13. Josef W. (2021). Patients Beyond Borders Announces Top 10 Cities for Medical Tourists in 2020. Calvander Communications, www.patientsbeyondborders.com https://www.newswise.c

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

om/articles/patients-beyond-borders-announces-top-10-best-cities-for-medical-tourists-in-2020 21-Jan-2020 .

14.Tarhan, Ö. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının politik okuryazarlığa ilişkin görüşleri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9, 649-669.

15.T.C. Trakya Kalkınma Ajansı (TKA). (2020). “Trakya Bölgesi Sağlık Turizmi Strateji Raporu”:https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/41698/xfiles/saglik_turizmi.pdf (30.04.2022).

16.T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Sağlık Turizmi Bölge Koordinatörlüğü Sistemi Genelgesi (2019) Sayı:75000571020, 15/03/20172017.

17. T.C. Trakya Kalkınma Ajansı (TKA). (2020). “Trakya Bölgesi Sağlık Turizmi Strateji Raporu”:https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/41698/xfiles/saglik_turizmi.pdf 30.03.2022.

18.Yapraklı, Ş. ve Polat, C. (2009). Marka Bilgisi ve Marka İlişkilerininMevcut ve Gelecekteki Satın Alımlara Etkisi. İşgüç Endüstri İlişkilerive İnsan Kaynakları Dergisi, 11(3): 7-30.

19.Yavuz, M.C. (2007). Uluslararası Destinasyon Markası OluşturulmasındaKimlik Geliştirme Süreci: Adana Örneği. Çukurova ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Doktora Tezi,Adana.

20.Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

21.Wood, L. (2000). Brands and Brand Equity: Definition and Management.Management Decision, 38(9): 662-669

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

**2012-2021 YILLARI ARASINDA EDİRNE İLİ İÇ GÖÇ HAREKETLERİNİN TÜİK
VERİLERİ İLE İNCELENMESİ**

Dr. Öğr. Üyesi Özge Alev SÖNMEZ ÇALIŞ/ Trakya Üniversitesi/ Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu/
ozgesonmezcalis@trakya.edu.tr ORCID: 0000-0002-2240-4773

Arş.Gör.Dr. Elif ALP/ Sakarya Üniversitesi/ Siyasal Bilgiler Fakültesi/ elifa@sakarya.edu.tr ORCID: 0000-0002-8029-4904

Özet

İç göç hareketi, bir ülke sınırları içinde yapılan göç hareketidir. Edirne ili serhat şehri olması bakımından uluslararası göç hareketlerinin yaşandığı bir il olmasının yanı sıra iç göç hareketleri bağlamında da her dönem göç alan ve göç veren bir il olmaktadır. Bu çalışma ile TÜİK adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerinden; Edirne ilinin göç aldığı iller, göç verdiği iller, Edirne ilinin göç aldığı ve verdiği nüfusun eğitim durumları, Edirne ilinin göç aldığı ve verdiği nüfusun cinsiyete göre sayıları, Edirne ilinin aldığı ve verdiği göç bilgilerinin yaşlara göre dağılımları, nüfusa kayıtlı olma durumuna göre Edirne göç hareketleri (Edirne’de ikamet edenlerin nüfusa kayıtlı olduğu iller ve nüfusta Edirne iline kayıtlı olanların ikamet ettikleri iller), Edirne ilinin göç aldığı ve verdiği nüfusun cinsiyete göre eğitim durumları vb. göstergeler tablolaştırılarak 2012-2021 yılları arasındaki, iç göç hareketleri incelenmiştir.

Anahtar Kelime: İç Göç, Edirne, TÜİK

Jel Kodu: R23,O15, J60

**STUDYING OF THE INTERNAL MIGRATION MOVEMENTS IN EDİRNE BETWEEN 2012-2021 WITH
TURKSTAT DATA**

Abstract

Internal migration movement is the movement of migration within the borders of a country. Edirne province is a province where international migration movements are experienced in terms of being a frontier city and at the same time, in the context of internal migration movements, it is a province that receives and sends immigrants every period. In this study, TURKSTAT address-based population registration system data was used. These data for the years 2012-2021 have been tabulated. Internal migration movements were examined with the following indicators: Cities where Edirne received immigration and the cities where Edirne emigrated, the education levels of the population migrating to Edirne city, The education level of the population of those who migrated from Edirne, gender numbers of the population migrating to Edirne city, Gender numbers of the population migrating from Edirne city, distribution of the population migrating to Edirne city by age, distribution of the population migrating from Edirne city by age, migration movements of the city of Edirne according to the registration status (Cities where people residing in Edirne are registered, cities of residence of those registered in the city of Edirne in the population), education levels of the population migrating to the city of Edirne by gender, education levels of the population migrating from the city of Edirne by gender.

Keywords: Internal Migration, Edirne, TURKSTAT.

Gel Code: R23,O15, J60

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

1.Giriş

Göç hareketi bireylerin çeşitli nedenlerle(ekonomik, sosyal, psikolojik vb.) gerçekleştirdiği bir olgudur. İnsanın ilk çağlarından itibaren de göç meydana gelmiş ve göçler halen daha da devam etmektedir. Eski çağlardan günümüze değin gerçekleşen bu göç hareketliliği farklı türlerde gerçekleşmektedir. Literatürde birçok türü olduğu belirlenen göçün, en bilinen ve yaygın olan sınıflandırması iç göç ve dış göç olarak yapılan sınıflandırılmasıdır. Bu çalışmada da göç; iç göç bağlamında incelenmiştir ve coğrafi konumu itibarıyla Türkiye'nin kuzeybatısında bulunan serhat şehri Edirne ilinin iç göç hareketleri ele alınmıştır. Edirne ili Marmara bölgesinde bulunan ve Türkiye'nin büyükşehirlerinden İstanbul'a komşu olan illerimizden bir tanesidir. Büyükşehirlere yakınlığı avantaj olarak da görülebilirken, bazen de iç göç hareketlerinde göç vermesi bakımından da dezavantaj olarak da algılanabilmektedir. Çünkü Türkiye'de iller arası göçü etkileyen faktörlerle ilgili yapılan araştırmalarda illerde iş ve sosyal imkanlar ne kadar fazla olursa o illere göç etme oranları da aynı şekilde arttığı yöndedir (Tutar ve Özyakışır, 2013:35). Bu imkanlar da büyükşehirlerde diğer şehirlere oranla daha fazla olmaktadır. Edirne ilinde de dolayısıyla büyükşehirlere komşu olmanın avantajlarında ve dezavantajları bakımından iç göç hareketliliği dönemlere göre değişebilmektedir. Bu bağlamda iç göç hareketliliğinin TÜİK verileri doğrultusunda incelendiği bu çalışma ile 2012-2021 yılları arasındaki 10 yıllık süreç incelenmiştir. Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk olarak iç göçün teorik olarak ele alındığı kavramsal boyut başlıklı bölüm, ikinci olarak Edirne ilindeki iç göç hareketlerinin TÜİK verileri ile değerlendirildiği 2012-2021 yılları arası TÜİK verileriyle iç göç bağlamında Edirne başlıklı bölüm ve son olarak da değerlendirmenin yapıldığı sonuç bölümü olmak üzere belirtilen bölümlerden meydana gelmiştir.

2.Kavramsal Boyut

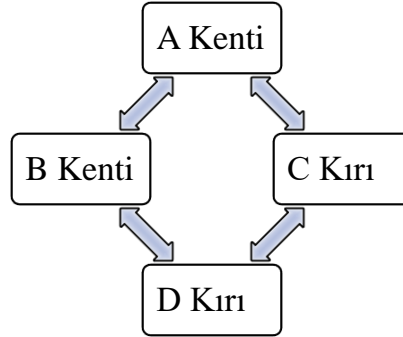
Göç insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Tarihsel perspektifte görülmüştür ki toplumlar karşılaştıkları birçok olay sebebiyle buldukları yerlerden başka yerlere göç etmişlerdir (McNeill, 1984:3-4). Göçün tanımı literatürde genellikle en yalın şekilde bireylerin yaşadıkları yerden uzaktaki bir yere yerleşmesi olarak yapılmaktadır (Bartram, 2017). Bir mekan değiştirme hareketi olan göç; toplumların bu süreç içinde de sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi anlamda yapısını da değiştiren bir nüfus hareketi de olarak görülebilmektedir (Özer, 2004: 11). Göç ile bireyler çeşitli nedenlerle buldukları yerden başka bir yere gitmektedirler. Bu durum gidilen yere ilişkin olarak bireyler tarafından bazen daimi yerleşme bazen de geçici yerleşme şeklinde olabilmektedir. Çünkü bireyler ya da aileler gelecek yaşantılarının ya bir kısmını ya da hepsini geçirmek için göç etmek isteyebilmektedir (Bülbül ve Köse,2010:77). Ayrıca bireyler bazen daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak için, bazen de yaşadıkları yerde karşılaştıkları sosyal-siyasal baskı, savaş, tehdit vb. gibi sorunlar yüzünden göç edebilmektedir (Aktel ve Kaygısız,2018:581).

Göç çeşitli şekillerde meydana gelebilmektedir ve bundan sebeple de birçok türü vardır. Genel olarak tür sınıflandırmasında göç[†]; iç ve dış göç olarak ikiye ayrılmaktadır. Dış göç; bireylerin buldukları ülkeden başka bir ülkeye yaşadığı ortamını değiştirmek maksadıyla gitmesi olarak tanımlanırken, iç göç; bir ülke içinde gerçekleşen ikametgah değişikliği olarak tanımlanabilmektedir. Ölüm, doğum ve diğer demografik olgular gibi de yaygın olan bir olgu olarak görülmektedir (Ginsburg vd.,2016:59; Kırdar ve Saracoğlu:2012). İç göç hareketinin bir yıldan az olmamak şartıyla bireylerin bir ülke sınırları içinde gerçekleştirdiği göç hareketi olarak da tanımlanmaktadır (Kırdar ve Saracoğlu:2012).

Mekânsal değiştirme hareketi bağlamında göç; kırdan kente, kentten kıra, kırdan kıra ve kentten kente doğru gerçekleşebilmektedir (Sağlam,2006). Şekil 1'de görüldüğü üzere iç göç hareketi kentten kente, kırdan kıra, kırdan kente doğru ortaya çıkabilmektedir.

[†] Göç kavramının genel olarak bu iki türe ayrılması egemen devletlerin kurulması ile gerçekleşmiştir (Barışık,2020:3).

Şekil 1: İç Göç Hareketinin Yönü

Kaynak: Başel,2003: 44

İç göçler aynı zamanda tek yönlü, dönüşümlü ve dairesel olmak üzere üç şekilde de meydana gelebilmektedir. Tek yönlü iç göç hareketi; sanayi devriminden itibaren kentleşmenin oluşması ve tarım dışı sektörlerin istihdam kapasitelerinin artması sonucu gelişen ve sadece kente doğru gerçekleşen nüfus hareketliliğidir. Bu göçte istihdam kapasitesi gelen göçleri karşılayabilecek kadar artıyor ise geriye dönüş söz konusu olmamaktadır. Dönüşümlü iç göç hareketi; işgücünün sektörler arası dönüşüm (tarım, sanayi, hizmet sektörleri[‡]) gerçekleşmesi sonucu meydana gelmektedir. Şöyle ki mevsimlik göçe benzer gibi görünse de ondan farklı olarak örneğin; tarım sektöründe işçiye ihtiyaç duyulan belirli mevsimlerde değil de tüm mevsimlerdeki ihtiyaca göre gerçekleşen nüfus hareketliliğidir. Dairesel iç göç ise; işgücünün istihdam için kırsaldan kente gelmesi, kentte 2 ila 5 yıl gibi bir süre arasında kalması ve sonrasında bireylerin kırsala geri dönmesi ile sonuçlanıp; ancak bir süre sonra yine kente gelip bu durumu en az birkaç kez tekrar yaşaması ile meydana gelen nüfus hareketliliğidir (Sezal, 1992: 33).

Bireyler göç etmeye ekonomik, politik, sosyal, kültürel, güvenlik ve doğal sebepler (deprem, enerji kaynakları vb.) gibi sebeplerden dolayı karar verebilirler (Günay vd., 2017:39). Türkiye’de de iç göç hareketleri de genelde doğu bölgelerinden batı bölgelerine doğru olmaktadır. Çünkü batı bölgelerindeki sanayi tesislerinin sayısının doğu bölgelerine oranla daha fazla olması ülke içinde gerçekleşen göçün sebeplerindedir (Gürkan, 2006). Türkiye’de bu bağlamda coğrafi bakımdan iç göçlerin yönü de ülkenin en kalkınmış bölgesi olan Marmara bölgesi ve onun illerine doğru gerçekleşmektedir (Başel, 2003: 19).

Türkiye bağlamında da iç göç hareketleri de belirtilen şekil 1deki gibi meydana gelmektedir (Pazarlıoğlu, 2007: 121). Türkiye’de iç göç hareketlerinin coğrafik anlamda yönü de çoğunlukla doğu illerinden batı illerine doğru olmaktadır. Bu şekilde Türkiye’de iç göçün gerçekleşmesinin nedeni genel olarak ekonomik nedenler[§] olsa da güvenlik nedeni ile de iç göç yaşanabilmektedir. Böylelikle ülkenin doğusunda bulunan doğu ve güneydoğu Anadolu bölgelerinin özellikle kırsal kesimlerinden kendi bölgelerinin şehir merkezlerine veya batı bölgelerindeki şehirlere doğru iç göç hareketi olabilmektedir (Aksu ve Sevil,2010:135).

2.2012-2021 yılları arası TÜİK Verileriyle İç Göç Bağlamında Edirne

Türkiye İstatistik Kurumu’nun(TÜİK) adrese dayalı nüfus kayıt sisteminden elde edilen veriler ışığında Edirne ili ile ilgili 2012-2021 yılları arasındaki veriler yıllara göre tablolaştırılarak (Tablo 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13) incelenmiştir.

[‡] Ülkeler kalkınma süreçlerinde iç göç hareketi sayesinde, hizmet ve sanayi sektörleri gibi sektörlerin üretim süreçlerinde meydana gelebilecek işgücü açıklarını kapatabilmektedirler (Şantaş, 2018: 14).

[§] Çelik’in (2006) Türkiye’deki iç göç hareketlerinin ekonomik nedenlerini araştırdığı çalışmasında göç etmeye iten sebepler; tarımsal toprak yetersizliği(topraksızlık),düşük gelir ve işsizlik, arazi olaylar olarak belirtilirken, göç etmeyi çekici kılan sebepler de; yüksek gelir ve istihdam fırsatı, bölgesel ekonomik gelişmişlik, kentsel kamu hizmetleri kentlerde yaşayan akrabalar ve tanıdıklar olarak belirlenmiştir.

Edirne İlinin Aldığı ve Verdiği Göçler:

Tablo 1’de Edirne ilinin 2012-2021 yılları arasında cinsiyete göre aldığı ve verdiği toplam göç sayıları ele alınmıştır.

Edirne İlinin Aldığı Göçler: Edirne ilinin toplamda en fazla göç aldığı yıl 2021 yılıdır ve en az göç aldığı yıl ise 2020 yılıdır (Tablo 1).Cinsiyet bağlamında aldığı göç sayılarında ise kadın sayısı erkek sayısından daha fazladır. Aldığı göç sayılarının verdiği göç sayılarından yüksek olduğu yıllar da 2012-2015-2017-2018-2019-2021’dir.

Edirne İlinin Verdiği Göçler: Edirne ilinin en fazla göç verdiği yıl 2015 yılıdır ve en az göç verdiği yıl ise 2012 yılıdır (Tablo 1).Cinsiyet bağlamında verdiği göç sayılarında da aynı şekilde kadın sayısı erkek sayısından daha fazladır.

Tablo 1: Edirne İlinin 2012-2021 Yılları Arasında Cinsiyete Göre Aldığı ve Verdiği Toplam Göç Sayıları

Yıllar	Aldığı Göç Sayıları			Verdiği Göç Sayıları		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
2012	6978	7835	14813	6551	7124	13675
2013	7346	8909	16255	8043	8957	17000
2014	7671	8760	16431	7838	9270	17108
2015	8652	10127	18779	8297	9161	17458
2016	8562	8061	16623	7289	9901	17190
2017	8484	10641	19125	7682	8317	15999
2018	8983	9809	18792	8020	9142	17162
2019	7871	8993	16864	7721	9040	16761
2020	5983	6269	12252	6287	7977	14264
2021	8650	10793	19443	7199	8623	15822

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Edirne İlinin Göç Aldığı ve Verdiği Kişilerin Yaş Aralıkları:

Edirne ilinin göç aldığı ve verdiği kişilerin 2012-2021 yılları arasında en yüksek sayılı ve en düşük sayılı olan beş yaş aralığı sırası Tablo 3 ve Tablo 4 oluşturularak açıklanmıştır.

Edirne İline Göç Edenlerin En Yüksek ve En Düşük Sayılı Yaş Aralıkları: Tablo 2’ye göre 2012-2021 yılları arasında Edirne iline göç eden toplamda en yüksek sayılı yaş aralığı 15-19 yaş aralığı olurken, toplamda en düşük sayılı yaş aralığı da 60-64 yaş aralığıdır. Belirtilen yıllara göre göç eden kişilerin yaş aralıklarındaki sayılara göre sıralamalarında 2020 yılında en yüksek sayılı yaş aralığı 20-24 yaş aralığı olup diğer tüm yıllarda en yüksek sayılı yaş aralığı toplamda en yüksek sayılı yaş aralığı da olan 15-19 yaş aralığıdır, en düşük sayılı yaş aralığı da tüm yıllarda 60-64 yaş aralığıdır (Tablo 2).

Tablo 2: Edirne İlinin Göç Aldığı Kişilerin Yaş Aralıkları (En Yüksek ve En Düşük Sayılı Yaş Aralığı)

Yıllar	En Yüksek Sayılı Yaş Aralığı					En Düşük Sayılı Yaş Aralığı				
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
2012	3568	2893	1837	1257	872	437	392	293	192	319
2013	3777	3564	2078	1261	851	517	455	355	247	372
2014	3541	3494	1908	1167	910	452	512	487	449	825
2015	5320	4218	2111	1282	909	510	463	411	312	449
2016	4252	3420	1841	1129	991	532	512	430	310	434
2017	4744	4732	2088	1279	956	545	485	440	375	507
2018	3904	3696	2317	1357	1087	667	656	623	497	693
2019	4491	3937	2077	1105	772	459	400	416	301	456
2020	748	2448	1808	1204	860	571	513	465	339	493
2021	4283	5536	2063	1320	857	512	503	470	372	555
Toplam	38628	37938	20128	12361	9065	5202	4891	4390	3394	5103

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Edirne İlinde Göç Edenlerin En Yüksek ve En Düşük Sayılı Yaş Aralıkları: Tablo 3'e göre 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinden göç edenlerde toplamda en yüksek sayılı yaş aralığı 20-24 yaş aralığı olurken, toplamda en düşük sayılı yaş aralığı da 60-64 yaş aralığıdır. Belirtilen yıllara göre göç eden kişilerin yaş aralıklarındaki sayılara göre sıralamalarında tüm yıllarda en yüksek sayılı yaş aralığı 20-24 yaş aralığıdır, en düşük sayılı yaş aralığı da tüm yıllarda 60-64 yaş aralığıdır (Tablo 3).

Tablo 3: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne İlinde Göç Eden Kişilerin Yaş Aralıkları (En Yüksek ve En Düşük Sayılı Yaş Aralığı)

Yıllar	En Yüksek Sayılı Yaş Aralığı					En Düşük Sayılı Yaş Aralığı				
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
2012	1784	2560	2125	1382	968	521	408	291	191	360
2013	2407	4540	2253	1487	1053	605	478	320	200	342
2014	2182	5113	2193	1399	994	565	471	364	254	441
2015	2401	5152	2250	1294	1028	527	506	442	349	609
2016	2621	5485	2183	1270	959	521	426	264	219	388
2017	2113	4739	2217	1216	923	491	432	362	287	420
2018	1935	5720	2422	1265	849	554	413	395	259	553
2019	1792	5202	2221	1364	922	590	513	398	341	534
2020	1140	5362	1805	1164	744	435	324	304	235	366
2021	1390	5412	2135	1372	834	528	396	333	262	413
Toplam	19765	49285	21804	13213	9274	5337	4367	3473	2597	4426

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Edirne İlinin Göç Aldığı ve Verdiği İller:

Edirne ilinin 2012-2021 yılları arasında göç aldığı ve verdiği iller bakımından en fazla ve en az sayılı 10 il TÜİK verilerinden faydalanılarak belirlenmiştir ve Tablo 4- 5-6-7 oluşturulmuştur.

Edirne İlinin En Fazla Göç Aldığı İller: Tablo 4'te 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinin en fazla göç aldığı ilk 10 il ele alınmıştır. Tablo 4'te görüldüğü üzere; yıllara göre en fazla göç aldığı il İstanbul olmuştur ve tüm yıllarda ilk sırada yer almıştır. İstanbul'dan en fazla göç aldığı yıl 2017 yılı olurken, İstanbul'dan en az göç aldığı yıl ise 2020 yılıdır. Ayrıca tüm yıllarda ikinci sırada Tekirdağ ve üçüncü sırada Kırklareli illeri olmuştur. Diğer ilk 10'a giren iller de; Bursa, Çanakkale, Ankara İzmir, Balıkesir, Kocaeli, Ağrı, Ordu, Kars ve Hatay illeridir.

Tablo 4: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne İlinin En Fazla Göç Aldığı İlk 10 İl

2012		2013		2014		2015		2016	
İstanbul	5390	İstanbul	5685	İstanbul	6067	İstanbul	6964	İstanbul	6404
Tekirdağ	1782	Tekirdağ	1977	Tekirdağ	1979	Tekirdağ	2629	Tekirdağ	2176
Kırklareli	925	Kırklareli	945	Kırklareli	968	Kırklareli	1100	Kırklareli	888
Bursa	399	Ankara	518	Ankara	530	Çanakkale	607	Çanakkale	543
Çanakkale	373	Bursa	479	Çanakkale	510	Ankara	561	Bursa	498
Ankara	365	İzmir	479	İzmir	475	Bursa	531	İzmir	465
İzmir	362	Çanakkale	468	Bursa	457	İzmir	514	Ankara	458
Balıkesir	316	Balıkesir	326	Kocaeli	313	Kocaeli	451	Kocaeli	356
Kocaeli	292	Kocaeli	295	Balıkesir	297	Balıkesir	416	Balıkesir	329
Ağrı	226	Ordu	201	Kars	194	Van	180	Ağrı	197
2017		2018		2019		2020		2021	
İstanbul	7090	İstanbul	6580	İstanbul	5541	İstanbul	4029	İstanbul	6790
Tekirdağ	2581	Tekirdağ	2798	Tekirdağ	2260	Tekirdağ	1423	Tekirdağ	2351
Kırklareli	1205	Kırklareli	1136	Kırklareli	982	Kırklareli	621	Kırklareli	1026
Çanakkale	633	Bursa	532	Çanakkale	599	Ankara	507	Bursa	695

İzmir	521	Çanakkale	521	Bursa	577	İzmir	425	Ankara	610
Bursa	502	İzmir	521	İzmir	560	Çanakkale	391	Kocaeli	569
Ankara	484	Ankara	461	Ankara	421	Bursa	278	Çanakkale	526
Balıkesir	466	Kocaeli	442	Kocaeli	407	Kocaeli	221	İzmir	515
Kocaeli	424	Balıkesir	334	Balıkesir	353	Balıkesir	210	Balıkesir	382
Van	215	Van	256	Hatay	199	Ağrı	177	Van	256

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Edirne İlinin En Az Göç Aldığı İller: Tablo 5'te 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinin en az göç aldığı ilk 10 il ele alınmıştır. Tablo 5'te görüldüğü üzere; yıllara göre en az göç aldığı 10 il tablosunda yer alan iller Ardahan, Bingöl, Aksaray, Erzincan, Bilecik, Artvin, Niğde, Bartın, Kırıkkale, Kırşehir, Bitlis, Karaman, Kilis, Adıyaman, Bayburt, Yozgat, Çankırı, Burdur, Tunceli, Nevşehir, Siirt, Gümüşhane illeri olmuştur. En az göç aldığı illerin yıllara göre değişkenlik gösterdiği görülmektedir ancak bu iller içerisinde Edirne iline göç eden sayısı en düşük olan iller; Karaman, Kilis, Burdur, Çankırı, Kırşehir ve Artvin illeri olduğu anlaşılmıştır(Tablo 5).

Tablo 5: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne İlinin En Az Göç Aldığı İlk 10 İl

2012	2013	2014	2015	2016					
Ardahan	23	Kırıkkale	30	Kırıkkale	26	Ardahan	26	Kırıkkale	20
Bingöl	23	Aksaray	28	Kırşehir	26	Kırıkkale	26	Artvin	19
Aksaray	22	Bilecik	27	Niğde	26	Bartın	25	Bartın	19
Erzincan	22	Artvin	26	Bingöl	24	Nevşehir	23	Aksaray	19
Yozgat	22	Karaman	24	Artvin	23	Bayburt	22	Karaman	18
Artvin	20	Nevşehir	23	Kilis	23	Burdur	22	Kırşehir	16
Bayburt	20	Bingöl	21	Aksaray	21	Kırşehir	22	Adıyaman	15
Çankırı	18	Ardahan	20	Tunceli	21	Aksaray	16	Burdur	15
Kilis	11	Burdur	14	Bayburt	20	Karaman	14	Çankırı	9
Kırşehir	9	Kilis	10	Karaman	16	Niğde	14	Kilis	5
Karaman	8			Burdur	12	Çankırı	11		
2017	2018	2019	2020	2021					
Bilecik	24	Artvin	31	Bartın	29	Siirt	19	Bilecik	26
Çankırı	24	Bilecik	31	Kilis	27	Bartın	17	Burdur	25
Sinop	24	Düzce	31	Çankırı	24	Kilis	16	Gümüşhane	25
Burdur	22	Rize-53	31	Kırşehir	23	Burdur	12	Artvin	24
Karaman	21	Uşak	29	Bayburt	21	Kırşehir	12	Nevşehir	23
Kilis	17	Nevşehir	26	Uşak	21	Nevşehir	12	Sinop	23
Kırıkkale	17	Aksaray	24	Karaman	19	Bayburt	11	Karaman	20
Nevşehir	16	Bartın	23	Nevşehir	19	Bilecik	11	Bayburt	15
Aksaray	14	Bayburt	21	Artvin	16	Karaman	9	Kırşehir	12
Kırşehir	9	Burdur	20	Burdur	15	Artvin	6	Kilis	11
		Kilis	18						
		Kırşehir	18						
		Çankırı	9						

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Edirne İlinin En Fazla Göç Verdiği İller: Tablo 6'da 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinin en fazla göç verdiği ilk 10 il ele alınmıştır. Tablo 6'da görüldüğü üzere; yıllara göre en fazla göç verdiği il de İstanbul olmuştur, tüm yıllarda ilk sırada yer almıştır. İstanbul'a en fazla göç verdiği yıl 2019 yılı olurken, İstanbul'a en az göç verdiği yıl ise 2012 yılıdır. Ayrıca göç verdiği iller sıralamasında tüm yıllarda ikinci sırada Tekirdağ ve üçüncü sırada Kırklareli illeri olmuştur. Diğer en fazla göç verdiği ilk 10 il tablosunda yer alan iller de; Bursa, Çanakkale, Ankara, İzmir, Balıkesir, Kocaeli, Antalya, Manisa, Hatay ve Diyarbakır illeridir.

Tablo 6: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne İlinin En Fazla Göç Verdiği İlk 10 İl

2012		2013		2014		2015		2016	
İstanbul	3784	İstanbul	5572	İstanbul	5584	İstanbul	5706	İstanbul	5456
Tekirdağ	2467	Tekirdağ	2846	Tekirdağ	2995	Tekirdağ	2701	Tekirdağ	2868
Kırklareli	773	Kırklareli	910	Kırklareli	819	Kırklareli	1021	Kırklareli	1003
Çanakkale	564	Ankara	728	Ankara	757	Ankara	654	Ankara	596
Ankara	529	Çanakkale	670	İzmir	580	İzmir	641	Çanakkale	567
İzmir	506	İzmir	542	Çanakkale	563	Çanakkale	570	İzmir	566
Bursa	333	Bursa	436	Bursa	457	Bursa	472	Bursa	477
Balıkesir	291	Kocaeli	330	Balıkesir	386	Kocaeli	388	Kocaeli	444
Kocaeli	288	Balıkesir	321	Kocaeli	334	Balıkesir	354	Balıkesir	385
Van	205	Antalya	217	Antalya	196	Manisa	219	Diyarbakır	218
2017		2018		2019		2020		2021	
İstanbul	4873	İstanbul	5198	İstanbul	5605	İstanbul	4235	İstanbul	4730
Tekirdağ	2631	Tekirdağ	2478	Tekirdağ	2641	Tekirdağ	2443	Tekirdağ	2375
Kırklareli	887	Kırklareli	1043	Kırklareli	1003	Kırklareli	957	Kırklareli	949
İzmir	580	Çanakkale	653	Çanakkale	621	Çanakkale	548	Ankara	718
Ankara	579	İzmir	621	Ankara	601	Ankara	499	İzmir	634
Çanakkale	539	Ankara	577	İzmir	601	Bursa	488	Çanakkale	593
Bursa	492	Balıkesir	477	Bursa	526	İzmir	487	Bursa	555
Kocaeli	373	Bursa	472	Kocaeli	396	Kocaeli	374	Kocaeli	399
Balıkesir	358	Kocaeli	391	Balıkesir	384	Balıkesir	340	Balıkesir	386
Antalya	186	Antalya	193	Antalya	207	Antalya	185	Hatay	177

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Edirne İlinin En Az Göç Verdiği İller: Tablo 7’de 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinin en az göç verdiği ilk 10 il ele alınmıştır. Tablo 7’de görüldüğü üzere; yıllara göre en az göç aldığı 10 il tablosunda yer alan iller; Kilis, Bayburt, Sinop, Tunceli, Aksaray, Bingöl, Karaman, Nevşehir, Yozgat, Kırşehir, Kırıkkale, Burdur, Amasya, Artvin, Sivas, Bilecik illeridir. Edirne ilinin en az göç verdiği illerin yıllara göre değişkenlik gösterdiği görülmektedir ancak bu iller içerisinde Edirne ilinden göç eden sayısı en düşük olan iller; Karaman, Kilis, Burdur, Çankırı, Kırşehir ve Artvin illeri olduğu anlaşılmıştır (Tablo 7).

Tablo 7: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne İlinin En Az Göç Verdiği İlk 10 İl

2012		2013		2014		2015		2016	
Kilis	22	Batman	26	Artvin	23	Adıyaman	24	Sinop	24
Bayburt	21	Kırıkkale	26	Nevşehir	23	Bayburt	24	Çankırı	23
Sinop	18	Burdur	25	Kırşehir	22	Niğde	24	Adıyaman	21
Tunceli	17	Kırşehir	25	Adıyaman	21	Burdur	23	Aksaray	20
Aksaray	14	Yozgat	24	Karaman	19	Kırıkkale	23	Kırşehir	20
Bingöl	14	Adıyaman	22	Ardahan	18	Bingöl	21	Tunceli	20
Karaman	12	Uşak	19	Kırıkkale	17	Yozgat	21	Bingöl	18
Nevşehir	11	Bayburt	18	Yozgat	16	Karaman	20	Burdur	14
Yozgat	10	Aksaray	12	Çankırı	15	Kırşehir	14	Karaman	12
Kırşehir	5	Karaman	11	Bayburt	14	Kilis	11	Artvin	11
				Aksaray	13				
2017		2018		2019		2020		2021	
Burdur	24	Bingöl	26	Erzincan	21	Amasya	17	Aksaray	20
Tunceli	24	Artvin	23	Çankırı	20	Burdur	17	Karaman	20
Niğde	23	Niğde	23	Kırşehir	20	Gümüşhane	17	Niğde	20
Bilecik	22	Bayburt	22	Karaman	19	Bilecik	16	Rize	20
Sivas	20	Nevşehir	20	Siirt	19	Tunceli	14	Uşak	19
Nevşehir	17	Karaman	17	Bartın	18	Artvin	13	Gümüşhane	16

Kırkkale	14	Kilis	15	Bayburt	18	Çankırı-18	9	Kırşehir	16
Bayburt	13	Kırşehir	15	Aksaray	16	Karaman	8	Bayburt	9
Kilis	13	Aksaray	12	Nevşehir	16	Kilis	6	Artvin	7
Kırşehir	13	Burdur	10	Artvin	12	Bayburt	5	Kilis	4
Karaman	12								

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Nüfusa Kayıtlı Olma Durumuna Göre Edirne İç Göç Hareketleri:

Nüfusa kayıtlı oldukları illere göre Edirne'ye göç edenlerin ve Edirne ilinde nüfusa kayıtlı olup Edirne'den göç edenlerin 2012-2021 yılları arasındaki süreç perspektifinde iç göç hareketi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Edirne'de İkamet Edenlerin Nüfusa Kayıtlı Olduğu İller: Tablo 8'de 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinde ikamet edenlerin nüfusa kayıtlı oldukları illerin arasından en yüksek sayılı 10 il ele alınmıştır. Tablo 8'de görüldüğü üzere; Edirne'de ikamet edenlerin nüfusa kayıtlı olduğu illerde en yüksek sayılı ve tüm yıllarda ilk sırada olan il Kırklareli ilidir. Tüm ele alınan yıllarda ikinci, üçüncü ve dördüncü sıradaki iller sırası ile; Tekirdağ, İstanbul ve Çanakkale illeri olmuştur. Diğer en yüksek sayıya sahip iller sıralamasında ilk 10'a giren iller de; Ordu, Tokat, Kars, Balıkesir, Samsun, Erzurum ve Ağrı illeridir (Tablo 8).

Tablo 8: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne'de İkamet Edenlerin Nüfusa Kayıtlı Olduğu İller (En Yüksek Sayılı 10 İl)

2012		2013		2014		2015		2016	
Kırklareli	7970	Kırklareli	8167	Kırklareli	8296	Kırklareli	8551	Kırklareli	8651
Tekirdağ	7592	Tekirdağ	7796	Tekirdağ	7837	Tekirdağ	8185	Tekirdağ	8221
İstanbul	5934	İstanbul	6152	İstanbul	6516	İstanbul	6882	İstanbul	7129
Çanakkale	3324	Çanakkale	3343	Çanakkale	3399	Çanakkale	3525	Çanakkale	3585
Ordu	3156	Ordu	3152	Ordu	3071	Ordu	3054	Tokat	3033
Tokat	2819	Tokat	2829	Tokat	2878	Tokat	3050	Ordu	3000
Kars	2448	Kars	2569	Kars	2766	Kars	2883	Kars	2966
Balıkesir	2338	Samsun	2317	Balıkesir	2344	Balıkesir	2463	Balıkesir	2467
Samsun	2196	Balıkesir	2289	Samsun	2341	Samsun	2342	Ağrı	2409
Erzurum	2027	Erzurum	2062	Erzurum	2195	Ağrı	2273	Samsun	2267
2017		2018		2019		2020		2021	
Kırklareli	8971	Kırklareli	9051	Kırklareli	9161	Kırklareli	8861	Kırklareli	9073
Tekirdağ	8610	Tekirdağ	8649	Tekirdağ	8737	Tekirdağ	8320	Tekirdağ	8719
İstanbul	7643	İstanbul	8027	İstanbul	8109	İstanbul	7735	İstanbul	8302
Çanakkale	3817	Çanakkale	3751	Çanakkale	3804	Çanakkale	3616	Çanakkale	3739
Tokat	3184	Kars	3257	Kars	3354	Kars	3268	Kars	3431
Kars	3161	Tokat	3223	Ordu	3325	Ordu	3157	Ordu	3381
Ordu	3159	Ordu	3180	Tokat	3214	Tokat	3055	Tokat	3327
Ağrı	2555	Ağrı	2727	Ağrı	2789	Ağrı	2791	Ağrı	3060
Balıkesir	2503	Samsun	2629	Samsun	2687	Samsun	2491	Samsun	2673
Samsun	2484	Balıkesir	2512	Balıkesir	2541	Balıkesir	2438	Erzurum	2535

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Tablo 9'da 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinde ikamet edenlerin nüfusa kayıtlı oldukları illerin arasından en düşük sayılı 10 il ele alınmıştır. Tablo 9'da görüldüğü üzere; Edirne'de ikamet edenlerin nüfusa kayıtlı olduğu illerde en düşük sayılı ve tüm yıllarda ilk sırada olan il Hakkâri ilidir. Diğer en düşük sayılı ilk 10'a giren iller de; Düzce, Uşak, Tunceli, Bilecik, Kilis, Burdur, Karaman, Yalova ve Şırnak illeridir.

Tablo 9: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne’de İkamet Edenlerin Nüfusa Kayıtlı Olduğu İller (En Düşük Sayılı 10 İl)

2012		2013		2014		2015		2016	
Düzce	313	Uşak	316	Uşak	320	Düzce	347	Uşak	318
Tunceli	283	Tunceli	293	Tunceli	308	Kilis	301	Kilis	284
Bilecik	274	Bilecik	268	Bilecik	274	Tunceli	290	Tunceli	284
Bingöl	258	Kilis	262	Bingöl	274	Bilecik	283	Bingöl	283
Kilis	255	Bingöl	260	Kilis	268	Bingöl	272	Bilecik	276
Burdur	245	Burdur	244	Karaman	234	Karaman	222	Karaman	226
Karaman	229	Karaman	215	Şırnak	226	Burdur	205	Burdur	202
Yalova	185	Yalova	181	Burdur	214	Şırnak	203	Yalova	190
Şırnak	153	Şırnak	176	Yalova	174	Yalova	191	Şırnak	130
Hakkari	110	Hakkari	98	Hakkari	108	Hakkari	80	Hakkari	108
2017		2018		2019		2020		2021	
Tunceli	329	Düzce	357	Bolu	362	Düzce	339	Bolu	346
Bingöl	328	Tunceli	336	Tunceli	343	Kilis	316	Uşak	335
Uşak	326	Uşak	309	Uşak	302	Uşak	311	Tunceli	334
Kilis	325	Şırnak	306	Bilecik	298	Tunceli	309	Kilis	331
Bilecik	283	Kilis	292	Kilis	290	Bilecik	292	Bilecik	301
Karaman	250	Bilecik	274	Karaman	269	Karaman	260	Şırnak	287
Şırnak	214	Karaman	268	Şırnak	245	Şırnak	242	Karaman	259
Burdur	213	Burdur	212	Burdur	212	Burdur	227	Burdur	233
Yalova	202	Yalova	203	Yalova	208	Yalova	194	Yalova	215
Hakkari	141	Hakkari	123	Hakkari	151	Hakkari	135	Hakkari	158

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Nüfusta Edirne İline Kayıtlı Olanların İkamet Ettikleri İller: Tablo 10’da 2012-2021 yılları arasında nüfusta Edirne iline kayıtlı olanların ikamet ettikleri illerin arasından en yüksek sayılı 10 il ele alınmıştır. Tablo 10’da görüldüğü üzere; nüfusta Edirne iline kayıtlı olanların ikamet ettikleri illerde en yüksek sayılı ve tüm yıllarda ilk sırada olan il İstanbul ilidir ve ikinci sırada yer alan il de tüm yıllarda Tekirdağ ilidir. Diğer en yüksek sayılı ilk 10’a giren iller de; Bursa, Kırklareli, İzmir, Kocaeli, Ankara, Antalya ve Balıkesir illeridir.

Tablo 10: 2012-2021 Yılları Arasında Nüfusta Edirne İline Kayıtlı Olanların İkamet Ettikleri İller (En Yüksek Sayılı 10 İl)

2012		2013		2014		2015		2016	
İstanbul	108638	İstanbul	109609	İstanbul	109911	İstanbul	109792	İstanbul	108899
Tekirdağ	36412	Tekirdağ	38316	Tekirdağ	40311	Tekirdağ	42143	Tekirdağ	43964
Bursa	9877	Kırklareli	10105	Kırklareli	10292	Kırklareli	10675	Kırklareli	11035
Kırklareli	9828	Bursa	10038	Bursa	10110	Bursa	10363	Bursa	10437
İzmir	7495	İzmir	7601	İzmir	7820	İzmir	7924	İzmir	8002
Kocaeli	4768	Kocaeli	4850	Kocaeli	4977	Kocaeli	5074	Kocaeli	5239
Ankara	4539	Ankara	4490	Ankara	4536	Ankara	4526	Ankara	4484
Çanakkale	2750	Çanakkale	2995	Çanakkale	3207	Çanakkale	3265	Çanakkale	3304
Antalya	1860	Antalya	1976	Antalya	2077	Antalya	2167	Antalya	2186
Balıkesir	1842	Balıkesir	1764	Balıkesir	1877	Balıkesir	1870	Balıkesir	1909
2017		2018		2019		2020		2021	
İstanbul	108025	İstanbul	107006	İstanbul	107422	İstanbul	105909	İstanbul	105267
Tekirdağ	45220	Tekirdağ	45753	Tekirdağ	46923	Tekirdağ	48096	Tekirdağ	49078
Kırklareli	11165	Kırklareli	11170	Kırklareli	11433	Kırklareli	11710	Kırklareli	12001
Bursa	10545	Bursa	10558	Bursa	10633	Bursa	10662	Bursa	10812
İzmir	8280	İzmir	8424	İzmir	8428	İzmir	8383	İzmir	8555
Kocaeli	5359	Kocaeli	5317	Kocaeli	5331	Kocaeli	5433	Kocaeli	5464
Ankara	4617	Ankara	4644	Ankara	4779	Ankara	4714	Ankara	4945

Çanakkale	3416	Çanakkale	3547	Çanakkale	3640	Çanakkale	3588	Çanakkale	3790
Antalya	2294	Antalya	2366	Antalya	2451	Antalya	2543	Antalya	2593
Balıkesir	1987	Balıkesir	2141	Balıkesir	2147	Balıkesir	2186	Balıkesir	2224

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Tablo 11’de 2012-2021 yılları arasında nüfusta Edirne iline kayıtlı olanların ikamet ettikleri illerin arasından en düşük sayılı 10 il ele alınmıştır. Tablo 11’de görüldüğü üzere; nüfusta Edirne iline kayıtlı olanların ikamet ettikleri illerde en düşük sayılı ilk 10’a giren iller; Kırıkkale, Nevşehir, Bayburt, Karaman, Artvin, Çankırı, Aksaray, Yozgat, Gümüşhane, Niğde, Kilis ve Adıyaman illeridir.

Tablo 11: 2012-2021 Yılları Arasında Nüfusta Edirne İline Kayıtlı Olanların İkamet Ettikleri İller (En Düşük Sayılı 10 İl)

2012		2013		2014		2015		2016	
Kırıkkale	48	Adıyaman	45	Ardahan	41	Ardahan	43	Karaman	45
Nevşehir	48	Çankırı	42	Karaman	39	Karaman	40	Gümüşhane	43
Bayburt	44	Yozgat	42	Adıyaman	35	Aksaray	36	Aksaray	42
Karaman	42	Gümüşhane	35	Nevşehir	34	Çankırı	36	Ardahan	42
Artvin	41	Aksaray	32	Gümüşhane	32	Adıyaman	35	Artvin	39
Çankırı	37	Ardahan	31	Aksaray	30	Gümüşhane	35	Bayburt	35
Aksaray	33	Karaman	30	Yozgat	29	Yozgat	28	Adıyaman	34
Gümüşhane	28	Niğde	28	Bayburt	20	Niğde	24	Yozgat	29
Niğde	21	Kilis	17	Niğde	20	Kilis	20	Niğde	19
Kilis	11	Bayburt	16	Kilis	17	Bayburt	19	Kilis	14
2017		2018		2019		2020		2021	
Aksaray	41	Muş	47	Karaman	47	Artvin	47	Yozgat	46
Ardahan	41	Nevşehir	47	Artvin	46	Ardahan	46	Ardahan	45
Çankırı	41	Aksaray	45	Adıyaman	45	Nevşehir	43	Kırşehir	45
Nevşehir	41	Adıyaman	43	Aksaray	43	Siirt	41	Niğde	44
Bitlis	38	Artvin	42	Yozgat	42	Niğde	38	Nevşehir	43
Artvin	35	Ardahan	36	Ardahan	41	Yozgat	36	Siirt	42
Bayburt	32	Yozgat	33	Nevşehir	39	Gümüşhane	35	Bingöl	33
Yozgat	31	Kilis	29	Niğde	36	Adıyaman	33	Bayburt	28
Niğde	29	Niğde	29	Bayburt	29	Kilis	26	Adıyaman	26
Kilis	17	Bayburt	26	Kilis	25	Bayburt	23	Kilis	21

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Edirne İlinin Göç Aldığı ve Verdiği Nüfusun Cinsiyete Göre Eğitim Durumları:

Tablo 12 ve 13’te 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinin göç aldığı ve verdiği nüfusun cinsiyete göre eğitim durumları incelenmiştir.

Edirne İlinin Göç Aldığı Nüfusun Cinsiyete Göre Eğitim Durumları: Tablo 12’de 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinin göç aldığı nüfusun cinsiyete göre eğitim durumları incelenmiştir. Edirne ilinin göç aldığı erkek nüfusun eğitim durumları şu şekildedir: Lise ve dengi meslek okulu ile yüksekokul veya fakültede eğitim görmüş göçmen sayılarının yüksek olduğu ve en yüksek sayılı olanın da lise ve dengi meslek okulu eğitilmiş göçmenlerden oluştuğu, doktora eğitilmiş ile okuma yazma bilmeyen göçmen sayılarının düşük olduğu ve en düşük olanın da okuma yazma bilmeyen göçmenlerden oluştuğu görülmektedir. Edirne ilinin göç aldığı kadın nüfusun eğitim durumları da erkek nüfus ile benzer şekilde lise ve dengi meslek okulu ile yüksekokul veya fakülte sayıları yüksek olduğu ve en yüksek sayının lise ve dengi meslek okulu eğitilmiş göçmenlerden oluştuğu, doktora eğitilmiş göçmen sayılarının ise en düşük olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 12).

Tablo 12: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne İlinin Göç Aldığı Nüfusun Cinsiyete Göre Eğitim Seviyeleri

15+ Yaş Erkek										
Yıllar	Bilinmeyen	İlköğretim	İlkokul	Lise Ve Dengi Meslek Okulu	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	Okuma Yazma Bilmeyen	Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	Yüksekokul Veya Fakülte	Doktora
2012	165	660	540	2938	110	30	156	71	1203	19
2013	137	694	580	2902	121	40	133	128	1488	32
2014	61	556	714	3142	130	36	261	136	1537	39
2015	49	623	575	3927	108	34	322	120	1781	28
2016	32	560	507	4108	89	27	408	117	1626	25
2017	27	590	560	3762	78	32	398	206	1635	26
2018	26	744	633	3498	77	19	539	244	1846	37
2019	30	323	361	3718	38	8	574	192	1651	21
2020	25	317	406	1650	45	17	595	220	1595	16
2021	28	258	368	4074	27	9	576	256	1864	27
15+ Yaş Kadın										
Yıllar	Bilinmeyen	İlköğretim	İlkokul	Lise Ve Dengi Meslek Okulu	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	Okuma Yazma Bilmeyen	Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	Yüksekokul Veya Fakülte	Doktora
2012	98	618	712	3840	183	147	111	65	986	7
2013	102	747	764	4125	235	158	112	103	1503	20
2014	62	653	870	3629	269	172	266	102	1716	19
2015	30	644	756	4989	235	142	287	83	1887	22
2016	22	532	681	3368	173	123	328	100	1674	15
2017	16	622	718	5507	151	125	350	178	1885	24
2018	25	729	863	3975	170	111	506	205	2038	33
2019	41	278	554	4353	130	79	670	203	1801	15
2020	25	314	540	1617	111	92	680	196	1691	13
2021	26	238	577	5764	97	71	648	236	2025	22

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Edirne İlinin Göç Verdiği Nüfusun Cinsiyete Göre Eğitim Durumları: Tablo 13'te 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinin göç verdiği nüfusun cinsiyete göre eğitim durumları incelenmiştir. Edirne ilinin göç verdiği erkek nüfusun eğitim durumları şu şekildedir: Lise ve dengi meslek okulu ile yüksekokul veya fakültede eğitim görmüş göçmen sayılarının yüksek olduğu ve en yüksek sayılı olanın da lise ve dengi meslek okulu eğitilmiş göçmenlerden oluştuğu, doktora eğitilmiş ile okuma yazma bilmeyen göçmen sayılarının düşük olduğu ve en düşük olanın da okuma yazma bilmeyen göçmenlerden oluştuğu görülmektedir. Edirne ilinin göç verdiği kadın nüfusun eğitim durumları da erkek nüfus ile benzer şekilde lise ve dengi meslek okulu ve yüksekokul veya fakülte sayıları en yüksek olduğu, doktora eğitilmiş göçmen sayılarının ise en düşük olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 13).

Tablo 13: 2012-2021 Yılları Arasında Edirne İlinin Göç Verdiği Nüfusun Cinsiyete Göre Eğitim Seviyeleri

15+ Yaş Erkek										
Yıllar	Bilinmeyen	İlköğretim	İlkokul	Lise Ve Dengi Meslek Okulu	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	Okuma Yazma Bilmeyen	Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	Yüksekokul Veya Fakülte	Doktora
2012	143	798	635	1866	137	51	150	105	1440	31
2013	128	758	635	2784	139	34	144	160	1917	37
2014	49	664	589	2710	111	32	254	130	2033	34
2015	18	549	598	3187	97	18	338	163	2175	24
2016	13	516	421	2552	70	24	420	128	1986	15
2017	17	446	435	2865	66	13	351	233	2142	37
2018	23	479	361	2952	44	17	385	254	2371	30
2019	31	339	401	2687	51	14	642	234	2141	27
2020	12	195	250	2081	30	8	497	230	2077	16
2021	18	237	247	2335	33	12	495	275	2424	26
15+ Yaş Kadın										
Yıllar	Bilinmeyen	İlköğretim	İlkokul	Lise Ve Dengi Meslek Okulu	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	Okuma Yazma Bilmeyen	Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	Yüksekokul Veya Fakülte	Doktora
2012	78	779	780	2179	253	186	130	85	1485	9
2013	79	757	854	2930	274	161	154	141	2373	22
2014	44	704	827	3045	192	121	264	132	2764	19
2015	26	590	853	3018	196	136	302	123	2855	15
2016	23	508	619	4183	139	86	391	94	2777	9
2017	16	529	623	2737	148	101	345	218	2529	21
2018	17	505	609	2966	121	107	433	244	3145	23
2019	42	311	601	2958	104	72	674	248	2989	17
2020	15	219	371	2709	84	59	565	259	2807	15
2021	19	231	469	2744	73	50	557	346	3131	30

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>

Sonuç

İç göç olgusu, ülke içindeki nüfus hareketliliğini ve bunun sonucunda demografik anlamda da değişimleri meydana getiren faktörlerden birisidir. Edirne ilinde iç göç hareketleri belirtilen yıllara(2012-2021 yılları arasında) göre artış gösterdiği görülmektedir. Edirne'deki iç göç hareketlerinde yıllara göre farklılıklar olduğu da anlaşılmıştır. Edirne ilinin 2012-2021 yılları arasında toplamda aldığı göç sayısı verdiği göç sayısından da az bir farkla da olsa fazladır (6938 Kişi).Edirne ili çevresindeki illerden en fazla göç almakta ve göç vermektedir (İstanbul, Kırklareli, Tekirdağ).Edirne ilinin en az göç aldığı ve verdiği iller coğrafi bakımdan uzak olan iller olduğu anlaşılmıştır (Artvin, Karaman, Kilis, Burdur, Çankırı, Kırşehir). Cinsiyet bağlamında Edirne ilinin hem aldığı hem de verdiği göçlerde kadın ve erkek sayılarının birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Edirne iline 2012-2021 yılları arasında göç edenlerin toplamında en yüksek sayılı yaş aralığı 15-19 yaş aralığı olurken ve en düşük sayılı yaş aralığı da 60-64 yaş aralığı olmuştur. Edirne ilinden göç edenlerin toplamında en yüksek sayılı yaş aralığı 20-24 yaş aralığı olurken, en düşük sayılı yaş aralığı da 60-64 yaş aralığı olarak belirlenmiştir. Görüldüğü üzere Edirne ilinin en yüksek sayılı göç aldığı ve verdiği nüfusun yaş aralığı; genç nüfus yaş aralığındadır, düşük sayılı göç aldığı ve verdiği nüfusun yaş aralığı da; yaşlı nüfus aralığındadır. Böylelikle 2012-2021 yılları arasında Edirne ilinde iç göç hareketliliğini daha fazla gerçekleştirenler gençler olduğu, en az gerçekleştirenler de yaşlılar olduğu anlaşılmıştır.

Nüfusa kayıtlı olma durumuna göre 2012-2021 yılları arasında Edirne iç göç hareketleri değerlendirildiğinde; Edirne’de ikamet edenlerin nüfusa kayıtlı olduğu illerde en yüksek sayılı ve tüm yıllarda ilk sırada olan il Kırklareli ili olurken, Edirne’de ikamet edenlerin nüfusa kayıtlı olduğu illerde en düşük sayılı ve tüm yıllarda ilk sırada olan il Hakkâri ili olmuştur. Edirne’de yaşayan bireylerin çevre illerden nüfusa kayıtlı olanların sayısı diğer bölgelerdeki illere göre daha yüksek olduğu ve Edirne’ye coğrafi anlamda uzak olan illere kayıtlı olanların sayısı da düşük olduğu tespit edilmiştir. Nüfusta Edirne iline kayıtlı olanların ikamet ettikleri illerde en yüksek sayılı ve tüm yıllarda ilk sırada olan il İstanbul ili olurken, en düşük sayılı illerin listesinde yıllara göre değişkenlik göstermiş ve şu iller olarak belirlenmiştir: Kırıkkale, Nevşehir, Bayburt, Karaman, Artvin, Çankırı, Aksaray, Yozgat, Gümüşhane, Niğde, Kilis ve Adıyaman illeridir. Genel olarak Türkiye’deki iç göçlerin nedeni bölgesel farklılıklardan dolayı meydana gelmektedir. Edirne’de meydana gelen iç göç hareketleri ise yoğunlukla Marmara bölgesindeki iller içerisinde gerçekleşmiş olduğundan, bölgeler arası farklılıklardan dolayı yaşanan iç göç hareketlerinden farklı olduğu da görülmüştür.

Edirne ilinin hem göç aldığı hem de göç verdiği nüfusun eğitim durumunda en fazla lise ve dengi meslek okulu eğitilmiş sayıları ile yükseköğretim veya fakülteden mezunlarının sayıları diğer eğitim durumlarına göre yüksektir. Cinsiyet bağlamında da Edirne ilinin göç aldığı ve verdiği nüfusun eğitim durumlarında en yüksek ve en düşük sayıların olduğu eğitim seviyeleri de aynıdır (göç aldığı ve verdiği kadınların ve erkeklerin eğitimlerinde en yüksek sayılı eğitim seviyesi lise ve dengi meslek okulu olurken, göç aldığı ve verdiği kadınların eğitim seviyelerinde en düşük sayı doktora, göç aldığı ve verdiği erkeklerin eğitim seviyelerinde ise en düşük sayı okuma yazma bilmeyenlerdir.).

Sonuçta; Edirne iline doğru iç göç hareketi cazip hale gelmesi için ihtiyaç duyulan yatırımlar yapılarak, ilin gelişmesi için politikaların artırılması ile gerçekleştirilebilir. Edirne ili bazında; Edirne’de ikamet eden veya Edirneli olan vatandaşların Edirne’ye göç etme nedenleri, Edirne’den göç etmeye karar verme nedenleri gibi konularla ilgili sosyolojik araştırmalar yapılarak nedenlerin arkasındaki etmenler tespit edilebilir. Üniversite eğitimlerini Edirne’de alanlara, Edirne’de iş kurmalarına ve yatırım yapmalarına kolaylıklar sağlanabilir. Böylelikle eğitim amaçlı Edirne’yi tercih edenlerin Edirne’de kalmaları sağlanabilir. Böylelikle beşeri sermaye bağlamında da Edirne ilinin kalkınmasına faydalı olacaktır. Aynı zamanda şehrin mevcut eğitim seviyesinin yükselmesi de sağlanacaktır. Edirne ilinin çevresindeki komşu illerden göç alması ve diğer illere göre daha da cazibe merkezi haline gelmesi için Osmanlı İmparatorluğuna başkentlik yapmış olması ve birçok tarihi dokuya sahip olması gibi turistik özelliklerinin daha da ön plana çıkarılmasının yanı sıra başka alanlarda yapılacak yatırımlarla da göç alma potansiyeli geliştirilebilir ve göç vermesi azaltılabilir. Edirne ilinin potansiyeli ve ihtiyaçlarına yönelik olarak Edirne’de yaşayan veya yaşamak isteyen bireylere şehrin tanıtımını sağlayacak seminer, sempozyum ve çalıştay gibi etkinlikler düzenlenerek il ile ilgili farkındalıklar oluşturulabilir.

Kaynakça:

Aksu, H., Sevil, Ü., (2010), Göç ve Kadın Sağlığı. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 133-138.

Aktek, M., Kaygısız Ü., (2018), “Türkiye’de Göç Yönetimi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.23, S.2, s.579-604.

Barışık, S., (2020), Göçün Tanımı ve Göç Türleri, Küreselleşen Dünyada Fırsat Eşitliği Arayışında Uluslararası Göç ve Türkiye’nin Suriye Deneyimi, ed. S.Barışık, pp.1-24,Gazi Kitabevi.

Bartram, D., (2017), Göç Meselesinde Temel Kavramlar (1. Baskı b.). (I. A. Tuncay, Çev.) Ankara: Hece Yayınları.

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Başel, H., (2003), Sosyal Politika Açısından İç Göçler: Sivas'tan İstanbul'a Göç Örneği. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Bülbül, S., Köse, A., (2010), Türkiye'de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(1), 75-94.
- Çakır, S., (2011), Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2011(24), 129-142
- Çelik, F., (2006), İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi . Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 0 (27) , . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesiibd/issue/5884/77843>
- Ginsburg, C., Bocquier, P., Béguay, D., Afolabi, S., Augusto, O., Derra, K., Collinson, M. A., (2016), Healthy or unhealthy migrants? Identifying internal migration effects on mortality in Africa using health and demographic surveillance systems of the INDEPTH network. *Social Science & Medicine*, 164, 59-73.
- Günay, E. , Atılğan, D. , Serin, E. ,(2017), Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi, Kahramanmaraş Sütçü İma Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 7 (2) , 37-60 . Retrieved from <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/33603/372918>
- Gürkan, M., (2006), Sosyolojik Açından Göç ve Yasadışı Göç Hareketleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Kırdar, M., Saraçoğlu, G. Ş. D., (2012), İç Göç, Bölgesel Yakınsama Sorunu Ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği, Working Paper, Discussion Paper, Turkish Economic Association, No. 2012/75, Provided in Cooperation With: Turkish Economic Association, Ankara.
- MCNEILL, William H., (1984), Human Migration in Historical Perspective, Population and Development Review, Vol. 10, No. 1, 1-18.
- Özer, İ., (2004), Kentleşme, Kentleşme ve Kentsel Değişme. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Pazarlıoğlu, M.V., (2007), İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi, Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 14(1), 121-135.
- Sağlam, S., (2006), Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD) , (5), 33-44 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkiyat/issue/16667/330762>
- Sezal, İ., (1992), *Şehirleşme*. Ağaç Yayıncılık.
- Solak, A. (edt.), (2016), Diyarbakır Göç Araştırması "Toplumsal Kabul, Uyum ve Değişme Bağlamında Diyarbakır İlinde Göç Olgusu: Sorunlar ve Çözüm Önerileri". Ankara: Hegem Vakfı Yayınları.
- Şantaş, G., (2018), Türkiye'de İç Göçün Sağlık Hizmetleri Kullanımı ve Sağlık Statüsüne Etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tutar, H., Özyakışır, D., (2013), Tra2 Bölgesinden İstanbul'a Göç Hareketlerinin Nedenlerine İlişkin Bir Araştırma . İstanbul Journal Of Sociological Studies, 0(47),31-58. Retrieved From <https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/İusoskon/İssue/9551/119298>
- TÜİK; <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (E.T. 03.04.2022)

DİRENÇ NOKTA KAYNAĞININ MUAYENE YÖNTEMLERİ VE ISO STANDARDLARI

Ismail KALKAN¹, Eren UYAN², Atilla BAYTEMÜR³

ÖZET

Direnç nokta kaynak yöntemi genellikle 0,5-3 mm kalınlığındaki sacların kaynağında sağladığı avantajlar nedeniyle başta otomotiv ve otomotiv yan sanayi olmak üzere, birçok sanayi kolunda kullanılmaktadır. Özellikle bu yöntemin otomasyona ve robotik sistemlere kolaylıkla uygulanabiliyor olması, üretim ve ihracat esaslı kalkınmaya doğrudan katkı sağlamaktadır. Direnç kaynağı ve bu kaynak yöntemi ile yapılan imalatların muayene ve kontrol yöntemlerine yönelik orta ve yüksek öğretimde kapsamlı bir eğitim müfredatının olmaması, imalat sektöründe standard dışı birçok muayene/kontrol yöntemlerinin uygulanıyor olmasına neden olmuştur. Bu durum değerlendirmelerin ölçülebilir verilerle yapılamamasına, dolayısıyla da kalite zafiyetlerine yol açmaktadır. Söz konusu bu durum nedeniyle, direnç nokta kaynağının muayene/kontrol uygulamalarına yönelik oluşturulan dokümanlar veya değerlendirme kriterleri ise know-how olarak görülmektedir ve yeterince yaygınlaşmamıştır. Dolayısıyla eğitimciler, girişimciler, genç mühendisler veya yeni kurulan işletmeler bu bilgi ve dokümanlara ulaşmakta sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bu çalışmamızda direnç nokta kaynağı ile yapılan imatlara uygulanabilecek tahribatlı ve tahribatsız muayene yöntemlerine ve bu yöntemlerde dikkat edilmesi gereken hususlar ve sürecin dokümanite edilmesine yönelik kolay ulaşılabilir bilgi ve kaynak oluşturulması; böylelikle de üretim sektöründe yapılan standard dışı uygulamaların azaltılmasını amaçlanmıştır. Bu amaçla nokta direnç kaynağının tahribatlı ve tahribatsız muayene yöntemlerinde takip edilmesi gereken ISO standartları çıkarılmış ve tablolaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Punta Kaynağı Muayene Yöntemleri, Direnç Nokta Kaynak Testi, ISO

INSPECTION METHODS AND ISO STANDARDS FOR RESISTANCE SPOT WELDING

ABSTRACT

Due to the advantages, it provides in welding 0.5-3 mm thick sheets, the resistance spot welding method is widely used in a wide variety of industrial branches, most notably in the automotive and automotive sub-industry. Notably, the method's ease of application to automation and robotic systems directly benefits production and export-based development. Due to the lack of a comprehensive education curriculum in secondary and higher education for resistance welding and inspection/control methods for manufacturing made with this welding method, the manufacturing sector has embraced a variety of non-standard inspection/control methods. This situation results in the inability to conduct assessments using quantifiable data, resulting in quality weaknesses. As a result of this situation, the documents or evaluation criteria developed for resistance spot welding inspection/control applications are viewed as know-how and have not become sufficiently accessible. Hence, educators, entrepreneurs, young engineers, and newly established businesses face obstacles in gaining access to this information and documentation.

In this study, we aimed to reduce non-standard practises in the manufacturing sector by developing easily accessible information and resources on destructive or non-destructive testing/control methods that can be applied to the resistance spot welding process, applications in the manufacturing of finished or semi-finished products, as well as the factors to consider in these methods and the documentation of the processes.

Keywords: Spot Welding Inspection Methods, Resistance Spot Welding Test, ISO

1 Yalova Üniversitesi, Altınova Meslek Yüksekokulu, ismail.kalkan@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1973-750X

2 Yalova Üniversitesi, Altınova Meslek Yüksekokulu, eren.uyan@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0861-5240

3 Yalova Üniversitesi, Altınova Meslek Yüksekokulu, atilla.baytemur@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4004-1926

1. GİRİŞ

Direnç nokta kaynağı, yüksek işlem hızı, robotik ve otomasyona uygunluğu, ekonomik ve verimli bir yöntem olması gibi avantajlar nedeniyle birkaç elemandan oluşan küçük ölçekli sanayi işlemlerinden, 10.000'in üzerinde çalışanı olan birçok işletmeye kadar yaygın olarak kullanılmaktadır (Jou, 2003; Martín et al., 2014a, 2008). Özellikle otomotiv ve otomotiv yan yanayiside oldukça rağbet gören bir kaynak yöntemidir. Bunun yanı sıra, savunma sanayi, beyaz eşya sanayi, enerji, raylı sistemler, gibi birçok farklı üretim sektörlerinde de kullanılmaktadır. Bu özelliği sayesinde, bölgesel ve ulusal kalkınmaya doğrudan veya dolaylı yoldan birçok katkılar sağlamakta, ülkemizin Başta Doğu Marmara bölgesi olmak üzere, sanayi esaslı bölgesel kalkınma açısından önemli bir kaynak yöntemidir.

Direnç nokta kaynaklı birleştirmelerde kaynak dikişleri arasında meydana gelen kalite farklılığı, imal edilen ürünün fonksiyonu, kalitesi ve dayanımı gibi unsurlar açısından önemli bir faktördür (Summerville et al., 2019). Bir otomobilin imalatındaki montaj işleminin yüzde 90'dan fazlası direnç nokta kaynağı ile yapılmakta (Li et al., 2011), ve toplam direnç nokta kaynak sayısı 3000-7000 gibi çok yüksek değerlerde olabilmektedir (Martín et al., 2007). Bu açıdan bir çok endüstriyel uygulamalarda nokta direnç kaynaklı bağlantıların kalite kontrol ve güvence uygulamaları hayati önem arz etmektedir (Summerville et al., 2019).

Direnç nokta kaynağı, kaynak kalitesinin kaynakla birleştirilecek iki yüzey arasında elektromanyetizma, ısı, mekanik, sıvı akışı ve metarlorji gibi farklı alanların etkileşimlerini içinde barındıran oldukça karışık bir süreçtir (Wan et al., 2016; Zhou and Yao, 2019). Bu kaynak yönteminde kaynak kalitesinin kontrol atında tutulması, kaynak makinesinin mekanik ve elektriksel karakteristikleri ve çeşitli operasyonel parametreleri arasındaki ilişki ile şekillendiği için zorlu bir süreçtir (Williams and Parker, 2004; Zhou and Yao, 2019).

Kaynak dikiş kalitesindeki belirsizlikler ve aynı ürünün imalatında kullanılan kaynak noktalarının kaliteleri arasındaki farklılık gibi sorunlar nedeniyle, kalite kontrol konusunun direnç nokta kaynağı uygulamalarında önemli bir yeri vardır. Kaynaklı bağlantıların tahribatlı muayenesi için kesme/keski testi, burulma testi, çekme testi ve soyma testi yöntemleri kullanılır (Vértesy and Tomáš, 2018). Direnç nokta kaynağının tahribatlı muayene yöntemleriyle testi yüksek maliyetli ve zaman alan bir yöntemdir (Vértesy and Tomáš, 2018). Tahribatsız muayene yöntemleri sağladığı bazı avantajlar nedeniyle direnç nokta kaynağı uygulamalarında çok yoğun olarak kullanılmaktadırlar. Buna paralel olarak da çeşitli tahribatsız muayene yöntemleri direnç nokta kaynağı uygulamalarında kullanımıyla ve bu yöntemlerin direnç nokta kaynağına yönelik uygulamalarının geliştirilmesiyle ilgili çok sayıda çalışmalar yapılmıştır. Örneğin, (Tsukada et al., 2013) direnç nokta kaynağı dikişinin muayenesi için çoklu frekans kullanan manyetik flux testi ve eddy akım testinin beraber kullanıldığı kombine bir yöntem geliştirmişlerdir. (Zhou et al., 2021) yapay sinir ağlarının direnç nokta kaynaklı bağlantıların tahribatsız muayenesinde kullanımını üzerine bir çalışma yapmıştır. (Thornton et al., 2012) alüminyum malzemelerin direnç nokta kaynaklarının tahribatsız muayenesinde ultrasonik C-scan yöntemini kullanmıştır. (Martín et al., 2014b) sınıflandırma ve karar ağacı tekniğini (CART) ve rassal orman tekniklerini kullanarak direnç kaynaklı bağlantıların ultrasonik salınım eğrilerinin sınıflandırması için bir patern tanıma yöntemi geliştirmişlerdir. (Liu et al., 2015) paslanmaz çeliklerde nokta kaynaklarının ultrasonik muayenesinde karşılaşılan birtakım sorunları gidermek için wavelet (dalgaçık) analiz yöntemini kullanmışlardır. Görüleceği üzere nokta direnç kaynaklarında hem NDT hem de DT yöntemlerinin uygulanmasına ve mevcut uygulama tekniklerinin de geliştirilmesi üzerine çok sayıda çalışmalar yapılmıştır.

Pratikte çok sıkça karşılaşılan ve literatürde üzerinde fazla durulmayan bir konu ise direnç nokta kaynaklı bağlantıların tahribatlı yada tahribatsız muayenelerinde takip edilen standartların uygulanması ile ilgilidir. Direnç kaynağı ve bu kaynak yöntemi ile yapılan imalatların muayene/kontrol yöntemlerine yönelik orta ve yüksek öğretimde kapsamlı bir eğitim müfredatının olmaması, imalat sektöründe standard dışı birçok muayene/kontrol ve değerlendirme yöntemlerinin uygulanıyor olmasının nedenlerinden birisi olmuştur. Bu durum değerlendirmelerin ölçülebilir verilerle yapılamamasına, dolayısıyla da kalite zafiyetlerine yol açmaktadır. Söz konusu bu durum nedeniyle, direnç nokta kaynağının muayene/kontrol uygulamalarına

yönelik oluşturulan dokümanlar veya değerlendirme kriterleri ise know-how olarak görülmektedir ve yeterince yaygınlaşmamıştır. Örneğin otomotiv sektöründe faaliyet gösteren firmalarda kaynak kabul kriterleri uluslararası standartlara göre değil, firmaların kendilerine has belirlediği bir takım kriterlere göre belirlenmektedir (Antika, 2017). Dolayısıyla eğitimciler, girişimciler, genç mühendisler veya yeni kurulan işletmeler bu bilgi ve dokümanlara ulaşmakta sıkıntılar yaşamaktadırlar.

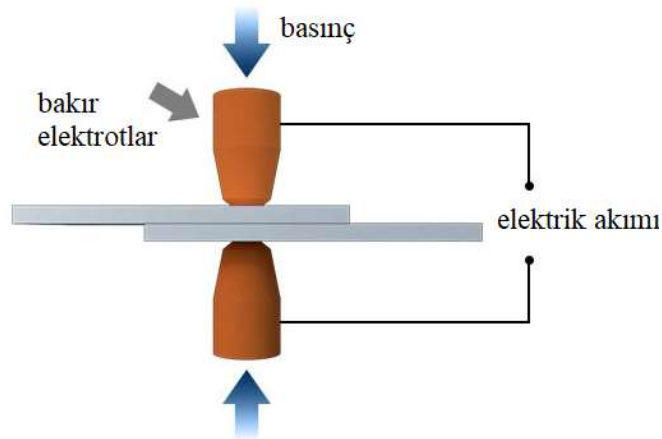
Kaynak prosedürleri ve kaynak kalite kontrol standartlarının temel amacı kalitenin sağlanmasıdır. Kaynak işleminde yeterli kalitenin temini için, kaynak işlemi prosedürü ve sonrasında kalite kontrol/muayene prosedürü ile ilgili ayrıntılı ve anlaşılır yazılı talimatlar kaynakçının kullanımına hazır olmalıdır. Hali hazırda kaynaklı bağlantıların tahribatlı yada tahribatsız muayeneleri için ISO standartları mevcuttur. Ancak aynı standartların birden fazla kaynak yöntemi için de kullanılması kafa karışıklığına sebep olabilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, bu çalışmamızda, direnç nokta kaynağı ile yapılan imalatlara uygulanabilecek tahribatlı ve tahribatsız muayene yöntemlerinde takip edilmesi gereken ISO standartları belirlenmiştir. Bu sayede bu yöntemlerde dikkat edilmesi gereken hususlar ve sürecin dokümante edilmesine yönelik kolay ulaşılabilir bilgi ve kaynak oluşturulması; böylelikle de üretim sektöründe yapılan standard dışı uygulamaların azaltılmasını amaçlanmıştır.

2. DİRENÇ NOKTA KAYNAĞININ MUAYENESİNDE KULLANILAN ISO STANDARLARI

2.1 Direnç Nokta Kaynağı

Direnç nokta kaynağı özellikle otomotiv endüstrisinde en yaygın olarak kullanılan direnç kaynağı yöntemidir. Genel manada direnç nokta kaynak yöntemi, birbirine temas eden iş parçalarının ergimeyen bakır elektrotlar arasında basınç altında tutulurken, üzerlerinden elektrik akımı geçirilmesi esnasında iş parçalarının bu elektrik akımına gösterdiği dirence binaen oluşan ısının etkisiyle gerçekleştirilen bir kaynak yöntemidir (Şekil 1). Kaynak için gereken akım değeri, yüksek gerilim ve düşük akım şiddetindeki şebeke akımını, düşük gerilim ve yüksek akıma çeviren kaynak makinesiyle temin edilir (Esendir, 2008).

Şekil 1: Direnç nokta kaynağının şematik gösterimi (TWI-GLOBAL, 2022)

2.2 Tahribatsız Muayene Yöntemleri

Direnç nokta kaynaklı birleştirmelerin tahribatsız muayenesinde genellikle görsel muayene (VT) ile penetrant test (PT), manyetik test (MT), radyografik muayene (RT) veya ultrasonik muayene (UT) yöntemleri tercih edilmektedir. Direnç nokta kaynaklı bağlantıların tahribatsız muayene yöntemlerine ait ISO standartları Tablo 1’de listelenmiştir.

Tablo 1: Direnç nokta kaynaklı bağlantıların tahribatsız muayene yöntemlerinde kullanılan ISO standartları

Tahribatsız Muayene Yöntemi	ISO standard
Görsel muayene	ISO 17637
Radyografik muayene	ISO 17636-1
Manyetik muayene	ISO 17638
Ultrasonik muayene	ISO 20601

2.2.1 Görsel Muayene (VT)

Direnç nokta kaynaklı bağlantıların görsel muayenesi ISO 17637 standardı takip edilir. ISO 17637 sadece kaynak bağlantısının görsel muayenesi değil, aynı zamandan kaynaktan önce bağlantı yerlerinin görsel muayenesi, kaynak sırasında görsel muayenesi ve tamir edilen kaynakların da görsel muayenesi prosedürlerini belirler (ISO, 2016a).

Şekil 3’de ISO 17637 ve ISO 5817 standartlarına göre gerçekleştirilmiş bir görsel muayenenin kontrol raporu gösterilmiştir.

2.2.2 Radyografik Muayene

Direnç nokta kaynaklı bağlantıların filmli X ve gamma ışınlarıyla yapılan radyografik muayenesi tekniklerinde takip edilecek ISO standardı ISO 17636-1:2022’dir (ISO, 2022). ISO 17636-1:2022 standardı, direnç nokta kaynaklı bağlantıların endüstriyel radyografik film teknikleri kullanarak radyografik test tekniklerini belirler (ISO, 2022). Radyografik testlerle belirlenen kaynak kusurlarının kabul seviyelerini ise ISO 10675-1:2021 standardı belirler (ISO, 2021). ISO 10675-1:2021’in kullanılabilmesi için radyografik testlerin ISO 17636-1:2022’e uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Şekil 3’de ISO 17636-1 standardına göre radyografik muayenesi gerçekleştirilmiş direnç nokta kaynaklı bağlantılı numune ve kaynak filmi görüntüsü verilmiştir. Bu radyografik muayenenin kontrol raporu ise Şekil 4’de sunulmuştur. Kontrol raporunda görüleceği üzere muayenenin test prosedürü ISO 17636-1 standardına göre, kontrol kabul kriterleri ise ISO 10675-1’e uygun olarak yapılmıştır.

2.2.3 Manyetik Muayene (MT)

Direnç nokta kaynaklı bağlantıların manyetik parçacık muayenesinde kullanılan teknikler ISO 17638:2016 standardı tarafından belirlenmiştir (ISO, 2016b). Bu muayene ile test edilen direnç nokta kaynaklı bağlantıların kabul seviyeleri ise ISO 23278:2015 standardı ile belirlenmiştir (ISO, 2015a).

2.2.4 Ultrasonik Muayene (UT)

Direnç nokta kaynaklı bağlantıların manuel olarak yapılan ultrasonik muayenesinde ISO 17640:2018 standardı kullanılır (ISO, 2018a). Şekil 5’de ISO 17640:2018’e göre gerçekleştirilmiş bir ultrasonik muayenenin kontrol raporu yer almaktadır.

TÜB 2012		TÜRKAK Muayene TS EN ISO/IEC 17020 AB-0373-M		VISUAL TESTING REPORT GÖZLE MUAYENE RAPORU				REPORT NO PAPOR NO	VT21-35	
COSTUMER / MÜŞTERİ		REFERENCE DRAWING NO REFERANS RESİM NO	THE NAME OF THE JOB İŞ NO	TEST PROCEDURE TEST PROSEDÜRÜ	TESTING STANDART TEST STANDARTI	ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI				
		B1 DİRENÇ NOKTA KAYNAĞI	2-1	M-1.Rev0	TS EN ISO 17637:2017	TS EN ISO 5817:2014				
TEST AREA / TEST MAHALLİ		Objekt (boyutlar, tanım, no) Objekt (dim, ident, no)		0,8 mm	JOINT DESIGN KAYNAK AĞZI	K	X	V	J	OTHER
STAGE OF EXAMINATION TEST AŞAMASI		AFTER WELDING KAYNAK SONRASI	AFTER HYDROTTEST BASINÇ TESTİ	Surface Condition Yüzey Durumu	Yumuşak Geçişli SMOOTH	Düz Ground		Kaba Coarse		
MATERIAL TYPE MALZEME CİNSİ		S235JR	Welding Join Kaynak Yöntem	Elek. Ark	Tozalt	MIG	MAG	TIG		
MATERIAL INFORMATION / MALZEMEYE DAİR BİLGİLER										
PROJECT PLACE / PROJEDEKİ YERİ			DIMENSIONS / BOYUTLAR (mm)			SURFACE/ YÜZEY DURUMU				
KAYNAKÇI BELGELENDİRME			0,8 mm			İYİ				
INFORMATION WITH TESTING TECHNIQUE / TEST TEKNİĞİ İLE İLGİLİ BİLGİLER										
INSPECTION RATE / MUAYENE ORANI			INSPECTION REGION / MUAYENE BÖLGESİ			INSPECTION TIME / MUAYENE ZAMANI				
100%			KAYNAKLI BÖLGELER			KAYNAK SONRASI				
INSPECTION GUIDE / MUAYENİN AMACI					INSPECTION TECHNIQUE / MUAYENİN TEKNİĞİ					
ÖLÇÜ KONTROLÜ		YÜZEY PÜRÜZLÜLÜĞÜ		DİREKT GÖZLE MUAYENE						
ŞEKİL KONTROLÜ		HATA KONTROLÜ		İNDİREKT GÖZLE MUAYENE						
INFO ABOUT THE DEVICES / CİHAZLARA DAİR BİLGİLER										
USED DEVICES KULLANILAN CİHAZLAR			ÜRETİCİ	TİP	NO					
LIGHT FORCE AND MEASURING DEVİCE AYDINLATMA KUVVETİ VE ÖLÇÜM CİHAZI			ÜRETİCİ	TİP	NO					
SENSITIVITH CONTROL / HASSASİYET KONTROLÜ			0,8 mm KURŞUN KALEM UCU TANINMIYORMU							
INFORMATION ABOUT MEASUREMENT AND AUXILIARY DEVICES / ÖLÇÜM VE YARDIMCI CİHAZLARA DAİR BİLGİLER										
AUXILIARY DEVICES USED KULLANILAN YARDIMCI CİHAZLAR			BÜYÜTEÇ	AYNA	VS.					
USED COMPARISON AND / OR CATALOG KULLANILAN MUKAYESE PARÇASI VE /VEYA KATALOĞU										
Sketches and Remarks / Çizimler ve Açıklamalar										
EXTENT OF EXAMINATION / TEST KAPSAMI										
RESULTS OF EXAMINATION / TEST SONUÇLARI										
Sequence no SIRA NO	PART DESCRIPTION PARÇA TANIMI			ACCEPTANCE KABUL	NOT ACCEPTED RET	ERROR CODE HATA KODU				
1				OK						
Descriptions Açıklamalar		KAYDA DEĞER HATAYA RASTLANMAMIŞTIR.								
TEST TARİHİ	TESTING OPERATOR TESTİ YAPAN OPERATÖR	İNTERPRETER DEĞERLENDİREN	ALL REVIEW			EMPLOYER APPROVAL İŞ VEREN ONAYI				
	SERTİFİKA NO	SERTİFİKA NO								
TEST YERİ	SIGNATURE İMZA	SIGNATURE İMZA								
	DATE / TARİH	DATE / TARİH								

Şekil 2: ISO 17637 ve ISO 5817 standartlarına göre gerçekleştirilmiş bir görsel muayenenin kontrol raporu
(Kaynak: M H İmalat Kontrol Ltd. Şti)

a) Direnç nokta kaynaklı bağlantılar

b) Radyografik yöntemle elde edilmiş kaynak filmi görüntüsü

Şekil 3: a) direnç nokta kaynaklı bağlantılar; b) radyografik muayene yöntemiyle elde edilmiş kaynak filmi
(Kaynak: M H İmalat Kontrol Ltd. Şti)

TUB 2012		TÜRKAK Muayene TS EN ISO/IEC 17029 AB-0373-M		RADIOGRAPHIC EXAMINATION REPORT RADYOGRAFİK KONTROL RAPORU										REPORT NO PAPIR NO	RT-2022-01		
				COSTUMER / MÜŞTERİ										SHEET NO SAYFA NO	01		
				REFERENCE DRWG NO REFERANS RESİM NO										TESTING STANDART TEST STANDARTI		TEKLİF REFERANS NO	41
				THE NAME OF THE JOB İŞ NO										TEST PROCEDURE TEST PROSEDÜRÜ		JOP ORDER NO İŞ EMRİ NO	S01-EE
				WELDING PROCEDURES KAYNAK YÖNTEMİ										TESTING STANDART TEST STANDARTI		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				STAGE OF EXAMINATION TEST AŞAMASI										TESTING STANDART TEST STANDARTI		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				MATERIAL TYPE MALZEME CİNSİ										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				RADIOGRAPHIC TECHNIQUES RADYOGRAFİ TEKNİĞİ										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				FILM TYPE & BRAND FİLM TİPİ ve MARKASI										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				FILM IDENTIFICATION										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				WELD NO / KAYNAK NO										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				WELD NO EXTENSIONS KAYNAK NUMARASI EKLERİ										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				TEST TARİHİ :										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				TEST YERİ:										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				FILM BRANŞ VE ADI										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				EN ISO 6520-1'e göre:										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				API 1104'e göre:										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				TEST TARİHİ :										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				TEST YERİ:										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	
				FILM BRANŞ VE ADI										EXPOSURE TIME POZ SÜRESİ		ACCEPTANCE STANDART KABUL STANDARTI	

Şekil 4: ISO 17636-1 ve ISO 10675-1 standartlarına göre gerçekleştirilmiş bir radyografik muayenenin kontrol raporu
(Kaynak: M H İmalat Kontrol Ltd. Şti)

a) ultrasonik muayene kaynak noktaları

ULTRASONİK MUAYENE RAPORU

Decision		Weld		Diameter	Indentation	Inspection Description
Decision	Reason	Id	C-Scan	Measured	Measured	
Pass		Weld005		7,33	0,28	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22
Pass		Weld006		6,83	0,16	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22
Pass		Weld007		6,5	0,39	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22
Pass		Weld008		7,69	0,69	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22
Pass		Weld009		6,98	0,47	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22
Pass		Weld010		6,83	0,36	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22
Pass		Weld011		6,67	0,43	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22
Pass		Weld012		6,81	0,33	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22
Pass		Weld013		7,68	0,39	BIW 27-A Arka Taban 1.2.22

b) Ultrasonik muayene raporu

Şekil 5: ISO 20601:2018 standardına göre gerçekleştirilmiş bir ultrasonik muayenenin kontrol raporu
(Kaynak: M H İmalat Kontrol Ltd. Şti)

2.3 Tahribatlı Muayene Yöntemleri

Direnç nokta kaynaklarının görünüşte kusursuz olmaları aldatıcı olabilir. Bir kaynak dikişi hatasız görünse bile, gerçekte kaynak bağlantısı oluşmamış bile olabilir (Lindberg and Braton, 1985). Bu sebeple nokta direnç kaynaklarının kalite kontrolünde bazı tahribatlı muayene yöntemleri sıkça kullanılırlar. Bu yöntemler sayesinde nokta direnç kaynaklı bağlantının kalitesi ve mekanik özellikleri konusunda çeşitli nicel ve nitel veriler elde edilir (Koçak, 2003).

Direnç nokta kaynaklı birleştirmelerin tahribatlı muayenesi genellikle soyma ve yontma, çekme, darbe çekme, burulma, soyma ve yontma testlerini içerir. Soyma, yontma ve çekme testleri ise pratikte yaygın tercih edilen tahribatlı muayene testleridir. Tahribatlı muayenede temel esas, direnç nokta kaynağı ile birleştirilen parçaların kaynaklı birleştirme noktalarından ayrılmadan/kopmadan, dikişin etrafındaki malzemenin yırtılması durumunda sağlıklı bir kaynaktan söz edilebilmektedir. Parçaların kaynaklı birleştirme noktalarından ayrılması/kopması durumunda ise sağlıklı bir kaynaklı birleştirmeden söz edilemez (Donders et al., 2005; Pauwelussen and Uijl, 2015). Direnç nokta kaynaklı birleştirmelerinde tahribatlı muayene yöntemlerinin uygulamasında takip edilen ISO standartları Tablo 2’de verilmiştir.

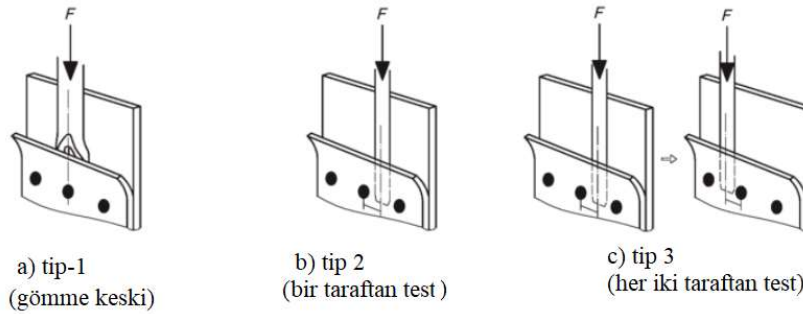
Tablo 2: Direnç nokta kaynaklı bağlantıların tahribatlı muayene yöntemlerinde kullanılan ISO standartları

Tahribatlı Muayene Yöntemi	ISOstandard
Soyma ve yontma testi	ISO 10447 / ISO 14270
Çekme	ISO 14273
Darbe çekme testi ve boyuna çekme testi	ISO 14323
Burulma testi	ISO 17653
Yorulma testi	ISO 14324 / ISO 18592

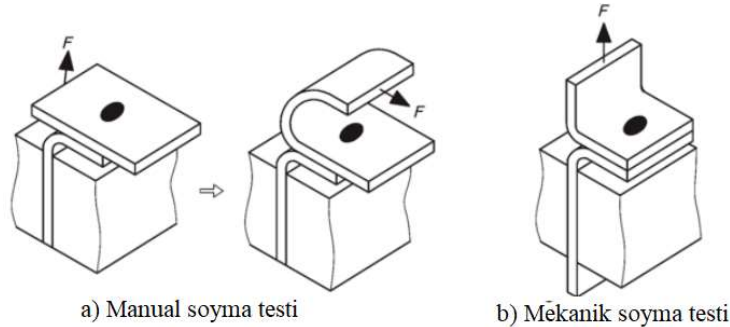
2.3.1 Soyma ve yontma testi

Soyma ve yontma testlerinin amacı nokta direnç kaynağında kaynak boyutunun ve hata varsa hata tipinin belirlenmesidir. Direnç nokta kaynaklarının soyma ve yontma testlerinde kullanılan yöntemler ve tavsiye edilen aletler ISO 10447:2015 standardı ile belirlenmiştir (ISO, 2015b). ISO 10447:2015 standardı 0.5mm – 3mm kalınlık aralığındaki 2 yada daha fazla sacların nokta direnç kaynağına uygulanabilir (ISO, 2015b).

Soyma testleri manuel olarak (Şekil 6) yada mekanize olarak (Şekil 7) gerçekleştirilebilir. Manual olarak gerçekleştirilen soyma testleri için ISO 10447:2015, mekanize soyma testleri için ISO 14270:2016 standardı takip edilir (ISO, 2016c)

Şekil 6: Direnç nokta kaynaklı bağlantıların yontma testleri

Şekil 7: Nokta direnç kaynaklı bağlantıların soyma testleri

2.3.2 Çekme testi

Kaynak dikiş çapının maksimum $7 \times \sqrt{\text{sac kalınlığı}}$ mm olduğu, 0.5mm-10mm kalınlıktaki sacların nokta direnç kaynaklı bağlantılarının çekme testleri için numune boyutları ve test prosedürü için ISO 14273:2016 standardı kullanılır (ISO, 2016d).

2.3.3 Darbe çekme testi ve boyuna çekme testi

0.5mm – 4mm kalınlıktaki malzemelerin nokta direnç kaynaklı bağlantılarının darbe çekme ve boyuna çekme testlerinin numune boyutları ve test prosedürleri için ISO 14323:2015 standardı kullanılır (ISO, 2015c).

2.3.4 Burulma testi

0.5mm ile 6mm arasında değişen tek sac kalınlıklarına sahip nokta direnç kaynaklı bağlantılarının burulma test ekipmanı gereklilikleri, testi prosedürleri ve numune boyutları ISO 17653:2012 standardı ile belirlenmiştir (ISO, 2012).

2.3.5 Yorulma testi

0.5 mm ile 6 mm kalınlığındaki sacların nokta kaynaklarında, kesme yada çarpaz gerilim yüklemesi üretmek için tekrarlanan çekme yükü altında yapılan yorulma testlerinin test numuneleri ve test prosedürleri ISO 14324:2003 standardı ile belirlenir (ISO, 2003). 0.5 mm ile 5 mm kalınlık aralığındaki sacların çok nokta kaynaklı ve çok eksenli direnç nokta kaynaklı bağlantılarının yorulma testlerinin numune ve test prosedürleri ISO 18592:2019 standardı ile belirlenir (ISO, 2019).

3. SONUÇ

Birçok kaynak yönteminin uygulamasında olduğu gibi, direnç nokta kaynak yöntemiyle imal edilen kaynaklı bağlantıların tahribatlı ve tahribatsız muayenesine yönelik ISO standartları mevcut olmasına rağmen, firmalar bu standartları uygulamamakta, kaynak muayene yöntemleri prosedürleri ve kabul kriterleri için genellikle geleneksel olarak belirledikleri, alışılmış kendi yöntem ve prosedürlerini uygulamaktadırlar. Bu sebeple, ülkemizde imalat sektöründe standard dışı bir çok muayene ve kabul kriterleri uygulanmakta ve kalite zaafiyetlerine yol açılmaktadır. Bu çalışmamızda, birçok imalat sektöründe çok yaygın olarak kullanılan direnç nokta kaynağı özelinde bir çalışma yaparak bu olumsuz duruma dikkat çekmeyi amaçladık. Çalışmada direnç nokta kaynağının tahribatlı ve tahribatsız muayene yöntemlerine ait ISO standartları ortaya çıkarılmıştır. Hali hazırda mevcut ISO standartlarının bazılarının farklı kaynak yöntemleri için de kullanılması bilgi karışıklığına neden olmaktadır. Derlenen bilgiler eğitimciler, girişimciler, genç mühendisler ve yeni kurulan işletmeler için ek bir başvuru kaynağı sağlayacaktır. Girişimcilerin, genç mühendislerin ve sanayicilerin, başta otomotiv yan sanayi ve elektrik sanayisi olmak üzere, birçok sanayi dalında faaliyet gösterebilmeleri için teknik bilgi yönünden zemin oluşturarak bölgesel kalkınmaya katkı amaçlanmıştır.

4. REFERANSLAR

- Antika, Y.E., 2017. OTOMOTİV ENDÜSTRİSİNDE KULLANILAN YÜKSEK DAYANIMLI ÇELİKLERİN DİRENÇ NOKTA KAYNAĞI (RSW) İLE BİRLEŞTİRİLİP MEKANİK ÖZELLİKLERİNİN VE KABUL KRİTERLERİNİN İNCELENMESİ (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Donders, S., Brughmans, M., Hermans, L., Tzannetakis, N., 2005. The Effect of Spot Weld Failure on Dynamic Vehicle Performance. SOUND Vib. 10.
- Esendir, E., 2008. Farklı Metallerin Nokta Direnç Kaynağı İle Birleştirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ISO, 2022. ISO 17636-1:2022 Non-destructive testing of welds — Radiographic testing — Part 1: X- and gamma-ray techniques with film.
- ISO, 2021. ISO 10675-1:2021 Non-destructive testing of welds — Acceptance levels for radiographic testing — Part 1: Steel, nickel, titanium and their alloys.
- ISO, 2019. ISO 18592:2019 Resistance welding — Destructive testing of welds — Method for the fatigue testing of multi-spot-welded specimens.
- ISO, 2018a. ISO 17640:2018 Non-destructive testing of welds — Ultrasonic testing — Techniques, testing levels, and assessment.
- ISO, 2018b. ISO 20601:2018 Non-destructive testing of welds — Ultrasonic testing — Use of automated phased array technology for thin-walled steel components.
- ISO, 2016a. ISO 17637:2016 Non-destructive testing of welds — Visual testing of fusion-welded joints.
- ISO, 2016b. ISO 17638:2016 Non-destructive testing of welds — Magnetic particle testing.
- ISO, 2016c. ISO 14270:2016 Resistance welding — Destructive testing of welds — Specimen dimensions and procedure for mechanized peel testing resistance spot, seam and embossed projection welds.
- ISO, 2016d. ISO 14273:2016 Resistance welding — Destructive testing of welds — Specimen dimensions and procedure for tensile shear testing resistance spot and embossed projection welds.
- ISO, 2015a. ISO 23278:2015 Non-destructive testing of welds — Magnetic particle testing — Acceptance levels.
- ISO, 2015b. ISO 10447:2015 Resistance welding — Testing of welds — Peel and chisel testing of resistance spot and projection welds.
- ISO, 2015c. ISO 14323:2015 Resistance welding — Destructive testing of welds — Specimen dimensions and procedure for impact tensile shear test and cross-tension testing of resistance spot and embossed projection welds.
- ISO, 2012. ISO 17653:2012 Resistance welding — Destructive tests on welds in metallic materials — Torsion test of resistance spot welds.
- ISO, 2003. ISO 14324:2003 Resistance spot welding — Destructive tests of welds — Method for the fatigue testing of spot welded joints.
- Jou, M., 2003. Real time monitoring weld quality of resistance spot welding for the fabrication of sheet metal assemblies. J. Mater. Process. Technol. 132, 102–113. [https://doi.org/10.1016/S0924-0136\(02\)00409-0](https://doi.org/10.1016/S0924-0136(02)00409-0)
- Koçak, O.O., 2003. EFECT ASSESSMENT OF SPOT WELDS BY NDI (Master's Thesis). ODTÜ, Ankara.
- Li, Y., Lin, Z., Shen, Q., Lai, X., 2011. Numerical Analysis of Transport Phenomena in Resistance Spot Welding Process. J. Manuf. Sci. Eng. 133, 031019. <https://doi.org/10.1115/1.4004319>
- Lindberg, R.A., Braton, N., 1985. Welding and Other Joining Processes. Blitz Pub Co.
- Liu, J., Xu, G., Gu, X., Zhou, G., 2015. Ultrasonic test of resistance spot welds based on wavelet package analysis. Ultrasonics 56, 557–565. <https://doi.org/10.1016/j.ultras.2014.10.013>
- Martín, Ó., López, M., De Tiedra, P., Juan, M.S., 2008. Prediction of magnetic interference from resistance spot welding processes on implantable cardioverter-defibrillators. J. Mater. Process. Technol. 206, 256–262. <https://doi.org/10.1016/j.jmatprotec.2007.12.021>
- Martín, Ó., López, M., Martín, F., 2007. Artificial neural networks for quality control by ultrasonic testing in resistance spot welding. J. Mater. Process. Technol. 183, 226–233. <https://doi.org/10.1016/j.jmatprotec.2006.10.011>
- Martín, Ó., Pereda, M., Santos, J.I., Galán, J.M., 2014a. Assessment of resistance spot welding quality based on ultrasonic testing and tree-based techniques. J. Mater. Process. Technol. 214, 2478–2487. <https://doi.org/10.1016/j.jmatprotec.2014.05.021>

- Martín, Ó., Pereda, M., Santos, J.I., Galán, J.M., 2014b. Assessment of resistance spot welding quality based on ultrasonic testing and tree-based techniques. *J. Mater. Process. Technol.* 214, 2478–2487. <https://doi.org/10.1016/j.jmatprotec.2014.05.021>
- Pauwelussen, J., Uijl, N.D., 2015. Resistance spot welding of a complicated joint in new advanced high strength steel. *Mater. Sci.*
- Summerville, C., Compston, P., Doolan, M., 2019. A comparison of resistance spot weld quality assessment techniques. *Procedia Manuf.* 29, 305–312. <https://doi.org/10.1016/j.promfg.2019.02.142>
- Thornton, M., Han, L., Shergold, M., 2012. Progress in NDT of resistance spot welding of aluminium using ultrasonic C-scan. *NDT E Int.* 48, 30–38. <https://doi.org/10.1016/j.ndteint.2012.02.005>
- Tsukada, K., Miyake, K., Harada, D., Sakai, K., Kiwa, T., 2013. Magnetic Nondestructive Test for Resistance Spot Welds Using Magnetic Flux Penetration and Eddy Current Methods. *J. Nondestruct. Eval.* 32, 286–293. <https://doi.org/10.1007/s10921-013-0181-0>
- TWI-GLOBAL, 2022. WHAT IS SPOT WELDING? (A COMPLETE WELDING PROCESS GUIDE) [WWW Document]. URL <https://www.twi-global.com/technical-knowledge/faqs/what-is-spot-welding>
- Vértesy, G., Tomáš, I., 2018. Nondestructive magnetic inspection of spot welding. *NDT E Int.* 98, 95–100. <https://doi.org/10.1016/j.ndteint.2018.05.001>
- Wan, Z., Wang, H.-P., Wang, M., Carlson, B.E., Sigler, D.R., 2016. Numerical simulation of resistance spot welding of Al to zinc-coated steel with improved representation of contact interactions. *Int. J. Heat Mass Transf.* 101, 749–763. <https://doi.org/10.1016/j.ijheatmasstransfer.2016.05.023>
- Williams, N.T., Parker, J.D., 2004. Review of resistance spot welding of steel sheets: Part 1 - Modelling and control of weld nugget formation. *Int. Mater. Rev.* 49, 45–75. <https://doi.org/10.1179/095066004225010523>
- Zhou, J., Wang, D., Chen, J., Feng, Z., Clarson, B., Baselhuhn, A., 2021. Autonomous nondestructive evaluation of resistance spot welded joints. *Robot. Comput.-Integr. Manuf.* 72, 102183. <https://doi.org/10.1016/j.rcim.2021.102183>
- Zhou, K., Yao, P., 2019. Overview of recent advances of process analysis and quality control in resistance spot welding. *Mech. Syst. Signal Process.* 124, 170–198. <https://doi.org/10.1016/j.ymsp.2019.01.041>

TRAKYA BÖLGESİNDE KAYNAKLI İMALAT YAPAN İŞLETMELERDE KAYNAK
ROBOT TEKNOLOJİSİ GELİŞMELERİN BÖLGESEL KALKINMADAKİ ROLÜNÜN
DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE ROLE OF WELDING ROBOT TECHNOLOGY DEVELOPMENTS
IN REGIONAL DEVELOPMENT IN WELDED MANUFACTURING COMPANIES IN THE
THRACE REGION

Gökhan Tımaç¹, Özkan Münüklü²

ÖZET

Bütün proseslerde olduğu gibi kaynaklı imalatta da teknolojik gelişmelerin takip edilmesi ve uygulanması günümüzde önemi giderek artmaktadır. Kaynaklı imalat yöntemlerine otomotiv, basınçlı kap imalatı, köprüler, gemiler ve çelik konstrüksiyon gibi metal ve metal dışı imalatının olduğu her alanda rastlamak mümkündür. Bu yüzden teknolojik gelişmeler ile kaynaklı imalatta müşteriye hızlı ve kaliteli ürün teslimatı için uygun görülen yerlerde kaynak robot teknolojilerinin kullanılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Kaynak robot teknolojisi; üretilen ürünlerin kalitesinde artma, yer ve zaman tasarrufu sağlama, hızlı teslimat ve iş güvenliği ve sağlığı açısından güvenli bir ortam oluşturmaktadır. Sağladığı birçok faydanın yanında kaynak robotlarının seçimi ve sonrasında operatörlere verilecek eğitim de bir o kadar önemlidir.

Bu çalışmada, Trakya ve Güney Marmara Bölgelerinde kaynaklı imalat yapan sanayi ve kuruluşların kaynak robotları tercihlerinde ve sonrasında yapılması gereken aşamaların eksiksiz bir şekilde giderebilmeleri için; kaynak robotlarının özelliklerini, faydalarını, operatör eğitimlerinin önemini ve ileriye dönük doğru yatırımlarının yapılması konusunda bölgesel kalkınmadaki rolü değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Robot Teknolojisi, Kaynak Robotu, Kaynaklı İmalat

ABSTRACT

As in all processes, following and applying technological developments in welded manufacturing is becoming increasingly important today. It is possible to come across welding methods in every field of metal and non-metal manufacturing such as automotive, pressure vessel manufacturing, bridges, ships and steel construction. Therefore, with the technological developments, it has become inevitable to use welding robot technologies where deemed appropriate for fast and high quality product delivery to the customer in welded manufacturing. Welding robot technology; It creates a safe environment in terms of increasing the quality of the products produced, saving space and time, fast delivery and occupational safety and health. In addition to the many benefits it provides, the selection of welding robots and the training to be given to the operators are just as important.

In this study, in Thrace and Southern Marmara Regions, in order for the industries and organizations engaged in welded manufacturing to be able to completely eliminate the steps that need to be done in welding robots preferences and afterwards; The features and benefits of welding robots, the importance of operator training and their role in regional development in making the right investments for the future were evaluated.

Keywords: Robot Technology, Welding Robot, Welded Manufacturing

¹Dr. Öğr. Üyesi, (Uluslararası Kaynak Mühendisi [IWE]) Yalova Üniversitesi, Altınova M.Y.O., Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü, TÜRKİYE, gokhan.timac@yalova.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-0895-5066>

²Öğr. Gör. (Uluslararası Kaynak Mühendisi [IWE]), Yalova Üniversitesi, Altınova M.Y.O., Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü, TÜRKİYE, ozkan.munuklu@yalova.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-8924-1390>

1.GİRİŞ

Buharlı makinaların hayatımıza girmesiyle birlikte hem yaşam hem sanayi ve hem de teknolojik alanda büyük gelişmelere yol açması açısından büyük bir devrimdi. Günümüze gelindiğinde ise makinaların en ileri safhası olan teknolojiye dördüncü evre yaşanmaktadır. Bu dördüncü evre günümüzde “Dördüncü Sanayi ve Endüstriyel Devrim (Endüstri 4.0)” olarak adlandırılmaktadır. Günümüzde dünya nüfusu yaklaşık 8 milyardır. Bunun sonucu olarak toplumun ihtiyaçları her geçen gün artış göstermektedir. Bu ihtiyaçları karşılamak ve hızlı cevap vermek için gelişmiş makinalar dediğimiz robot teknolojisine ihtiyaç duyulmuştur. Robot teknolojisi sanayi alanının; kimya, makine, uzay-havacılık, gemi ve otomotiv gibi farklı alanlarda sorunsuz bir şekilde kullanılmaktadır.

Gündelik işlerimizin yanı sıra seri imalat yapılmak istenen her türlü üretim yerinde robot teknolojisi kullanılmaktadır. Bu gelişmiş robot teknolojisi, üretimde insanlara kıyasla hata yapma olasılıklarının düşük olması sebebiyle gelişmiş ve kurumsal firmalar tarafında üretim hatlarında kullanılmaktadır.

Robot teknolojisi; üretim, taşıma, paketlenme, boyama ve montaj hatlarda kullanıldığı gibi kaynaklı imalatta da başarılı bir şekilde kullanılmaktadır. Bütün proseslerde olduğu gibi kaynaklı imalatta da teknolojik gelişmeleri takip etmekte büyük fayda var çünkü otomotiv, basınçlı kap imalatı, köprüler, gemiler ve çelik konstrüksiyon imalatının olduğu her alanda kaynaklı imalata rastlamak mümkündür. Bu yüzden kaynaklı imalatta müşteriye hızlı ve kaliteli ürün teslimatı için uygun görülen yerlerde kaynak robot teknolojisinin kullanılması kaçınılmaz bir hal alıyor. Kaynak robot teknolojisi; üretilen ürünlerin kalitesinde artma, yer ve zaman tasarrufu sağlama, hızlı teslimat ve iş güvenliği ve sağlığı açısından güvenli bir ortam oluşturmaktadır. Özellikle otomotiv firmalarında punta kaynağının olduğu her yerde kaynak robot teknolojisi kullanılmaktadır. Çünkü; bir binek araçta yaklaşık olarak 4 bin adet punta kaynağı mevcuttur.

Günümüzde şirketlerin ve ülkelerin hedeflerini tutturmaları ve rakipleriyle yarışmaları için robot teknolojisine yatırım yapmaları kaçınılmaz bir gerçektir. Bu yatırımların doğru bir şekilde yapılması için uzman kişilerden destek almaları büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde yanlış yapılan yatırımlar firmaları zor durumda bırakmakta ve geri dönüşü olmayan zararlar meydana getirmektedirler.

2. ROBOTİĞİN TANIMI

Robotun tanımı birçok kaynağa göre farklı şekilde tanımlanmaktadır. Bunlardan ilki Çek yazar Karel Çapek kendi tiyatro oyununda 1920 yılında ilk kez robot terimini kullanmıştır. Bu terimi kendi tiyatro oyununda üretim tesislerinde çalışan yapay insanlar olarak tanımlamıştır. Robot tanımını Türk Dil Kurumu *‘Bir işi yapmak için manyetizma yöntemiyle makinaya işleri yaptırabilen otomatik araç’* olarak tanımlamıştır (Dilek K, Ümit B, 2019).

Robotun başka bir tanımı ise şu şekildedir, Amerikan Robot Enstitüsü tarafında tanımı şu şekilde, *‘araçların, parçaların ve malzemelerin harekete geçirilmesi için tasarlanmış olan ve farklı şekilde programlanabilir bir manipülatör veya farklı komutları yerine getirmek için farklı şekilde hareketleri yerine getiren özel tasarlanmış makinalar’* olarak tanımlanmaktadır (Groover M, 1986).

ISO 8373 standardında endüstri robotunun en geniş kapsamlı tanımı ve robot türlerinin sınıflandırılması gösterilmiştir. İlgili standardın belirttiği tanım şu şekildedir; *‘İmalat ve üretim hatlarında kullanılan, durgun ya da hareket halinde olan, üç veya üstü eksene sahip olması otomatik kontrollü ve yeniden programlanabilir özelliğine sahip olması ile çok fonksiyonel manipülatördür.’* (ISO 8373)

Şekil.2.1: Robot Teknolojisi (URL-1,2022)

3. ENDÜSTRİYEL ROBOT TEKNOLOJİSİ

3.1 Robot Teknolojisinin Tarihi Gelişimi

1940’lı yılların sonlarına doğru ilk modern robot kolu imalatı başladığı görülmektedir. Bu yıllarda nükleer santrallerde tehlikeli alanlarda çalışan personellerin nükleer maddelerin taşınması sırasında

korunmaları için usta-köle-robot kolu sistemleri ile bağlantılı olarak robot kolu geliştirilmiştir (Sciliano ve Khatib, 2016).

Mucit George Devol'ın programlanmış nesne taşınması üzerine patentini 1954 yılında almıştır. Bu tarihte ilk endüstriyel robotların kullanımı gerçekleşmiştir. Ayrıca George girişimci Joseph Engelberger ile endüstriyel robot şirketi olan Unimation firmasını kurmuşlardır. 1961 yılında General Motors otomotiv firmasında kullanılmak üzere Unimation firmasında parçaların yerinde çıkarılması amacıyla ilk robot üretimi gerçekleştiriliyor. Sonraki yıllarda Unimates robotların büyük çoğunluğu otomotiv firmalarında araç gövdesi punta kaynağı işlerinde kullanılması için satışı gerçekleştirilmiştir (Westerland, 2000).

Endüstriyel robot teknolojisi alanındaki ilk büyük başarı 1969 yılında Victor Scheinman tarafında prototip olarak tasarlanan Stanford Kolu'dur. Bu kolun sahip olduğu teknik özellikler; 6 serbestlik derecesine sahip olması, elektrikle çalışması ve dönemin ileri teknolojisi sayılan bir DEC PDP-6 bilgisayar ile kontrol edilmesi gibi özelliklere sahip bir robot koludur. Şekil 3.1'de 1969 yılında üretilen Stanford Robot Kolu görülmektedir. Bu robot kolunun sürücü sistemi; harmonik ve düz dişli kutuları, pozisyoner, hız geri beslemeleri için gerilim, doğru akımla (DA) çalışan elektrikli motorlar ve hız ölçerlere sahipti (Scheinman, 1969).

İlk mikro bilgisayar kontrollü ve tamamen endüstriyel robot olan IRB-6'ı 1973 yılında ASEA firması (günümüzdeki ismi ABB) piyasaya çıkarttı. Gazaltı kaynağı ve malzeme işleme gibi birçok endüstriyel imalat yönteminde bu robotlarla uygulanabilir hale gelmiştir. Otomotiv sektöründe kaynak işlerinde ve parça taşıma işlerinde sıkça kullanılmaya 1970'li yıllarda başlanmıştır (Anonim, 2012b)

Şekil.3.1: Stanford Robot kolu (URL-2,2022)

KUKA firması 7 serbestlik derecesine sahip ve ileri tork teknolojisine sahip LBR adında hafif prototip robotların tanıtımını 2006 yılında gerçekleştirmiştir (Haddadin ve Ark. 2013). KUKA şirketinin günümüzde en son modeli olan LBR IIWA 14 R820 modelinin özellikleri arasında 30kg'lık düşük ağırlığı ile maksimum 14 kg'lık yük taşıma kapasitesine sahiptir (URL-3, 2022). Şekil.3.2'te KUKA firmasının ürettiği LBR IIWA 14 R840 robot kolu görülmektedir.

Şekil. 3.2: LBR IIWA 14 R820 Robot Kolu (URL-4,2022)

3.2 Mekanik Yapılarına Göre Endüstriyel Robotların Sınıflandırılması

Endüstriyel alanlarda kullanılan robotlar, farklı ölçütlere ve değişik yapılarına (kontrol tipleri, eksen sayıları ve mekanik yapılarına) göre sınıflandırılabilir. Şekil 3.3.'de, mekanik türlerine göre robotik sistemlerin gruplandırılması gösterilmektedir.

Robot	Eksenler		Örnekler
	Kinematik Yapı	Çalışma Alanı	
Kartezyen Robot			
Silindirik Robot			
Küresel Robot			
SCARA Robot			
Mafsallı Robot			
Paralel Robot			

Şekil 3.3.: Mekanik Yapılarına Göre Endüstriyel Robotlar (Selahattin Y, Tolga M, 2003)

3.3. Endüstriyel Robot Teknolojisinin Kullanıldığı Uygulama Alanları

- **Taşıma:** Yumurta, imalat parçaları, araç parçaları ve cam sektörü gibi çeşitli sektörlerde ürün taşımakta hızlı olduğu kadar bir o kadar da hassastır.
- **Paketleme:** Endüstriyel alanlarda kullanılan robotların bir diğer özelliği de karton ve benzeri gibi kutu tarzı gibi şeyleri düzenli bir şekilde istiflenme özelliğine sahiptirler.
- **Kesme:** Çelik, beton ve diğer sert ürünlerin hassas kesim işleminde (lazer, plazma ve oksijen kesim gibi.) alanlarda da yaygın olarak kullanılmaktadır.
- **Son işlem:** 5 ve üstü eksene sahip robotlar düzenli ve kaliteli bir yüzey her türlü malzemeyi ve ürünü kesebilir, cilalayabilir, temizleyebilir ve sağlıklı-hassas bir şekilde kavrayarak bir yerden bir yere taşıyabilir.
- **Sızdırmazlık ve yapıştırma:** Sızdırmazlık istenen her türlü yapıda çok eksenli robotlara okutulan yolu izleyerek yapışma, tutkal uygulaması ve macun uygulama alanlarında kullanılabilir.
- **Püskürtme:** Özellikle tehlikeli ve insan sağlığına zararı olan boya ve boya bazlı kimyasal endüstri alanlarında çalışan sağlığının korunması için robot teknolojisi kullanılmaktadır.
- **Kaynak:** Endüstriyel robot teknolojisinin kullanıldığı diğer bir önemli alan ise kaynak sektörüdür. Özellikle MIG-MAG ve TIG gibi kaynak yöntemleri alanında çokça kullanılmaktadır.

3.4 Endüstriyel Robot Teknolojisinin Sağladığı Faydalar

- **Verimlilikte Artış:** Endüstriyel alanlarda kullanılan robotlar, yüksek hassasiyetle işlerin yapılmasını sağlamak için tasarlanmışlardır. Ve bu teknolojik robotlar insanlardan daha hassas, daha hızlı ve daha kaliteli bir şekilde işleri yürütebilirler. Özellikle fazla sürede tamamlaması gereken işleri ve kaynak gerektiren prosesleri otomatikleştirmek adına kullandıkları vakit, üretim bantlarında verimliliği artırmak mümkündür.
- **Geliştirilmiş Kalite:** Hassaslık dereceleri dikkate alındığında, endüstriyel alanlarda kullanılan bu robotlar; daha iyi kalite de ürünleri elde etmek amacıyla kullanılabilir. Ayrıca bu işlemlerde kalite kontrol aşamasında harcanan sürenin azalması anlamına gelmektedir.
- **Geliştirilmiş Çalışma Ortamı:** Özellikle insanların yapamayacağı tehlikeli ve sürekli çalışması gereken işler alanlarında insanlar yerine bu robot teknolojilerini kullanmak daha iyi ve sağlıklı olacaktır. Bu endüstriyel robot teknolojisi sayesinde, şirketlerin ve firmaların üretim hatlarında güvenliğin önemli olduğu kadar çalışma şartları da çok rahat bir şekilde düzeltilebilir.
- **Artan Karlılık:** Şirket ve firmalarda kullanılan endüstriyel robotlar sayesinde üretim süreçlerinin randımanlı bir şekilde işlenmesini sağlayarak gerekli kaynak ve süreden tasarruf sağlanır. Ayrıca çok kaliteli bir şekilde ve birim bazda üretilen çok fazla ürünlerde ürün başına daha düşük maliyetle yüksek karlılık sağlamak mümkündür.
- **Daha Uzun Çalışma Saatleri:** Çalışma saatlerinde çalışanların ara vermesi gerekir ve uzayan saatlerde çalışanların dikkati giderek bozulur. Hâlbuki endüstriyel robotlar insanlara kıyasla gün boyunca hiç durmadan ve yüksek verimlilikle çalışmalarını sürdürebilirler. Bu robot teknolojisi imalat hattında %40'a varan verimlilik artışını sağlayabilirler. Ayrıca

robotlar dinlemezler ve tatil yapmazlar ve böylelikle üretim hatlarında kesiklik ve süreksizlik yaşanmaz.

- **Prestij:** Endüstriyel robot teknolojisini kullanan şirketler müşteri kazanmak için bir pazarlama yöntemi olarak kullanabilirler. Özellikle marka imajını robot kullanmayan firmalara göre bir adım daha ileri taşıyabilirler (URL-5,2022).

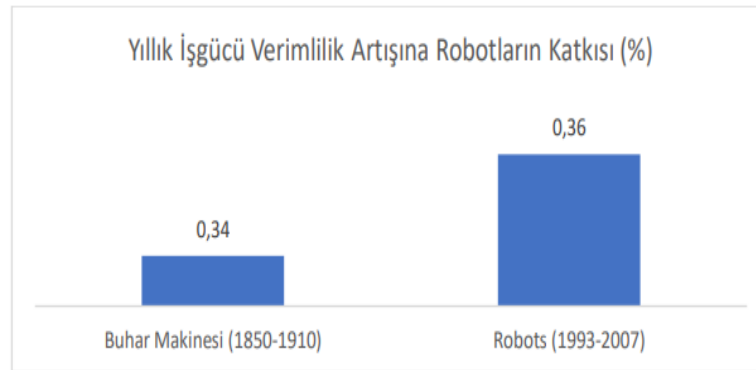
4. ENDÜSTRİYEL ROBOT TEKNOLOJİSİNİN EKONOMİK VERİLERİ

TÜSİAD'ın, 2017 yılında hazırlamış olduğu rapordaki bilgilere göre; BCG'nin üretim maliyet analizine göre gelişmekte olan ülkeler ucuz iş gücü sayesinde düşük maliyetli üretim yaparak küresel çaptaki büyük firmalara karşı sadece rekabeti elinde tutabiliyorlar fakat robot teknolojisine büyük yatırım yapan ülkelere (Güney Kore, Japonya...) karşı rekabet edemeyeceklerini aksine rekabet avantajlarını sonlandırabilecekler (TÜSİAD, 2017).

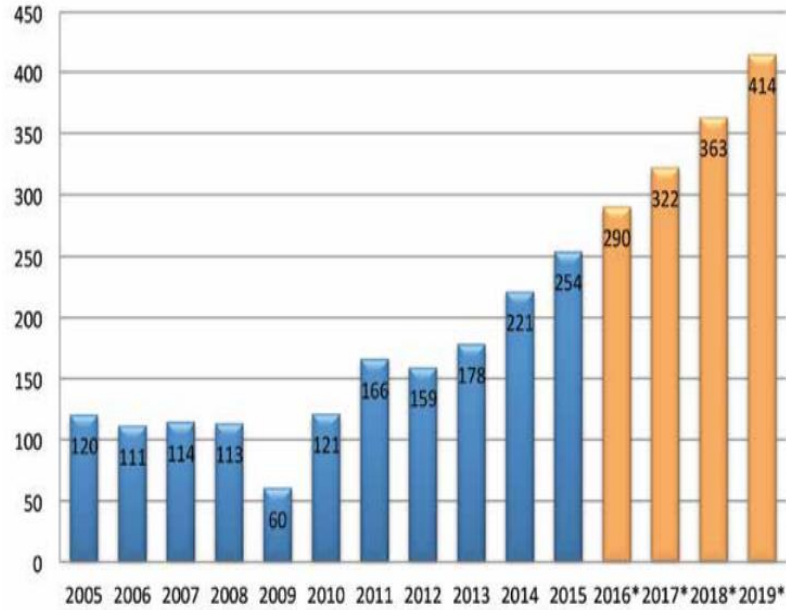
Ayrıca OECD'nin 2015 yılında yapmış olduğu araştırmada teknolojik gelişmeleri takip eden şirketlerin takip etmeyen şirketlere göre 2 veya 10 kat daha fazla verim sağladıkları tespit edilmiştir (OECD, 2015). Ayrıca McKinsey Global Institute (2017) tarafında yapılan araştırmada şirketlerin robot teknolojisini etkin olarak kullanılması; işletmelerin ürün kalitesinde artma, hataların azaltılması ve hızlı teslimatın büyütülmesi yoluyla global bazda randımanlık yıllık yüzde 0.8 ile 1.4 arasında artacağı ön görülmektedir. Aynı zamanda bu enstitü gelecek 50 yıl içerisinde GSYH'da yüzde 2.8'lik bir artışın sağlanması için gerekli olan toplam verimlilik artışının yarısına kadarının otomasyon teknolojilerinden kaynaklanacağını düşünmektedir (McKinsey Global Institute, 2017).

1993 ile 2007 yılları arasında ait 17 Avrupa ülkesinde 14 farklı endüstriyel kolunda Graetz ve Machaels tarafında robot teknolojisinin kullanım verileri analiz edilmiştir. Bahsedilen yıllar arasında yıllık emek üretkenliği ve GSYİH büyümesine sırasıyla 0.36 ve 0.37 puan artışının robot teknolojisinin kullanımı sayesinde arttığı vurgulanmıştır. Ayrıca bu robot teknolojisinin kullanımı GSYİH büyümesine yüzde 10 katkı sağladığı vurgulanmıştır (Graetz ve Machaels, 2015).

1850-1910 yılları arasında buhar makinesinin verimliliğe yapmış olduğu katkı ile endüstriyel robotların 1993-2007 döneminde verimlilikte meydana getirdiği etkinin sonuçlarını ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen sonuçlar; yaygın olarak endüstriyel robot kullanımının üretim sürecindeki verimliliğe çok daha fazla etkide bulunduğu tespit edilmiştir (Wall ve Andes, 2015). Şekil 4.1'de Buhar ve robot teknolojisinin verim kıyaslanması görülmektedir.

Şekil 4.1.: Yıllık İşgücü Verimlilik Artışına Robot Teknolojisinin Katkısı (Wall ve Andes, 2015).

Şekil 4.2.: 2005 İle 2019 Arasındaki Endüstriyel Robotlara Duyulan İhtiyaç (Fırat O.Z., Fırat S.Ü, 2017).

5. KAYNAKLI İMALATTA ROBOT TEKNOLOJİSİ

5.1 Ark Kaynağı Robotları

Ark kaynağı robot sistemleri şu dört ana kısımdan oluşur.

- Kontrol Ünitesi (El terminali vb.),
- Manipülatör
- Pozisyonerler ve Slider'lar,
- Kaynak sarf malzemeleri ve ekipmanları.

Manipülatör:

Kaynak imalatının sağlıklı bir şekilde yapılması için gerekli hareketi sağlayan mekanik sistemdir. Kaynaklı robot teknolojisinde en çok 6 eksenli antropomorfik ya da 5 eksenli hibrit yapısında olan robotlar daha çok kullanılmaktadır. Kaynaklı imalatta çalışma uzayı içerisindeki bütün alanlarda işlem yapabilen 6 serbestlik derecesine sahip kaynak robotlarıdır. Bu yöntemde 3 boyutlu parçaların kaynağını yapmak mümkündür.

Kontrol ünitesi:

Kaynak torcunun kaynak imalatı esnasında takip etmesi gereken yolu okutma programı ile belirlenmektedir. Operatör, kaynak torcunun izlemesi gereken yolu ve parça üzerindeki referans noktalarını ve bu noktalardaki kaynak parametrelerini programda girerek gerekli komutları belirlemektedir.

Kaynak Ekipmanları:

Robotlarda genellikle kullanılan kaynak yöntemleri şunlardır; MAG-MIG ve TIG kaynak yöntemleridir. En çok kullanılan yöntem ise, MIG-MAG kaynak yöntemidir.

Pozisyoner ve Slider'lar:

Kaynak edilecek parçaları kaynağa uygun şekilde tutarak ya da getirerek uygun bir kaynak ortamı kuran sistem pozisyonerdir. Pozisyonerler 2 eksene sahip olabilmektedirler. Slider ise, robotun monte edildiği kısımdır bu kısım çalışma uzayını artırır.

5.2 Kaynaklı İmalatta Robotlu Kaynak Makinalarının Seçimi

Global çaptaki üretici kurumsal kuruluşlar günümüzün global pazarında rekabet edebilir bir randımanı yakalamak için endüstriyel robotik imalatna dayalı kaynak sistemlerini kullanmayı tercih etmektedirler. Robotik teknolojisini dayalı imalatı tercih eden üreticiler kaynak dikiş kalitesini, randımanlı ve esnekliğini arttırmak ve müşterilerinin ihtiyaçlarını karşılamak gerektiğini fark etmektedirler. Günümüz rekabet ortamında kalite ve yapılan işçiliğin çok büyük önem kazanmış durumda. Bu büyük rekabet oyununda yarışmak için diğer alanlarda olduğu gibi kaynaklı imalatta da kaynak robotları kullanmak mümkündür. Robot teknolojisinden faydalanarak kaynak edilecek parçalar göz önüne alındığında, sarf malzeme olarak kullanılan kaynak telinin 1,5 katı kadar tekrarlanabilir hassasiyette kaynak kalitesinde parçalar üretmek mümkündür. Dokunma sensörü, ya da herhangi bir dikiş yolu izleme sistemi veya ark sensörü gibi yardımcı elemanlar yöntemiyle de tekrarlanabilir parçaların olmadığı durumlarda kullanmak mümkündür.

Kaynak robotunun seçiminde diğer bir önemli hususta uygun ekipman ve doğru kaynak imalatını seçmektir. Kaynak imalatının seçimi çok önemlidir çünkü yapılan kaynak görünümünü, ilerleme hızını kaynak genişliğini parça kalitesini ve üretim kapasitesini etkilemektedir. Örnek vermek gerekirse bazı yerlerde elle yapılan kaynağı robot teknolojisiyle yapmak mümkün değildir. Kaynak robotu parçalar arasında ayırım yapamazken kaynakçı parçalar arasında ayırım yapabilmektedir fakat kaynak robotu kaynakçıya göre daha hızlı kaynak ve sabit sonuçları sürekli elde ederek çalışabilmektedir.

Yani imalatta hangi tür ve ne şekilde parçalar kaynatılacaksa önceden belirtilmesi gerekiyor. Fakat imalat çok farklı şekil ve türde parçalara sahip ise daha pahalı bir kaynak robotu almaya yönlendirir. Bunun için daha çok ana parçalar ve sürekli kaynak edilecek parçalar üzerinde çalışma yaparak robot seçmek maliyet açısından daha iyidir (Gökhan V. Gök, Çağatay A, Kaynak Teknolojisi 2. Ulusal Kongresi).

5.3 Robotik Kaynak Teknolojisinde Operatör Eğitimi

Robotik kaynak uygulamalarında operatörlere verilmesi gereken uygulamalı ve teorik eğitimde yer alması gereken bazı konular aşağıdaki gibidir.

- Robotik sisteminin yapısını ve çalışma prensibini bilmek,
- Manipülatörün temel parametrelerini ve robotik kontrol birimini bilgi edinmek,
- Robotik kaynak uygulamalarında yörünge hareket programlarını öğrenmek ve otomatik modda çalıştırabilmek,
- Sinyal ve sensör düzenleri hakkında temel ve başlangıç seviye bilgi sahibi olmak,
- Robotik kaynak uygulamalarında çevrimiçi olmayacak şekilde kaynak yörüngesi programlamak,
- Robotik sistemlerde meydana gelece hatalar konusunda bilgi sahibi olmak,

- Robotlu kaynak işlemlerinde kullanılacak kaynak yöntemlerini ve kaynak makinalar hakkında temel bilgi edinmek,
- Belirlenen standart iş parçasının kaynağını yapabilmek,

Operatörlere verilen robotik kaynak uygulama eğitiminde sadece teorik eğitim değil aynı zamanda teorik eğitimin yanında kesinlikle pratik eğitim de verilmelidir. Çoğu robot firması tarafından çevrimdışı (offline) robotik kaynak eğitim programı geliştirilmiştir. Bu program vasıtasıyla ilgili operatörlere kaynak eğitimi anında ya da sonrasında pratik eğitim yapma olanağı mevcuttur (Pedro Neto, J. Norberto Pires, A. Paulo Moreira, 2008).

6. TRAKYANIN GELECEĞİ

Günümüz çağında dünyadaki bütün ülkeler ve şirketlerin birbiriyle gerek sosyal-kültürel ilişkiler gerekse birbirleriyle ticaret yapmaları globalleşme olarak adlandırılmaktadır. Globalleşme; dünya genelinde hızlı ve devasa değişimleri zaman ve mekâna bağlı kalmadan meydana getirmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, bu çağa hızlı uyum sağlamak ve ayakta kalabilmek için uzlaşmacı bir planlama anlayışıyla mümkündür. Bu sebepten dolayı temel alındığı TR21 Bölgesi 2 Düzey 2014- 2023 Bölge Planı, Bölgenin millet ve milletlerarası rakiplerle mücadele etmek ve önüne geçirilmesini gaye edinmiştir. Türkiye, bu gayesini gerçekleştirmek için bölgesel ilerleme politikalarının sağlıklı bir şekilde yürütmesi ve AB'ye denkliğin sağlanması hedefiyle 26 İstatistiki Bölge Birimi Düzey 2 Bölgesine ayrılmıştır. Bir ülkenin bölgesini sosyo-ekonomik alanda gelişmesini sağlayan en etkili etken nüfustur. TR21 Bölgesi'nin göç almasının sebebi çevre ülkelerle, denizlerle bağlantısı olması ve İstanbul, Kocaeli, İzmir ve Bursa gibi ekonomik alanda gelişmiş illere çok yakın olmasındandır. Özellikle genç nesil yaşları 20-24 yaş grubu olan gençlerin bu bölgeye iş imkanları sebebiyle tercih etmekte. Bölgede hizmetlere erişim imkânlarının gelişmiş olduğu kent merkezlerine kırsal alandan göç yaşanmaktadır. Bu plan çerçevesinde bölgede yaşlıların daha huzur dolu bir ortamda yaşanması, sağlıklı ve temiz bir şekilde yaşanması ve ekonomik alanda yeni çalışmalar yapılması planlanmaktadır. Genç nüfusun bölgede tutulması için sosyo-kültürel faaliyetlerin yaygınlaştırılması ve istihdam olanaklarının artırılması sağlanacaktır (Trakya Bölge Planı, 2017) TR21 2 Düzeyi 5 ilden oluşmaktadır. Bunlar; Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale, Balıkesir ve Edirne'dir. Şekil 6.1'de Trakya Bölge'nin genel haritası görülmektedir.

Şekil 6.1: T21 2 Düzey'inde (Trakya Bölgesi) Bulunan İller (Trakya Bölge Planı, 2017).

6.1 Trakya Bölgesindeki İllerin Yurt Dışı ile İhracat ve İthalat Verileri

Tekirdağ bölgesindeki illerin ihracat ve ithalat durumuna bakıldığında ihracat verileri hemen 5 il içinde yüzde 15'in altında kaldığı gözükmemektedir. Şekil 6.2'de 5 ile ait 2019 yılında ithalat ve ihracat verileri gözükmemektedir. Bu illerin gelecekte ihracat paylarını arttırmaları tamamen teknolojik gelişmeleri takip ederek ve yatırım yaparak mümkün olacaktır. Tekirdağ bölgesinde otomotiv, metal, gemi inşaat ve birçok büyük sanayi firmaları mevcuttur. Bu firmaların büyümesi ve ihracatını büyütmesi teknolojik gelişmelerle sadece mümkün olacaktır.

Kırklareli İlinin İlk 10 Ülke Bazında Dış Ticareti (2019)

İhracat		İthalat	
Ülkeler	Paylar	Ülkeler	Paylar
Angola	13,42%	Rusya Federasyonu	48,58%
Yemen	8,11%	Bulgaristan	12,82%
Benin	5,78%	Ukrayna	6,55%
Bulgaristan	4,88%	Çin	3,77%
Venezuela	4,88%	Almanya	2,85%
İtalya	3,11%	Hindistan	2,54%
Somali	3,01%	Romanya	2,05%
Nijerya	2,87%	Pakistan	2,01%
Kenya	2,72%	Katar	1,68%
Almanya	2,71%	Bahreyn	1,43%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Özel Ticaret Sistemi)

Edirne İli Dış Ticaretinin Ülkelere Göre Dağılımı (2019)

İhracat		İthalat	
Ülkeler	Paylar	Ülkeler	Paylar
Bulgaristan	17,68%	Rusya Federasyonu	39,66%
Arnavutluk	7,20%	Bulgaristan	38,85%
Yunanistan	6,76%	Moldova	11,74%
Kosova	6,27%	Romanya	1,88%
Almanya	4,74%	Brezilya	1,32%
Bosna-Hersek	4,53%	Slovakya	1,17%
Kuzey Makedonya	3,94%	Çin	1,16%
Venezuela	3,73%	İtalya	0,76%
Angola	3,64%	Malezya	0,64%
Katar	2,98%	Vietnam	0,58%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Özel Ticaret Sistemi)

Tekirdağ İlinin İlk 10 Ülke Bazında Dış Ticareti (2019)

İhracat		İthalat	
Ülkeler	Paylar	Ülkeler	Paylar
Almanya	17,08%	Çin	12,79%
ABD	5,60%	Almanya	12,26%
Bulgaristan	4,32%	Rusya Federasyonu	8,72%
Fransa	4,01%	İtalya	5,95%
Çekya	3,81%	Çorlu Avrupa Serbest Bölgesi	4,29%
İspanya	3,77%	Hindistan	4,12%
İtalya	3,73%	Japonya	3,66%
Birleşik Krallık	3,20%	Güney Kore	3,57%
Romanya	3,00%	Bulgaristan	3,23%
BAE	2,72%	Endonezya	3,15%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Özel Ticaret Sistemi)

Çanakkale İli Dış Ticaretinin Ülkelere Göre Dağılımı (2019)

İhracat			İthalat		
Ülke	(Bin Dolar)	Pay	Ülke	(Bin Dolar)	Pay
İtalya	13.238	7,83%	İspanya	9.947	17,19%
ABD	12.234	7,24%	Çin	7.675	13,27%
Birleşik Krallık	11.778	6,97%	Hollanda	7.314	12,64%
Almanya	10.812	6,40%	Rusya Federasyonu	6.228	10,77%
Malta	9.076	5,37%	İtalya	5.599	9,68%
Çin	9.050	5,36%	Seyşeller	4.763	8,23%
İsrail	7.755	4,59%	Almanya	2.280	3,94%
Yunanistan	5.890	3,49%	Fransa	2.080	3,60%
Marşal Adaları	5.817	3,44%	İzlanda	1.048	1,81%
Pakistan	5.575	3,30%	Ukrayna	794	1,37%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Özel Ticaret Sistemi)

Balıkesir İli Dış Ticaretinin Ülkelere Göre Dağılımı (2019)

İhracat		İthalat	
Ülke	Pay	Ülke	Pay
Irak	16,7%	Rusya Federasyonu	21,8%
Almanya	7,2%	Çin	6,1%
İtalya	5,8%	İtalya	11,6%
Suudi Arabistan	4,4%	Almanya	7,3%
İspanya	4,1%	Ukrayna	4,8%
ABD	4,0%	ABD	5,0%
Brezilya	4,0%	Fransa	3,8%
BAE	3,6%	Brezilya	4,6%
Japonya	2,7%	Japonya	1,9%
Çin	2,5%	Macaristan	1,0%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Özel Ticaret Sistemi)

Şekil 6.2: 2019 Yılına Ait Trakya Bölgesindeki İllerin İthalat ve İhracat Verileri (Trakya Bölge Planı, 2017).

6.2 Trakya Bölgesindeki İllerin Sektörel Bazdaki İhracat Verileri

Sektör Bazında Tekirdağ İli İhracat Verileri (2014-2019)

Sektör	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı
A. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	2.285	0,23%	297	0,04%	254	0,03%	401	0,04%	961	0,07%	637	0,05%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	8.780	0,88%	7.349	0,89%	7.929	0,81%	10.313	0,94%	6.780	0,53%	4.881	0,36%
C. İmalat	982.100	98,70%	819.335	98,90%	972.451	98,99%	1.086.813	98,84%	1.279.163	99,26%	1.338.172	99,47%
E. Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi	1.773	0,18%	1.396	0,17%	1.675	0,17%	1.969	0,18%	1.730	0,13%	1.451	0,11%
J. Bilgi ve İletişim	96	0,01%	72	0,01%	35	0,00%	65	0,01%	38	0,00%	157	0,01%
M. Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
R. Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Genel Toplam	995.034	100,00%	828.449	100,00%	982.344	100,00%	1.099.564	100,00%	1.288.671	100,00%	1.345.298	100,00%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzye 1, Özel Ticaret Sistemi)

Sektör Bazında Çanakkale İli İhracat Verileri (2014-2019)

Sektör	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	İhracat (Bin USD)	İldeki Payı	İhracat (Bin USD)	İldeki Payı	İhracat (Bin USD)	İldeki Payı	İhracat (Bin USD)	İldeki Payı	İhracat (Bin USD)	İldeki Payı	İhracat (Bin USD)	İldeki Payı
A. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	3.633	2,44%	6.860	5,31%	3.778	3,48%	4.345	3,48%	6.205	4,06%	4.946	2,93%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	12.063	8,10%	8.859	6,85%	2.554	2,35%	1.734	1,39%	574	0,38%	494	0,29%
C. İmalat	133.242	89,45%	113.562	87,83%	102.187	94,10%	118.652	95,12%	145.931	95,55%	163.498	96,76%
E. Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi	0	0,00%	0	0,00%	68	0,06%	0	0,00%	6	0,00%	8	0,00%
J. Bilgi ve İletişim	14	0,01%	18	0,01%	9	0,01%	7	0,01%	7	0,00%	13	0,01%
R. Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	7	0,00%
Genel Toplam	148.953	100,00%	129.299	100,00%	108.595	100,00%	124.738	100,00%	152.723	100,00%	168.966	100,00%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzye 1, Özel Ticaret Sistemi)

Sektör Bazında Kırklareli İli İhracat Verileri (2014-2019)

Sektör	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı
A. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	19.864	4,94%	21.389	4,22%	22.561	12,06%	30.208	18,10%	27.170	15,12%	28.638	14,75%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	246	0,06%	19	0,00%	12	0,01%	2	0,00%	22	0,01%	35	0,02%
C. İmalat	369.150	91,76%	477.740	94,31%	154.791	82,75%	129.019	77,31%	146.612	81,59%	161.620	83,25%
E. Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi	13.036	3,24%	7.435	1,47%	9.698	5,18%	7.657	4,59%	5.897	3,28%	3.854	1,98%
J. Bilgi ve İletişim	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,00%
R. Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Genel Toplam	402.296	100,00%	506.583	100,00%	187.062	100,00%	166.887	100,00%	179.701	100,00%	194.148	100,00%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzye 1, Özel Ticaret Sistemi)

Sektör Bazında Balıkesir İli İhracat Verileri (2014-2019)

Sektör	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	İhracat (Bin USD)	Sektörün İİ İhracatındaki Payı (%)	İhracat (Bin USD)	Sektörün İİ İhracatındaki Payı (%)	İhracat (Bin USD)	Sektörün İİ İhracatındaki Payı (%)	İhracat (Bin USD)	Sektörün İİ İhracatındaki Payı (%)	İhracat (Bin USD)	Sektörün İİ İhracatındaki Payı (%)	İhracat (Bin USD)	Sektörün İİ İhracatındaki Payı (%)
Tarım ve ormancılık	14.897	2,77	9.043	1,75	7.965	1,53	13.533	2,52	19.076	3,14	14.769	2,54
Balıkçılık	16.206	3,01	18.928	3,66	12.782	2,46	9.378	1,75	14.232	2,34	15.349	2,64
Madencilik ve taş ocakçılığı	15.189	2,82	13.287	2,57	15.508	2,99	19.134	3,56	17.882	2,94	12.222	2,10
İmalat sanayi	491.821	91,31	475.754	91,95	482.050	92,83	492.881	91,82	554.956	91,23	536.957	92,32
Toptan ve perakende ticaret	514	0,10	405	0,08	954	0,18	1.878	0,35	2.088	0,34	2.320	0,40
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmetler	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	35	0,01	0,1	0,00
Toplam	538.628	100,00	517.418	100,00	519.260	100,00	536.805	100,00	608.271	100,00	581.618	100,00

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (Özel Ticaret Sistemi)

Sektör Bazında Edirne İli İhracat Verileri (2014-2019)

Sektör	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı	İhracat (Bin Dolar)	İldeki Payı
A. Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	1.511	3,57%	2.354	6,37%	3.036	7,72%	4.136	9,83%	6.123	11,72%	5.549	9,34%
B. Madencilik ve Taş Ocakçılığı	115	0,27%	159	0,43%	3.471	8,83%	147	0,35%	62	0,12%	27	0,04%
C. İmalat	40.664	96,07%	34.406	93,13%	32.798	83,42%	37.752	89,72%	45.864	87,79%	53.594	90,21%
E. Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	162	0,31%	194	0,33%
J. Bilgi ve İletişim	37	0,09%	24	0,06%	13	0,03%	40	0,09%	34	0,07%	45	0,08%
Genel Toplam	42.326	100,00%	36.943	100,00%	39.318	100,00%	42.076	100,00%	52.244	100,00%	59.409	100,00%

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri (ISIC4-Düzye 1, Özel Ticaret Sistemi)

Şekil 6.3.: Sektörel Bazdaki Trakya Bölgesindeki İllerin Son 5 Yıldaki İhracat Verileri (Trakya Bölge Planı, 2017).

Trakya bölgesinde bulunan 5 ilin sektörel bazdaki ihracat verilerine bakıldığında en çok ihracat alanı imalat olduğu gözükmemektedir. İmalat alanındaki ihracat payı 5 il için de hemen hemen yüzde 90 olduğu gözükmemektedir. İmalat alanındaki bu durumu devam ya da ihracat yüzdesini artırmak için gelişmiş teknolojilere yatırım yapmakta fayda var. Bunların başında imalat alanında gelişmiş robot teknolojilerine yönelmekte fayda var. Özellikle kaynaklı imalat yapan bölgedeki firmaların kaynaklı robot teknolojisini kullanarak kaliteli kaynak dikişleri, hızlı teslimat, iş güvenli ve sağlığı ve düşük maliyetli imalat yaparak dış ticaret açısında ihracat verilerini yükseltebilirler.

6.3 Trakya Bölgesinde Kaynaklı İmalat Yapan Firmaların Yapması Gerekenler

Gemi inşaada hala manuel kaynak yöntemi devam etmekteyse bu yöntemden kaçınarak;

- Mikro panel robotik kaynak düzeneğini köprüye asarak,
- Robotik askılı panel kaynak sistemini köprüye asarak,
- Çift gövde robotik kaynak düzeneğini köprüye asarak,
- Çoklu robotik gövde kaynak düzeneğini köprüye asarak geçilmesi gerekiyor.

Kaynaklı İmalat Yapan Küçük İşletmelerde (KOBİ);

- Manuel yapılan manşon kaynaklarını tam ya da yarı otomatik kaynak mekanizmasına geçilebilir.
- Manuel yapılan seri imalat kaynakları robot teknolojisine uygunsa robotik kaynak yöntemine geçilebilir.
- Otomotiv yan sanayilerinde var olan kaynağın kalitesinin yükseltilmesi için tam mekanizmalı robotik kaynak teknolojisine geçilmesi gerekiyor.
- Maliyeti yüksek olan döküm tekniğiyle üretilen parçaların üretimi robotik ark kaynağı ile eklemeli yöntemle geçilebilir.

7. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki teknolojiye yapılan yatırımlar gerek büyük ölçekli firmalar olsun gerekse küçük ölçekli firmalar olsun ayakta kalmaya devam ediyorlar. Ayrıca bir ülkenin imalat sanayisi ne kadar güçlü olursa o kadar bağımsız olur bu da yeni teknolojik yeniliklere yatırım yapmakla mümkündür. Özellikle robot teknolojisinin getirdiği kalitenin ve zamanda sağlanan tasarrufun dışında prestij, iş sağlığı ve güvenliği, düşük maliyetli imalat ve ülke ekonomisine sağladıkları katkıda en ön sırada yer almaktadırlar.

Özellikle Trakya bölgesinde 2019 sanayi raporunda belirtildiği gibi ihracatının %90'ını imalat sanayisi sayesinde gerçekleştirmektedir. Bu nedenle bu bölgede bulunan küçük ölçekli firmalar robot teknolojisine (kaynak, taşıma vb..) yatırım yapmadan önce bu konularda uzman kişilerle iletişime geçip maliyet analizi ve doğru yatırım konusunda gerekli destekleri almak zorundadır. Aksi takdirde işletme sahiplerine geri dönüşü olmayan maliyetler çıkabilir.

Trakya Bölge'sinde kaynaklı imalat yapan kuruluşlar geleneksel kaynak yöntemlerini terk ederek uygulamaya elverişli olan proseslerde robotik kaynak imalatına geçmeleri hem Trakya Bölge'si hem ülkenin bağımsızlığı için hem de o bölgede bulunan firmaların ayakta kalmaları için kaçınılmaz bir gerçektir.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Robot teknolojisine yatırım yapan küçük işletmeler, operatörlerini bu alanlarda periyodik olarak eğitmeleri gerekiyor ayrıca teknoloji sürekli geliştiğinden dolayı robotik teknolojisini periyodik olarak takip etmelerinde fayda var.

Teknolojiye doğru yatırım yapan işletmeler bu rekabet piyasasında ürettikleri kaliteli ürün sayesinde ve teslimatta sağladığı hız nedeniyle ayakta kalarak hem çalışanlarına hem de ülke ekonomisine büyük katkı sağlamaları kaçınılmaz bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- **Anonim. (2012b).** History of Industrial Robots: From the first installation until today. International Federation of Robotics
- **Dilek, K., Ümit, B.** (2019). Robot ekonomisinin yükselişi, Sosyal Bilimler Metinleri Sayı: 01
- **Fırat O.Z., Fırat S.Ü., (2017),** /Cilt: 46, No/Sayı:2, November/Kasım 2017, 211-223 ISSN: 1303-1732 – <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/iuisletme> DOI: 10.5152/iujsb.2017.005
- **Gökhan V. Gök, Çağatay A,** Kaynak Uygulamalarında Robot Teknolojisi, 2. Ulusal Kaynak Teknolojisi Kongresi s:221-230
- **Graetz, G. & Michaels, G. (2015).** Robots at Work, CEP Discussion Paper No 1335, Retrieved March 02, 2019, from <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/dp1335.pdf>
- **Groover, M. (1986).** Industrial robotics, mcgraw-hill company international editions, Singapore, 24-30.
- **Haddadin, S., Parusel, S., Belder, R., Albu-Schaeffer, A. (2013).** It is (almost) all about human safety: A novel paradigm for robot design control and planning. Lecture Notes in Computer Science. 8153: 202–215.
- **ISO 8373:** 2012, Robots and robotic devices – Vocabulary. <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:8373:ed-2:v1:en>, et: 25.05.2022.
- **McKinsey Global Institute. (2017).** Jobs Lost, Jobs Gained: Workforce Transitions in a Time of Automation. New York: McKinsey Global Institute, Retrieved December 15, 2018, from: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/future%20of%20organizations/what%20the%20future%20of%20work%20will%20mean%20for%20jobs%20skills%20and%20wages/mgi-jobs-lost-jobs-gained-report-december-6-2017.ashx>
- **OECD. (2015).** The Future of Productivity. Retrieved January 18, 2019, from <https://www.oecd.org/eco/OECD-2015-The-future-of-productivity-book.pdf>
- **Pedro Neto, J. Norberto Pires, A. Paulo Moreira, (2008).** *CAD-Based* off-line robot programming, IEEE.
- **Scheinman, V.D., (1969).** Design of a computer controlled manipulator. Doktora Tezi Stanford University, Stanford.
- **Selahattin Y, Tolga M, (2003).** Robotik kaynak sistemleri ve gelişme istikametleri. Makale, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- **Siciliano, B., Khatib, O. (2016).** Handbooks of robotics. springer-verlag gmbh, Berlin, 2227s.
- **TÜSİAD. (2018),** Dijital Teknolojiler ve Ekonomik Büyüme. İstanbul: TÜSİAD.
- **Trakya Bölge Planı, (2017),** Trakya Kalkınma Ajansı, TR 21 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı, Baskı Yeri: Tekirdağ, Yayın Tarihi: 2017, ISBN: 978 605 67687 0 5
- **Wall ve Andes (2015),** Robots Seem to Be Improving Productivity,Not Costing obs. Harward Business Review. Retrieved February 10, 2019 from <https://hbr.org/2015/06/robotsseem-to-be-improving-productivity-not-costing-job>

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- **Westerlund, L. (2000).** The extended arm of man: a history of the industrial robot. Informationsförlaget, Stockholm, 170 s.

İNTERNET KAYNAKLARI

- **URL-1,2022.:** <https://www.mediaclick.com.tr/tr/blog/2019-yapay-zeka-trendleri>, et; 28.05.2022
- **URL-2,2022.:** <http://infolab.stanford.edu/pub/voy/museum/pictures/display/1-Robot.htm> et; 01.06.2022
- **URL-3, 2022.:** <https://www.robots.com/robots/kuka-lbr-iiwa-14-r820>. et: 03.06.2022
- **URL-4, 2022.:** <https://www.robots.com/robots/kuka-lbr-iiwa-14-r820>. et: 06.06.2022
- **URL-5,2022.:** <https://www.entest.com.tr/endustriyel-robot-nedir-hangi-gorevlerde-kullanilir/>, et: 09.06.2022

YEREL YÖNETİM-ÜNİVERSİTE İŞBİRLİĞİNİN YÖRESEL VE BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİLERİNİN ANALİZİ: TRAKYA ÖRNEĞİ

Oral KARAKAYA*

Özet

Ulusal kalkınma, esasen merkezi yönetimin uhdesinde olmakla birlikte, yerel yönetimler de yörelerinde ekonomik ve toplumsal gelişmeye yönelik birçok görev üstlenmişlerdir. Kuruluş yasalarıyla, büyükşehir belediyelerine, diğer belediyelere ve il özel idarelerine üniversitelerle işbirliği yapmaya, ortak projeler üretmeye ve üniversitelerin görüş ve önerilerinden yararlanmaya dönük mekanizmalar getirilmiştir. Bu çalışmada, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin, Edirne, Kırklareli ve Çanakkale İl Belediyelerinin; Edirne, Kırklareli ve Çanakkale İl Özel İdarelerinin stratejik planları ve faaliyet raporları, yörenin kalkındırılmasında yerel yönetimlerin ve üniversitelerin işbirliği düzeylerini ölçmek amacıyla analiz edilmiştir. Ayrıca, belirtilen yerel yönetim birimlerinin üst düzey yöneticileriyle ikili görüşmeler yapılarak üniversite-yerel yönetim işbirliğine ilişkin görüş ve önerileri dinlenmiştir. Çalışmanın temel amacı, yerel yönetimlerle üniversiteler arasında yerel ve bölgesel kalkınmaya yönelik ortak çalışma düzeyini ölçmektir. Varsayım ise, üniversite-yerel yönetim işbirliğinin sembolik düzeyde kaldığı yönündedir. Bildirinin hazırlanmasında, yerel yönetimlerin 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun gereği hazırladıkları raporlarla yerel yöneticilerin görüşlerinden yararlanılmış, ayrıca literatür taraması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, Ortak Proje, Üniversite.

JEL KODU: H70, R50, R59.

ANALYSIS OF THE EFFECTS OF LOCAL GOVERNMENT-UNIVERSITY COOPERATION ON LOCAL AND REGIONAL DEVELOPMENT: THE CASE OF TRAKYA

Abstract

While national development policy is essentially under the responsibility of the central administration, local administrations have also undertaken many tasks for economic and social development in their areas. With the founding laws, mechanisms have been introduced to metropolitan municipalities, other municipalities and special provincial administrations to cooperate with universities, to produce joint projects and to benefit from the opinions and suggestions of universities. In this study, Tekirdağ Metropolitan Municipality, Edirne, Kırklareli and Çanakkale Provincial Municipalities; Strategic plans and activity reports of Edirne, Kırklareli and Çanakkale Special Provincial Administrations were analyzed in order to measure the level of cooperation of local administrations and universities in the development of the area. In addition, bilateral meetings were held with the senior managers of the specified local government units, and their views and suggestions on university-local government cooperation were heard. The main purpose of the study is to measure the level of joint work between local administrations and universities for local and regional development. The assumption is that university-local administration cooperation remains at a symbolic level. In the preparation of the statement, the reports prepared by the local administrations as per the Public Financial Management and Control Law No. 5018 and the views of the local administrators were used, and a literature review was made.

Key Words: Local Administration, project management, university

JEL CODE: H70, R50, R59.

* Dr. (Kamu Yönetimi), Mülkiye Başmüfettişi, İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara, E-Posta: karakayaoral@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0378-2146.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Giriş

Ulusal düzeyde planlı kalkınma anlayışı, fordist üretim modelinin terk edilmesiyle birlikte yerini yerel ve bölgesel kalkınmaya bırakmıştır. Bölge, ölçek ekonomisine uygun olduğu gerekçesiyle üretimin yeni coğrafyası olarak keşfedilmiştir. Bölge, yerel ve ulusal ekonomi arasında bir kategoriye ifade etmekte; ulusal ya da küresel standartlarla yerelin dokusu ve üretim alışkanlıklarının birleştirilmesi için uygun bir zemini oluşturmaktadır. Bölge sadece coğrafi bir kavram olarak ele alınmamış, benzer üretim dokusuna sahip alanları da içine almıştır.

Üretim ve kalkınmada “bölgenin” öne çıkmasına benzer şekilde, üniversiteler de geleneksel eğitim-öğretim işlevlerinin yanında buldukları coğrafyanın kalkınmasına yönelik projelere yönelmeye başlamışlardır. Üniversiteler de bir ilin değişik ilçe ve beldelerine yayılmış fakülte ve yüksekokullarıyla “bölgesel kamu örgütlenmesi” niteliğindedirler.

Yerel yönetimler, sınırları içinde yaşayan yurttaşların “mahalli müşterek ihtiyaçlarını” karşılamak amacıyla kurulmuşlardır. Ancak, son yıllarda yerel yönetimler de yöresel ekonomik sorunlarının çözümü amacıyla iktisadi kalkınmada rol almaya başlamışlardır.

Bölgesel ve yerel kalkınmada üniversite-yerel yönetim işbirliğinin farklı boyutları bulunmaktadır. Öncelikle “kurumsal kapasite” önemli bir unsurdur. Üniversitelerin ve yerel yönetimlerin kurumsal kapasitelerinin kalkınma stratejilerine öncülük yapacak ya da destek olacak düzeyde olması gerekmektedir. İkinci olarak yerel yöneticilerin ve üniversite yöneticilerinin bölgesel kalkınmada karşılıklı işbirliğine istekli olmaları gerekmektedir. Bölgesel kalkınmaya katkı esnasında, üniversiteler ya da yerel yönetimler kurumsal kapasiteye, nitelikli personele, yeterli bütçeye sahip değilse, işbirliği iradesinin de anlamı olmayacaktır.

Bu çalışmada, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin kurumsal kapasiteleri, bölgenin kalkınması için yerel yönetimlerle geliştirdikleri ilişkiler incelenecek, ardından Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, Edirne Kırklareli ve Çanakkale Belediyeleriyle Edirne Kırklareli ve Çanakkale İl Özel İdarelerinin üniversitelerle işbirliği ya da ortak çalışma düzeyleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın temel hipotezi, Tekirdağ, Edirne, Kırklareli ve Çanakkale illerinde bulunan üniversitelerle aynı coğrafyada konumlanmış yerel yönetim birimlerinin bölgesel kalkınma hedefine yönelik olarak ortak çalışma ve işbirliği içerisinde olmadıklarıdır. Hipotezi test etmek için Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitelerinin stratejik planlarıyla faaliyet raporlarından ve Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, Edirne Belediyesi, Kırklareli Belediyesi, Çanakkale Belediyesiyle Edirne, Kırklareli ve Çanakkale İl Özel İdarelerinin stratejik planları ve faaliyet raporlarından yararlanılmıştır. Ayrıca, bölgedeki yerel yöneticilerin görüşlerine de başvurulmuştur.

1. Tekirdağ, Edirne, Kırklareli ve Çanakkale İllerinin Gelişmişlik Göstergeleri

Tekirdağ, Kırklareli ve Çanakkale illeri, Türkiye ortalamasının üzerinde ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyine sahiptir. 2020 yılı itibarıyla kişi başına düşen gayri safi milli hâsılda Türkiye ortalaması 8.598 \$ iken, bu rakam bölgedeki iller için aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir:

Tablo 1: İller İtibarıyla 2020 Yılında Kişi Başına Düşen Gayri Safi Milli Hâsıla

İLLER	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN GAYRİ SAFİ MİLLİ HÂSILA (\$)
Tekirdağ	12.006
Edirne	7.194
Kırklareli	9.655
Çanakkale	9.830

Kaynak: TÜİK, “İl Bazında Kişi Başına Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla, 2004-2020”

Kişi başına düşen gayri safi milli hâsıla Tekirdağ, Kırklareli ve Çanakkale illerine göre Edirne’de Türkiye ortalamasının altında gerçekleşmiştir. İllerin faaliyet kolları itibarıyla gayri safi yurt içi hâsıla verileri aşağıdaki şekildedir:

Tablo 2: İller İtibarıyla Faaliyet Kollarına Göre 2020 Yılında Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (TL)

Sektörler/İller	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Çanakkale
Tarım, Orman, Balıkçılık	3.440.803.000	4.022.708.000	2.737.391.000	6.117.054.000
Sanayi	45.602.240.000	3.152.017.000	8.665.316.000	8.010.516.000
İmalat Sanayi	42.259.485.000	2.608.498.000	7.538.346.000	4.364.046.000
İnşaat	3.251.874.000	739.362.000	1.692.795.000	5.409.495.000
Hizmetler	13.126.567.000	3.815.490.000	3.648.022.000	5.509.166.000

Kaynak: TÜİK, “İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla, İktisadi Faaliyet Kollarına (A10) Göre, Cari Fiyatlarla, 2018-2020”.

Faaliyet kolları itibarıyla 2020 yılında gayri safi yurt içi hâsıla miktarları Tekirdağ ilinde, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe 3.440.803.000 TL, sanayide 45.602.240.000 TL, imalat sanayiinde 42.259.485.000 TL, inşaatta 3.251.874.000 TL, hizmetlerde 13.126.567.000 TL, Edirne ilinde, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe 4.022.708.000 TL, sanayide 3.152.017.000 TL, imalat sanayiinde 2.608.498.000 TL, inşaatta 739.362.000 TL, hizmetlerde 3.815.490.000 TL, Kırklareli ilinde, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe 2.737.391.000 TL, sanayide 8.665.316.000 TL, imalat sanayiinde 7.538.346.000 TL, inşaatta 1.692.795.000 TL, hizmetlerde 3.648.022.000 TL, Çanakkale ilinde tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe 6.117.054.000 TL, sanayide 8.010.516.000 TL, imalat sanayiinde 4.364.046.000 TL, inşaatta 5.409.495.000 TL, hizmetlerde 5.509.166.000 TL olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2020b). Tekirdağ’da sanayi ve imalat sanayii, Edirne’de tarım, ormancılık ve balıkçılık, Kırklareli’nde sanayi ve Çanakkale’de sanayi ve hizmetler sektörü ön plana çıkmaktadır. Özellikle bölgedeki sanayi kuruluşlarının ağırlığı, yöreye olan göçü de tetiklemiştir. Göçe ilişkin veriler aşağıdaki şekildedir:

Tablo 3: İller İtibarıyla 2020-2021 Yılı Göç Verileri

İLLER	ALINAN GÖÇ (KİŞİ)	NET GÖÇ HIZI (%)
Tekirdağ	22.674	20,6
Edirne	3.621	8,8
Kırklareli	3.991	11
Çanakkale	11.781	21,4

Kaynak: TÜİK, “İllerin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı, 2008-2021”.

2020-2021 döneminde Tekirdağ, 22.674 kişilik göç almış, net göç hızı % 20,6 olmuştur. Aynı dönemde, Edirne 3.621 kişilik göç almış, net göç hızı % 8,8 olarak kayıtlara geçmiştir. Kırklareli 3.991 kişilik göç almış, net göç hızı % 11’e karşılık gelmiştir. Çanakkale 11.781 kişilik göç almış, net göç hızı % 21,4 olmuştur. 2019-2020 dönemine göre göç hızında büyük değişimler gözlemlenmiştir. Öyle ki 2019-2020 döneminde göç hızı Tekirdağ’da % 20,8, Edirne’de % -4,9, Kırklareli’nde % 6,3 ve Çanakkale’de % 3,8 olarak gerçekleşmiştir. 2018-2019 rakamları ise sırasıyla, % 10,3; % 0,2, % 2,4, % 5,4 ve 2017-2018 döneminde % 12,6 % 4, % 6,1 ve % 15,7 olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2022). Üniversite öğrencileri de iç göçün içinde yer almaktadır. Üniversitelerin yayınladığı verilere göre illerin nüfusu içinde üniversite öğrencilerinin oranı Trakya Üniversitesi’nde % 10,38, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi’nde % 2,41, Kırklareli Üniversitesi’nde % 6,43 ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nde % 8,72’dir.¹

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı verilerine göre, 2017 yılı itibarıyla sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında, Tekirdağ 9. sırada ve 1. kademedede, Kırklareli 19. sırada ve 2. kademedede, Çanakkale 20. sırada ve 2. kademedede, Edirne 21. sırada ve 2. kademedede yer almaktadır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017: 35). Tekirdağ, toplam çalışan işgücü içinde imalat sanayiinde çalışanların oranında ilk sırada, kişi

¹Bu veriler Üniversitelerin kurumsal web adreslerinden alınmıştır.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

başına düşen sanayi elektrik tüketiminde de ikinci sırada bulunmaktadır. Toplam istihdam içinde imalat sanayiinde çalışanlara ilişkin Türkiye ortalaması % 27,1 iken Tekirdağ'da bu oran % 55,9'dur (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017: 40). Yaşa özel doğurganlık oranında ülke ortalaması% 65 iken Kırklareli'nde bu oran % 43,8'dir. Kırklareli'nde çalışma çağındaki nüfus oranı % 72,1 ile Türkiye ortalamasının % 4,3 üstündedir. Edirne, bu değişkenlerde sırasıyla % 41,6'lık derecesiyle birinci ve % 72'lik derecesiyle üçüncü konumdadır. Kırklareli ve Edirne'nin bu değişkenlerde iyi konumda olması il nüfusunun önemli bir bölümünün işgücü içerisinde yer alabileceğini göstermektedir. Kırklareli ve Edirne gibi Çanakkale de yaşa özel doğurganlık oranı ve çalışma çağındaki nüfus oranlarında iyi sıradadır. Ayrıca, Çanakkale kişi başı sanayi elektrik tüketimi oranında 6.192 kWh'lik değeriyle Türkiye ortalamasının (1.258 kWh) çok üzerinde yer alarak birinci konumda, okuryazar kadın oranında da % 97,1'le ikinci konumdadır. (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017: 43-44).

Kentin sosyo ekonomik gelişmişliği yanında üniversite öğrencilerinin kent yaşamından duydukları tatmin de üniversite-kent ilişkisi bakımından önem taşımaktadır. Öğrenci dostu üniversite şehirleri sıralamasında Çanakkale 4., Edirne 6., Tekirdağ 8. ve Kırklareli 16. sıradadır (ÜNİVAR, 2020).

2. Tekirdağ, Edirne, Kırklareli ve Çanakkale İllerindeki Üniversitelerin Gelişmişlik Göstergeleri

2020 yılında Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanan Küresel Rekabetçilik Raporunda yer alan ekonomik dönüşüm öncelikleri ölçütlerinden biri olarak belirlenen mesleki yeterlik ve yarının piyasaları için ihtiyaç duyulacak yeteneklerin kazandırılması için eğitim programlarının güncellenmesi ve bu alana yatırım yapılması konusunda Türkiye 39,8 puanla, en düşük puan olan 38,75 ile (en yüksek puan olan 75,26) Yunanistan ve Brezilya'nın önünde 35. sırada yer almıştır (World Economic Forum: 2020: 45). Mesleki yeterlik ve piyasanın ihtiyaç duyduğu yeterliklerin genç nesle kazandırılması üniversitelerin temel görevleri arasındadır. Türkiye'nin bu alanda dünya ortalamasının çok gerisinde kaldığı görülmektedir. Ancak, Türkiye, 132 ülke arasında küresel yenilik endeksi sıralamasında 41. sırada yer almaktadır. Endeksinin göstergeleri arasında yer alan insan sermayesi ve araştırma kriteri bakımından 26., bilgi ve teknoloji üretiminde 50. ve yaratıcı ürünlerde 35. sıradadır (WIPO, 2021: 30). Bu iki veri birlikte değerlendirildiğinde, ülkenin potansiyelinin küresel gelişmeleri yakalamak için elverişli olduğu, ancak eğitim programlarının güncellenmesinin gerektiği anlaşılmaktadır.

Üniversitelerin gelişmişlik düzeyleri çeşitli açılardan incelenebilir. Bu çerçevede bölge üniversiteleri, öğrenci memnuniyeti çevre değerleri ve iklim değişikliğiyle mücadele ve bilimsel alan yeterliği bakımından değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Öğrenci memnuniyeti açısından 198 üniversitesi arasında Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi 103., Trakya Üniversitesi 77., Kırklareli Üniversitesi 133. ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 21. Sıradadır. Öğrenci memnuniyeti açısından Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi diğer bölge üniversitelerinin önünde yer almaktadır. Bu alanda en düşük performans Kırklareli Üniversitesi'ne aittir. (ÜNİAR, 2021).

Üniversitelerin temel görevi eğitim-öğretim faaliyetidir. Eğitimin kalitesi, bilimsel kapasiteyle orantılıdır. TÜBİTAK tarafından yayınlanan "2021 yılı Üniversitelerin Alan Bazında Yetkinlik Analizi" sonuçlarına göre Kırklareli Üniversitesi'nin Bilgi ve İletişim Teknolojileri (Elektronik Donanım), Trakya Üniversitesi'nin Bilgi ve İletişim Teknolojileri (Nesnelere İnterneti), Sağlık (Temel ve Klinik Tıp Bilimleri: Patoloji), Sosyal ve Beşeri Bilimler (Arkeoloji), Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi'nin Enerji (Enerji Depolama), Gıda (Bahçe Bitkileri), Gıda (Gıda Biyoteknolojisi), Malzeme (Polimer ve Plastikler), Sağlık (Temel ve Klinik Tıp Bilimleri: Histoloji), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin Gıda (Gıda İşleme), Gıda (Su Ürünleri), Kimya (Fizikokimya, Teorik Kimya, Organik Kimya), Sosyal ve Beşeri Bilimler (Eğitim), Sosyal ve Beşeri Bilimler (Sanat) alanlarında diğer üniversitelerle rekabet gücünün bulunduğu görülmektedir. Üniversitelerin kendi bölümleri içinde güçlü olduğu alanlar ise, Kırklareli Üniversitesi'nde, elektronik donanım ve inorganik kimya, Trakya Üniversitesi'nde arkeoloji,

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi'nde gıda biyoteknolojisi ve tekstil mühendisliği, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde, gıda işleme ve uzay ve gezegen alanlarıdır. (TÜBİTAK, 2021a).

TÜBİTAK tarafından yayınlanan 2021 yılı Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi Sonuçlarına göre, ilk 50 üniversite arasında 45. sırayla Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi yer almış; Trakya, Tekirdağ Namık Kemal ve Kırklareli Üniversiteleri ilk 50 sıralamasına girememişlerdir. 2019 yılında 36. sırada ve 2020 yılında 48. sırada yer alan Namık Kemal Üniversitesi 2021 yılında ilk 50 sıralamasında yer alamamıştır (TÜBİTAK, 2021b).

Üniversitelerin araştırma, geliştirme ve yenilik projelerine ayırdıkları bütçeler de girişimciliğin ve yenilikçiliğin göstergelerindedir. Trakya Üniversitesinin program sınıflandırmaya göre 606.578.066 TL toplam bütçe giderlerinin % 2,39'u araştırma, geliştirme ve yenilik programına, %17,76'sı tedavi edici sağlık programına, % 59,90'ı yükseköğretim programına ve % 19,95'i yönetim ve destek programına ayrılmıştır (Trakya Üniversitesi, 2022: 157). Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesinin 369.786.096,17 TL toplam bütçe giderlerinin % 2,15'i ar-ge programına, %13,11'i tedavi hizmetlerine, % 75,17'si yükseköğretim hizmetlerine ve % 9,57'si cari giderlere ayrılmıştır (Namık Kemal Üniversitesi, 2022: 120). Kırklareli Üniversitesinin 202.042.132 TL toplam bütçe giderlerinin % 0,25'i ar-ge programına, % 84,46'sı yükseköğretim hizmetlerine ve % 15,29'u cari giderlere ayrılmıştır (Kırklareli Üniversitesi, 2022: 163-164). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinin 588.109.910 TL toplam bütçe giderlerinin % 1,29'u ar-ge programına, % 7,64'ü tedavi hizmetlerine, % 76,27'si yükseköğretim hizmetlerine ve % 14,80'i cari giderlere ayrılmıştır (Onsekiz Mart Üniversitesi, 2022: 120). Trakya Üniversitesi toplam giderleri içinde en yüksek oranda ve Kırklareli Üniversitesi de en düşük oranda araştırma, geliştirme ve yenilik programına kaynak ayırmıştır.

3.Üniversitelerin Yerel Yönetimlerle İlişkileri

Namık Kemal Üniversitesi'nin 2020-2024 stratejik planında, yerel yönetimler birlikte çalışılacak "yüksek önemde", "etki derecesi güçlü" dış paydaş olarak nitelendirilmiştir. Paydaşların faaliyet alanlarına ilişkin değerlendirmede, yerel yönetimlerle ilişkilerin konusu araştırma-geliştirme ve toplumsal alan olarak belirlenmiştir. (Namık Kemal Üniversitesi, 2019: 29-30). Valilik ise, stratejik planda paydaş olarak yer almamıştır. Üniversitenin 2021 yılı faaliyet raporunda, yerel yönetimlerle işbirliğine yönelik olarak gerçekleştirilmiş herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır (Namık Kemal Üniversitesi: 2022).

Trakya Üniversitesi'nin 2018-2022 yıllarını kapsayan stratejik planında belediye başkanlıkları, dış paydaş olarak yer almış; 1-5 arasında yapılan puanlamada önem derecesi 3, etki derecesi ve önceliği 2 puan olarak belirlenmiştir. Üniversite'nin dış paydaş öncelikleri aşağıdaki şekildedir:

Tablo 4: Paydaş Önceliklendirme Tablosu (Dış Paydaş)

Paydaş adı	Önem Derecesi	Etki Derecesi	Önceliği
STK	4	2	3
Sendikalar	3	2	3
Özel Sektör Kuruluşları	4	2	3
İl ve İlçe Belediye Başkanlıkları	3	2	2
Valilik	3	2	2
ETSO	4	4	4
Ulusal Ajans	4	4	4
TÜBİTAK	4	4	4
Basın	2	4	3
Mezunlar	2	1	2
Yöre Halkı	4	2	3
KOSGEB	4	4	3
Edirne Ticaret Borsası	4	4	4
Trakya Kalkınma Ajansı	4	4	4

Kaynakça: Trakya Üniversitesi 2018-2022 Stratejik Planı

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Trakya Üniversitesi'nin ağırlıklı olarak TÜBİTAK, Ulusal Ajans, Edirne Ticaret ve Sanayi Odası, Edirne Ticaret Borsası, KOSGEB ve Trakya Kalkınma Ajansı ile işbirliğini geliştirmeyi hedeflediği, öncelik bakımından il ve ilçe belediye başkanlıklarına basın kuruluşlarının da gerisinde yer verdiği görülmektedir.

Üniversitenin stratejik planında, İl Özel İdaresinden hiç bahsedilmemiş, Valilik dış paydaş olarak belirlenmiştir. Stratejik planda, Edirne'de öğrencinin sosyo-kültürel olarak kendini geliştirebileceği aktivitelerin ve imkânların yetersiz olması tespiti karşısında, kent ve üniversite ilişki ve işbirliğinin geliştirilememesi tehdit olarak alınmış ve kentin sosyo-kültürel imkânlarının özellikle belediye ve diğer yerel birimlerle işbirliği halinde artırılması önerisinde bulunulmuştur (Trakya Üniversitesi, 2017:49). 2021 yılı faaliyet raporunda da belediyelerle ya da il özel idaresiyle işbirliğine yönelik gerçekleşmiş herhangi bir çalışma tespit edilememiştir (Trakya Üniversitesi:2021).

Kırklareli Üniversitesi'nin 2018-2022 stratejik planında yerel yönetimler, dış paydaş ve temel ortak, il özel idaresi de stratejik ortak, "birlikte çalışılacak güçlü" ve "önemli" aktör olarak nitelendirilmiş, dış çevre analizinde de "şehrin sosyal ve ekonomik imkânlarının yetersiz olması ve yerel yönetim sorunları" tehdit olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerle ortak projeler yürütülmesi hedefi konulmuştur (Kırklareli Üniversitesi, 2017: 73-74, 77, 87). Mesleki kuruluşlar, STK'lar ve yerel yönetimlerle 2018 yılında 2, 2019 yılında 3, 2020 yılında 3, 2021 yılında 4, 2022 yılında 5 proje yürütüldüğü belirtilmiştir (Kırklareli Üniversitesi, 2017: 87). Ancak, ortak projelerin yerel yönetimler, STK ve mesleki kuruluşlara göre dağılımı bilinmemektedir. 2022 yılı faaliyet raporunda da mesleki kuruluşlar, STK'lar ve yerel yönetimlerle ortak projelerin yürütüldüğü belirtilmekte, detayları yer almamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin 2021-2025 Stratejik Planı'nda, Çanakkale Teknopark'ın yürüttüğü, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Çanakkale İl Özel İdaresi'nin iştirakçi olarak yer alarak kuracağı merkezin, bölgenin ilk tasarım ve prototipleme merkezi olacağı vurgulanmıştır. (Onsekiz Mart Üniversitesi, 2020: 52). Belediyeler, "yüksek önem derecesine sahip" "güçlü etkili" dış paydaş olarak nitelendirilmiş, belediyeyle ilişki kurulacak faaliyet alanları, eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme, toplumsal hizmet ve yönetim hizmetleri olarak sayılmıştır (Onsekiz Mart Üniversitesi, 2020: 33). Akademik Faaliyet Analizi Tablosunda, "yerel yönetim /sanayi ile ilişkilerin beklenen düzeyin altında olması" sorun alanı olarak tespit edilmiştir. Üniversite/ yerel yönetim ortak çalışmaların artırılması önerilmiştir (Onsekiz Mart Üniversitesi, 2020: 41). 2021 yılı faaliyet raporunda yerel yönetimlerle işbirliği yapıldığını gösteren veri bulunamamıştır (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi: 2022).

Üniversitelerin yerel yönetimlerle ve diğer paydaşlarla kurdukları ilişkilerin seviyesi ve yoğunluğu, bölgesel kalkınmaya katkılarını doğrudan etkilemektedir (Nişancı, İzmen, Bostancı, 2017: 2). 2017 yılında yayınlanan bir çalışmada, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi "ilgili kurum ve kuruluşlarla eşgüdüm" göstergesi bakımından 5 puan üzerinden 1 puan olarak çok düşük performans göstermiştir (Geyik, Vatansver, Arun, 2017: 55). Bir başka çalışmada, Tekirdağ'da kent sorunlarının çözümünde paydaşların yeterince işbirliği geliştiremedikleri belirtilerek, Namık Kemal Üniversitesi'nin kentin kalkınmasına katkı yapacağı beklentisi yer almaktadır (İzmen, Daş, 2017:151). Bir başka çalışmada da Namık Kemal Üniversitesinin kamu kurumlarıyla ilişkilerinin zayıf olduğu, kentin gelişiminde üniversitenin daha aktif rol oynaması gerektiği belirtilmektedir (Bostancı, 2017: 196-197).

4. Yerel Yönetimlerin Üniversitelerle İlişkileri

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde, belediyelerin, yörede yaşayanlar arasında sosyal ve kültürel diyalogların kurulması ve kültürel değerlerin muhafazası amacıyla yürüttükleri çalışmalara üniversitelerin dâhil edilmesi hükme bağlanmıştır. Aynı Kanun'un 24. maddesinde, üniversitelerin belediye meclisi ihtisas komisyonlarının toplantılarına davet edilerek, görüşlerinin dinlenmesi önerilmiştir. Benzer şekilde belirtilen Kanun'da belediyelerin stratejik plan hazırlama sürecinde ve acil durum planlamasında üniversitelerin görüş ve önerilerinden yararlanılması gerektiği hükme bağlanmıştır. Benzer düzenlemeler 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda da yer almıştır. 5216

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 11. maddesinde, imar uygulamalarının denetiminde üniversitelerden yararlanılabileceği belirtilmiştir.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında, vizyon belirlenirken üniversite vurgusu yapılmış, Namık Kemal Üniversitesi paydaş olarak alınmış, "Üniversite ve kamu kurumları ile işbirliğine açık bir yönetim yapısının varlığı" güçlü yön olarak değerlendirilmiştir (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2019:52, 37, 49). 2021 yılı faaliyet raporunda, stratejik planda yer alan üniversiteye ilişkin değerlendirmeler tekrarlanmış, ortak ya da işbirliğiyle geliştirilen herhangi bir faaliyet, raporda yer almamıştır (Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, 2022:12, 128).

Edirne Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında, Kentte üniversitenin varlığı fırsat olarak değerlendirilmiş, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı belediyecilik hizmetlerini gerçekleştirmek konusunda Trakya Üniversitesi, işbirliği yapılacak kurum olarak belirlenmiştir (Edirne Belediyesi, 2019: 50, 101). 2020 yılı faaliyet raporunda, Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü'nün faaliyet alanı, "dezavantajlı gruplara yönelik üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar işbirliğinde sosyal çalışmalar ve projeler yapmak" şeklinde tanımlanmış, ancak ortak ya da işbirliğiyle geliştirilen herhangi bir faaliyet raporda yer almamıştır (Edirne Belediyesi, 2021: 262).

Kırklareli Belediyesi'nin 2020-2025 stratejik planında, 2017-2019 yılları arasında Kırklareli Üniversitesiyle ortak proje yürütülmesi faaliyetinin gerçekleştirilemediğinin belirtildiği, bunun dışında Üniversiteyle ilişkilere yönelik hedef ve değerlendirmenin yer almadığı anlaşılmaktadır (Kırklareli Belediyesi, 2019: 19). 2020 yılı faaliyet raporunda da, "Kırklareli Üniversitesi ve bağlı öğrenci kulüplerine destek olunması ve birlikte 3 adet etkinlikler düzenlenmesi" hedefinin gerçekleştirmediği görülmektedir (Kırklareli Belediyesi, 2021: 288).

Çanakkale Belediyesi'nin 2020-2024 stratejik planında üniversite ile işbirliği alanlarına geniş yer verilmiştir. Planda yer alan işbirliği alanları, "iklim değişikliğinde toplumsal farkındalık yaratılması, yerel afet gönüllülük programı düzenlenmesi, kent gönüllülerinin eğitimi, kentli sağlık okulunun kurulması, gıda güvenliği ve bilinçli gıda tüketimi eğitimleri verilmesi, kentsel karbon ayak izinin küçültülmesi, afetlere ve iklim değişikliğine karşı dayanıklı altyapı oluşturulması, akıllı kentleşme, kentte ve bölgede bulunan üretim ve tüketim kooperatiflerinin rekabet edebilirlikleri, markalaşma, coğrafi işaretleme, proje hazırlama ve uygulama, finansman kaynaklarına erişim, yenilikçilik, iyi tarım uygulamaları, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekecek, bölgenin doğal güzelliklerini ve değerlerini keşfetmeye yönelik yeni gezi rotaları belirlenmesi, sosyal yardım ve destek programları, engellilere yönelik hizmetler, sağlıklı yaş alma konusunda toplumsal farkındalığın artırılması, bağımlılıkla mücadele, kadınlara yönelik projeler, hayvan hakları, spor, sağlıklı gıda üretimi ve bilinçli tüketim, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesi" şeklinde sıralanmıştır (Çanakkale Belediyesi, 2019). Üniversite, önemli ve güçlü etkide bir dış paydaş olarak tanımlanmış; kamu, özel sektör, sivil toplum ve üniversite gibi kentin ana aktörleriyle iş yapabilme kabiliyetinin yüksek olması, belediyenin güçlü yanı olarak değerlendirilmiş ve Üniversitenin varlığı fırsat olarak görülmüştür (Çanakkale Belediyesi, 2019: 44, 55).

Çanakkale Belediyesi'nin 2020 faaliyet raporunda, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesiyle 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun'un 8. maddesinin 2 numaralı alt bendi ve 5393 Sayılı Belediye Kanun'un 75. maddesi kapsamında protokol yapıldığı belirtilmiştir. Yapılan protokol çerçevesinde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi tarafından hazırlanan raporun 2019 yılı başında Belediyeye teslim edildiği anlaşılmaktadır (Çanakkale Belediyesi, 2020:85).

Edirne İl Özel İdaresi'nin 2020-2024 stratejik planında Trakya Üniversitesi dış paydaş olarak belirlenmiş, Üniversiteyle işbirliğine yönelik herhangi bir değerlendirme yer almamıştır (Edirne İl Özel İdaresi: 2019:26). 2021 yılı faaliyet raporunda Üniversiteyle işbirliğine yönelik herhangi bir değerlendirme yer almamıştır (Edirne İl Özel İdaresi: 2022).

Kırklareli İl Özel İdaresi'nin 2020-2024 stratejik planında, Kırklareli Üniversitesi, ikinci etki derecesinde (1-3 Aralığında) orta önemde dış paydaş olarak belirlenmiş, ilde üniversite bulunması fırsat

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

olarak değerlendirilmiştir (Kırklareli İl Özel İdaresi: 2019: 27, 38). 2021 yılı faaliyet raporunda Üniversiteyle işbirliğine yönelik çalışma yapılmadığı anlaşılmaktadır (Kırklareli İl Özel İdaresi: 2022).

Çanakkale İl Özel İdaresi'nin 2020-2024 stratejik planında, Güney Marmara Kalkınma Ajansı'nın 2019 yılı fizibilite desteği programı çerçevesinde, “bölgenin nitelikli eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik, kamu - üniversite - sanayi işbirliği içeren yatırım fikirleri” hedefine değinilmiştir (Çanakkale İl Özel İdaresi, 2019: 16). 2021 yılı faaliyet raporunda Üniversiteyle işbirliği yapıldığını gösteren herhangi bir faaliyet yer almamaktadır (Çanakkale İl Özel İdaresi, 2022).

Genel bir değerlendirme yapıldığında, Çanakkale Belediyesi dışında bölgedeki diğer yerel yönetim birimlerinin yörelerindeki üniversitelerle ilişkilerinin “evrak üzerinde” kaldığı değerlendirilebilir.

5. Yerel Yönetim-Üniversite/Üniversite- Yerel Yönetim İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Üniversitelerin kuruldukları illerde gerek kurumsal ihtiyaçlar gerekse de öğrencilerin akademisyenlerin ve personelin harcamaları yoluyla ekonomik hayatı etkilediği, inşaat, gıda, eğlence, giyim ve spor gibi birçok sektörde hareketlenmeye neden olduğu bilinmektedir (Nişancı, İzmen, Bostancı, 2017: 2). Üniversitelerin, geleneksel eğitim işlevleri yanında, sanayi ile işbirliği yaparak sanayi kuruluşlarının gereksinimlerini karşılayacak teknoloji üretimi, piyasada bir aktör olma gibi yeni işlevlerle girişimci yönleri ön plana çıkmaktadır. Girişimci üniversite modeli bölgesel kalkınmanın da önemli aktörlerinden biri haline gelmektedir (Musaoğlu, vd., 2017:63-64). Neoliberal düşüncenin, kamu kurum ve kuruluşlarının “verimlilik” ilkesi çerçevesinde şirket gibi yönetilmesi, öğrencilerin de “müşteri” olarak ele alınması, önemli ölçüde özel üniversiteler bakımından geçerli iken, bu anlayış devlet üniversitelerine de yayılmaktadır.

Akıllı uzmanlaşma, inovasyona dayalı uzmanlaşma üzerinden bölgesel kalkınmanın sağlanmasını ifade etmektedir (YÖK, 2020:10). Bölgesel kalkınmada üniversitenin rolü, evrensel bilginin yöredeki aktörlere hızlı bir şekilde aktarılmasıdır (YÖK, 2020:16). Üniversitenin kampüs duvarlarının dışına çıkması, ya da kampüs duvarlarının kaldırılarak yerel aktörlerle iletişimin kanallarının açılması (YÖK, 2020:23), üniversitelerin imajlarıyla buldukları kentin markalaşması arasındaki ilişki nedeniyle, üniversitelerin kentin markalaşması çalışmalarının parçası olması gerekmektedir (Güler, 2017:19).

Tekirdağ Namık Kemal, Trakya ve Kırklareli Üniversitelerinin konumlandıkları kentlerdeki yerel yönetimlerle ilişkilerinin çok zayıf olduğu değerlendirilmiştir. Kırsal alanda altyapı yatırımlarını yürüten ve kırsal kalkınmada önemli aktörler olan il özel idareleriyle üniversitelerin ilişkileri ise yok denilecek düzeydedir. Belediyelerle ilişkiler ise “protokol” düzeyindedir. Bölgedeki yerel yöneticilerle yapılan görüşmelerde de Üniversitelerle işbirliği ve ortak çalışma kültürünün bulunmadığı teyit edilmiştir. Ancak, bu değerlendirmelerin içeriği sübjektif nitelikte olacağından, bu çalışmada sadece belgeler üzerinde yapılan incelemede ulaşılan sonuçlarla, yerel yöneticilerin tespitlerinin örtüştüğünün belirtilmesiyle yetinilecektir.

Bölgedeki üniversitelerin güçlü olduğu alanlarda yerel yönetimlerle işbirliği ve ortak proje geliştirmeleri yörelerin kalkınmasına katkı yapacaktır. Örneğin, Kırklareli Üniversitesi 2020 yılında “gıda alanında uzmanlaşacak üniversite” olarak seçilmiştir. Bu kapsamda geleneksel ve fonksiyonel süt ürünlerinin yeni üretim teknolojileriyle geliştirilmesi, bal ve arı ürünleri, modern gıda ambalajlama teknolojileri, gıda yan ürünlerinin ve atıklarının değerlendirilmesi, yerel ürünlerin tanıtımı ve gıdanın dijital dönüşümü başlıkları altında çalışmalar planlanmıştır (YÖK, 2020:19, 67-68). Bu alanda Kırklareli Belediyesi ve Kırklareli İl Özel İdaresiyle işbirliği yapılması projenin başarı şansını arttıracaktır.

Yerel yönetim organları yerel demokrasinin sonucu olarak seçimle işbaşına gelmekte ve yerel halkla daha yakın ilişkiler geliştirmektedirler. Üniversitelerin yerel yönetimlerle kuracakları ilişkiler, sanayile ve yöre halkıyla iletişimin kanallarının da daha kolay açılmasını sağlayacaktır.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Sonuç

Yöresel ya da bölgesel kalkınma, özel sektörün yatırımları, kamu kurum ve kuruluşlarının çaba ve destekleri, sivil toplumun işbirliği ve üniversitelerin sağlayacağı bilimsel katkıyı gerektiren çok aktörlü bir yapıyla mümkündür. Trakya bölgesi sanayi alanında gelişmiş, yaşam standartlarının yüksek olduğu coğrafyada konumlanmıştır.

Bölge üniversitelerinin kalkınma ajanslarıyla ortak projeler geliştirdikleri, bazı alanlarda da ülkedeki diğer üniversitelerle rekabet edebilecek düzeyde oldukları görülmektedir. Yörede yer alan yerel yönetim birimleriyle üniversitelerin ilişkileri, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi haricinde gelişmemiştir. Bunun sebebinin üniversitelerden mi yoksa yerel yöneticilerin isteksizliğinden mi kaynaklandığının ortaya konması sübjektif bir değerlendirme olacaktır.

Üniversitelerin yer seçimi ve imarının planlanması aşamasından itibaren yerel yönetimlerle ilişkileri başlamaktadır. Ardından üniversite öğrencilerinin ulaşım başta olmak üzere diğer yerel kamu hizmeti ihtiyaç ve taleplerinin çözümü de üniversite-yerel yönetim işbirliğini gerektirmektedir. Bunların yanında kentin kalkınması, turizm, imar, sosyal hizmet, tarım - hayvancılık ve kentin markalaşması gibi birçok alanda işbirliği imkânları bulunmaktadır. Özellikle kırsal alana hizmet götüren il özel idareleriyle üniversitelerin birbirlerinin imkân ve kapasitelerinin farkında olmadıkları, işbirliği girişiminde bulunmadıkları görülmektedir. Günümüzde tarım ve hayvancılığın stratejik bir sektör haline gelmesi, il özel idareleriyle üniversite işbirliğinin önemini arttırmaktadır.

Bölgede üniversite-yerel yönetim ilişkilerinin geliştirilmesi, ortak proje ve işbirliği alanlarının geliştirilmesi hem yerel hizmet niteliğinde ve niceliğinde artışa neden olacak hem de üniversitelerin toplumsal hizmet rolünün gerçekleşmesini sağlanacaktır. Ayrıca, bu işbirliği yerel halkın yaşam kalitesine, kalkınmaya katkı yapacaktır. Bölgede üniversite-yerel yönetim ilişkisinin stratejik planlarda ve faaliyet raporlarında yer alan temenniler olmaktan çıkıp “faaliyete” dönüşmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Çanakkale Belediyesi. (2019). “Çanakkale Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı”, <https://www.canakkale.bel.tr/file/316/z9f3t71Yd2lhCaD4MWpCMxYSdv1ttITM.pdf>, 15.04.2022.

Çanakkale Belediyesi. (2020). “Çanakkale Belediyesi 2019 Yılı Faaliyet Raporu”, <https://www.canakkale.bel.tr/file/332/sIINUHzYIdEZ5XrQUeMup4loAUc5oEk4.pdf>, 15.04.2022.

Çanakkale İl Özel İdaresi. (2019). “Çanakkale İl Özel İdaresi 2020-2024 Stratejik Planı”, <http://www.canakkaleilozelidaresi.gov.tr/2020-2024-yillari-stratejik-planı>, 15.04.2022.

Çanakkale İl Özel İdaresi. (2022). “Çanakkale İl Özel İdaresi 2021 Yılı Faaliyet Raporu”, <http://www.canakkaleilozelidaresi.gov.tr/2021-yili-faaliyet-raporu>, 15.04.2022.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. (2020). “Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 2021-2025 Stratejik Planı”, <https://cdn.comu.edu.tr/cms/strateji/files/776-stratejik-plan-2021-2025.pdf>, 15.04.2022.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. (2022). “Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 2021 Yılı Faaliyet Raporu”, <https://cdn.comu.edu.tr/cms/strateji/files/1073-2021-yili-idare-faaliyet-raporu.pdf>, 15.04.2022.

Edirne Belediyesi. (2019). “Edirne Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı”, <https://www.edirne.bel.tr/images/Mevzuat%20ve%20Raporlar/De%C4%9Fi%C5%9Fiklik%202020-2024%20stratejik%20plan.pdf>, 15.04.2022.

Edirne Belediyesi. (2021). “Edirne Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu”, [https://www.edirne.bel.tr/images/2020%20MECL%C4%B0S/MECL%C4%B0S%20KARARLI%202020%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU_compressed%20\(1\)%20\(1\)\(3\).pdf](https://www.edirne.bel.tr/images/2020%20MECL%C4%B0S/MECL%C4%B0S%20KARARLI%202020%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU_compressed%20(1)%20(1)(3).pdf), 15.04.2022.

Edirne İl Özel İdaresi. (2019). “Edirne İl Özel İdaresi 2020-2024 Stratejik Planı”, http://www.edirneozelidare.gov.tr/kurumlar/edirneozelidare.gov.tr/stratejik%20plan/2020_2024-STRATEJIK-PLAN-14102019_-_Son-Sekliyle_.pdf, 15.04.2022.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Edirne İl Özel İdaresi. (2022). “Edirne İl Özel İdaresi 2021 Yılı Faaliyet Raporu”, <http://www.edirneozelidare.gov.tr/kurumlar/edirneozelidare.gov.tr/d%C3%B6k%C3%BCman/faaliyet%20raporlar%C4%B1/2021-MALI-YILI-FAALİYET-RAPORU.pdf>, 15.04.2022.

Kırklareli Belediyesi. (2019). “Kırklareli Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı” <https://api.kirklarelibelediyesi.com/files/kirklareli-belediyesi-2020---2024-stratejik-p.pdf>, 16.04.2022.

Kırklareli İl Özel İdaresi. (2019). “Kırklareli İl Özel İdaresi 2020-2024 Stratejik Planı”, http://www.kirklareliiozelidaresi.gov.tr/kurumlar/kirklareliiozelidaresi.gov.tr/Faaliyetler/strateji_planlari/StratejikPlan_2020_2024.pdf, 16.04.2022.

Kırklareli İl Özel İdaresi. (2022). “Kırklareli İl Özel İdaresi 2021 Yılı Faaliyet Raporu”, http://www.kirklareliiozelidaresi.gov.tr/kurumlar/kirklareliiozelidaresi.gov.tr/Faaliyetler/faaliyet_raporlari/faaliyet_raporu2021.pdf, 16.04.2022.

Namık Kemal Üniversitesi. (2019). “Trakya Üniversitesi 2018-2022 Stratejik Planı”, <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/IF59M+tu-stratejik-plani-2018-2022.pdf>, 16.04.2022.

Namık Kemal Üniversitesi. (2022). “Namık Kemal Üniversitesi, 2022 Yılı Faaliyet Raporu”, <https://eunivsite.nku.edu.tr/kullanicidosyalari/2076/files/2021%20Y%20c4%b1%20Kurum%20c4%b0dare%20Faaliyet%20Raporu.pdf>, 16.04.2022.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2017) “İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2017” <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege/il-sege-raporlari>, 17.04.2022.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2019). “Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı”, https://www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/statejik_plan/stratejik_plan_2020_2024.pdf, 17.04.2022.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2022). “Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporu”, https://www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/faaliyet_raporu/2021_yili_idare_faaliyet_raporu.pdf, 17.04.2022.

Trakya Üniversitesi. (2017). “Trakya Üniversitesi 2018-2022 Stratejik Planı”, <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/IF59M+tu-stratejik-plani-2018-2022.pdf>, 17.04.2022.

Trakya Üniversitesi. (2022). “Trakya Üniversitesi 2021 Yılı Faaliyet Raporu”, <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/FUUXA+tu-2021-yili-idare-faaliyet-raporu.pdf>, 17.04.2022.

Trakya Üniversiteler Birliği. (2017). “Kavramsal Açından Üniversiteler ve Bölgesel Kalkınma İlişkisi”, (E. Nişancı, Ü. İzmen, S. H. Bostancı), Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, (Edt. E. Nişancı, Ü. İzmen, S. H. Bostancı), İstanbul: Yazın Basın Yayın Matbaacılık, 1-12.

Trakya Üniversiteler Birliği. (2017). “Trakya Bölgesindeki Üniversitelerin Turizmdeki Rolü”, (E. G. Güler), Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, (Edt. E. Nişancı, Ü. İzmen, S. H. Bostancı), İstanbul: Yazın Basın Yayın Matbaacılık, 13-40.

Trakya Üniversiteler Birliği. (2017). “Sürdürülebilirlik ve Yükseköğretim: Üniversiteler İçin Değerlendirme Modeli Önerisi”, (E. Ü. Geyik, Ç. Vatansever, K. Arun), Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, (Edt. E. Nişancı, Ü. İzmen, S. H. Bostancı), İstanbul: Yazın Basın Yayın Matbaacılık, 41-61.

Trakya Üniversiteler Birliği. (2017). “Girişimci Üniversite Bağlamında Kırklareli Üniversitesi Kariyer Uygulama ve Araştırma Merkezinin Bölgesel Kalkınmaya Potansiyel Katkıları”, (N. Musaoğlu, İ. Özatlı, S. Evren, S. Özden), Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, (Edt. E. Nişancı, Ü. İzmen, S. H. Bostancı), İstanbul: Yazın Basın Yayın Matbaacılık, 63-80.

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Trakya Üniversiteler Birliği. (2017). “Tekirdağ’ın Gelişiminde Üniversitenin Rolü”, (Ü. Özmen, Z. Ö. Baş), Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, (Edt. E. Nişancı, Ü. İzmen, S. H. Bostancı), İstanbul: Yazın Basın Yayın Matbaacılık, 149-182.

Trakya Üniversiteler Birliği. (2017). “Üniversite ve Kent İlişkisinin Mekansal Dinamikleri: Tekirdağ Örneği”, (S. H. Bostancı), Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi, (Edt. E. Nişancı, Ü. İzmen, S. H. Bostancı), İstanbul: Yazın Basın Yayın Matbaacılık, 183-234.

TÜBİTAK, 2021a, “Üniversitelerin Alan Bazında Yetkinlik Analizi”, https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/Guncel_Universitelerin_Alan_Bazli_Yetkinlik_Analizi.pdf, 18.04.2022.

TÜBİTAK, 2021b, “2021 yılı Girişimci Ve Yenilikçi Üniversite Endeksi Sonuçları”, <https://www.tubitak.gov.tr/tr/icerik-2021-girisimci-ve-yenilikci-universite-endeksi>, 18.04.2022.

TÜİK, 2020a, “İl Bazında Kişi Başına Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2004-2020”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2020-37188#:~:text=Ki%C5%9Fi%20ba%C5%9F%C4%B1na%20GSYH'de%202020%20y%C4%B1%C4%B1nda%2C%20C4%B0stanbul%2097%20bin%20950,son%20C3%BC%C3%A7%20s%C4%B1rada%20yer%20ald%C4%B1>, 18.04.2022.

TÜİK, 2020b, “İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, İktisadi Faaliyet Kollarına (A10) Göre, Cari Fiyatlarla, 2018-2020”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2020-37188>, 18.04.2022.

TÜİK, 2021, “İllerin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı, 2008-2021”, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1>, 18.04.2022.

ÜNİAR, 2021, “Türkiye Üniversite Memnuniyet Araştırması, 2021”, https://www.uniar.net/files/ugd/779fe1_c23bd34f09e9427aa16be7b04e49d637.pdf, 18.04.2022.

ÜNİAR, 2020, “Öğrenci Dostu Şehirler Araştırması 2020”, https://www.uniar.net/files/ugd/779fe1_1a79aa7ad5a64a2aa81f732d1ad092b0.pdf, 18.04.2022.

WIPO, 2021, Global Innovation Index 2021, https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2021.pdf?x_tr_sl=en&x_tr_tl=tr&x_tr_hl=tr&x_tr_pto=sc, İsviçre., 18.04.2022.

WORLD ECONOMIC FORUM, 2020, “Küresel Rekabetçilik Raporu”, https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf, 18.04.2022.

YÖK, 2020, Yükseköğretimde Yeni YÖK Projeleri, Yükseköğretimde İhtisaslaşma ve Misyon farklılaşması: Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler, <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2020/misyon-faklilasmasi-ve-ihhtisaslasma-arastirma-universiteleri.pdf>, 20.04.2022.

TR 21 Bölgesindeki Üniversitelerin Ülke Kalkınmasındaki Rolü

Nisa Nur Tosun/ Lisans Öğrencisi/ Trakya Üniversitesi Uzunköprü Uygulamalı Bilimler
Yüksekokulu/ nnurtosun@trakya.edu.tr

Hamdiye Buzbay/ Lisans Öğrencisi/ Trakya Üniversitesi Uzunköprü Uygulamalı Bilimler
Yüksekokulu/ hamdiyebuzbay@trakya.edu.tr

Özet

Kalkınma, ülkelerin kültürel, ekonomik, sosyal ve çevresel koşullarında gerçekleşen yerel ve toplumsal bir iyileşme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin kalkınmasında açık bir şekilde belirleyici unsur olan eğitim ve eğitim politikaları ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlerken bir yandan da ülkenin insan kaynaklarının niteliğini de oluşturur. Üniversiteler insan kaynağının niteliğini arttırmada bu bağlamda önemli bir rol oynamaktadır. Beşerî sermayenin niteliği arttıkça kalkınmaya katkısı olumlu yönde olduğu bilinmektedir. Bu çalışmayla insan kaynağının gelişmesinde ve yetişmesinde önemli yeri olan üniversitelerin ülke kalkınmasındaki rolü TR 21 bölgesindeki üniversiteler bazında incelenecektir. TR 21 bölgesini Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli şehirlerini içine almaktadır. Bu bölgede bulunan yükseköğretim kurumları Trakya, Kırklareli ve Namık Kemal üniversiteleridir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Üniversiteler ve Namık Kemal üniversiteleridir.

Jel kodu: O1,O15,I20

The Role of Universities in TR 21 Region in Country Development

Abstract

Development is defined as a local and societal improvement process that takes place in the cultural, economic, social and environmental conditions of countries. Education and education policies, which are clearly the determining factor in the development of a country; While determining the development level of the country, it also creates the quality of the country's human resources. In this respect, universities play an important role in increasing the quality of human resources. It is known that as the quality of human capital increases, its contribution to development is positive. In this study, the role of universities, which have an important place in the development and training of human resources, in the development of the country will be examined on the basis of universities in the TR 21 region. The TR 21 region includes the cities of Tekirdağ, Edirne and Kırklareli. Higher education councils in this region are Trakya, Kırklareli and Namık Kemal Universities.

Keywords: Development, Universities, TR 21 Region.

Gel kodu: O1,O15,I20

Giriş

Kalkınma çevresinde gerçekleştirilen eğitim ile beraberinde gelen ülkenin refahını daha üst seviyeye getirmek için yapılan bütün insanlık adına faydalı yatırımdır. İçinde bulunduğumuz dönemde çeşitli yatırımlar gerekli olan bütün iyileşmelere fayda sağlayacağı gibi nitelikli iş gücünü de beraberinde getirir. Eğitim düzeyini üniversitede tamamlamak, kültür kaynaşmasına yol açacağı gibi yurt dışından ülkemiz şartlarında gerçekleştirilen sınavlar aracılığıyla, üniversitemize yerleşen öğrenciler ve halen devam etmekte olanlar için farklı pencerelerden bakan daha araştırmacı, başarılı ve kalkınmayı destekleyen bir nesil yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

TR 21 bölgesi coğrafi anlamda Trakya'yı kapsayan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerini içine almaktadır. TR 21 bölgesindeki üniversiteler de Trakya, Kırklareli ve Namık Kemal Üniversiteleridir. Bu bölge aynı zamanda coğrafi konum avantajıyla Avrupa'ya yakınlığı açısından önem taşımaktadır. Bu yüzden buradaki üniversitelerin farklı bölgelere yakınlığından kaynaklı Balkanlardaki öğrencilerin

üniversite tercihlerinde yer alabilmektedir. Öğrencilerin bu üniversiteleri tercih etmesi sonucunda, dolaylı olarak kültürel ve ekonomik çevre hakkında bir kalkınmanın olması mümkün kılabilir.

Dünyanın ve Türkiye'nin dört bir yanından gelen öğrenciler burada geçirdiği zaman diliminde Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinin kültürünü, doğasını, tarihimiz için önemli izler bırakmış olan mekanların varlığını tanıtarak TR 21 bölgesinin önemini artırmaya ve farkındalığın kazanılmasına katkı sağlayarak, kalkınmayı destekleyerek aynı zamanda ekonomik kalkınmayı beslemeye yardımcı olacaktır.

Üniversitelerin kalkınması, geleceğimiz için nitelikli bireylerin yetiştirilmesine ve bunun sonucunda ülkenin birçok yönden iyileşmesine katkı sağlayacaktır. Günümüzde kalkınmanın gerçekleşmesinde teknoloji de etkili olmaktadır ve yapay zekâ bilimi de kalkınmayı sağlayacak olan önemli etmenlerden birisi olmaya başlamıştır.

Bu çalışmada birinci bölümde kavramsal çerçeve, ikinci bölümde TR 21 bölgesindeki üniversiteler ve bu üniversitelerin kalkınma bağlamında etkileri incelenerek sonuç kısmında genel değerlendirme ve önerilere yer verilmiştir.

1. Kavramsal Çerçeve

Kalkınma, gelişimin bir üst safhası olarak nitelendirilebilir. Gelişim ise kişilerin zihnen ve ruhen ufuklarının açılması ve farklı bakış açılarına sahip olmakla mümkündür. Gelişimi bir yanda destekleyen unsur ise konfor alanlarımızın dışına çıkmakla sağlanır.

Sanat, insan yaşamında duygularını ve yaşanmışlıkları somutlaştıran 'anımlar dünyası' olarak açıklanabilir. Tanıma istinaden ne kadar çok zihnin düşüncesini sanat aracılığıyla öğrenebilirsek, kendi düşüncelerimizin birleşimiyle çok farklı ufuklar oluşacaktır ve sonuç olarak kalkınmaya büyük faydası olması düşünülmektedir. Sanat aynı zamanda küresel olarak bir iletişim aracı veya yüzyıllardır kullanılan bir dil anlamında da incelemek mümkündür. Bu fikirle sanat, Dünya'nın ortak kullandığı bir dil konumundadır.

Kalkınma, devletin niteliği, yapısı bakımından pozitif yönüyle dönüşümdür. Kalkınmanın devamlılığının sağlanması, gelecek nesiller için değerli bir kavramdır. Bu konudan ötürü Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yapılan tanımlama önemlidir. Dünya Çevre ve Kalkınma komisyonuna göre kalkınma, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme becerisini engellemeden devam eden, neslin ihtiyaçlarını giderebilmesidir. Kalkınma üretim ve kişi başına düşen GSMH'nin arttırılmasıyla beraber, ekonomik ve sosyokültürel bakımdan değiştirilmesi demektir.

İnsanı donanımlı hale getiren eğitim, konu kapsamında belirli hedefler konularak daha yaratıcı daha akılcı programlar ile gerçekleştirme süreci olarak tanımlanabilmektedir. Üniversite sözcüğü TDK'ye göre bilimsel özelliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim öğretim bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitüsü, yüksekokul ve benzeri kuruluş veya birimlerinden meydana gelen öğretim kurumu "darülfünun" şeklinde belirlenmiştir.

2. TR 21 Bölgesindeki Üniversiteler

TR 21 bölgesindeki üniversitelerin ele alacağı bu bölümde üniversitelerin özellikleri ve kalkınma üzerindeki etkileri tespit edilmeye çalışılacaktır.

Trakya Üniversitesi

Trakya Üniversitesi Edirne'de 20 Temmuz 1982'de kuruldu. Bölge üniversitesi rolünü üstlenmiş olan Türkiye'nin, Balkanlarla olan uluslararası ilişkilerin kuvvetlendirilmesinde, tanıtılmasında fayda sağlayan üniversitelerden biridir. Şu anda 39.648 öğrencisi ve 1.905 öğretim elemanı yükseköğretime devam etmekte. Trakya Üniversitesi; 12 fakültesi, 4 enstitü, 6

yüksekokulu, 10 meslek yüksekokulu, 1 konservatuvarı, 28 Uygulama ve Araştırma Merkezi 1 anaokulu vardır. 7 bölgede yerleşkesi bulunmaktadır. Toplamda 5 ilçe yayılmıştır bu ilçeler; Merkez, Keşan, Uzunköprü, Havsa ve İpsala'dır

Kırklareli Üniversitesi

Kırklareli Üniversitesi 2007 yılında kurulmuş olup "Bilgelige yolculuk" ilkesiyle eğitim ve öğretimini sürdüren, Balkanlara konumu itibariyle uluslararası ilişkilere yön verebilen olanakları oluşturan üniversite olarak yer almakta. Şu anda 27.665 öğrencisi ile eğitime devam etmekte. Üniversitenin bugün 12 fakültesi, 3 enstitüsü, 1 yüksekokulu, 1 konservatuvarı, 7 meslek yüksekokulu ve 15 uygulama araştırma merkezi ile üstlenmiş olduğu görev ve sorumlulukları yerine getirmektedir. Üniversite, Kırklareli ilinin 4 ilçesinde yer almaktadır. Bu ilçeler; Lüleburgaz, Merkez, Babaeski, Vize ve Pınarhisar'dır.

Namık Kemal Üniversitesi

Namık Kemal Üniversitesi 2006 yılında açılmıştır. İlk dönemlerinde 7-8 bin olan öğrenci sayısı ile bugün 30.000'nin üzerinde öğrenciye eğitim vermektedir. Şu an 10 fakülte, 1 devlet konservatuvarı, 3 enstitü, 2 yüksekokul, 12 meslek yüksekokulu, 15 uygulama ve araştırma merkezi, 5 bölüm başkanlığı olmak üzere 48 akademik birimle çalışmalarına devam etmektedir. Namık Kemal Üniversitesi Tekirdağ'ın 9 ilçesinde eğitim vermektedir. Bu ilçeler; Çorlu, Süleyman Paşa, Çerkezköy, Malkara, Saray, Şarköy, Hayrabolu, Muratlı ve Marmara Ereğlisi'dir.

"Ulusal staj programı" dahilinde gerçekleşen Trakya kariyer fuarı, bu yıl (2022) Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi'nde gerçekleşti. Program dahilinde yarına istihdam sağlayacak öğrencilerin gerekli deneyim sağlamalarını, yetkinliklerin edinilmesini sağlayacak olup iş alanlarında öğrencilerin neleri istediklerini öğrenme ve çeşitli iş alanında şirketlerde bu isteklere göre yeni yenilikçi program gerçekleştiriyor.

Tablo.1: TR 21 Bölgesindeki Üniversitelerin Yerleşkelerinin İlçelere Göre Dağılımı

Trakya Üniversitesi	Kırklareli Üniversitesi	Namık Kemal Üniversitesi
Merkez	Lüleburgaz	Saray
Keşan	Merkez	Şarköy
Uzunköprü	Babaeski	Hayrabolu
İpsala	Vize	Muratlı
Havsa	Pınarhisar	Marmara Ereğlisi
		Malkara
		Çerkezköy
		Çorlu
		Süleyman Paşa

TR 21 Bölgesi üniversitelerin ilçelere göre dağılımını Tablo.1 de görülmektedir. Bu çeşitliliğin kültürel kaynaşmanın etkisiyle pozitif yönde ilerleme sağlayacağı gibi, ekonomik yönde de etkileşimlerin artacağı ve dolayısıyla kalkınma için etkili bir zemin elde edilebilirliğini arttıracaktır.

İş insanları etkinliği açısından; Trakya bölgesinde yer alan üniversiteler bölgenin on dokuz ilçesine dağılarak bu bölgede ekonomik, bilimsel ve kültürel hareketlilik gibi konularda kalkınmada etkili olabilmektedir.

Kırklareli Üniversitesi akademik personel sayısı 849, Trakya Üniversitesi 1.906 kişi, Trakya Üniversitesi idari personel sayısı 2.845, Namık Kemal Üniversitesi 1.356 kişi çalışmaktadır.

Kalkınmışlığa bir etki olarak ise, personel sayılarında dolaylı da olsa bulunduğu bölgede ekonomik kalkınmayı desteklemektedir.

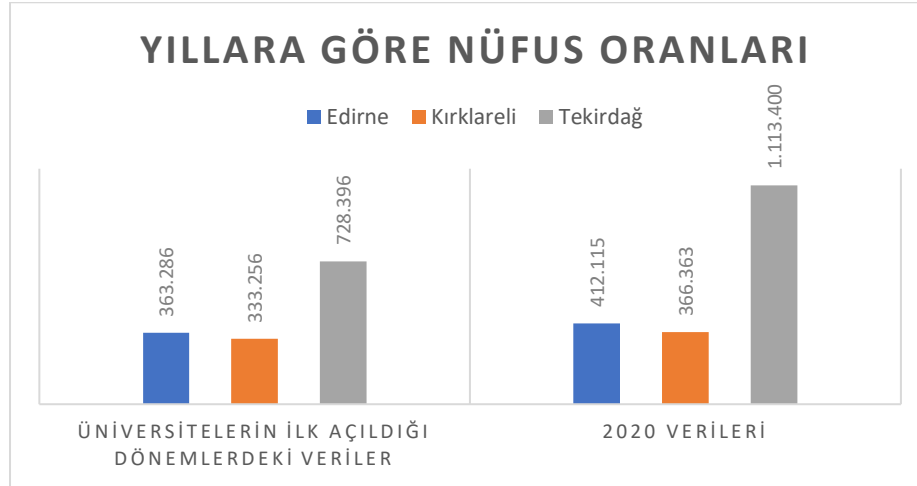
Üniversitelerin yabancı öğrenci kontenjanlarında bulunan veriler, bizlere o bölgede kültürel kalkınmaya katkıları olarak Namık Kemal Üniversitesi de 51 farklı ülkeden yaklaşık 1.158 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Trakya Üniversitesindeki yabancı uyruklu öğrenci sayısı 5.714, Kırklareli Üniversitesi yabancı öğrenci sayısı 2.549 olduğu verilerde açık olarak belirtilmiştir.

Tablo.2: Trakya bölgesindeki üniversite bölümlerinin sayısı

Üniversite Adı	Fakülte	Enstitü	Yüksekokul	Meslek Yüksekokulu	Araştırma Merkezi	Konservatuar
Trakya Üniversitesi	12	4	6	10	28	1
Namık Kemal Üniversitesi	10	3	2	12	15	1
Kırklareli Üniversitesi	12	3	1	7	15	1

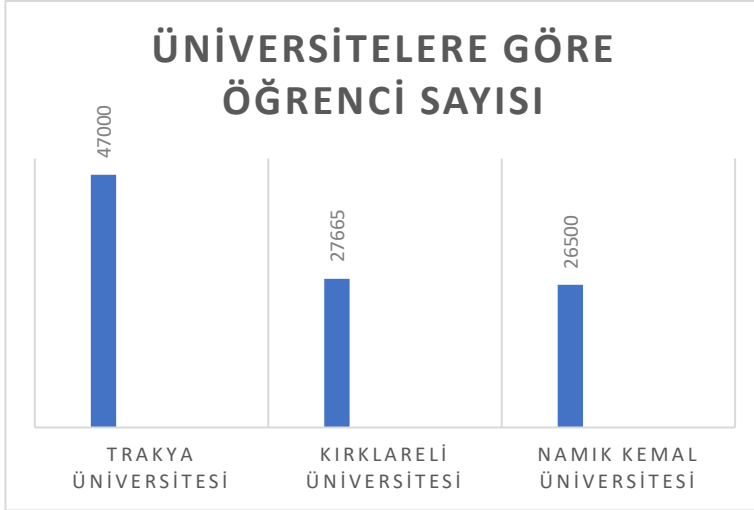
Tablo.2'ye bakıldığında üniversiteler arasında en büyük fark araştırma merkezlerinin sayısında görülmektedir. Trakya Üniversitesi, araştırma merkezi sayısı bakımından oldukça çeşitlidir. Meslek yüksekokulları ve yüksekokullar ilçelerde ekonomik ve kültürel anlamda kalkınmaya etkisinin olduğu bilinmektedir.

Grafik.1: Yıllara göre nüfus oranı

Nüfus kriterini; Grafik.1'den yola çıkarak sosyal, ekonomik, demografik ve çevresel anlamda pek çok faktörün yanı sıra üniversitelerin de etkilemesi göz ardı edilmemelidir. Edirne nüfusu, Trakya Üniversitesi açıldıktan sonra yaklaşık %13,6 oranında artmış. Sonraki dönem için Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi bu şehirde yaklaşık %52,5 artış görmüştür ve son olarak Kırklareli Üniversitesi'nin açılmasından kısa bir süreyle nüfusunda %9,9'luk bir artış yaşanmıştır.

Grafik.2: Üniversitelere göre öğrenci sayısı

Öğrenciler arası coğrafik yerleşim çeşitliliği ne kadar fazlaysa ve buna oranla öğrenci sayısının fazlalığı kültürel etkileşim sağlayacaktır. Kültürel etkileşim ilk sırada, (Grafik.2) veriler baz alınarak Trakya Üniversitesi, sonrasında Kırklareli Üniversitesi, en son olarak Namık Kemal Üniversitesi olarak sıralanabilir.

Sonuç

Sonuç olarak üniversiteler arasında araştırma merkezleri arasındaki farkın fazla olduğu Tablo.2 de görülmekteydi, buradaki önerimiz Kırklareli Üniversitesi ve Namık Kemal Üniversitesi araştırma merkezi olarak TR 21 bölgesi anlamında kalkınmışlığımızın artırılması ve araştırmalarımızın çeşitlenmesi bakımından yeni merkezlerin açılması gerekmektedir.

Tekirdağ Kapaklı ilçesi özellikle sanayi (1973) kuruluşlarının artmasıyla birlikte her geçen yıl nüfusu artan ve Türkiye'nin en fazla göç alan yerlerinden birisidir. İlçenin TÜİK tarafından açıklanan verilere göre toplam nüfusu 130.813 kişidir. Sanayi sayısındaki artışından ötürü bu bölgede doğal, sosyal ve ekonomik faktörlerinin araştırılması ve gelecek dönemler için planlamalar yapılması amacıyla Namık Kemal Üniversitesi'nin Kapaklı ilçesinde bir araştırma merkezinin açılması verimli sonuçlar doğuracaktır. Bu bilgiler ışığında ve Tekirdağ ilinin gelişmişlik olarak; göç alma verilerine göre önerimiz daha çok öğrenci kapasitesini arttırarak, ekonomiye ekstra bir katkısı sağlanacaktır.

Giriş bölümünde değindiğimiz konuya istianeden ilk olarak TR 21 bölgesindeki üniversitelerde yapay zekâ mühendisliği bölümünü açmak ve sonrasında bu bölgede mezun olacak olan öğrencilerin istihdamına yönelik ve girişimlerinin desteklenmesi adına çalışmaların yapılması TR 21 bölgesinin ve Türkiye'nin ekonomik kalkınmışlığını arttıracak önemli faktörler arasında yer alabilmektedir.

Şirketlerin konusuna göre kalkınma; son verilere göre (2021) en iyi hisse fiyatına sahip şirketlerin ilk beş sıralamasının konusu 'Teknoloji'dir. Endüstri 4.0 sürecinde bulunduğumuz bu dönemde teknolojiye uyumlu meslek dalları ortaya çıkmaya başlamıştır. Büyük ölçekte Türkiye'nin ve coğrafi alanımızı biraz daha daraltığımızda, TR 21 bölgesinde mühendislik dallarından biri olan yapay zeka mühendisliği Türkiye'de birkaç üniversitenin dışında TR 21 bölgesindeki üniversitelerde bu bölüm henüz açılmamıştır. Bu bölgede düzenlenecek faaliyetler ile bölgenin tanınmışlığını arttırmada ve üniversitelere öğrenci talebinin artması hedeflenmelidir. Bu çalışmalar arasında teknolojik aktiviteler ve yeni teknolojilerin tanıtılması düşünülebilir. Bir başka alternatif ise, yeni zirai çalışmaların bu bölgelerde faaliyete geçirilmesinden sonra tanıtımları yapılarak veya genç girişimcilere alan tanınarak kalkınmaya etkinliğini arttırması mümkündür.

Öğrenci sayısı çokluğu çeşitli alanlarda mezun veya halen öğrenci bireyler için farklı alanlarda imkân ve fayda doğurabileceği gibi iller ve ilçeler yeni yenilikçi fikir dolu durağanlıktan uzak canlılığı en üst seviyede ilerletebilecek kitleye sahip edilebilirliği arttırabilir.

Yeni bölümlerin üniversitelerin ilçe yerleşkelerinde açılması TR 21 bölgesindeki illerin kalkınmasına yarar sağlayacaktır. Aynı zamanda yeni üniversite yerleşkelerinin de farklı ilçelerde kurulması da bu bağlamda kalkınmada etkili olacaktır.

Kaynakça:

A. Ferhan Oğuzkan, Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1981, s. 57.

Çelik (2006) "Sürdürülebilir kalkınma kavramı ve sağlık." Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi 9.1

<http://aday.web.nku.edu.tr>

<http://data.tuik.gov.tr/>

<http://www.nku.edu.tr/>

<http://www.tub.gov.tr/>

<https://aves.nku.edu.tr/>

<https://interbrand.com/best-brands/>

<https://www.iienstitu.com/blog/>

<https://www.kiklareli.gov.tr>

<https://www.klu.edu.tr/>

<https://www.nufusu.com>

https://www.nufusu.com/ilce/kapakli_tekirdag-nufusu

<https://www.tdk.gov.tr/>

<https://www.trakya.edu.tr/>

<https://yuo.klu.edu.tr>

Savaş, F.V., 1979. Kalkınma Ekonomisi (İkinci Baskı), İ. İ. T. İ. A. Nihad Sayar Yardım Vakfı Yayınları, No:315/547, İstanbul, Türkiye.

Tolunay, Ahmet, and Ayhan Akyol. "Kalkınma Ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar Ve Tanımlar." Turkish Journal of Forestry 7.2 (2006): 116-127.

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

**ÜNİVERSİTE-KENT ETKİLEŞİMİNDE GAYRİMENKUL
SEKTÖRÜNÜN GELİŞİMİNE YÖNELİK BİR İNCELEME:
KIRKLARELİ KENT MERKEZİ ÖRNEĞİ¹**

*AN EVALUATION ON THE DEVELOPMENT OF THE REAL ESTATE SECTOR IN UNIVERSITY-
CITY INTERACTION: THE CASE OF KIRKLARELİ CITY CENTER*

Mete Korhan ÖZKÖK¹, Büşra BEGEN²

^{1,2} Kırklareli Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.

ÖZET

Üniversiteler, kent içinde doğrudan yarattığı tüketim, dolaylı olarak ise öğrenci-personel akışlar ile oluşan konaklama, ulaşım, ticaret, hizmet talepleri doğrultusunda kentsel ekonomiye etki etmektedir. Bu etkilerin izlenebileceği en temel etmen ise öğrenci-personel talepleri ile biçimlenen konut ve konaklama konusudur. Kırklareli kent merkezinde de Kırklareli Üniversitesi'nin kurulduğu 2007 yılı sonrasında ciddi insan akışları yaşanmış, mekânsal düzende değişimler oluşmuştur. Bu çalışmanın temel amacı üniversite sonrasında -alt kırılma dönemleri özelinde- Kırklareli kent merkezindeki konut eksenli mekânsal dönüşüm ve yönelimleri incelemektir. Bu kapsamda, konut satış istatistik ve dağılımları mekânsal/yapısal boyutta incelenmiş, artış ve yöneliş eğilimleri değerlendirilmiştir. Bu veriler nüfus ve öğrenci sayısındaki değişim karşılaştırılarak istatistiksel sorgulamalar uygulanmış ve sonuç yorumlamalar yapılmıştır. Ayrıca mevcut imar uygulamaları değerlendirilerek planlama hususunda ele alınması gereken etmenlere yönelik öneriler geliştirilmiştir. Elde edilen ön sonuçlardan birisi nüfusun mevcut gelişiminden bağımsız, öğrenci eksenli dinamiklerin gayrimenkul sektörüne bir etkisinin -elde edilen veriler sınırında- yapılabileceği şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Gayrimenkul Sektörü, Şehir Planlama, Kırklareli.

ABSTRACT

Universities affect the urban economy in line with the consumption they create directly in the city, and indirectly through the student-staff flows and the demands for accommodation, transportation, trade, and service. The main factor in which these effects can be observed is housing and accommodation, which is shaped by student-staff demands. After the establishment of Kırklareli University in 2007 in the city center of Kırklareli, serious human flows have been experienced and changes have occurred in the urban fabric. The aim of this study is to examine the residential-oriented spatial transformations and orientations in the city center of Kırklareli -specifically, the lower rupture periods- after the university. In this context, house sales statistics and distributions were examined in spatial/structural dimension, and their trending tendencies were evaluated. By comparing these data with the change in the number of population and students, statistical inquiries were applied and the results were interpreted. In addition, existing zoning plans were evaluated and suggestions were developed for the factors that should be considered in planning. One of the preliminary results obtained is that independent of the current development of the population, student-centered dynamics have an effect on the real estate sector - within the limit of the data obtained.

Keywords: University, Real Estate Sector, City Planning, Kırklareli.

¹ Bu çalışma 12-13 Mayıs 2022 tarihinde 5. Uluslararası Bölgesel Kalkınmada Üniversitelerin Rolü Trakya'nın Geleceği Sempozyumu'nda sunulan aynı isimli bildirinin yeni veriler ile geliştirilmiş/düzenlenmiş bir versiyonudur.

Şekil 2. Çalışma genel akış şeması

2. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMELERİ

*“Şehirler ve üniversitelerinin kaderleri birbirinden ayrılmaz,
Biri gelişmeden diğeri gelişemez.” (Volker 1971:6).*

Üniversitelerin kentsel bağlam içindeki rolleri ve yarattığı mekânsal/ekonomik/sosyal/kültürel dönüşüm etkilerine yönelik ilk çalışmalardan biri (Nash 1973) kaynağında görülebilmektedir. 19. yüzyıl öncesinde özellikle Avrupa kentlerinde bulunan üniversiteler, kent ile etkileşimden bağımsız, ilişkilerden soyutlanmış bir yapıda bulunurken, 19. yüzyıl sonrasında -özellikle ABD eyaletlerinde- üniversiteler bir bilim kurumunun yanı sıra buldukları kentlerin marka değerinin oluşmasını sağlayan ve çevresi için bir çekim etkisi yaratan ana donatılar olarak görülmeye başlamıştır. Bu durum ise üniversitenin konumu ister şehir içi, ister şehir dışında olsun kentsel gelişim düzeyi ile orantılı olarak üniversite yönetimi ile yerel yönetim arasında bir ilişkinin kurulmasını beraberinde getirmiştir (Bender 1988; Goddard 1994). Nash (1973:3-5, 20-25) bu konuya yönelik üniversite-kent etkileşiminin temelde sosyolojik boyutuna değinmiş ve üniversitelerin kentlerdeki sosyolojik, kültürel sorunlara çözümler üretmesi gereken ve kentte çatışma yaşayan gruplar arası iletişim-etkileşim sağlayan bir rolde olması gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte bu dönem görüşleri incelendiğinde ise üniversitelerin kentsel makroform ve gelişim süreçlerine etkisinin göz ardı edildiği, kentsel ilişkilerden ayrı özerk bir kurum olarak ele alındığı görülebilmektedir.

Van Der Wusten (1998:4-10) üniversiteler-kentsel gelişim arası sürece mekânsal boyutu katan ilk kaynaklardan biridir. Bu konudaki temel savlarından biri ise üniversitelerin içinde bulunduğu şehirdeki mekânsal, ekonomik, sosyal gelişimi domine eden bir yapıda olduğudur. Üniversiteler ile birlikte kente gelen akademisyen, idari personel ve öğrenciler konut piyasası, perakende ticaret, hizmet sektörü gibi faaliyetlere ek tüketim talepleri getirmekte ve kent içi arzı etkilemektedir. Bununla birlikte üniversiteler, ürettikleri bilgi birikimi ile kent içinde farklı faaliyetlerin gelişmesine destek olabilmekte veya farklı sektörlerin kente gelmesini tetikleyebilmektedir². Politik açıdan üniversiteler, yerel yönetim stratejik planlama ve mekânsal planlama konularında da etkileyicisi olan önemli bir kentsel aktördür. Bu yapısı sonucunda üniversiteler kentsel form ve mekânsal gelişim süreçlerinde etkileyici rol almakta, konumlarının yarattığı çekicilik etkisi ile arazi kullanım türlerinin yer seçim tercihleri değişmekte, kent içi ulaşım ve koşutunda toplu taşıma planlamasında üniversiteye erişim özellikle ön plana çıkmaktadır. Ayrıca kente “yeni gelen” ve farklı sosyo-ekonomik, kültürel profile sahip bu kullanıcıların konut ve konaklama tercihleri ile kentte farklı yerleşim bölgeleri ve/veya tercih eğilimleri oluşabilmektedir. Dolayısı ile üniversiteler “kent geliştirici (urban developer)” yapısı ile makroformu yeniden inşa etme ve biçimlendirme potansiyeline sahiptir. Ancak Van Der Wusten bu noktada “kent geliştirici” tanımını, üniversitelerin doğrudan etkisi yerine zaman süreci içinde dolaylı etkilerin kümülatif bir birikimi olarak değerlendirmektedir. Ek olarak 1970’lerde sunulan üniversitelerin sosyolojik aktör rolünün 1990’lı yıllar ile birlikte azaldığı, mekânsal-ekonomik etkilerinin ön planda olduğu belirtilmektedir (Rothblatt ve Wittrock 1993:1-4; Readings 1997; Van Der Wusten 1998:8). Bender (1998:18-20) paralel şekilde üniversite-kent ilişkisinin dolaylı etkilerden oluştuğunu, kent kültürü-akademik kültür arasındaki farklar nedeniyle sosyolojik yönlendirici/birleştirici aktör rolünün geri planda kaldığını belirtmektedir. 2000’li yılların ortasından sonra ise küresel değerlendirmeler neticesinde üniversite yer seçimleri ve bağlı olarak öğrenci akışlarının kentsel ekonomiyi geliştirme, kentsel tüketimi artırma ve mekânsal değişim için temel tetikleyici³ araç olarak kullanıldığı belirtilmektedir (Fincher ve Shaw 2009; Baron ve Kaplan 2011:10-11; Kinton vd. 2018:247). Ayrıca üniversitelerin küçük kentlerin gelişmesinde tetikleyici bir aktör olacağı da düşünülmektedir (Berdahl 2010).

Perry ve Wiewel (2005) üniversitelerin mekânsal-ekonomik etkilerini bir ara kesit konu olan gayrimenkul sektörü ile birlikte incelemektedir. (VerMeulen 1980; Beeson ve Montgomery 1990; Pick 1993) gibi kaynaklarda zaman içinde ele alınan “konut alanları gelişimi/yer seçimi-gayrimenkul sektörü gelişimi-üniversite etkisi” konularının detaylandırılmış ve genişletilmiş bir çalışması olarak Perry ve Wiewel (2005:6-11) mekânsal gelişim sürecinde üniversitelerin gayrimenkul sektöründe görülen değişimlerde önemli bir konuma sahip olduğunu belirtmektedir. Üniversite ile ilgili arazi kullanım yer seçimi, öğrencilere yönelik konut ihtiyacı ve sunumu, parsel fiyatlarında artış ile birlikte âtıl kalan bölgelerde dönüşümün tetiklenmesi sonucunda

² Bu konuda ayrıca bkz. (Florax 1992).

³ (Cortes 2014:348) konuya yönelik, üniversite-toplum ilişki ağlarının konut piyasasının direkt etkileyicisi olduğunu belirtmektedir.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

kentsel doku değişmektedir. Deitrick ve Soska (2005) 2002 yılında Oakland/Kaliforniya’da yaptıkları incelemede, kampüs alanlarının bulunduğu mahallelerde sosyo-ekonomik profilin değişmesi ile birlikte eski kullanıcıların artan talep, kira ve arsa bedelleri nedeniyle başka yerlere taşınmak zorunda kaldığını, imar planlarının da etkisi ile yeni konut alanları ve geçmişten farklı bir dokunun oluştuğunu tespit etmişlerdir. “Öğrencileştirme⁴/Öğrenci temelli soylulaştırma” olarak çevirisi yapılan “studentification” kavramı ayrıca “üniversite-kent etkileşimi, konut alanları” araştırmalarında ele alınan başka bir konudur. Öğrencileştirme içerik olarak bir kentte bulunan konut alanlarının zaman içinde -özellikle- üniversite öğrencileri tarafından tercih edilmesi ile birlikte, yerli kullanıcıların başka bir bölgeye taşınmasını ifade etmektedir. Smith (2005) tarafından ilk kavramsal çerçevesi oluşturulan bu durum, İngiltere’de “üniversite kenti” olarak tanımlanan Birmingham, Nottingham, Leeds kentlerinde öğrenci yoğunluğunun artması ile birlikte konut arzında artış, arazi fiyatlarında değişim, öğrencilere yönelik ticaret ve hizmet sektörlerinin diğer ekonomik işlevleri domine etmesi gibi mekânsal etkiler ile detaylandırılabilir. Ek olarak kira fiyatlarında da görülen değişim, kentteki kullanıcıların zaman içinde akışkanlıklarını ve yer seçimlerini etkilemektedir (Aikman 2014). Dolayısı ile “üniversite-planlama-gayrimenkul sektörü-politika” ilişkileri 1990 sonraları ön plana çıkan ve 2000’li yıllar sonrası niceliksel çözümlerle ilgili çalışılan konulardan olmuştur (Perry ve Wiewel 2008). Bu konuda Almanya, İskoçya ve Japonya’da yapılan incelemelerde de benzer tespitler yapılmıştır (Anacker ve Altröck 2008; Peel 2008; Takeuchi 2008).

Cortes (2014:348-51) üniversitelerin konut piyasasına etkisini kabul etmekle birlikte, bu etkilerin ölçümü, nedenselliğini belirleme ve geleceğe yönelik tahmin hesaplamalarının zor ve bulanık konular olduğunu belirtmektedir. Buna neden olan ise temelde iki konu bulunmaktadır: (1) üniversite-kent ilişkisinin her kentte ve kent içi farklı düzeyinde bile farklı karakteristik yapıya dolayısı ile farklı etkilere sahip olması ve etkilerin niceliksel/niteliksel ölçülebilmesinin zor olması, (2) ele alınabilecek farklı parametrelere yönelik veri kısıtlılıklarının bulunması (örneğin: konut piyasası göstergeleri). Araştırma kapsamını daraltan bu konular üniversite düzeyinde konut piyasası etkilerinin takip edilebilmesini zor kılmaktadır ancak Cortes konut satış değerleri, kira bedelleri⁵, arsa rayiç bedelleri gibi niceliksel veriler ile üniversite etkisini tanımlayacak eğitim düzeyi, öğrenci sayısı, genç nüfus oranı vd. veriler arasında sorgulamalar yapılabileceğini belirtmektedir.

Türkiye’de yükseköğretim ve üniversitelerin gelişimi incelendiğinde ise farklı dönemler ve farklı yaklaşımlar görülebilmektedir. 1933 yılı Üniversite Reformu ile birlikte modern bir kurum olarak kurgulanan üniversiteler, toplumsal reformları desteklemek ve geliştirmek, bilimsel üretimi arttırmak rollerine sahiptir (Averbek ve Yazar 2018). 1960’lı yıllar değerlendirildiğinde üniversitelerin meslek insanı yetiştirmeye yönelik kurumlar olduğu görüşü hakimdir (Velidedeoğlu 1967; Başkan 2001:23). 1960-1973 yılları arasında yasal düzenlemeler mevcut olsa da ikinci bir kırılma 1973 yılında 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu ile görülebilmektedir. 1968-1972 yıllarını kapsayan II. Kalkınma Planında üniversiteler uluslararası literatür ile benzer şekilde sosyolojik bir aktör olarak, 1973-1977 yıllarını kapsayan III. Kalkınma Planında üniversiteler teknolojik üretimi gerçekleştirecek ve bilim insanı yetiştirecek kurumlar olarak ele alınmıştır (Averbek ve Yazar 2018:1350). 1980’ler sonrası yasal düzenlemeler devam etmektedir, 1990-1994 yıllarını kapsayan VI. Kalkınma Planında ise üniversitelere kapasite arttırımının getirilmesi, üniversite-sanayi ilişkilerinin geliştirilmesi ve konuya yönelik meslek insanı yetiştirme, özel projeler geliştirme, özel eğitim programları geliştirme vb. uygulamaların yapılması önerilmektedir (DPT 1990:295-96). Dolayısı ile 1990’lı yıllardan sonra üniversite ile öğrenci sayısında artışın başladığı görülebilmektedir. 1992, 2000-2006 dönemleri ise devlet üniversitelerinde sayının arttırıldığı diğer dönemlerdir (Günay ve Günay 2017). 1990’lı yıllardan sonra üniversitelere tanımlanan rollerde çok ciddi bir fark olmamakla birlikte kapasite arttırımı öncelikli konulardan biridir (Gültekin, Çelik, ve Nas 2008; Averbek ve Yazar 2018). 17.03.2006 tarih ve 26111 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5467 sayılı kanun, 29.05.2007 tarihli ve 26536 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5662 sayılı kanun, 31.05.2008 tarih ve 26892 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5765 sayılı kanun kararları sonucunda 2008 yılı sonrasında Türkiye’deki her ilde bir üniversite yapılması kurulmuştur. Sargın (2007:148-49) 1980’ler sonrası kurulan üniversitelerin yer seçiminde ise büyük şehirler harici Anadolu coğrafyasındaki orta büyüklükteki kentlerin ön planda olduğunu belirtmekte ve amacın bölgeler arası gelişmişlik farkını azaltmak, kentlerde ekonomik gelişimi sağlamak ve genç nüfusu başka şehirlere yönlendirmek olduğunu savunmaktadır. Bu bakımdan uluslararası literatürde 2000’li yıllar sonrası üniversite yer seçimi ile ilgili sunulan amaç ve tetikleyici roller ile paralel bir durumdan söz etmek mümkündür.

Türkiye’de “üniversite-kent etkileşimi” konusuna yönelik akademik çalışmalar ise 1990’lı yılların sonunda başladığı ve 2010’lu yıllardan sonra arttığı görülmektedir (Kavili Arap 2016; Savaş Yavuzçehre 2016:236). Yapılan incelemelerde konuların genellikle sosyal açılarından ele alındığı, mekânsal değişimlere yönelik nicel çalışmaların ise kısıtlı olduğu tespit edilmiştir. Varılabilecek bir diğer sonuç ise öğrencilerin kent ekonomisinde görülen canlanmada ve/veya gelişimde temel aktör olduğu, başlıca etkilerin ise konut koşutunda gayrimenkul, hizmet ve yeme-içme servislerinde görüldüğüdür (Kavili Arap 2016:115). Uluslararası literatürde sunulan “konut alanları gelişimi/yer seçimi-gayrimenkul sektörü gelişimi-üniversite etkisi” konularında yapılan ulusal çalışmalar incelendiğinde ise aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

⁴ Bkz. (Tuncer ve İslam 2017)

⁵ Bu konuda ayrıca bkz. (Feng 2019).

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

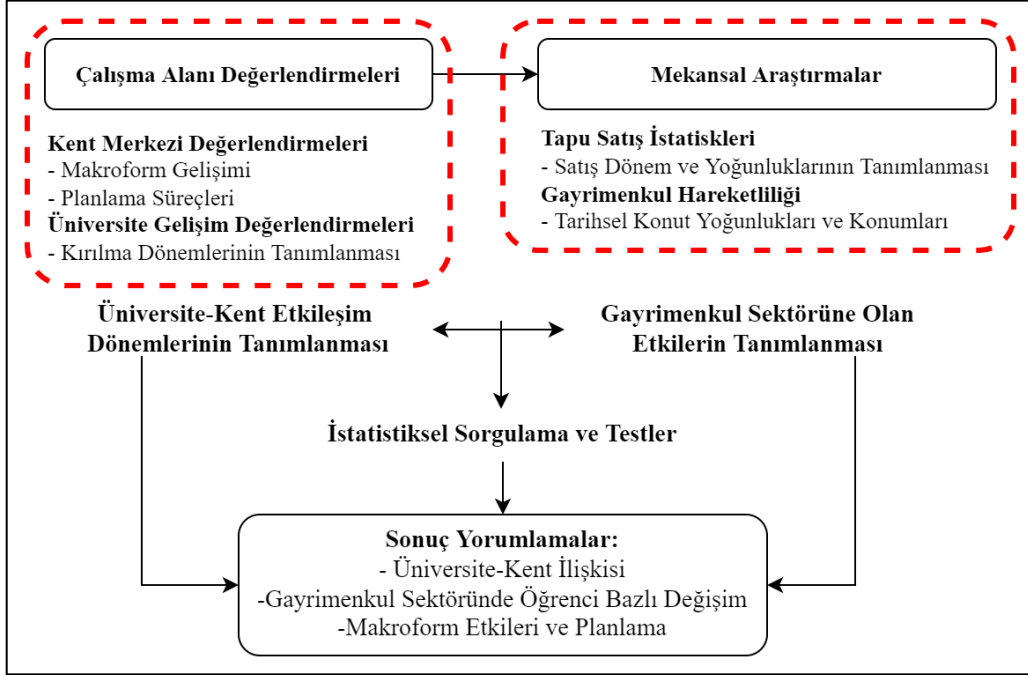
- 2005 yılında hazırlanmış çalışmada, İstanbul’da üniversite kampüsü bulunan mahallelerde zaman içinde öncelikle perakende ticaret sektöründe değişimlerin görüldüğü, konut talebinin arttığı ve sonucunda kira/arsa bedeli gibi değerlerde viddi artışların olduğu tespit edilmiştir (Çetin 2005).
- 2008 yılında hazırlanmış çalışmada, Çanakkale’deki konut pazarında yerel bir faktör üniversitenin, kentteki mekansal sonuçları irdelenmektedir. 1992 yılında açılan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nin, merkez ilçede kurulmasını izleyen süreçte önemli bir nüfus artışından bahsedilmekte ve bu artışın hizmetler sektörünün gelişimini etkilediği, kentin alansal olarak 1993 ve 2006 yılları arasında 1.550 hektarlık büyüme göstermesine de temel oluşturduğu belirtilmektedir (Çalışkan ve Sarış 2008).
- 2015 yılında hazırlanmış çalışmada, üniversitenin kuruldukları kentlerde yarattıkları hareketliliğin kentleşme hızı üzerinde olumlu etkisi olduğundan bahsedilmektedir. Üniversitenin kurulması sonrası kentlere dışarıdan gelen öğrenci sayısı arttıkça, kentler fiziksel, sosyal ve ekonomik çevrede üretimine yöneldiğinden bahsedilmektedir. 2006-2008 arası açılan 41 üniversitenin eğitime başlaması ile konut sektörünün önemli bir hareketlenme sürecine girdiği belirtilmektedir. Özellikle üniversitelerin kurulmasını takip eden ilk birkaç senede konut üretiminde önemli artışların olduğundan ve bu birkaç yıllık süreçte yeni üniversite açılan 41 kentteki yeni üretilen konut sayısında %268 oranında artışın olduğu sonuçlarından bahsedilmektedir (Altıntaş 2015).
- 2018’de yapılmış bir diğer çalışmada, 1992 yılında kurulan Dumlupınar Üniversitesi’nin süreç içinde Kütahya ilinde barınma ihtiyacını arttırdığı, yeni mahallelerin ortaya çıkmasına temel oluşturduğu belirtilmektedir. Ayrıca yeni konut tipolojilerine ihtiyaç duyulmasıyla az metrekareden oluşan ve genelde 1+1 odadan oluşan, eşyalı konut seçeneklerinin de kentte yaygınlaştığı belirtilmektedir (Toprak ve Işık 2018).

Çalışmalar değerlendirildiğinde ise yukarıda aktarılan Cortes’in görüşleri ile paralel olarak üniversite-gayrimenkul sektörü değişimi konularındaki çalışmalarda niceliksel veri kullanımında kısıtlar olduğu görülebilmektedir. Bu çalışma kapsamında gelecekte yapılacak benzer kapsamlı değerlendirmelerde de kullanılabilir veri seti örnekleri ve parametreler oluşturulmaya çalışılmıştır.

3. MATERYAL ve METOT

Çalışmanın yöntem akışı aşağıda özetlenmektedir (Şekil 3). Literatürde tanımlanan kavramsal çerçeveden hareketle çalışma kapsamında (1) alan bazında değerlendirmeler yapılmış ve üniversite-kent etkileşimindeki kırılma dönemleri tespit edilmiştir. Sonrasında ise (2) mekânsal araştırmalar yapılarak, gayrimenkul sektörüne olan etkiler belirlenmiştir. Kırklareli kent merkezindeki konut eksenli mekânsal dönüşüm ve yönelimlerini incelemek üzere başlıca kullanılan veriler T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı-Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’ne (TKGM) bağlı yayımlanan “Tapu İşlem İstatistikleri” ve “Parsel Sorgu-Analiz-Bağımsız Bölüm Satış Yoğunluk Dağılımı⁶” bölümlerinden elde edilmiştir (TKGM 2022a). (3) İstatistiksel sorgulama ve korelasyon analizleri ile giriş kısmında belirtilen hipotezin doğruluğu test edilmiş, (4) belirli alt başlıklarda sonuç yorumları geliştirilmiştir.

⁶ Bağımsız bölüm, inşası tamamlanmış ve kullanıma hazır tüm yapıların ayrı bölümlerine (konut/daire, dükkân, depo vb.) verilen teknik bir tanımla olup, çalışma kapsamında konut alanları esas alınmıştır.

Şekil 3. Çalışma yöntemi grafik özeti

4. BULGULAR ve DEĞERLENDİRME

4.1. Çalışma Alanı Bazlı Değerlendirmeler

Bu başlıkta yöntem kısmında da aktarıldığı üzere Kırklareli kent merkezi özelinde iki alt başlıkta değerlendirmeler yapılmıştır.

4.1.1. Kent Merkezi Gelişim Sürecine Yönelik Değerlendirmeler

Kırklareli ili Türkiye'nin kuzey batısında, Marmara-Avrupa geçiş koridorunda Bulgaristan ile komşu bir sınır ilidir. İl sınırı doğal olarak kuzeyden Bulgaristan ile sınırı oluşturan Revze Deresi Vadisi, doğuda Karadeniz, güneyde Ergene Nehri ana vadisi ve batıda Teke Deresinin su bölüm çizgilerini oluşturan sırtlarla sınırlanmıştır. İdari sınırlar açısından kuzeyde Bulgaristan, güneydoğuda İstanbul, güneyde Tekirdağ, batıda ise Edirne ile komşudur. Çevresinde görülen yoğun kentsel dinamiklere ve yüksek nüfusa sahip bu iller ile karşılaştırıldığında ise ekonomik hinterlandı dar, iç dinamikleri ile gelişim göstermiş ve sınırlı nüfus büyümesi olmuş (Tablo 1) bir yapıdadır (Özkök 2016) (Şekil 4). Merkez ilçe ise coğrafi olarak 41°-42° boylam ve 27°-28° enlem dilimleri arasında yer almakta olup, kuzeyinde Kofçaz, güneybatısında Babaeski ile Lüleburgaz, güneydoğusunda Pınarhisar, doğusunda Demirköy ilçeleri ile komşudur.

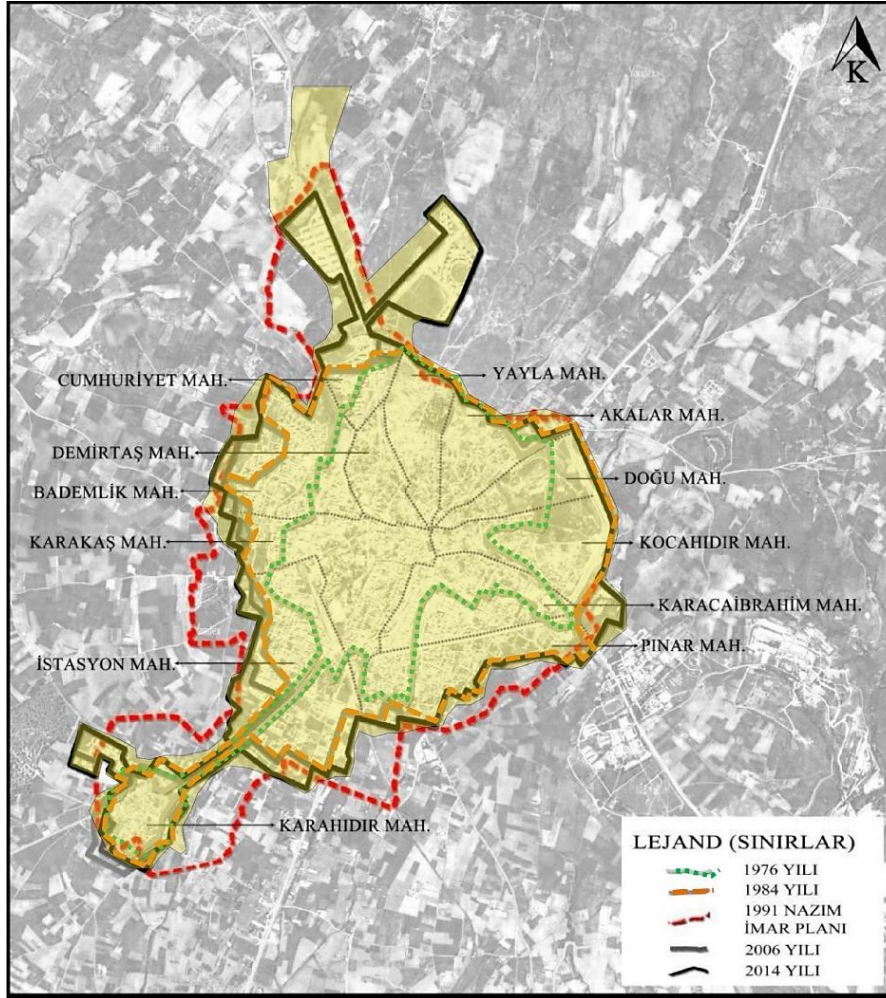

Şekil 4. Kırklareli il ve ilçe merkezi konum görelisi (altlık harita: Güncel Google Earth uydu görüntüsü)

Tablo 1. Kırklareli ili ve yakın çevresi nüfus gelişimi (TÜİK 2022a)

Yıl	İl Düzeyi (Kentsel Nüfus)						İlçe Düzeyi (Kentsel Nüfus)	
	Edirne	Artış	Tekirdağ	Artış	Kırklareli	Artış	Kırklareli-Merkez	Artış
1990	210421	---	258940	---	149532	---	43017	---
2000	230908	10%	395377	53%	189202	27%	53221	24%
2007	259809	13%	494342	25%	212390	12%	59970	13%
2014	283845	9%	906732	83%	236502	11%	70161	17%
2021	308700	9%	1113400	23%	267908	13%	83248	19%

Trakya, 1970'li yıllarla başlayan ve 1980'li yıllarla beraber hızlanan bir sanayileşme sürecine girmiştir. D-100 karayolu (eski adı ile E-5 karayolu) bağlantısı, doğal kaynak potansiyeli, 1980'li yıllardan sonra verilen sanayi teşvikleri ile beraber Trakya yatırımlar için önemli bir bölge haline gelmiştir. Kırklareli ili ise bu görülen sanayileşme eğilimlerinden D-100 karayoluna uzaklığı, yerel sermayenin göreceli düşük oranda olması, yatırım teşviklerinden yeterli düzeyde pay alamaması ve sınır kenti olmasından ötürü tam olarak faydalanamamıştır. Bu süreçte, Kırklareli ili genel olarak hizmet ve imalat sektörlerinde kısıtlı ölçekte yatırım alabilmiş (yoğunlukla D-100 karayolu bağlantısı olan Lüleburgaz ilçesinde) ve genel olarak tarım ekonomisine bağımlı kalmıştır (Aysu vd. 1984; MSGSÜ 1991; Özkök 2016:72). Kentin makroform gelişimi incelendiğinde yavaş ekonomi gelişiminin etkileri daha net bir şekilde izlenebilmektedir (Şekil 5).

Şekil 5. Kırklareli kent merkezi makroform gelişimi (Özkök, 2016:121)

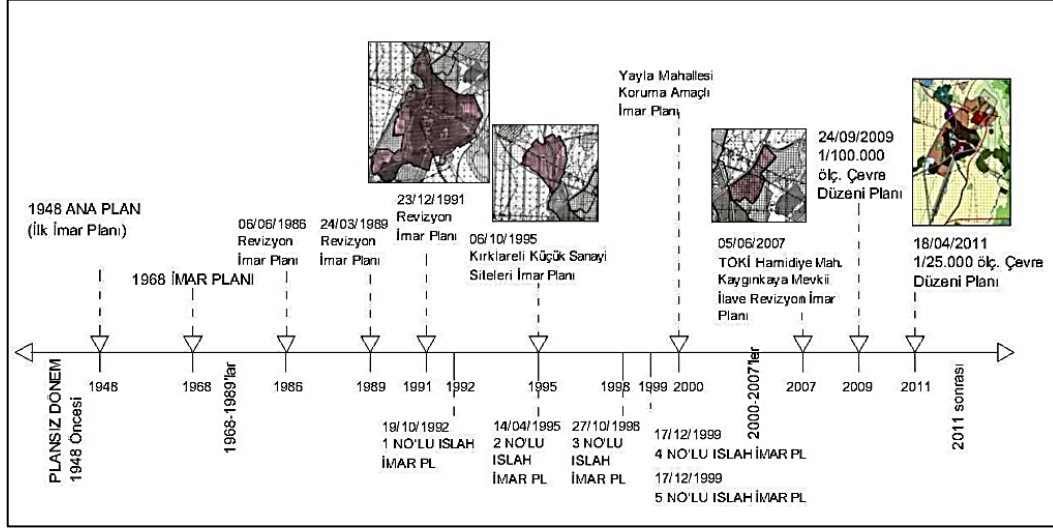
1976⁷-günümüz arası makroform gelişimi incelendiğinde; gelişimin kentin kuzey ve güneydoğu yönlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle 1980 yılından sonra ise makroformun gelişiminde kamu tesisleri ve karayolu yatırımlarının etkin olduğu izlenmektedir. Kentin doğusunda bugün Doğu ve Kocahidir Mahallelerinin doğu sınırını oluşturan askeri alanların ve buna bağlı diğer donatıların oluşturulması, yine bu dönemlerde Kırklareli-Dereköy sınır kapısı bağlantısını sağlayan E-87 karayolunun tamamlanması, Kırklareli-İstanbul bağlantısının Babaeski yönünde döndürülmesi, gelişimin doğu ve güney yönünde ilerlemesini tetiklemiştir. Ayrıca valilik, eğitim tesisleri, hastane gibi temel hizmetleri sunan sosyal altyapı donatılarının Karakaş Mahallesi konumlanması gelişimin batı yönünde devam etmesini tetiklemiştir. 2006 yılından sonra ise Kırklareli Üniversitesinin kurulması ise gelişmeyi tetikleyen ana etmenlerden biri olmuş, 1976-2006 yılları arasında kentin iç dinamikleri ve sınırlı kamu yatırımları ile gelişen kent çekirdeği, üniversite sonrası oluşan nüfus akışları ve perakende ticaret, konut, donatı ihtiyaçları doğrultusunda dışsal etkenli bir biçimlenme sürecine girmiştir. Özellikle 2006 yılından sonra kentin batı, güney ve güneybatı kısımlarında önceki dönemde tarım alanları ile sınırlı kent dokusunda konut alanları oluşturmaya yönelik mekânsal genişlemelerin başladığı, ek olarak 2007 yılında kentin kuzeyinde TOKİ tarafından yapılan 456 konutluk toplu konut projesi ile farklı gelişim eksenlerinin oluştuğu görülebilmektedir. 2014 yılında sınırların batı yönlerinde büyümeye devam ettiği (özellikle Bademlik, Karakaş, İstasyon mahalleleri), kentin diğer kısımlarında ise büyümenin yaklaşık aynı makroform sınırları içinde parsel ölçeğinde dönüşümlerle 3. boyutta görülmeye başladığını söylemek mümkündür. Günümüzde ise (Şekil 5-sarı dolgulu alan) büyüme kentin batısında Bademlik, Cumhuriyet mahalleleri ve kuzeyde toplu konut bölgesi çevresinde konut eksenli bir şekilde devam etmektedir (Özkök 2016:106-9).

Bu büyüme süreci, kentteki planlama süreci ile karşılaştırıldığında ise farklı bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Kentin ilk imar planı 1948, ikinci imar planı ise 1968 yılında yapılmıştır. Kentin güncel imar planı ise 1986 yılı onanlı 1/5000 ölçekli nazım imar planı, 1991 yılı onanlı revize uygulama imar planıdır⁸ (Şekil 6). 1991 yılında günümüze doğru geldiğinde ise aradan geçen 31 yılda herhangi bir bütüncül imar planı ve planlama çalışmasının yapıldığı görülmektedir. Bu süreçte oluşan kentsel

⁷ Merkez ilçe için ulaşılabilen en eski (detaylı) hava fotoğrafı kaynağı dönemi.

⁸ Bu metnin yazıldığı dönemde (2022) kentin yeni imar planı hazırlanmış olup, henüz onaylanmamıştır.

İhtiyaçlar ve yukarıda aktarılan dışsal etkenlere bağlı oluşan mekânsal talepler parçacıl uygulamalar (plan tadilatı, mevzi imar planı vd.) ile giderilmeye çalışılmıştır. Bunun sonucunda ise 2006 yılından sonra oluşan büyüme yönleri ile kentin tanımlı imar plan sınırları (bkz. Şekil 5) dışına çıkmıştır.

Şekil 6. Kırklareli kent merkezi planlama süreci (Gündoğdu ve Altın, 2015:317)

14.06.2014 tarihinde 29030 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde plan tadilatı ve parçacıl uygulamalar şu şekilde aktarılmaktadır (Yedinci Bölüm-Madde 26):

- **MADDE 26 – (1) İmar planı değişikliği; plan ana kararlarını, sürekliliğini, bütünlüğünü, sosyal ve teknik altyapı dengesini bozmayacak nitelikte, kamu yararı amaçlı, teknik ve nesnel gerekçelere dayanılarak yapılır.**
- **(2) İmar planlarında sosyal ve teknik altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi esastır. Yürürlükteki imar planlarında öngörülen sosyal ve teknik altyapı standartlarını düşüren plan değişikliği yapılamaz.**

Dolayısı ile yasal çerçeveden hareketle bir kentte plan değişikliği ve parçacıl uygulamaların lokal sorunları çözmeye yönelik yapılması gerekmektedir. Bu yapı ile de bir veya birkaç parsel özelinde çözümler olup, bir kentsel gelişimi yönlendiremeyecek niteliktedir. Plan değişikliği yapım gerekçeleri kendi içinde beş adet alt başlıkta özetlenebilmektedir: (1) sosyal ve teknik altyapıya yönelik değişiklikler, (2) konut alanları özelinde yapılaşma değerlerini değiştiren değişiklikler (parsel sahiplerinin mülkiyet haklarına yönelik), (3) yol istikameti, imar hattı düzenleme veya yol genişletmeye yönelik değişiklikler, (4) alan fonksiyonunu değiştirmeye yönelik değişiklikler, (5) diğer değişiklikler (Sesli ve Karadavut 2009; Gündoğdu ve Altın 2015:312; İnceyol 2021). Bu tipler arasında ise (2) ve (4) numaralı düzenlemeler, kentsel makroformu yüksek düzeyde etkileyebilecek ve plan öngörülerini haricinde farklı bir biçimlenmeye neden olabilecek nitelikte olduklarından, zorunluluk durumunda ve kamu yararı ilkesi ile uygulanması esastır. Tablo 2'de Kırklareli kent merkezindeki 1995-2021 arası (2000-2010 yılları arası tespit edilememiştir) yapılan tadilat sayısı ve tiplere göre dağılımı aktarılmaktadır. Gündoğdu ve Altın (2015:321) çalışmalarında (2) ve (4) numaralı düzenlemeleri esas alarak yaptıkları çalışmada 2010 yılından sonra kent formuna etki eden tadilatların arttığını ve yoğunlukla kentin kuzey kesimleri ile batıdaki çeper bölgelerde yoğunlaştığını tespit etmiştir. 2016-2021 yılları arası değerlendirmede ise (2) numaralı düzenlemeler esas alınmış ve bir önceki beş yıllık döneme göre tadilat sayısının yaklaşık 5 kat, toplam içindeki yüzde değerinin ise üç kat arttığı tespit edilmiştir. Bu açıdan yukarıda makroform gelişim süreçlerinde tanımlanan dönemsellik ile uyumlu bir sonuç elde edilmiştir. COVID-19 pandemisinin başladığı 2019 yılından sonra ise -küresel ekonomik yavaşlamaya esas- konut ve yapılaşma eksenli tadilat taleplerinin azaldığı, 2021 yılında ise toplam içinde (24 adet) %13'e düştüğü tespit edilmiştir.

Tablo 2. Kırklareli kent merkezinde yıl bazlı yapılan tadilat sayısı ve nitelikleri

Plan Tadilat Türleri	1995-2000	2010-2015 ⁹	2016-2021 ¹⁰
Kent formuna etki eden plan tadilat sayısı	28	32	Konut ve yapılaşma eksenli: 165
Toplan plan tadilat sayısı	301	145	249
Yüzde (%)	9.3	22.1	66.3
Kaynak	(Gündoğdu ve Altın 2015:321)		Kırklareli Belediyesi Arşivi
2016-2021 dönemine yönelik bilgiler (toplam tadilat sayısı/konut eksenli tadilat sayısı): 2016 yılı 69/48, 2017 yılı 84/74, 2018 yılı 43/27, 2019 yılı 20/9,			

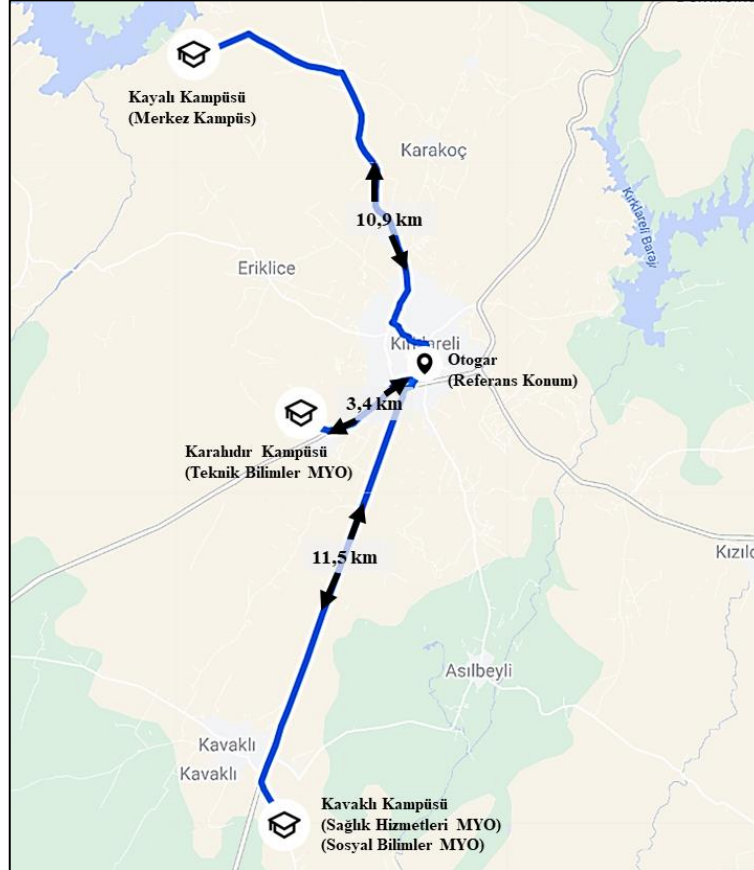
⁹ Atıf verilen kaynakta sunulan değerler, yeni kaynaklarla derlenmiş ve ilgili dönem için güncellenmiştir.

¹⁰ Kırklareli Belediyesi arşivinden elde edilen 2016-2021 yılları arası elde edilen ay bazlı meclis kararları yazarlar tarafından derlenmiştir.

2020 yılı 9/4, 2021 yılı 24/3

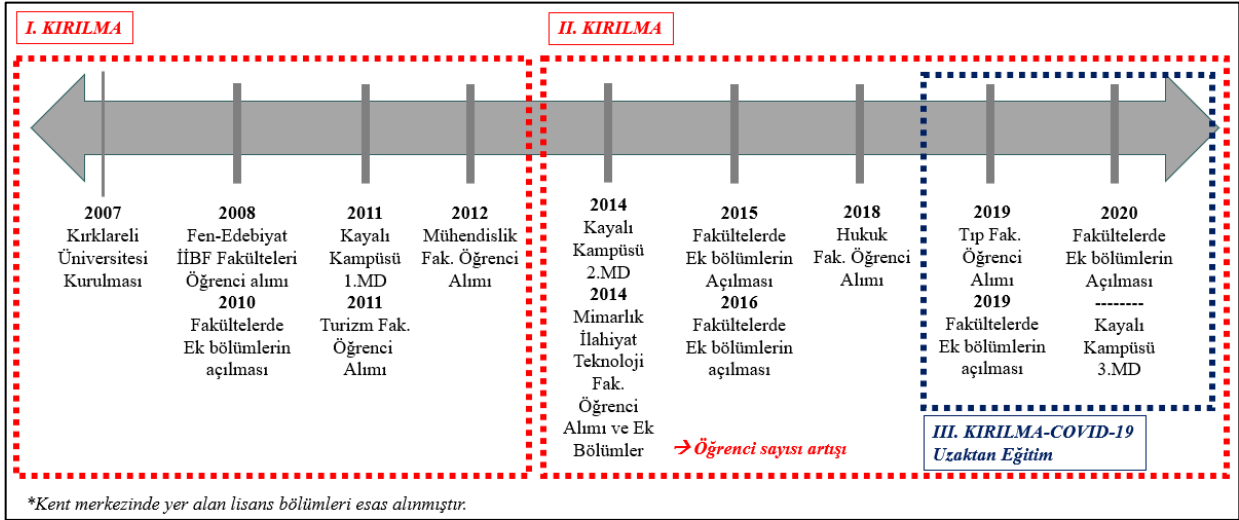
4.1.2. Üniversite Gelişim Sürecine Yönelik Değerlendirmeler

Kırklareli Üniversitesi, 29.05.2007 tarihli ve 26536 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5662 sayılı kanun kapsamında kurulmuştur. Günümüzde on iki fakülte, üç enstitü, bir yüksekokul, bir konservatuar, yedi meslek yüksekokulu ve on altı adet uygulama-araştırma merkezi bulunmaktadır (KLÜ 2022a). Bir önceki başlıkta da aktarıldığı üzere 2007 yılından sonra üniversite temelli kentte öğrenci ve akademisyen/ıdari personel akışları yaşanmaya başlamış, farklı gelişim etkileri oluşmuştur. Kent merkezine yakın üç adet kampüsün bulunması (Kayalı Kampüsü (Merkez Kampüs), Karahıdır Kampüsü (Teknik Bilimler MYO), Kavaklı Kampüsü (Sağlık Hizmetleri ve Sosyal Bilimler MYO)) (Şekil 7) ve öğrenci yoğunluğunun bu kampüslerde bulunan bölümlerde olması bu etkiyi arttırmıştır.

Şekil 7. Kırklareli kent merkezi çevresinde bulunan kampüsler ve şehir merkezine uzaklıkları (altlık harita: Güncel Google haritası)

Üniversite gelişim süreci ve öğrenci sayılarındaki artış incelendiğinde (Şekil 8, Tablo 3); 4.1.1 başlığında aktarılan kentsel gelişim dönemleri ile benzer bir gruplama yapılabilmektedir. 2007 yılında hizmet veren Kavaklı ve Karahıdır kampüslerine ek olarak 2011 yılında Kayalı kampüsünde merkezi dersliklerin yapılması ve bazı bölümlerin bu kampüse taşınması akışları kuzey yönünde olacak şekilde etkilemiş, bu dönem açılan ek bölüm ve fakülteler ile öğrenci sayısı artmıştır. Esas artış ise 2014 yılından sonra Kayalı kampüsünde ikinci merkezi derslik ve ek hizmet binalarının açılması, ek bölüm ve fakültelerin açılması ile olmuş ve öğrenci sayısı bir önceki seneye göre +2409 kişi artmış ve sonrasında bu rakam yaklaşık +3400 kişiye çıkmıştır. 2017 yılından sonra ise öğrenci sayısında düşüş görülmüş, bu eğilim 2019 yılı sonrası COVID-19 pandemisi nedeniyle oluşan uzaktan eğitim döneminde de devam etmiştir.

Şekil 8. Kırklareli Üniversitesinin gelişim sürecine yönelik zaman şeridi (yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Tablo 3. Kırklareli Üniversitesi yıl bazlı öğrenci sayısı ve değişimi (KLÜ 2022b)

Yıllar	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Artış (%)	Öğrenci Artış
2007	6152	---	---
2008	6796	10%	644
2009	8912	31%	2116
2010	10358	16%	1446
2011	12774	23%	2416
2012	15518	21%	2744
2013	16878	9%	1360
2014	19287	14%	2409
2015	22671	18%	3384
2016	25825	14%	3154
2017	26643	3%	818
2018	27665	4%	1022
2019	23793	-14%	-3872
2020	24078	1%	285

4.1.3. Üniversite-Kent Etkileşimine Yönelik Yorumlar

Çalışma alanı başlığında yapılan değerlendirmeler bütüncül bir şekilde yorumlandığında aşağıdaki şekilde sonuç kırılma dönemleri tanımlanmıştır (Tablo 4). İlerleyen bölümde bu dönemler özelinde gayrimenkul sektöründeki değişim konut satış istatistikleri ve mekânsal yığılmalar özelinde değerlendirilmiştir.

Tablo 4. Üniversite-Kent etkileşiminde tanımlanan kırılma dönemleri (yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

Kırılma Dönemi	Nitelikler
I. Kırılma (2007-2013)	<ul style="list-style-type: none"> * Nüfus gelişimi kısıtlı (2007-2014 yılları arası ortalama nüfus artışı %2 oranında) * Makroform gelişimi dışsal etkenli temelde batı ve kuzey yönlerinde, iki tetikleyici gelişme: (1) Üniversite kurulması, (2) kuzeyde toplu konut bölgesi oluşması ve ek imar alanlarının yaratılması * Kent formuna etki eden tadilat sayısında artış (2010-2015 yılları arası %22 oranında) * Öğrenci sayısında artış (2007-2014 yılları arası ortalama artış %19 oranında)
II. Kırılma (2014-2018)	<ul style="list-style-type: none"> * Nüfus gelişimi kısıtlı artış (2014-2018 yılları arası ortalama nüfus artışı %3 oranında) * Makroform gelişimi 2014 yılında batı ve kuzey yönünde devam ederken, 2014 yılından sonra kısıtlı makroform genişlemesi ve 3. boyutta kat yüksekliğinin artması * Kent formuna etki eden (konut eksenli) tadilat sayısında ciddi artış (2015-2018 yılları arası %76 oranında) * Öğrenci sayısında artışın düşmesi (2014-2018 yılları arası ortalama artış %12 oranında)

III. Kırılma (2019-günümüz)	<ul style="list-style-type: none"> * Nüfus gelişimi durgun (2019-günümüz arası ortalama nüfus artışı %1 oranında) * Makroform gelişimi temelde 3. boyutta kat yüksekliğinin artmasına yönelik ancak kısıtlı * Kent formuna etki eden tadilat sayısında ve toplam tadilat sayısında düşüş (2019-2021 yılları arası %30 oranında) * Öğrenci sayısında düşüş (2019-2021 yılları arası ortalama artış -%6 oranında) * Ulusal ve kentsel ekonomiyi etkileyen gelişmeler: COVID-19 pandemisi
--	---

4.2. Mekânsal Araştırmalar

Bu başlıkta yöntem kısmında da aktarıldığı üzere Kırklareli kent merkezindeki gayrimenkul sektöründeki değişim iki alt başlıkta değerlendirilmiştir.

4.2.1. Tapu İşlem ve Konut Satış İstatistikleri

Kırklareli kent merkezindeki gayrimenkul hareketliliğini istatistiksel incelemek amacıyla (TKGM 2022b) kaynağından *Tapu İşlem İstatistikleri*, (TÜİK 2022b) kaynağından *İlçe Bazlı Konut Satış İstatistikleri* ve (TKGM 2022a) kaynağından kent merkezi yakın çevresindeki *Bağımsız Bölüm Satış (Konut Odaklı) İstatistikleri* derlenmiştir (Tablo 5). Kaynaklardaki veri kısıtlılığı nedeniyle I. Kırılma Dönemine yönelik yorumlar sınırlı bir şekilde yapılabilmektedir. Ancak 2010-2013 yılları arasında kent merkezi ve çevresindeki konut satışlarının yıllar içinde giderek arttığı ve 2013 yılında satışa yönelik tapu işlemlerinde konutla ilgili işlemlerin (ilçe bütününde-belde/kırsal alanlar dahil) yaklaşık %38, konut satışlarının ise yaklaşık %44'ünün kent merkezi ve çevresinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Üniversite-kent etkileşim süreçlerinde de sunulduğu üzere II. Kırılma Dönemi (2014-2018 yılları arası) öğrenci sayısında kısıtlı olmak üzere, kent formuna etki edecek tadilatların ve makroformda değişikliklerin görülmeye başladığı dönemdir. Tablo 5'de de bu tespite paralel şekilde konut satış değerlerinin giderek arttığı görülebilmektedir. 2014-2016 yılları arasında kent merkezi çevresindeki konut satışın ilçe bütünü içinde %50 oranının üzerindedir. 2017 yılında öğrenci sayısında görülen düşüşle benzer konut satış oranlarında da düşüşlerin olduğu, III. Kırılma Döneminde ise satış değerleri ve yüzdeler oranların tekrardan azaldığı görülmektedir.

Bu bakımdan nüfus artış hızı ile birlikte değerlendirildiğinde; 2007-2021 yılları arasında nüfusta %33'lük bir artış varken, 2010-2021 yılları arasında konut satışında %154'lük, 2007-2021 yılları arasında öğrenci sayısında %291'lik artış bulunmaktadır. Dolayısı ile kentteki gayrimenkul sektöründeki değişimde iç dinamiklerin değil, üniversite kurulması sonrası oluşan dışsal dinamiklerin etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 5. Kırklareli Merkez ilçe ve kent merkezi çevresi için gayrimenkul istatistikleri (yazarlar tarafından derlenmiştir)

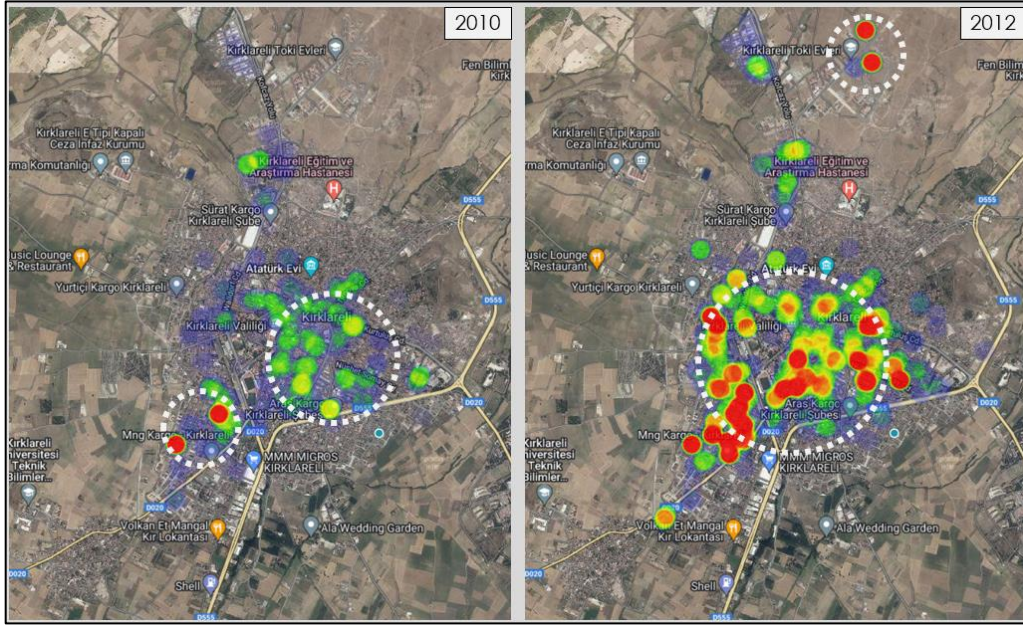
Kırılma Dönemleri	Yıllar	İlçe Bütünü			Kent Merkezi Çevresi	
		Tapu Kayıt (Satış)	Konut Satış	Yüzde (%)	Konut Satış	Yüzde (%)
I. Kırılma	2007	veri yok	veri yok	---	veri yok	---
	2008	veri yok	veri yok	---	veri yok	---
	2009	veri yok	veri yok	---	veri yok	---
	2010	veri yok	veri yok	---	571	---
	2011	veri yok	veri yok	---	656	---
	2012	veri yok	veri yok	---	807	---
	2013	5884	2223	37.8	966	43.5
II. Kırılma	2014	4538	2276	50.2	1183	52.0
	2015	5271	2419	45.9	1462	60.4
	2016	6419	3231	50.3	1761	54.5
	2017	7299	3921	53.7	1601	40.8
	2018	6810	4291	63.0	1868	43.5
III. Kırılma	2019	5597	3027	54.1	1584	52.3
	2020	6236	3544	56.8	1448	40.9
	2021	7260	3307	45.6	1357	41.0
Kaynak		(TKGM 2022b)	(TÜİK 2022b)		(TKGM 2022a)	

4.2.2. Gayrimenkul Satış Hareketliliği

Kentteki gayrimenkul satış hareketliliğine yönelik haritalardaki dağılım incelendiğinde ise makroform gelişimi ile benzer tespitler yapılabilmekte ve kent formunun temelde oluşturulan konut alanları ve bunların yarattığı nüfus etkisi ile olduğu söylenebilmektedir. (TKGM 2022a) kaynağındaki veri kısıtlılığı nedeniyle sorgulamaya 2010 yılından sonra başlanabilmis ve dönemlere göre haritalar incelenmiştir.

- **I. Kırılma Dönemi (2007-2013)**

2010-2013 yılları arasında kent merkezinde konut satış sayısı +395 oranında artmıştır. Yoğunluk bölgeleri incelendiğinde 2010 yılında ana yoğunluğun İstasyon Mahallesi, ikinci sırada ise Karacaibrahim Mahallesi olduğu tespit edilmiştir (Şekil 9). Ancak kent bütününde satış yoğunluğunun düşük olduğu görülebilmektedir. 2012 yılında ise bu yoğunluk kentin batı çeperine doğru ilerlemiştir (göreceli olarak arsa rayiç bedellerinin düşük olduğu bölgelerde, bkz. Gündoğdu ve Altın 2015:328). Ayrıca 2012 yılı ile birlikte kentin kuzey yönünde toplu konut bölgelerinin oluşması nedeniyle, bu bölgelerin de satışta ön plana çıktığı görülmektedir. Gündoğdu ve Altın'ın (2015:322) 2010-2015 yılları arasında plan tadilatlarının konumlarını sundukları harita ile (bkz. ilgili çalışmada Harita 7 nolu görsel) konut satış yoğunluk bölgeleri birlikte değerlendirildiğinde uyum olduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan I. Kırılma Döneminde yapılan plan tadilatlarının konut arzını artırma ve düzenlemeye yönelik olduğu ve bu doğrultuda makroform gelişimini yönlendirdiğini söylemek mümkündür.

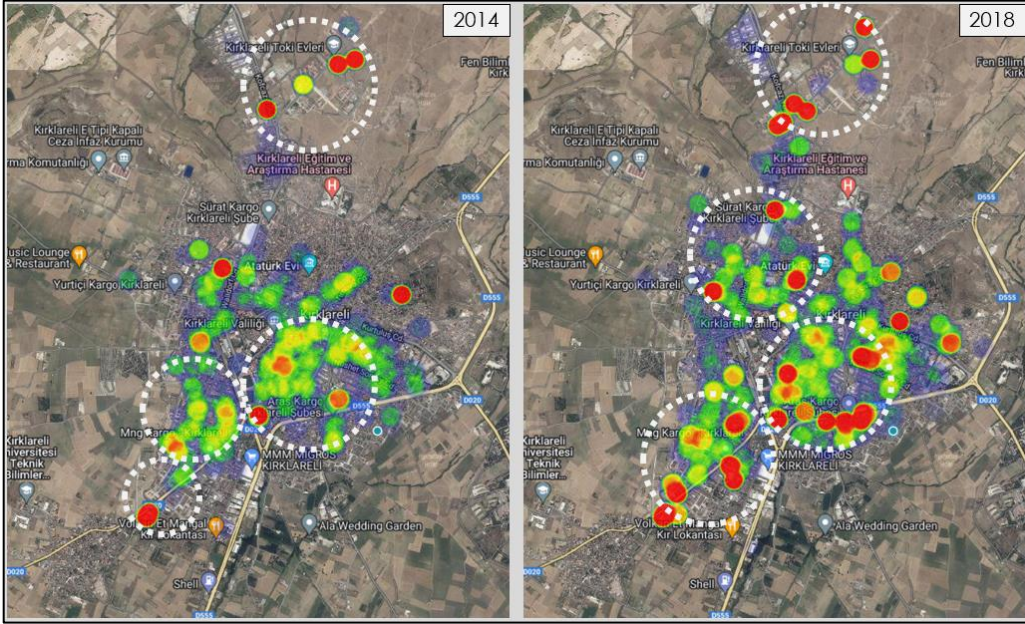

Şekil 9. I. Kırılma Dönemi Kırklareli kent merkezindeki konut satış kümelenme analizi¹¹

• II. Kırılma Dönemi (2014-2018)

2014-2018 yılları arasında kent merkezinde konut satış sayısı +685 oranında artmış ve bir önceki döneme göre yaklaşık iki katlık artış görülmektedir. Bu dönem ana yoğunluk ise İstasyon, Karakaş mahallelerinin çevre bölgelerinde ve 2012 yılında da görülen kuzeyde Cumhuriyet ile Atatürk mahalleleri çevresinde oluşan toplu konut bölgelerindedir (Şekil 10). Kentin kuzey bölgesi 2014 yılından sonra özellikle Kayalı Kampüsüne göreceli yakın olması nedeniyle kent içi tercihlerde ön plana çıkan bir bölge olmuş, bu dönem yapılan tadilatlar özellikle bu çevrede yoğunlaşmıştır. Kentin diğer kısımları ile karşılaştırıldığında ise kat adedi fazlalığı, taban alan kullanım büyüklüğü ve genel dokudan farklı (genellikle 1+0, 1+1, 2+1 konut sunumu) bir tipoloji niteliği göstermektedir (Özkök 2016:151). Gündoğdu vd. (2019:595-96) çalışmasında konut tercihlerine yönelik yapılan anketlerde de “kent merkezine ve çalışılan yerlere yakın olması” cevabının ön plana çıkması bu görüşü desteklemektedir.

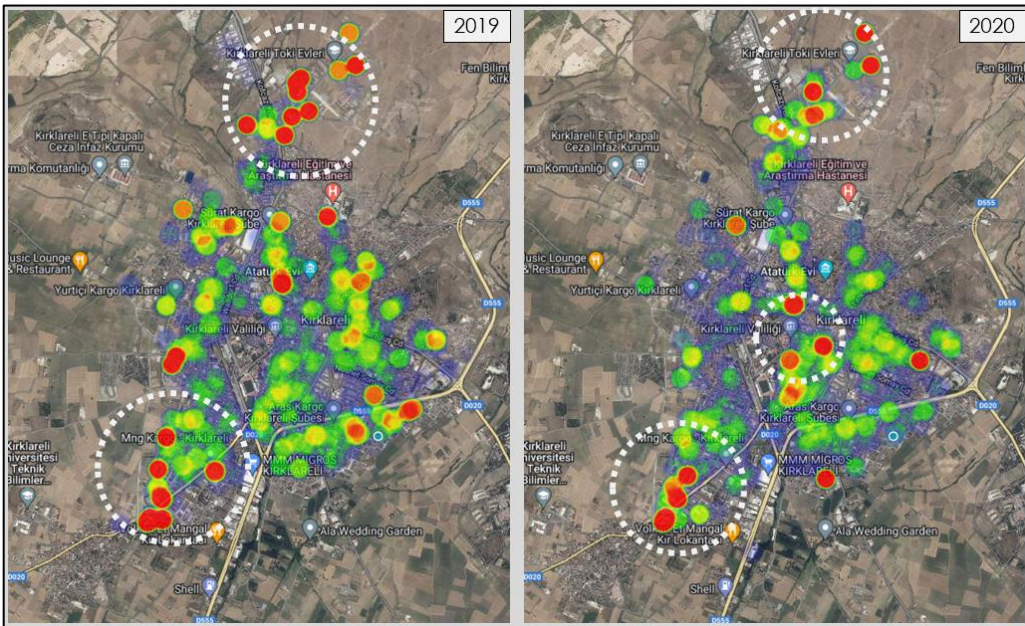
¹¹ Sıcak ve soğuk renkler, konut satışındaki artış oranını ifade etmektedir. Sıcak renklerin yoğunlaştığı bölgeler, yüksek satışın olduğu yerlerdir.

Şekil 10. II. Kırılma Dönemi Kırklareli kent merkezindeki konut satış kümelenme analizi

• III. Kırılma Dönemi (2019-günümüz)

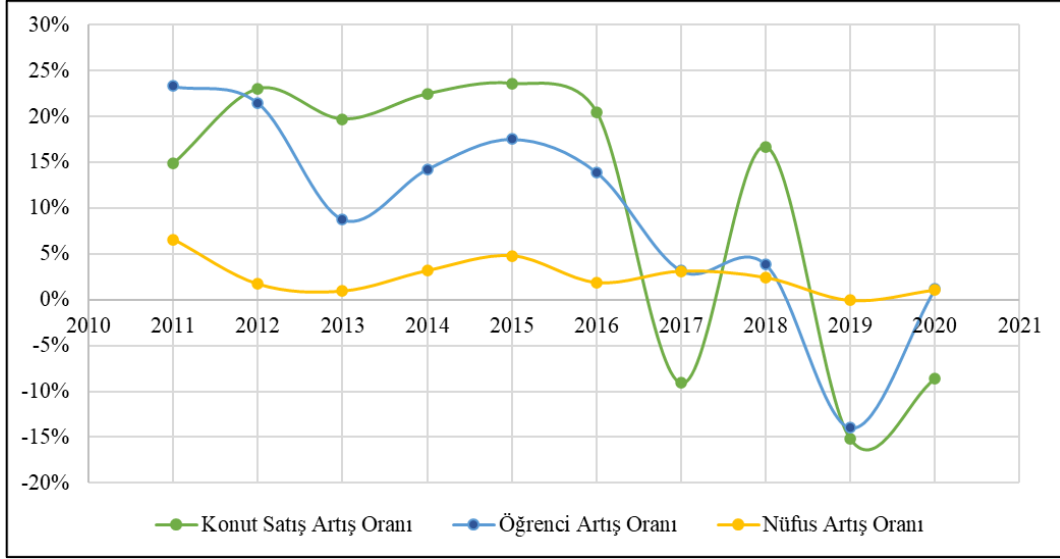
2019-2021 yılları arasında kent merkezinde konut satış sayısı ise -227 oranında azalmıştır. Bu dönem satış yoğunlukları bir önceki dönemden farklı olarak ana yoğunluk kuzey bölgeye geçmiş, sonrasında ise kentin batı çeperlerinde görülmüştür (Şekil 11). Ancak bir önceki dönem ile benzer şekilde kent merkezine ve kampüslere ulaşımına yakın olması ve göreceli olarak yeni yapıların bulunması nedeniyle yoğunluk bölgeleri İstasyon, Karakaş, Atatürk, Cumhuriyet mahallelerinde olmuştur. Benzer şekilde Begen'de (2020:90) Kayalı Kampüsü güzergahında bulunması nedeniyle bu bölgenin kentsel gelişimde ön planda olduğunu belirtmektedir. COVID-19 pandemisine bağlı olarak 2019 yılı sonrasında tüketici taleplerinde görülen değişim, kent içi ve kentler arası hareketliliğin azalması, genel üretim maliyetlerinde görülen artış koşutunda inşaat maliyetlerinde de artışın görülmesi konut sektörünü olumsuz etkilemiştir (Usanmaz 2021; Üstündağlı Erten 2021; Toy, Pulat Gökmen, ve Büyüktopçu 2022). Bununla birlikte 2019 yılı sonrasında üniversitelerin yoğunlukla uzaktan eğitim kararına geçmesi, 2021 yılına kadarlık süreçte öğrencilerin ve akademisyenlerin akışkanlığını azaltmış, konut taleplerinde düşüşü ayrıca etkilemiştir.

Şekil 11. III. Kırılma Dönemi Kırklareli kent merkezindeki konut satış kümelenme analizi

4.3. Bütüncül Değerlendirme ve Yorumlar

Analiz bölümünde ele alınan veriler bütüncül bir şekilde sunulduğunda (Tablo 6); Tablo 4’de sunulan kırılma dönemlerini destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Şekil 12 ile de desteklenen bir şekilde 2011-2020 yılları arasında konut satış artış oranında görülen dalgalanma ile öğrenci sayısındaki artış oranı benzer bir yapıya sahiptir. Nüfus artış oranına bakıldığında ise bu dalgalanmadan bağımsız durgun bir yapıda olduğu görülebilmektedir. Bu konu korelasyon testleri ile de desteklenmekte (Tablo 7) ve öğrenci sayısı değerleri ile konut satış değerleri arasında mükemmel uyuma yakın (mükemmel uyum: 1.00) %99 güven düzeyinde pozitif yönlü yüksek ilişki tespit edilmiştir (sigf: 0.00). Kentsel nüfus değerleri ile konut satış değerleri arasında da %99 güven düzeyinde pozitif yönlü yüksek ilişki tespit edilebilmesine karşın, artış oranlarında bu ilişki gözlemlenmemektedir. Bu bakımdan önceki bölümlerde aktarılan “*kentteki gayrimenkul sektöründeki değişimde iç dinamiklerin değil, üniversite kurulması sonrası oluşan dışsal dinamiklerin etkisi*” korelasyon testleri ile kanıtlanmaktadır.

Şekil 12. Yıl bazlı nüfus, konut satış ve öğrenci sayısı değişim grafiği

Tablo 6. Kırılma dönemleri bazlı nüfus, konut satış ve öğrenci sayısı verileri

Kırılma Dönemleri	Yıllar	Nüfus (Kentsel)	Nüfus Artış (%)	Konut Satış	Satış Artış (%)	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Artış (%)
I. Kırılma	2007	59970	---	veri yok	---	6152	---
	2008	61880	3%	veri yok	---	6796	10%
	2009	64265	4%	veri yok	---	8912	31%
	2010	62152	-3%	571	---	10358	16%
	2011	66226	7%	656	15%	12774	23%
	2012	67360	2%	807	23%	15518	21%
II. Kırılma	2013	68004	1%	966	20%	16878	9%
	2014	70161	3%	1183	22%	19287	14%
	2015	73517	5%	1462	24%	22671	18%
	2016	74896	2%	1761	20%	25825	14%
	2017	77226	3%	1601	-9%	26643	3%
III. Kırılma	2018	79093	2%	1868	17%	27665	4%
	2019	79038	0%	1584	-15%	23793	-14%
	2020	79884	1%	1448	-9%	24078	1%

Tablo 7. Nüfus, konut satış ve öğrenci sayılarına yönelik korelasyon test değerleri

Korelasyon-1	Konut Satış Değerleri	Korelasyon-2		Konut Satış Değerlerinde Artış (%)
		Kentsel Nüfus Değerlerinde Artış (%)	Pearson Correlation	
Kentsel Nüfus Değerleri	Pearson Correlation	.889**	Pearson Correlation	.400
	Sig. (2-tailed)	.001	Sig. (2-tailed)	.252
	N	10	N	10

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Anacker, Katrin B., ve Uwe Altröck. 2008. "From Conversion to Cash Cow? The University of Lüneburg, Germany". *Global Universities and Urban Development: Case Studies and Analysis* içinde ss. 40-56, editör D. C. Perry ve W. Wiewel. Routledge.
- Averbek, Emel, ve Taha Yazar. 2018. "1933 Üniversite Reformundan Günümüze Türkiye’de Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi". *Turkish Studies (Elektronik)* 13(4):1341-60. doi: 10.7827/TurkishStudies.12711.
- Aysu, Emre, Ayşenur Ökten, Yalçın Ünal, Zekai Görgülü, Yüksel Dinçer, İclal Karahasanoğlu, ve Solmaz Tavşanoğlu. 1984. *Kırklareli Kentsel Yapı Araştırması (Kent Monografisi)*. Yıldız Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yayını.
- Baron, Mira G., ve Sigal Kaplan. 2011. *The Impact of "studentification" on the Rental Housing Market*. ersa10p204. European Regional Science Association.
- Başkan, Gülsün Atanur. 2001. "Türkiye’de Yükseköğretimin Gelişimi". *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21(1):21-32.
- Beeson, Patricia, ve Edward B. Montgomery. 1990. "The Effects of Colleges and Universities on Local Labor Markets".
- Begen, Büşra. 2020. "İklim Değişikliğine Uyumda Yeşil Sertifikasyonların Yeri: Kırklareli-TOKİ Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bender, Thomas. 1988. *The University and the City: From Medieval Origins to the Present*. Oxford University Press.
- Bender, Thomas. 1998. "Scholarship, Local Life, and the Necessity of Worldliness". *The Urban University and its Identity: Roots, Location, Roles*, The GeoJournal Library içinde s. 17-28, editör H. van der Wusten. Dordrecht: Springer Netherlands.
- Berdahl, Robert M. 2010. "The University and the City". New York: New York University School of Law.
- Cortes, Alvaro. 2014. "Estimating the Impacts Urban Universities on Neighborhood Housing Markets: An Empirical Analysis". *Urban Affairs Review* 39(3):342-75. doi: 10.1177/1078087403255654.
- Çalışkan, Vedat, ve Faize Sarış. 2008. "Çanakkale Şehrinde Üniversite ve Konut İlişkisi". *Doğu Coğrafya Dergisi* 13(20):215-37.
- Çetin, Başak. 2005. "İstanbul Kent Merkezi Yakın Çevresindeki Konut Alanlarındaki Üniversite Kampüslerinin Sosyal ve Fiziksel Çevrenin Canlandırılmasındaki Etkileri". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Deitrick, Sabina, ve Tracy Soska. 2005. "The University of Pittsburgh and the Oakland Neighborhood: From Conflict to Cooperation, or How the 800-Pound Gorilla Learned to Sit with—and not on—Its Neighbors". *The University As Urban Developer: Case Studies and Analysis* içinde ss. 25-44, editör D. C. Perry ve W. Wiewel. Routledge.
- DPT. 1990. *Altıncı Beş Kalkınma Planı (1990-1994)*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı (DPT).
- Feng, Minggang. 2019. "How will proximity to higher education affect the rental housing market? A case in Beijing. A regression analysis of rent level in Beijing." Degree Project in Engineering and Economics, KTH Royal Institute of Technology, İsveç.
- Fincher, Ruth, ve Kate Shaw. 2009. "The Unintended Segregation of Transnational Students in Central Melbourne". *Environment and Planning A: Economy and Space* 41(8):1884-1902. doi: 10.1068/a41126.
- Florax, Raymond. 1992. *The University: A Regional Booster? Economic Impacts of Academic Knowledge Infrastructure*. Aldershot, Hants, England ; Brookfield, Vt., USA: Avebury.
- Florax, Raymond Jozef Gerardus Maria. 1987. *The Regional Economic Role of Universities: The Dark Side of University*. Twente University, Centre for Higher Education Policy Studies.
- Goddard, John. 1994. *Universities and Communities*. London: CVCP.
- Gültekin, Nihat, Abdullah Çelik, ve Zekeriya Nas. 2008. "Üniversitelerin Kuruldukları Kente Katkıları". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 7(24):264-69.
- Günay, Durmuş, ve Aslı Günay. 2017. "Türkiye’de Yükseköğretimin Tarihsel Gelişimi ve Mevcut Durumu". *Yükseköğretim Dergisi* 7(3):156-78.
- Gündoğdu, Hatice Meltem, ve Yeşim Altın. 2015. "Kırklareli Kent Formu ve Arazi Değerleri İlişkisi". *Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde ss. 310-30. Mersin: Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi Yayınları.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Gündoğdu, Hatice Meltem, Azem Kuru, Mete Korhan Özkök, Gülcan Yeler, ve Şevket Erşan. 2019. “Yapılı Çevre Özellikleri ve Konut-Konut Çevresi Kullanıcı Memnuniyeti Etkileşimi: Kırklareli Merkez Örneği”. MEGARON 14(4):579-97. doi: 10.14744/megaron.2019.57070.
- Gündoğdu, Hatice Meltem, ve Mete Korhan Özkök. 2017. “Kentsel Değişim Dönüşüm Sürecinde Üniversitelerin Rolü ”Kırklareli Örneği””. Trakya Bölgesinde Üniversitelerin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi içinde ss. 80-116, editör E. Nişancı, Ü. İzmen, ve S. Bostancı. İstanbul: Umuttepe Yayınları.
- İnceyol, Yaşar. 2021. “Uygulama imar planı tadilatlarında plan değişikliği ölçütlerine uygunluğun araştırılması”. Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi 11(4):1324-39. doi: 10.17714/gumusfenbil.936577.
- Kavili Arap, Sultan. 2016. “Üniversite-Kent Etkileşiminden Beklentiler”. Toplum ve Demokrasi Dergisi 8(17):105-19.
- Kinton, Chloe, Darren Smith, John Harrison, ve Andreas Culora. 2018. “New frontiers of studentification: The commodification of student housing as a driver of urban change”. The Geographical Journal 184(3):242-54.
- KLÜ. 2022a. “Genel Bilgiler”. Erişim Tarihi: 02 Ağustos 2022 (<https://www.klu.edu.tr/Sayfalar/389-genel-bilgiler.klu>).
- KLÜ. 2022b. “Yıllara Göre Öğrenci Sayıları (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)”. Erişim Tarihi: 02 Ağustos 2022 (https://oidb.klu.edu.tr/Yardimci_Sayfalar/455-yillara-gore-ogrenci-sayilari.klu).
- MSGSÜ. 1991. Kırklareli Analitik Etüt Raporu. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.
- Munnich, L., ve K. Nelson. 2003. “The University in the City: An Agenda for Community and Economic Development”. Humphrey School of Public Affairs 11-19.
- Nash, George. 1973. The University and the City: Eight Cases of Involvement. McGraw-Hill Book Company, Hightstown, New Jersey 08520 (\$6).
- Özaslan, İsmail. 1998. Yükseköğretim kurumlarının bölgelerarası gelişme farklılıkları açısından önemi ve işlevleri. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Özkök, Mete Korhan. 2016. “Kentsel Yerleşimin, Kentsel Politikalar ve Sürdürülebilir Planlama Yaklaşımı Kapsamında Değerlendirilmesi: Kırklareli Örneği”. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Peel, Deborah. 2008. “Varsity Real Estate in Scotland New Visions for Town and Gown?” Global Universities and Urban Development: Case Studies and Analysis içinde ss. 57-84, editör D. C. Perry ve W. Wiewel. Routledge.
- Perry, David C., ve Wim Wiewel. 2005. “From Campus to City: The University as Developer”. The University as Urban Developer: Case Studies and Analysis içinde ss. 1-20. Routledge.
- Perry, David C., ve Wim Wiewel. 2008. “The University, the City, and Land: Context and Introduction”. Global Universities and Urban Development: Case Studies and Analysis içinde ss. 3-22. Routledge.
- Phelps, Richard P. 1998. “The Effect of University Host Community Size on State Growth”. Economics of Education Review 17(2):149-58. doi: 10.1016/S0272-7757(97)00018-6.
- Pick, Dan. 1993. “(Re)merging Roles For Developers: Universities as Partners”. Real Estate Finance Journal 10(2):62-64.
- Readings, Bill. 1997. The University in Ruins. Edition Unstated. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Rothblatt, Sheldon, ve Bjorn Wittrock, ed. 1993. The European and American University since 1800. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sargın, Sevil. 2007. “Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı”. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 3(5):133-50.
- Savaş Yavuzçehre, Pınar. 2016. “Üniversitelerin Kentlerine Etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi Örneği”. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 21(1):235-50.
- Sesli, F. A., ve E. Karadavut. 2009. “İmar Planı Değişikliklerinin Plan Bütünlüğüne Etkilerinin İncelenmesi”. İzmir: TMMOB.
- Smith, Darren. 2005. “‘Studentification’: the gentrification factory?” Gentrification in a global context: the new urban colonialism, Housing and Society Series içinde ss. 72-89, editör R. Atkinson ve G. Bridge. UK: Routledge.
- Takeuchi, Yulchi. 2008. “Toward Downtown: Spatial Growth and University Location in the Tokyo Metropolitan Area”. Global Universities and Urban Development: Case Studies and Analysis içinde ss. 85-115, editör D. C. Perry ve W. Wiewel. Routledge.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- TKGM. 2022a. “Parsel Sorgulama Uygulaması”. Erişim Tarihi: 29 Temmuz 2022 (<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/>).
- TKGM. 2022b. “Tapu İşlem İstatistikleri”. Erişim Tarihi: 02 Ağustos 2022 (<https://www.tkgm.gov.tr/tkgm/istatistik>).
- Toprak, Mehmet Ali, ve Şevket Işık. 2018. “Dumlupınar Üniversitesi’nin Kütahya’nın Konut Piyasasına Etkileri”. Ege Coğrafya Dergisi 27(2):91-110.
- Toy, Betül, Gülçin Pulat Gökmen, ve Erenalp Büyüktopçu. 2022. “Pandemi Sürecinde İkincil Konut Kalıcı Konut Haline mi Geldi?” Tasarım + Kuram 18(35):99-115.
- Tuncer, Tuğba, ve Tolga İslam. 2017. “Studentification as a New Form of Gentrification: Changing Neighborhood Dynamics in Bosna Hersek Neighborhood (Konya)”. Journal of Planning 27(3):303-13. doi: 10.14744/planlama.2017.77698.
- TÜİK. 2022a. “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veritabanı”. Erişim Tarihi: 28 Temmuz 2022 (<http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do?metod=search&araType=vt>).
- TÜİK. 2022b. “Konut Satış İstatistikleri (İlçe Bazlı)”. Erişim Tarihi: 28 Temmuz 2022 (<http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do?metod=search&araType=vt>).
- Usanmaz, Dilek. 2021. “COVID-19 Pandemi Sürecinin Türkiye’de Konut Sektörü Üzerine Etkileri”. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi 11(3):1352-65.
- Üstündağlı Erten, Elif. 2021. “Satın Alma Niyeti, Fiyat ve Pandemi Döneminin Toplam Konut Satışları Üzerinden Etkisinin Zaman Serisi Analizi ile İncelenmesi”. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi (16):20-32.
- Van Der Wusten, Herman. 1998. “A Warehouse of Precious Goods”. The Urban University and its Identity: Roots, Location, Roles içinde ss. 1-13, The GeoJournal Library, editör H. van der Wusten. Dordrecht: Springer Netherlands.
- Velidedeoğlu, H. 1967. “Üniversiteler ve Akademiler”. Ekonomi Teknik.
- VerMeulen, Michael. 1980. “The University as a Landlord”. Institutional Investor 14(5):119-22.
- Volker, Joseph F. 1971. The University and the city. New York: The Newcomen Society.

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

**TR21 BÖLGESİNDE ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDEKİ MESLEKİ
EĞİTİMİN GENEL GÖRÜNÜMÜ**

***OVERVIEW OF VOCATIONAL EDUCATION AT SECONDARY EDUCATION IN REGION
TR21***

Arş.Gör.Dr. Elif ALP/ Sakarya Üniversitesi/ Siyasal Bilgiler Fakültesi/ elifa@sakarya.edu.tr/ ORCID:0000-0002-8029-4904

Dr.Öğr.Üyesi Özge Alev SÖNMEZ ÇALIŞ/ Trakya Üniversitesi/ Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu/ ozgesonmezcalis@trakya.edu.tr/ ORCID:0000-0002-2240-4773

ÖZET

Bilgi, beceri ve tutum kazandırma yoluyla bireyi, istediği mesleğe hazırlayan ve yönelten bir eğitim türü olarak görülen mesleki eğitim, Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilmektedir. Örgün öğrenim içerisinde ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Çok Programlı Liseler gibi liselerde verilmektedir. Bununla birlikte 2017 yılından itibaren Mesleki Eğitim Merkezlerinde verilen çıraklık eğitimi de 4+4+4 zorunlu eğitimin kapsamına alınmıştır. Bu çalışmanın amacı da TR21 bölgesini oluşturan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerindeki ortaöğretim düzeyinde verilen mesleki eğitimin Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) istatistiklerinden yararlanarak genel görünümünü ortaya koymaktır. Çalışmada MEB’in 2006-2007 eğitim-öğretim döneminden itibaren yayınladığı istatistikler ele alınacaktır. Böylece çalışmada son 15 yılda TR21 bölgesindeki mesleki ve teknik liselerde ve mesleki eğitim merkezlerinde verilen eğitimin genel görünümü nicelik olarak ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Eğitim, Mesleki ve Teknik Lise, Mesleki Eğitim Merkezleri

JEL Kodu: H75, I20, I21

ABSTRACT

Vocational education, which is seen as a type of education that prepares and directs the individual to the desired profession by gaining knowledge, skills and attitudes, is given in formal and non-formal education institutions in Turkey. Vocational education at secondary level within formal education is given in high schools such as Vocational and Technical Anatolian High Schools and Multi-Program High Schools. In addition, apprenticeship training given in Vocational Education Centers since 2017 has been included in the scope of 4+4+4 compulsory education. The aim of this study is to reveal the general view of vocational education given at secondary education level in the provinces of Edirne, Kırklareli and Tekirdağ, which make up the TR21 region, by making use of the MEB statistics. In the study, the statistics published by the Ministry of National Education since the 2006-2007 academic year will be discussed. Thus, the general view of the education given in the vocational and technical high schools and vocational training centers in the TR21 region in the last 15 years will be quantitatively presented in the study.

Keywords: Vocational Education, Vocational and Technical High School, Vocational Education Centers

Jel Codes: H75, I20, I21

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

1. GİRİŞ

Geçmiş insanlık tarihi kadar eski olan mesleki eğitim Türk tarihinde özellikle ahilik teşkilatı içerisinde çıraklık sistemiyle gelişmiştir. Cumhuriyetin ilanıyla da mesleki eğitime gereken önem verilmeye başlanmıştır. 1940'lı yıllardan sonra hızlı bir okullaşma süreci başlamış olup günümüze kadar genel olarak sayısal bir artış yaşanmıştır. Ancak, günümüzde mesleki eğitime yönelim düşüktür ve başarısız öğrencilerin son durağı olarak görülmektedir.

Batı Marmara'da bulunan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinden oluşan ve İstanbul'a komşu olan TR21 Bölgesinde sanayileşme hızla artmaktadır. Artan sanayinin ihtiyacı olan nitelikli ara elemanın ise mesleki eğitimden sağlanması beklenmektedir.

Yapılan açıklamalardan yola çıkarak çalışmada öncelikle mesleki eğitimin kavramsal çerçevesi çizilmiştir. Bu bağlamda, mesleki eğitimin tanımı yapılmış olup Türk tarihi içerisinde mesleki eğitimin gelişimine değinilmiştir. İkinci bölümde ise TR21 Bölgesinde ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitimin niceliksel olarak genel değerlendirmesi yapılmıştır. TR21 Bölgesi içerisinde yer alan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerindeki durum karşılaştırılmıştır. Ayrıca TR21 Bölgesindeki ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitimin Türkiye geneliyle karşılaştırılması yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Mesleki Eğitimin Tanımı

Küreselleşmeyle birlikte uluslararası iş bölümü ve ticaretin değişime uğradığı teknolojik gelişmelerin hızlandığı ve iletişimin ağlarının yaygınlaştığı günümüz toplumları hızlı ve derin bir değişim sürecine girmiştir. Bununla birlikte 21.yy'da gelişen teknolojilerin kullanıma bağlı olarak bir dizi yeni meslek ve vasıflar ortaya çıkmıştır. İşin niteliğinin ve çalışanların uzmanlık alanlarının değişime uğradığı bu süreçte ise mesleki eğitimin önemi artmıştır (İktisadi Kalkınma Vakfı, 1992: 3-5).

Mesleki eğitim, kişiye çalışma hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini farklı yönleriyle geliştiren eğitimidir (Alkan vd., 2001: 4). Diğer bir ifadeyle, *"ferdin iş hayatındaki belirli bir meslek dalında üretici olarak herhangi bir statü ile yer alabilmesi için gerekli asgari yeterliliğe ve genel meslek kültürüne sahip olmasını mümkün kılan eğitime mesleki eğitim denir"* (Öksüz, 2007: 4). Bir başka tanıma göre ise mesleki eğitim, kişilere ilgi, istek ve kabiliyeti doğrultusunda iş hayatında geçerliliği olan bir mesleği öğretmek için bilgi, beceri ve iş alışkanlığı kazandırma ve kişinin işi bir araç olarak kullanarak yeteneklerini yönleriyle geliştirme sürecidir (TESK, 2006: 48).

Teknik eğitim *"ileri düzeyde fen ve matematik bilgisi ile uygulamalı teknik yetenekleri gerektiren, meslek hiyerarşisinde orta ve üst kademeler arası düzey için gerekli bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ileri düzeyde bir meslek eğitimidir"* Genel anlamda kullanılan mesleki ve teknik eğitim ise, *"bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, kişisel, sosyal ve ekonomik yönleriyle dengeli bir biçimde geliştirme süreci"* olarak tanımlanmaktadır (Alkan vd., 2001: 3-5).

2.2. Türkiye'de Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Kökü yüzyıllar öncesine dayanan mesleki eğitim *"öğrenmenin doğal yolu"* olarak Hammurabi Kanun'unda geçmektedir (Sides ve Mrvica, 2007:2). Avrupa'da Ortaçağ boyunca lonca teşkilatı içerisinde gelişen mesleki eğitim Osmanlı Devleti döneminde ahilik teşkilatı içerisinde gelişim göstermiştir (Uşan, 1994: 14).

Ahilik sistemi içerisinde çıraklık eğitiminin ilkeleri ortaya konulmuş ve bunlara uyulması sağlanmıştır. Örneğin, çıraklığa giriş, eğitim ve süresi, çırağa ödenecek ücretin saptanması, çırağın mesleki yeterliliğe önem verilmesi, kalfalığa ve ustalığa yükselmek için gerekli denetim mekanizmaları bu dönemde geliştirilmiştir (Sıdal, 1981: 2-3).

Ahilik sistemi içerisinde 10 yaşından küçük çocuklar yamak olarak alınır ve 2 yıllık yamaklık süresi sonunda çırak olurdu. 3 yıllık çıraklık süresince çırağa ücret ödenirdi. 3 yılın sürenin sonunda çırak törenle kalfalığa; 3 yıllık kalfalık sürecinden sonra ise ustalığa terfi ettirildi (İnce, 1973: 3).

16.yy'ın sonlarında Batılı sanayi ürünlerinin Osmanlı pazarlarını ele geçirmesi, Türk esnafının hammadde sıkıntısı çekmesine ve ürünlerine alıcı bulamamasına neden olmuştur. Bununla birlikte, 17.yy'da meslek ve sanat yapan gayri Müslimlerin çoğalmış ve bu gelişmelerin sonucunda ahilik sistemi gerilemiş yerine gedikler ortaya çıkmıştır (Uşan, 1994: 16). Gedik teşkilatının bulunduğu dönemde bir kimse, çıraklık ve kalfalıktan yetişip ustalığa geçmeden, bir başka ifadeyle gedik sahibi olmadan işyeri açmak suretiyle sanat ve ticaretle uğraşmazdı (Yörük vd, 2002: 300). Zaman içerisinde gediklerde meslekler imtiyaz halini almış, çırak, kalfa ve usta şeklindeki hiyerarşik düzen de bozulmuştur. Bunun sonucunda mesleki eğitimden beklenen sonuç elde edilemez olmuştur (Uşan, 1994: 16).

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Gedik sistemiyle birlikte Türk toplumunda mesleki eğitim (çıraklık) 19.yy'a kadar yürütülmüştür. Osmanlı döneminde kurumsal anlamda ilk sanat okulları ordu bünyesinde açılmıştır. Mesleki eğitimin genel eğitimle birlikte düşünülmesi ise Tanzimat'tan sonra gerçekleşmiş olup bu konuda okullar açılması önerilmiştir. Örneğin, 1861-184 yılları arasında Mithat Paşa tarafından Niş, Rusçuk ve Sofya'da kimsesiz çocukları barındırmak ve sanat öğretmek amacıyla bir tür sanat okulu olan "İslahaneler" açılmıştır (Yörük vd, 2002: 301).

Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitim, okula dayalı bir yapı ele alınmış olup 1926 yılında ilgili görev Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. 1935 Tarihli 2765 Sayılı Kanunla söz konusu okulların masrafları tamamıyla devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. 1933 yılında Bakanlık merkez teşkilatında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü; 1941 yılında ise Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. Böylece, mesleki ve teknik eğitim için hizmet ve destek birimleri oluşturulmuştur. Bu gelişmelerin sonucunda 1940 ile 1950 yılları arasında mesleki ve teknik eğitim hızla gelişip yaygınlaşmıştır. Çıraklık eğitimi ise bu dönemde geleneksel yöntemle sürdürülmüştür. Ancak, çıraklık okullarının açılması için de çaba gösterilmiştir (Yörük vd., 2002: 301).

Planlı dönem olan 1960'lı yıllarla birlikte Kalkınma Planlarının ve Eğitim Şualarının temel hedefi, mesleki ve teknik eğitimin, örgün eğitimin bütünü içinde gereken önemi kazandırarak, ülkenin gelişen ve değişen ekonomik ve sosyal koşullara uygun olarak yeniden düzenlemek olmuştur (Alkan vd., 2001: 39-40). Bu dönemde ayrıca mesleki eğitimle ilgili önemli kanunlar çıkartılmıştır. Bunların en önemlilerinden birisi 1977 Tarihli 2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunudur. Söz konusu Kanunla çırakların yasal statüsü ilk kez ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olup, Borçlar Kanununun genel hükümlerine tabi olmaktan çıkarılmıştır (Serter, 1993: 101; Yıldırım ve Şahin, 2015: 88). Diğer bir önemli olan kanun olan 1986 Tarihli 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu çıkartılarak sistem yeniden düzenlenmiştir (Alkan vd., 2001: 40). Söz konusu Kanun pek çok değişiklik geçirmesine rağmen halen yürürlüktedir.

Günümüzde ise mesleki ve teknik eğitim örgün ve yaygın eğitim kapsamında verilmektedir. Örgün eğitimde ise ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde mesleki eğitimin verildiği görülmektedir. Ortaöğretim düzeyinde mesleki eğitim, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ve Çok Programlı Liseler gibi liselerde verilmekte olup 2017 yılından itibaren Mesleki Eğitim Merkezlerinde verilen çıraklık eğitimi de 4+4+4 zorunlu eğitimin kapsamına alınmıştır.

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte mesleki eğitime verilen önem artmıştır. Aşağıdaki tabloda 1923'ten günümüze kadar mesleki eğitim verilen ortaöğretim okullarının, öğretmen, öğrenci ve mezun sayıları verilmiştir.

Tablo 1: 1923'ten Günümüze Mesleki Eğitim Veren Ortaöğretim Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Mezun Sayıları

Yıllar	Okul	Öğretmen	Öğrenci	Mezun
1923-1924	64	583	6 547	-
1940-1941	103	1 355	20 264	2 995
1960-1961	530	8 333	108 221	23 507
1980-1981	1 864	33 964	520 332	101 240
2000-2001	3 732	72 263	906 456	101 240
2010-2011	5 179	104 327	2 072 487	314 448
2020-2021	6 096	192 916	2 398 519	-

Kaynak: MEB, 2021.

Cumhuriyetin ilk yılında Osmanlı Devleti'nden kalan az sayıdaki ortaöğretim düzeyindeki mesleki okulla 1923-1924 eğitim öğretim yılına başlamıştır. 1940'lı yıllarda sayıca artış yalanmaya başlamış 2020-2021 eğitim öğretim yılında toplam 6 096 okulda 192 916 öğretmenin ders verdiği 2 398 519 öğrenci mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarına kayıtlıdır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye'de 6 876 genel lise bulunmaktadır. Söz konusu liselerde 189 193 öğretmen görev yapmakta olup 3 920 083 öğrenci kayıtlıdır. Türkiye genelinde eğitim veren ortaöğretim kurumlarının % 38,2'si mesleki ve teknik okulları oluşturmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim okullarında öğretmen oranı % 50,5 iken, öğrenci oranı %37,9'dur. Bir başka ifadeyle Türkiye genelinde mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarının oranı ve bu okullara kayıtlı olan öğrenci oranı genel liseye göre düşüktür. 2019-2020 yıllarında genel liseden mezun olan öğrenci sayısı 674 914 iken, mesleki ve teknik liselerden mezun olan öğrenci sayısı ise 481 270'dir. Buna göre, mesleki ve teknik liselerden mezun olanların oranı

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

%41,6'dır. Bu bağlamda, Türkiye'de mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarından mezun olanların genel liseye göre düşük olduğu söylenebilir.

3. TR21 BÖLGESİNDE ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDE MESLEKİ EĞİTİM

TR21 Bölgesi Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinden oluşmaktadır. TR21 Bölgesinde sanayileşme öncelikle yetiştirilen tarımsal ürünlerin işlendiği küçük işletmelerle başlamış olup 1980'li yıllardan sonra ise hızla gelişmiştir. Böylece başta tekstil ve gıda olmak üzere çeşitli sektörlerle sanayi işletmesi bulunmaktadır. Bölgedeki işletmelerin büyük çoğunluğu da Tekirdağ ilinde bulunmaktadır (www.tek.org.tr, Erişim Tarihi: 20.07.2022). Bölgenin sanayi varlığı Çorlu, Lüleburgaz ve Çerkezköy üçgeninde yoğunlaşmaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2017: 20).

Son yıllarda tekstil, otomotiv, kimya, metal işleri, gıda, alüminyum ve benzeri sektörlerin gelişmesi bölgeyi bir sanayi merkezi haline getirmiştir. Sanayide yaşanan bu gelişmeler bölgeyi sanayi sektörü açısından da oldukça güçlü bir hale getirmiştir. Sanayi sektöründe yaşanan gelişmeler bölgede nitelikli işgücü ihtiyacı artışı da beraberinde getirmektedir (Kubaş, 2017: 109). Sanayinin ihtiyacı olan nitelikli işgücünü sağlamanın yolu ise mesleki eğitimden geçmektedir. Bu bağlamda bölgedeki mesleki eğitim veren ortaöğretim düzeyinde okul sayısına bakmak önem arz etmektedir.

Tablo 2: TR21 Bölgesindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Ortaöğretim Kurumlarında Okul Sayısı

Yıllar	İller	Genel Lise	Mesleki ve Teknik Lise
2016-2017	Edirne	30	31
	Kırklareli	25	26
	Tekirdağ	54	54
2017-2018	Edirne	33	31
	Kırklareli	28	25
	Tekirdağ	63	55
2018-2019	Edirne	32	32
	Kırklareli	26	28
	Tekirdağ	70	57
2019-2020	Edirne	40	29
	Kırklareli	32	22
	Tekirdağ	74	56
2020-2021	Edirne	41	29
	Kırklareli	33	22
	Tekirdağ	76	56

Kaynak: www.istatistik.meb.gov.tr, Erişim Tarihi: 25.07.2022

Tablo 2'den görüldüğü üzere son 5 yılda TR21 Bölgesindeki mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarının sayısı artmıştır. Ancak, çoğunlukla söz konusu okulların sayısı genel eğitim veren okulların sayısından düşük olduğu da göze çarpmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim okullarının sayısı ise sanayinin en fazla gelişmiş olduğu Tekirdağ ilinde olduğu da tablodan anlaşılmaktadır. Bölgede eğitim veren okul sayısı kadar öğrenci sayısı da önemlidir. Bu nedenle tablo 3'te TR21 Bölgesindeki son 15 yılda ortaöğretimde mesleki eğitim gören öğrenci sayısı verilmiştir.

Tablo 3: TR21 Bölgesinde Mesleki Eğitim Veren Ortaöğretimde Kayıtlı Öğrenci Sayısı

Yıllar	Erkek	Kadın	Toplam
2006-2007	19 864	12 047	31 911
2007-2008	10 123	12 095	31 218
2008-2009	22 538	14 724	37 265
2009-2010	25 377	16 498	41 875
2010-2011	27 672	17 884	45 556
2011-2012	26 636	17 866	44 502
2012-2013	26 870	18 669	45 305
2013-2014	27 535	18 794	46 329
2014-2015	26 776	19 648	46 424
2015-2016	24 996	18 813	43 809
2016-2017	25 481	18 004	43 485
2017-2018	23 346	18 458	41 804
2018-2019	22 951	16 084	39 035
2019-2020	21 974	14 847	36 821
2020-2021	24 955	16 349	41 301

Kaynak: MEB, 2007; MEB, 20078; MEB, 2009; MEB, 20010; MEB, 2011; MEB, 2012; MEB, 2013; MEB, 2014; MEB, 2015; MEB, 2016; MEB, 2017; MEB, 2018; MEB, 2019; MEB, 2020; MEB, 20021.

Tablo 3'e bakıldığında 2006'dan yılından 2021 yılına gelindiğinde ortaöğretim düzeyinde eğitim veren mesleki ve teknik okullara kayıtlı öğrenci sayısının bazı yıllarda dalgalanmalar olsa da arttığı görülmektedir. Ayrıca kayıtlı öğrenciler içerisinde erkeklerin oranı kadınlara göre daha fazladır. Bununla birlikte TR21 Bölgesinde yer alan illerdeki mesleki ve teknik liselerde öğrenim gören öğrenci sayılarını incelemek gerekmektedir. Bu nedenle tablo 4'te Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerdeki ortaöğretim genel ve mesleki eğitim veren okullara kayıtlı öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo 4: TR21 Bölgesindeki İllerde Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Ortaöğretim Okullarına Kayıtlı Öğrenci Sayısı

Yıllar	İller	Genel Lise	Mesleki ve Teknik Lise
2016-2017	Edirne	9 015	6 507
	Kırklareli	8 207	6 196
	Tekirdağ	21 622	21 377
2017-2018	Edirne	8 888	5 853
	Kırklareli	8 054	5 882

	Tekirdağ	22 492	21 162
2018-2019	Edirne	8 826	5 585
	Kırklareli	8 046	5 472
	Tekirdağ	24 395	19 259
2019-2020	Edirne	11 788	5 272
	Kırklareli	11 271	5 191
	Tekirdağ	40 355	19 527
2020-2021	Edirne	10 449	5 740
	Kırklareli	11 942	5 700
	Tekirdağ	46 965	22 130

Kaynak: www.istatistik.meb.gov.tr, Erişim Tarihi: 26.07.2022

Tablodan görüldüğü üzere, TR21 Bölgesi içerisinde en fazla öğrenci sayısı okul sayısına bağlı olarak Tekirdağ ilindedir. Ancak, 3 ilde de mesleki eğitim gören öğrenci sayısı genel eğitim gören öğrenci sayısına göre oldukça azdır. Örneğin, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Edirne ilinde din eğitimi veren ve açıköğretime kayıtlı ortaöğretim öğrencileri dahil toplam öğrenci sayısı 19 089'dur. Bu durumda Edirne'de mesleki ve teknik eğitim veren okullara kayıtlı öğrenci oranı %28,9 düzeyindedir. Söz konusu bu oran Kırklareli'nde %30,7 iken Tekirdağ'da %29,6'dır. Bu bağlamda, Tekirdağ ili en fazla öğrenci sayısı fazla olsa bile üç ilde de mesleki eğitim gören öğrenci oranları birbirine yakın düzeydedir. TR21 Bölgesindeki mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumlarında okul, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı da verilen eğitimin kalitesini belirleme önemlidir. Tablo 5'te bölgedeki son 15 yıldaki okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo 5: TR21 Bölgesindeki Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Ortaöğretim Kurumlarında Okul, Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

Yıllar	Okul	Öğretmen	Derslik
2006-2007	259	15	28
2007-2008	240	15	30
2008-2009	271	18	32
2009-2010	283	19	34
2010-2011	295	18	37
2011-2012	273	17	32
2012-2013	264	16	33
2013-2014	256	14	27
2014-2015	384	14	27

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

2015-2016	350	12	20
2016-2017	288	11	19
2017-2018	276	11	17
2018-2019	245	10	16
2019-2020	250	9	15
2020-2021	288	11	17

Kaynak: MEB, 2007; MEB, 20078; MEB, 2009; MEB, 20010; MEB, 2011; MEB, 2012; MEB, 2013; MEB, 2014; MEB, 2015; MEB, 2016; MEB, 2017; MEB, 2018; MEB, 2019; MEB, 2020; MEB, 20021.

Tablo 5'ten TR21 Bölgesinde son 15 yılda okul başına düşen öğrenci sayısının genel olarak arttığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 11'e; derslik başına düşen öğrenci sayısı ise 17'ye düşmüştür. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye genelinde mesleki eğitim veren okul başına düşen öğrenci sayısı 361, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 11 iken, derslik başına öğrenci sayısı 20'dir. (MEB, 2021:47). Bu bağlamda TR21 bölgesinde orta öğretim düzeyinde mesleki eğitim veren okul başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasının altındayken, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasıyla aynıdır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ise Türkiye genelinin altındadır.

Ayrıca, aynı yıl bölgedeki genel liselerde okul başına düşen öğrenci sayısı 325; öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 13; derslik başına düşen öğrenci sayısı 21'dir (MEB, 2021:47). Buna göre, TR21 bölgesindeki genel liselerde okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı mesleki eğitim veren okullarına göre daha yüksektir. Bu durum, genel liselerde okuyan öğrenci sayısının fazla olmasıyla açıklanabilir.

2020-2021 eğitim öğretim yılında TR21 Bölgesinde yer alan illerde okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları değişmektedir. Örneğin; Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli'nde sırasıyla okul başına düşen öğrenci sayıları 353, 189 ve 235'tir. Buna göre Tekirdağ ili okul başına düşen en fazla öğrenci sayısına sahiptir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Tekirdağ'da 12; Edirne'de 8; Kırklareli'nde 11'dir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ise Tekirdağ'da 18; Edirne'de 14 iken, Kırklareli'nde 19'dur (MEB, 2021:47). Bu bağlamda, Edirne ili TR21 Bölgesi içerisinde okul, öğretmen ve derslik başına düşen en az öğrenci sayısına sahip olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Mesleki eğitim veren okullardaki kayıtlı öğrenci sayısı kadar mezun olan öğrenci sayısı da önemlidir. Çünkü bu okullardan mezun olanlar alanlarında yükseköğretime devam edebilmekle birlikte daha çok sanayiye nitelikli işgücü olarak katılmaları beklenmektedir. Bu nedenle tablo 6'da TR21 bölgesinde eğitim veren ortaöğretim okullarından mezun olan öğrenci sayısı verilmiştir.

Tablo 6: TR21 Bölgesinde Mesleki Eğitim Veren Ortaöğretimden Mezun Olan Öğrenci Sayısı

Yıllar	Erkek	Kadın	Toplam
2005-2006	4 252	2 636	6 888
2006-2007	4 767	2 901	7 668
2007-2008	1 769	846	2 615
2008-2009	2 762	2 301	5 063
2009-2010	4 193	2 890	7 083
2010-2011	4 621	3 130	7 751
2011-2012	4 562	3 364	7 926

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

2012-2013	4 705	3 180	7 885
2013-2014	4 922	3 869	8 791
2014-2015	5 186	4 296	9 482
2015-2016	5 580	4 540	10 120
2016-2017	4 945	3 757	8 702
2017-2018	4 399	3 682	8 081
2018-2019	4 152	3 266	7 418
2019-2020	4 192	3 448	7 640

Kaynak: MEB, 2007; MEB, 20078; MEB, 2009; MEB, 20010; MEB, 2011; MEB, 2012; MEB, 2013; MEB, 2014; MEB, 2015; MEB, 2016; MEB, 2017; MEB, 2018; MEB, 2019; MEB, 2020; MEB, 20021.

Tablo 6'dan görüldüğü üzere TR21 Bölgesinde mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarından mezun olanların sayısı en fazla 2015-2016 eğitim- öğretim yılının olmuş olup ondan sonraki 3 yıl boyunca düşmüştür. En az mezun ise 2007-2008 öğretim yılında gerçekleşmiştir. Ayrıca tablodan mezun olan öğrencilerin çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Örneğin, 2019-2020 eğitim öğretim yılında mezun olanların %45,1'i kadın öğrencilerden oluşmaktadır.

2019-2020 eğitim öğretim yılında TR21 Bölgesinde genel liseden mezun olan öğrenci sayısı 13 121'dir. Söz konusu mezunların 6 883'ü kadın iken, 6 238'i erkektir (MEB, 2021: 60). Buna göre, genel liseden mezun olanların sayısı mesleki eğitimden mezun olanların iki katına yakındır. Ancak, genel liseden mezun olanlar içerisinde kadınların oranı görece daha yüksektir. Nitekim, 2019-2020 eğitim yılında genel liseden mezun olan kadınların oranı %52,5'tir.

Türkiye genelinde 2019-2020 eğitim öğretim yılında mesleki eğitim veren okullardan mezun olanların sayısı 481 270'tir (MEB, 2021: 60). Buna göre Türkiye genelinde mesleki eğitim veren okullardan mezun olanların oranı %41,6 iken bu oran TR21 bölgesinde %36,8 olarak gerçekleşmiştir. TR21 Bölgesi illeri içerisinde mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarından mezun olanların oranı Tekirdağ'da %37,9; Edirne'de %35,5 iken, Kırklareli'nde %34,2'dir. Sanayileşmenin en fazla olduğu il olan Tekirdağ'da söz konusu okullardan mezun olanların oranı görece yüksek olmasına rağmen Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Türkiye'nin en büyük ili olan İstanbul'da ise bu oran %44,5 düzeyinde olup Türkiye ortalamasının üstünde gerçekleşmiştir.

Mesleki eğitim veren okullardan mezun olanların sayısı kadar mezunların istihdam edilmesi de hem bölgesel hem de ülke kalkınması açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle bu okullardan mezun olan genç işsizliği oranlarının da incelenmesi gerekmektedir. Tablo 7'de Türkiye genelinde 15-24 yaş arası gençler içerisinde genel lise ve mesleki eğitim veren liselerden mezunlarının işsizlik oranları verilmektedir.¹²

Tablo 7: 15-24 Yaş Arası Ortaöğretimden Mezun Olanların İşsizlik Oranları (2014-2021)

Yıllar	Genel Lise (%)	Mesleki ve Teknik Lise (%)
2014	20,4	19,3
2015	22,2	18,1
2016	22,8	21,0
2017	24,4	21,8
2018	23,5	21,3

¹² TÜİK, İşgücü İstatistikleri Bölgesel Sonuçlarında hem genç işsizliği hem de mesleki ve teknik lise mezunlarının işsizlik oranları verilmemektedir.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

2019	28,9	27,4
2020	27,6	25,2
2021	23,3	21,5

Kaynak: TÜİK, 2021.

Tablo 7 incelendiğinde Türkiye’de mesleki eğitim veren ortaöğretim mezunları arasında genç işsizliği oranı görece daha düşük olmasına rağmen genel olarak %20’nin üstündedir. Bir başka ifadeyle Türkiye’de mesleki ve teknik liselerden mezun olan her beş gençten biri işsizlik riskiyle karşı karşıyadır. Bu bağlamda, TR21 bölgesinde mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarından mezun olanların da işsizlik riski de yüksektir.

4. SONUÇ

Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu yıl, Osmanlı’dan kalan 64 mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumuyla eğitim öğretime başlamıştır. 1940’lı yıllardan sonra mesleki eğitimde okullaşma oranları artmıştır. Bu artışa paralel olarak öğretmen, öğrenci ve mezun sayıları da artmıştır. 2020-2021 öğretim yılında 6 096 okulda 2 398 519 öğrenci mesleki eğitim almaktadır. Bu artışa rağmen mesleki ve teknik liselerin oranı %37,9 düzeyinde kalmaktadır.

Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ illerinden oluşan TR21 Bölgesinin sanayi yoğunluğu ise Tekirdağ’da bulunan Çerkezköy, Lüleburgaz, Çorlu üçgeninde gerçekleşmektedir. Önceleri sadece tarımsal ürünlerin üretildiği bölgede 1980’den sonra sanayileşme hızla gelişmiş olup çok sayıda sektörlerde sanayi işletmeleri bulunmaktadır. Hızla artan sanayinin ihtiyacı olan nitelikli ara elemanların ise mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarından sağlanması beklenmektedir.

Bölgenin mesleki eğitim veren ortaöğretim sayısına bakıldığı zaman yıllar itibariyle genel olarak artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Bölge içerisinde yer alan iller içerisinde en fazla okul Tekirdağ’da olduğu görülmektedir. Bölgedeki öğrenci sayısı da artış göstermiş olup en fazla öğrenci benzer şekilde Tekirdağ’dadır. Ancak, mesleki eğitim veren ortaöğretim öğrenci oranına bakıldığında her üç ilin de oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Ayrıca TR21 Bölgesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında okul başına düşen öğrenci sayısı 288, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 11, derslik başına düşen öğrenci sayısı ise 17’dir. Okul ve derslik başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasının altındadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalaması ile aynıdır. Bölge içerisinde Edirne, okul, öğretmen ve derslik başına düşen en az öğrenci sayısına sahiptir.

TR21 Bölgesinde mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarından her yıl yaklaşık olarak 7 500 kişiden fazla genç mezun olmaktadır. Mezun olanların çoğunluğunu ise erkekler oluşturmaktadır. Türkiye genelinde mesleki eğitim veren ortaöğretim okullarından mezun olanların oranı %41,6’dır. Bu oran TR21 Bölgesinde %36,8 olarak gerçekleşmiştir. En yüksek oran %37,9’luk oran Tekirdağ’da olmasına rağmen Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

Günümüzde hızla gelişen bir sanayiye sahip olan TR21 Bölgesinde mesleki eğitim veren ortaöğretim okul ve öğrenci sayısı son yıllarda artmasına rağmen hala Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Bir başka ifadeyle sanayinin ihtiyacı olan nitelikli ara eleman yetiştirmede bu kurumlar yetersiz kalabilmektedir. Ayrıca, Türkiye’de okullardan mezun olanların istihdam sorunu bulunmaktadır. Söz konusu okullardan mezun olanlar arasında genç işsizliği oranı %20’nin üstündedir. Bu bağlamda, hem TR21 Bölgesinde hem de Türkiye genelinde işgücü piyasasının talep ettiği işgücünün yetiştirilmesi ve istihdam oranlarının artırılması için okulların sadece niceliksel değil niteliksel olarak artırılması gerekmektedir. Ancak, bu çalışmada sadece sayısal verilere yer verilmiş olup TR21 Bölgesindeki ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim veren okulların niceliksel olarak genel çerçevesi çizilmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda bölgede verilen mesleki eğitimin hangi alanlarda verildiği ve bölgenin gereksinimi olan işgücü talebiyle uyuşup uyuşmadığı, söz konusu okullarda verilen eğitim kalitesi gibi konular araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Alkan, C., Doğan, H., ve Sezgin, İ. (2001). Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları, Nobel Yayınları, Ankara.

İktisadi Kalkınma Vakfı (1992). Avrupa Topluluğu’nda ve Türkiye’de Mesleki Eğitim, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, Yayın No: 119, İstanbul.

İnce, E. (1973). Çıracılık, MESS Yayınları, Yayın No: 39.

Kubaş, A. (2017). “Tekirdağ İlinde Sanayileşme ve Çevre Yönetimi”, Social Sciences Research Journal, Volume: 6, Issue: 4, 109-114.

MEB (2007). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- MEB (2008). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2007-2008, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2009). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2008-2009, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2010). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2009-2010, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2011). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2010-2011, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2012). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2013). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2012-2013, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2014). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2013/14, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2015). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2014/15, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2016). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015/16, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2017). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/17, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2018). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017/18, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2019). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2018/19, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2020). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2019/20, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB (2021). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/2, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Öksüz, N. (2007). Mesleki Eğitim Kurslarının Kadınların İstihdam Edilebilirliğine Katkısı ve İŞKUR'un Üstlenebileceği Roller, TC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Serter, N. (1993). Genel Olarak ve Türkiye Açısından İstihdam ve Gelişme, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Sıdal, C. (1981), Türkiye'de Çıraklık Eğitimi ve Geleceği, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Öğretim Yüksek Danışma Kurulu, Ankara.
- Sides C., Mrvica, A. (2007). *Internships Theory and Practice*. New York: Baywood Publishing Company.
- TESK (2006). Ülke Örnekleri ile AB'de Mesleki Eğitim ve AB ve AB Mali Kaynakları Rehberi, TŞOF Matbaacılık, Ankara.
- Trakya Kalkınma Ajansı (2017). TR21 Düzey 2 Bölgesi Trakya Bölge Planı 2014-2023, Trakya Kalkınma Ajansı Yayınları, Tekirdağ.
- TÜİK (2021). İşgücü İstatistikleri.
- Uşan, M.F. (1994). Çıraklık Sözleşmesi, Mimoza Yayıncılık, Konya.
- Yıldırım, K., ve Şahin, L. (2015). "Osmanlı'dan Günümüze Mesleki Eğitimin Gelişimi", Çalışma ve Toplum, Sayı: 44, 77-112.
- Yörük, S., Dikici, A., ve Uysal, A. (2002). "Bilgi Toplumu ve Türkiye'de Mesleki Eğitim", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 2, 299-312.
- <http://www.tek.org.tr/files/disc/dt159.pdf> Erişim Tarihi: 20.07.2022.
- <https://istatistik.meb.gov.tr/KurumSayisi/Index> Erişim Tarihi: 25.07.2022.
- <https://istatistik.meb.gov.tr/OgrenciSayisi/OkulTuruneGore> Erişim Tarihi: 26.07.2022.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5TH INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

TRAKYA BÖLGESİNDEKİ FİRMALARIN HİZMET SEKTÖRÜNDE FAALİYETLERİNİ KISITLAYAN FAKTÖRLER VE İHRACAT MİKTAR ENDEKSİNE ETKİSİ

Saniye Yıldırım Özmutlu

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

saniyeyildirim@nku.edu.tr

Korhan Arun

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

karun@nku.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Trakya Bölgesindeki hizmet sektöründeki firmaların faaliyetleri kısıtlayan temel faktörlerin bölgenin ihracat miktar endeksi üzerindeki etkisini araştırmaktır. Hizmet sektöründe faaliyetleri kısıtlayan temel faktörler, talep yetersizliği, işgücü eksikliği, alan ve/veya ekipman eksikliği, finansman sorunları olarak belirtilmiştir. Çalışma için gerekli veriler TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) veri tabanından elde edilmiştir. Veriler hiyerarşik regresyon analizi yapılarak analiz edilmiştir. Sonuçlara göre, Trakya Bölgesindeki firmaların hizmet sektöründe faaliyetleri kısıtlayan temel faktörlerden sadece "alan ve/veya ekipman eksikliğinin" ihracat miktar endeksi üzerinde olumsuz etkisinin olduğu belirlenmiştir. Diğer bir deyişle Trakya Bölgesindeki firmaların alan ve/veya ekipman eksikliğinin mevcut olduğu ve bu nedenle ihracat endeksinin artırımına olumlu katkıde bulunmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte bu firmaların hizmet sektöründe faaliyetleri kısıtlayan diğer temel faktörlerin (talep yetersizliği, işgücü eksikliği ve finansman sorunları) eksikliklerinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ve ihracat miktar endeksi üzerinde olumsuz katkıde bulunmadığı sonucunu göstermektedir. Trakya Bölgesindeki firmaların, ihracat miktar endeksinin artırmak için hizmet sektöründe ekipman eksikliklerinin ekonomik, siyasi ve idari desteklerle giderilmesi gerekmektedir. Bu durumun gerçekleşebilmesi hangi araçların ve kurumların etkin rol alabileceği sonuç bölümünde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Trakya Bölgesi, Hizmet Sektörü, Kısıtlar, İhracat Miktar Endeksi

FACTORS LIMITING THE ACTIVITIES OF THE FIRMS IN THE SERVICE SECTOR IN THE TRAKYA REGION AND ITS EFFECT ON EXPORT AMOUNT INDEX

Abstract

The aim of this study is to investigate the effect of the main factors that restrict the activities of the companies in the service sector in the Thrace Region on the export quantity index of the region. The main factors limiting the activities in the service sector are stated as insufficient demand, lack of workforce, lack of space and/or equipment, and financing problems. The necessary data for the study were obtained from the TUIK (Turkish Statistical Institute) database. The data were analyzed using hierarchical regression analysis. According to the results, it has been determined that only the "lack of space and/or equipment", which is one of the main factors limiting the activities in the service sector of the companies in the Thrace Region, has a negative effect on the export quantity index. In other words, it has been determined that the companies in the Thrace Region lack space and/or equipment and therefore do not have a positive effect on the increase in the export index. However, it shows that the deficiencies of the other basic factors (lack of demand, lack of workforce and financing problems) that restrict the activities of these companies in the service sector are not statistically significant and do not have a negative effect on the export quantity index. In order to increase the export quantity index of the companies in the Thrace Region, the equipment deficiencies in the service sector should be eliminated with economic, political and administrative supports. It is discussed in the conclusion section which tools and institutions can play an active role in realizing this situation.

Keywords: Thrace Region, Service Sector, Constraints, Export Quantity Index

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

1. Giriş

Ülkelerin gelişmişliklerindeki artışın genellikle sanayi ve hizmet sektörünün payının artışına yol açması beklenilmektedir. Ancak, hizmet sektörünün genel ihracat hacmi içindeki artış eğilimi ve önemi tüm Avrupa ülkeleri için ortak değildir. Bu görüşü destekleyecek şekilde daha önce yapılmış bir araştırma ihracatının büyümesiyle ilgili hizmet sektörünün önemini Avrupa'da da arttığını bulmuştur (Prohorovs & Solesvik, 2018). Bununla birlikte, kişi başına düşen GSYİH'nın daha düşük olduğu Türkiye gibi ülkelerde daha yüksek büyüme oranlarının gözlemlenmektedir. Başka bir ifadeyle hizmet sektörünün ihracat üzerindeki etkisi GSYİH'nın daha düşük olduğu ülkelere göre daha fazla olmaktadır. Bu nedenle hizmet sektörünün önündeki engellerin aşılması ülkemizde ihracatı arttıracak önemli bir etken olarak araştırmaya değer ve önemlidir.

Hizmet firmalarının iş tanımlarını kesin bir şekilde oluşturmak son derece zordur. Başlangıçta "hizmetler" kategorisinin tanımı, ekonominin birincil (maden) veya ikincil (imalat) sektörlerine dahil olmayan her şeyi kapsayan bir "artık/kalanlar" olarak yapılmıştır (Bryson & Daniels, 2007). Daha sonraları hizmet sektörünü diğer sektörlerden ayıran ve bu sektörü tanımlayan iki önemli özellik tanımlanmıştır. Bu temel özelliklerden birincisi, hizmetin çıktısı geçici olması veya maddi olmamasıdır (örneğin, bir tiyatro performansı). Bu özelliklerden ikincisi, bir hizmetin üretimi ve tüketimi aynı anda gerçekleşmesidir. Bu özelliklerin her ikisinde de bariz zorluklar vardır: bazı hizmetler geçici değildir ve önemliliğe sahiptir (yazılım, hatta bir saç kesimi) ve bazıları saklanabilir (yazılım, bir makinenin tamir servisi). Bununla birlikte bu sektörün tanımlanmasına yönelik ayrıntılar çok fazla dikkat dağıtıcı olduğundan bu çalışmada TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından hizmet sektörü olarak tanımlanan istatistiklerden yararlanılmıştır. İhracat önündeki engeller TÜİK tarafından talep yetersizliği, işgücü eksikliği, alan ve/veya ekipman eksikliği, finansman sorunları olarak belirtilmiştir (TÜİK, 2022).

Bu çalışmanın amacı, Trakya Bölgesindeki hizmet sektöründeki firmaların ihracat faaliyetleri kısıtlayan temel faktörlerin bölgenin ihracat miktar endeksi üzerindeki etkisini araştırmaktır.

Çalışmanın üç önemli nedeni vardır. Bunlardan birincisi, işletmeler ve devletler ihracat faaliyetlerinden birçok faydayı elde ederler bundan dolayı engelleyen nedenlerin incelenmesi gerekir. İkincisi, önceki bilimsel yazın ihracat engellerinin farklı etkilerini açıklayan faktörleri ve bunun gerçekleştiği mekanizmaları tam olarak incelememektedir. Son olarak literatürde iş yapmanın önündeki engellerden ziyade üretim firmalarına odaklanmıştır (Kresic vd., 2017).

2. Bilimsel Yazın

Hizmet sektörü son zamanlarda uluslararası ticaret ve yatırımda artan önemi nedeniyle özellikle gelişmekte olan ülkeler olmak üzere çoğu ülke için büyümenin yeni motoru olarak tanımlanmaktadır (Park & Shin, 2012). Hizmet sektörü için geleneksel tanım, hizmet (veya üçüncül) faaliyetler olarak tanımlanan, maddi malları üretmeyen veya kalıcı olarak değiştirmeyen faaliyetler olduğu şeklindedir (Illeris, 2007). Bununla birlikte hizmetler için kapsayıcı bir tanım "bir kişinin veya herhangi bir ekonomik birime ait bir malın, önceki kişinin veya ekonomik birimin önceden anlaşmasıyla, başka bir ekonomik birimin faaliyeti sonucunda ortaya çıkan durumundaki bir değişiklik olarak tanımlanabilir" şeklindedir (Hill, 1977).

Hizmetler sektörü Trakya Bölgesi'nde çok önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin Edirne'de 2017 itibarıyla gayri safi hasılanın %51'i hizmetler sektöründe üretilmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2018, s. 14). Bununla birlikte Trakya bölgesi de dahil olmak üzere tüm Türkiye'de hizmet sektörü pazarlama ve sağlık hizmetleri dışında verimlilik gösterememektedir (Dincer vd., 2022). Benzer bir çalışma da hizmet sektörünün verimliliğinin özellikle 2013 yılına kadar büyük düşüş gösterdiğini göstermektedir (Yurtsizoglu & Kiliçaslan, 2017). Bununla birlikte Dincer, Eichengreen ve Tekin-Koru (2022) hizmet sektöründeki verimliliğinin gerilemesindeki sebepleri, hizmet sektöründeki engeller açısından değil de iş yaptıkları bağlamın etkisi açısından değerlendirmişlerdir. Aynı yazarlar, verimliliğin kötü olmasındaki sebebi Acemoğlu ve Uçer (2015) gibi kurumlardaki kalitesizliğe bağlamışlardır. Bu bakımdan da bizim çalışmamız hizmet sektörünün bağlamsal sorunlarından ziyade engellerin daha açık olarak belirlenmesinde de bilimsel yazına katkı sağlayacaktır.

İhracat önündeki engelleri belirlemek için kullanılan temel iki kriter Zorluk/sertlik ve önem/etki düzeyi şeklindedir (Kahiya, 2018). Bu iki kritere göre farklı engel grupları fonksiyon alanları, ikiye ayırma ve karışık olmak üzere genelde üç şekilde tanımlansa da evrensel bir tipolojiden bahsetmek zordur (Arteaga-Ortiz & Fernández-Ortiz, 2010; Kahiya, 2017). Fonksiyonel gruplar lojistik, finans, insan kaynakları, pazarlama ve üretim gibi işletme fonksiyonlarına dayalı engeller olarak ele alınmıştır (Kahiya & Dean, 2015). TÜİK'te benzer şekilde fonksiyon alanlarına dayalı bir istatistik yayınlamıştır. Hizmet sektöründe faaliyetleri kısıtlayan temel faktörler Türkiye İstatistik Kurumuna göre: talep yetersizliği, işgücü eksikliği, alan ve/veya ekipman eksikliği, finansman sorunları olarak belirtilmiştir (TÜİK, 2022).

Dış ticaret hadlerinin hesaplanmasında, ihracat fiyat endeksi, ithalat fiyat endeksi, ihracat miktar endeksi ve ithalat miktar endeksleri kullanılmaktadır. Denilebilir ki, ticaret hadlerinin hesaplanmasında yaygın olarak kullanılan endeksler,

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

ihraç ve ithal mallarına ilişkin fiyat ve miktar endeksleridir (Hepaktan & Karakayalı, 2009). Bu tanımlardan hareketle, ihracat miktar endeksi ihracat miktarındaki değişimi gösteren bir endekstir (Öztemiz, 2021). Türkiye İstatistik Kurumu'na göre, ihracat miktar endeksi, fiyatlar sabit olmak üzere ihracat miktarında meydana gelen değişimi göstermektedir (TÜİK, Dış Ticaret Endeksleri, 2022).

Hizmet sektörü ve ihracat arasındaki temel ilişki, genel olarak hizmet sektörüne yapılan yardımın, gelişmekte olan ülkelerin bölgeler ve gelir düzeyi grupları arasındaki imalat ihracatı üzerinde olumlu bir etkisi olmasıdır (Ferro vd., 2014). Bas (2014) tarafından Hindistan'da yapılan bir çalışmada da benzer şekilde servis hizmetlerindeki genişlemenin ihracat endeksini yaklaşık yüzde yedi artırdığını ve bu ilişkinin iki yönlü olduğunu ortaya koymuştur. Başka bir ifadeyle hizmet sektörü geliştikçe özellikle üretim sektöründe ihracat artışı olmakta ve bu da hizmet sektörünün daha fazla gelişmesine neden olmaktadır. Bu olumlu yönlere karşın Türkiye'de hizmet sektörü özellikle gayri safi yurtiçi hasılaya istenilen oranda katkı yapmamaktadır (Yetiz & Özden, 2017). Başka bir ifadeyle, hizmet sektörü gelişim aşamasında olarak gözüke de verimlilik açısından istenilen seviyede değildir ve hizmet sektörü ve ihracat arasında nedensellik söz konusudur.

Bununla birlikte sadece ihracatı destekleyici değil ihracatın önündeki engellerin kaldırılması da ihracatın artışında önemli bir rol oynamaktadır (Hakan Altıntaş vd., 2007). İhracat ile hizmet sektörü arasında nedensellik ilişkisi olduğundan, hizmet sektörünün önündeki engellerin kaldırılması da ihracatı olumlu yönde etkileyecektir. TÜİK tarafından hizmet sektöründe faaliyetleri kısıtlayan temel faktörler talep yetersizliği, işgücü eksikliği, alan ve/veya ekipman eksikliği, finansman sorunları olarak ele alındığından temel hipotez ve bağlı hipotezler aşağıdaki gibidir:

Bu nedenle hipotezlerimiz aşağıdaki gibidir:

H1: Hizmet sektörünün önündeki engeller ihracat performansını olumsuz yönde etkiler.

H1a: Talep yetersizliği hizmet sektörünün faaliyetlerini kısıtlar.

Gelişen teknolojiyle birlikte hizmet sektöründeki kaliteye etki eden en önemli faktörlerden bir tanesi de doğrudan çalışan kalitesine bağlı "teknik yetenekler ve sorunları çözme yeteneğidir" (Balouei Jamkhaneh vd., 2022). Dolayısıyla hizmet sektöründe çalışanların becerilerinin artması, kalite ile ilgili konularda farkındalığın ve dolayısıyla hizmet sektörünün performansının artmasına neden olur (Liu vd., 2021; Llach vd., 2016).

H1b: İşgücü eksikliği hizmet sektörünün faaliyetlerini kısıtlar.

Alan ve ekipman eksikliği konusunda TÜİK tarafından herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bununla birlikte örneğin ekipman eksikliği hava lojistik sektöründe yükleme ve boşaltma için kullanılan ekipmanların yeterli sayıda olmaması, teknolojik ve ihtiyaca cevap verebilecek özelliklerde olmaması olarak görülmektedir (Yakut, 2012).

H1c: Alan/ekipman eksikliği hizmet sektörünün faaliyetlerini kısıtlar.

Hizmet sektörünü kısıtlayan en büyük sorunlardan bir tanesi de finansal desteklerdir. Üstelik bu destekler sadece sektöre değil insan kaynaklarına, pazara ve bürokrasiye de bağlıdır (Sumartono & Hermawan, 2020). Özellikle hizmet sektörünün kısa dönemde gelişmesi ve bu sektördeki nitelikli işgücün artması yabancı yatırım imkanlarıyla olmaktadır (Nyen Wong & Cheong Tang, 2011). Bu nedenlerle hizmet sektörünün finansman sorunları sadece firmaları değil nitelikli işgücü, teknolojik ekipman yatırımı gibi fonksiyon alanlarını da etkilemektedir.

H1d: Finansman sorunları hizmet sektörünün faaliyetlerini kısıtlar.

3. Metodoloji

Çalışmanın yapılmasının amacı, Trakya Bölgesinde faaliyet gösteren hizmet sektöründeki firmaların ihracat faaliyetlerini kısıtlayan talep yetersizliği, işgücü eksikliği, alan ve/veya ekipman eksikliği, finansman sorunları gibi temel faktörlerin bölgenin ihracat miktar endeksi üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bağımsız değişken olarak ihracat faaliyetleri kısıtlayan dört temel faktör ve bağımlı değişken olarak ihracat miktar endeksi ele alınmıştır. Çalışma da, verilerin aylık değerleri kullanılmış olup, zaman serisi 2011 - 2022 (2022 yılı Mart çeyrek dönemine kadar) yıllarını kapsamaktadır. Bu zaman aralığında hizmet sektöründe faaliyetleri kısıtlayan temel faktörler ile ihracat miktarı endeksi rakamları TÜİK veri tabanından elde edilerek işlenmiştir. Verilerin analizinde SPSS paket programından faydalanılarak çoklu regresyon analiz yöntemlerinden hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır.

Çoklu regresyon analizi, bağımlı değişkenle ilişkili olan iki ya da daha çok bağımsız değişkene dayalı olarak bağımlı değişkenin tahmin edilmesine yönelik bir analizdir. Hiyerarşik yöntemde ise yordayıcı değişkenler araştırmacının daha önce belirlediği sıraya göre analize alınır ve her bir değişken bağımlı değişkene ilişkin varyansa olan katkıları bakımından değerlendirilir. Hiyerarşik regresyon analizinde daha önce analize alınan yordayıcı değişkenler daha sonra analize dahil

edilecek yordayıcı değişkenler için kontrol değişkeni durumundadır (Büyüköztürk, 2011; Kozan, & Hamarta, 2017). Öncelikli olarak veri setinin hiyerarşik regresyon analizi için uygunluğu kontrol edilmiştir. Yapılan ön analizler ile verilerin hiyerarşik regresyon analizi için uygun olduğunu belirlenmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Trakya bölgesi (TR21) faaliyet gösteren hizmet firmaları oluşturmaktadır. Bu bölgedeki hizmet sektöründe faaliyet gösteren toplam firma sayısı 79222'dir (Kalkınma ajansı mevcut durum analizi).

Sektörlerin iller içindeki ağırlık yüzdelere baktığımızda, hem Bölge genelinde hem de Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli illerinde ağırlığı en yüksek olan üç sektör sırasıyla; 'toptan perakende ve ticaret', 'ulaştırma ve depolama' ve 'konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri'dir.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) veri tabanından elde edilen veriler hiyerarşik regresyon analizi yapılarak analiz edilmiştir. Hiyerarşik regresyon belirli bir grup bağımsız değişkenin bağımlı değişken ile ilişkisini modele belirli bloklar dahilinde sıra ile girerek tahmin etmeye çalışır.

Tablo 1: Hiyerarşik regresyon analizi

Coefficients ^a						
Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	112,115	8,610		13,022	,000
	talep_yetersizligi	-,789	,477	-,409	-1,654	,106
	İşgücü_eksikligi	1,175	1,182	,169	,994	,326
	alan_ekipman_eksikligi	-5,742	2,767	-,362	-2,076	,044
	finansman_sorunlari	,984	,659	,344	1,493	,143

a. Dependent Variable: ihracatendeksi

Hiyerarşik regreyon anlizisi sonulari Tablo 1'de gösterilmektedir. Bu analize göre talep yetersizligi (p .106>0.05), işgücü eksikligi (p .326>0.05) ve finansmans sorunlari (p .143>0.05) istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Başka bir ifadeyle hizmet sektörünün bu faaliyetlerini kısıtlayan faktörler ihracat miktar endeksi üzerinde anlamlı şekilde etki etmemektedir.

Buna karşın alan ve ekipman eksikligi, ihracat miktar endeksi üzerinde anlamlı bir şekilde etki etmektedir (p .044<.005). Alan ve ekipman eksikligi kısıtının standardize edilmiş beta katsayısı -.362 olarak hesaplanmıştır. Bu katsayıya göre alan ve ekipman eksikligindeki her bir birim azalma veya yetersizlik ihracat miktar endeksinin yaklaşık olarak yarı yarıya azaltmaktadır. Bu önemli bir sonuçtur.

4. Sonuç

Sonuçlara göre, Trakya Bölgesindeki firmaların hizmet sektöründe faaliyetleri kısıtlayan temel faktörlerden sadece "alan ve/veya ekipman eksikliginin" ihracat miktar endeksi üzerinde olumsuz etkisinin olduğu belirlenmiştir. Diğer bir değişle Trakya Bölgesindeki firmaların alan ve/veya ekipman eksikliginin mevcut olduğu ve bu nedenle ihracat endeksinin artırımına olumlu etkide bulunmadığı belirlenmiştir.

Bununla birlikte bu firmaların hizmet sektöründe faaliyetleri kısıtlayıcı olduğu düşünülen diğer temel faktörlerin (talep yetersizligi, işgücü eksikligi ve finansman sorunlari) eksikliklerinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

TR21 bölgesinde istihdam sorunu olmadığından, finansal sorunlari da belirtmediklerinden hizmet firmalarının talep, işgücü ve finansman konusunda sorun yaşamadıkları, bununla birlikte işgücünün nitelikli olmadığı, finansmanın uygun, yani mevcut iş süreçleri ve teknolojinin yenileştirilmesi veya depo benzeri gibi ihtiyaç alanlarına yatırım yapılmaması ve talebin müşteri tatminini arttıracak şekilde geliştirilmediği değerlendirilebilir.

Trakya Bölgesindeki firmaların, ihracat miktar endeksinin artırmak için hizmet sektöründe ekipman eksikliklerinin ekonomik, siyasi ve idari desteklerle giderilmesi gerekmektedir. Hizmet sektörünü ekipman sorunlari üzerinde çalışması

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

gereken diğer önemli kuruluş ise üniversitelerdir. Üniversiteler hizmet sektörünün sorunlarını akademik çalışma ve tezler ile incelemeli, bu sektörün ihtiyaçları doğrultusunda ekipman geliştirme için araştırma yapmalıdır.

Desteklemek amacıyla KOSGEB, KALKINMA AJANSI gibi kurumlar daha fazla hizmet sektörü odaklı olmalı bunun yanısıra kitlesel fonlama, melek yatırımcı gibi modern fonlama araçları devreye sokulmalıdır.

Ayrıca ülkemizde yabancı yatırımcı için genel olarak üretim sektörüne dönük kolaylıklar sunulmaktadır. Oysa ki çalışmamız yabancı yatırımcının da hizmet sektörüne yatırım yapmasının önemli kazançlar sağlayacağı ve bunun için hizmet sektörüne yabancı yatırımcıyı çekmek amacıyla kolaylaştırıcı tedbirler alınmasının önemini ortaya koymaktadır.

4.1. Araştırmanın kısıtları

Araştırmanın kısıtlılıkları aşağıdaki gibidir:

1. Öncelikle TÜİK tarafından sunulan veri kullanılmış, engellerin değerlendirilmesinde işletmelerin görüşlerine başvurulmamıştır.
2. Adjusted R Square ,102 olup bu bağımsız değişkenler bağımlı değişkenin (yani ihracat miktarı) yaklaşık %10'unu açıklamaktadır.
3. Örneklem sadece hizmet sektörünü ele almıştır.

Kaynakça

- Acemoglu, D., & Ucer, M. (2015). *The Ups and Downs of Turkish Growth, 2002-2015: Political Dynamics, the European Union and the Institutional Slide* (Working Paper No. 21608; Working Paper Series). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w21608>
- Arteaga-Ortiz, J., & Fernández-Ortiz, R. (2010). Why Don't We Use the Same Export Barrier Measurement Scale? An Empirical Analysis in Small and Medium-Sized Enterprises. *Journal of Small Business Management*, 48(3), 395–420. <https://doi.org/10.1111/j.1540-627X.2010.00300.x>
- Balouei Jamkhaneh, H., Shahin, A., Parkouhi, S. V., & Shahin, R. (2022). The new concept of quality in the digital era: A human resource empowerment perspective. *The TQM Journal*, 34(1), 125–144. <https://doi.org/10.1108/TQM-01-2021-0030>
- Bas, M. (2014). Does services liberalization affect manufacturing firms' export performance? Evidence from India. *Journal of Comparative Economics*, 42(3), 569–589. <https://doi.org/10.1016/j.jce.2013.06.005>
- Bryson, J. R., & Daniels, P. W. (Eds.). (2007). *The handbook of service industries*. Edward Elgar.
- Dincer, N. N., Eichengreen, B., & Tekin-Koru, A. (2022). Manufacturing and service-sector productivity in Turkey: A perspective from firm-level data. *The World Economy*, twec.13266. <https://doi.org/10.1111/twec.13266>
- Ferro, E., Portugal-Perez, A., & Wilson, J. S. (2014). Aid to the Services Sector: Does it Affect Manufacturing Exports? *The World Economy*, 37(4), 530–541. <https://doi.org/10.1111/twec.12151>
- Hakan Altıntaş, M., Tokol, T., & Harcar, T. (2007). The effects of export barriers on perceived export performance: An empirical research on SMEs in Turkey. *EuroMed Journal of Business*, 2(1), 36–56. <https://doi.org/10.1108/14502190710749947>
- Hepaktan, E., & Karakayalı, H. (2009). 1980-2008 Döneminde Türkiye'nin Dış Ticaret Hadlerinin Analizi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2). <https://dergipark.org.tr/en/pub/cbayarsos/issue/4071/53782>
- Hill, T. P. (1977). On Goods and Services. *Review of Income and Wealth*, 23(4), 315–338. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4991.1977.tb00021.x>
- Illeris, S. (2007). The nature of services. In J. R. Bryson & P. W. Daniels (Eds.), *The handbook of service industries* (pp. 19–33). Edward Elgar.
- Kahiya, E. T. (2017). Export barriers as liabilities: Near perfect substitutes. *European Business Review*, 29(1), 61–102. <https://doi.org/10.1108/ebor-12-2015-0160>
- Kahiya, E. T. (2018). Five decades of research on export barriers: Review and future directions. *International Business Review*, 27(6), 1172–1188. <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2018.04.008>
- Kahiya, E. T., & Dean, D. L. (2015). Export barriers and business confidence: A quasi-longitudinal examination. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*. <https://doi.org/10.1108/APJML-02-2014-0032>

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Liu, J.-M., Borazon, E. Q., & Santamaria, J. G. O. (2021). Antecedents of quality performance in the Philippine micro, small, and medium hospitality sector. *Asia Pacific Business Review*, 27(4), 559–582. <https://doi.org/10.1080/13602381.2021.1851514>
- Llach, J., Alonso-Almeida, M. D. M., Martí, J., & Rocafort, A. (2016). Effects of quality management on hospitality performance in different contexts. *Industrial Management & Data Systems*, 116(5), 1005–1023. <https://doi.org/10.1108/IMDS-06-2015-0235>
- Nyen Wong, K., & Cheong Tang, T. (2011). Foreign direct investment and employment in manufacturing and services sectors: Fresh empirical evidence from Singapore. *Journal of Economic Studies*, 38(3), 313–330. <https://doi.org/10.1108/01443581111152427>
- Öztemiz, H. (2021). Türkiye İhracat Birim Değer Endeksi ve İhracat Miktar Endeksinin Markov Süreçleri ile Uzun Dönem Analizi. *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, 8(25), 50–61.
- Park, D., & Shin, K. (2012). *The Service Sector in Asia: Is It an Engine of Growth?* (Issue 322). Asian Development Bank. <https://www.adb.org/publications/service-sector-asia-it-engine-growth>
- Prohorovs, A., & Solesvik, M. (2018). Services Sector Export in Europe. *Sustainability*, 10(12), 4574. <https://doi.org/10.3390/su10124574>
- Sumartono, S., & Hermawan, H. (2020). The Reform of Public Service Bureaucracy in the Investment Sector Within the Pentahelix Perspective: A New Hope in the Era of Autonomy? *Australasian Accounting Business & Finance Journal*, 14(1), 0_19_0_20,33-45. <https://doi.org/10.14453/aabfj.v14i1.4>
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2018). *TR21 TRAKYA BÖLGESİ REKABET ANALİZİ*. https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/tr21_trakya_bolgesi_rekabet_analizi.pdf
- TÜİK. (2022). *TÜİK - Veri Portalı* [Dış ticaret endeksleri]. TÜİK. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Dis-Ticaret-104>
- Yakut, F. (2012). *Hava Kargo Taşımacılığının Türkiye'deki Mevcut Durumu Ve Geliştirilmesi İçin Yapılması Gerekenler*. Sivil Havacılık Yönetimi Anabilim Dalı Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yetiz, F., & Özden, C. (2017). Analysis of Causal Relationship Among Gdp, Agricultural, Industrial and Services Sector Growth in Turkey: Türkiye'de GSYİH, Tarım, Sanayi Ve Hizmetler Sektörleri Arasındaki Nedensellik İlişkisi. *Omer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75–84. <https://doi.org/10.25287/ohuibf.305729>
- Yurtsizoglu, Z., & Kiliçaslan, Y. (2017). Türkiye Hizmet Sektöründe Yapısal Değişim ve Verimlilik */Structural Change and Productivity in the Service Sector of Turkey. *Ege Akademik Bakis*, 17(2), 215–227. <https://doi.org/10.21121/eab.2017225200>

KÖPRÜLÜ VİNÇ OPERATÖRLERİNİN UYGULAMAYA YÖNELİK YETERLİLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Eren UYAN ¹, İsmail KALKAN ², Atilla BAYTEMÜR ³

ÖZET

Köprülü vinçler, yük kaldırma ve iletme işlemlerinin verimli ve etkin şekilde yapılmasını mümkün kılmaları nedeniyle, fabrikalar, tersaneler, limanlar, antrepolar, şantiye sahaları vb. sanayi işletmelerinde en çok kullanılan kaldırma ve iletme ekipmanlarından birisidir. Köprülü vinçler ve onları kullanabilen kalifiye personeller, bu yönleriyle üretim ve hizmet sektöründe kayda değer avantajlar sağlıyor olmalarına ilaveten, bölgenin sosyo-ekonomik yönden kalkınmasına da dolaylı yönden katkıda bulunmaktadır.

Kaldırma ve iletme ekipmanları her ne kadar günümüzde iş sağlığı ve güvenliği açısından çeşitli emniyet donanımlarına sahip şekilde üretiliyor olsalar da, iş kazaları açısından üzerinde durulması gereken endüstriyel sistemlerin başında vinçler gelmektedirler. Vinç ilişkili iş kazası istatistiklerine göre kaza sebeplerinin en başında insan faktörü gelmektedir (Milazzot et al.; 2016). Bu bağlamda, vinç operatörlerinin mesleki yeterlilikleri, dolayısıyla da eğitimleri kritik öneme sahiptir. Bu kritik öneme istinaden yaptığımız çalışmada, ülkemizin sanayi yoğunluğu en yüksek bölgelerinden, Marmara Bölgesi'nde köprülü vinç operatörlüğü yeterlilik sınavlarına katılan adaylara ait 5000'e yakın performans sınav verisi analiz edilmiştir. Bu sayede köprülü vinç operatörü olarak çalışanların ilgili mesleki alandaki zayıf ve güçlü yönlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, köprülü vinç yada benzer klasmandaki kaldırma ve iletme ekipmanlarının kullanıldığı sektörlerde yaşanabilecek olası iş kazalarının azaltılmasına veya mesleki alanda verilen geliştirme, uyum yada oryantasyon eğitimlerine yönelik yapılacak çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Köprülü Vinç, Kaldırma ve İletme Ekipmanları, Mesleki Yeterlilik

INVESTIGATION OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF BRIDGE CRANE OPERATORS

İsmail KALKAN ¹, Eren UYAN ², Atilla BAYTEMÜR ³

ABSTRACT

Bridge cranes are widely used in factories, shipyards, ports, warehouses, and construction sites because they enable the efficient and effective lifting and transmission of loads. It is a widely used lifting and conveying device in industrial enterprises. Along with providing significant advantages in the manufacturing and service sectors, bridge cranes and the qualified personnel who operate them indirectly contribute to the region's socioeconomic development.

While lifting and conveying equipment is manufactured with a variety of occupational health and safety features, cranes are one of the industrial systems that should be highlighted in terms of workplace accidents. Human error is the leading cause of crane-related occupational accidents, according to statistics (Milazzot et al., 2016). In this context, crane operators' professional qualifications, and thus their training, are critical. On the basis of this critical importance, in our study, nearly 5000 performance exam data of the candidates who participated in the bridge crane operator proficiency exams in the Marmara Region, one of the most industrially dense regions of Turkey, were analyzed. Thus, it aims to determine the weaknesses and strengths of the employees as bridge crane operators in their respective professional fields. Additionally, it aims to contribute to the work to be done to prevent workplace accidents in sectors where bridge cranes or similar lifting and conveying equipment are used, as well as to the development, adaptation, and orientation of training provided in the professional field.

Keywords: Bridge Crane, Overhead Crane, Lifting and Conveying Equipment, professional qualification

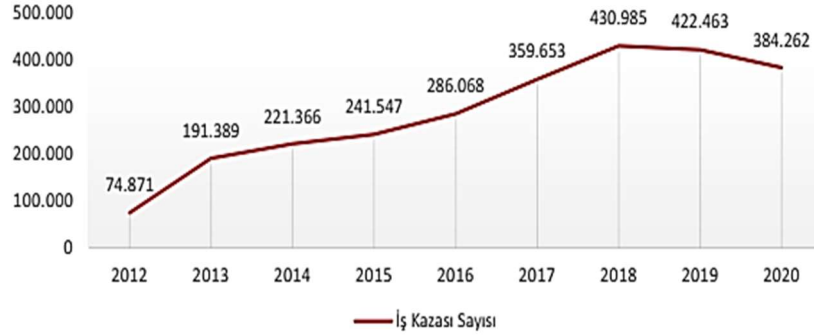
1 Öğretim Görevlisi, Yalova Üniversitesi, Altınova MYO, eren.uyan@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0861-5240

2 Öğretim Görevlisi, Yalova Üniversitesi, Altınova MYO, ismail.kalkan@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1973-750X

3 Öğretim Görevlisi, Yalova Üniversitesi, Altınova MYO, atilla.baytemur@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4004-1926

1. GİRİŞ

Ülkelerin ve bölgelerin gelişmişlik ve kalkınma konusundaki ilerlemelerinin göstergelerinden birisi de büyüyen bir sanayi ortamı içerisinde iş kazası sayısının en aza indirilmesidir. Ülkemizde 2012-2020 yılları arasında iş kazası sıklık hızı %447,25 artış, iş kazası ağırlık oranı ise gün bazında %43,79 artış göstermiştir (Koçali, 2021a)

Şekil 1: Türkiye’de iş kazası sayısının yıllara göre değişimi (Koçali, 2021b)

Şekil 2: Türkiye’de ölümlü iş kazası sayısının yıllara göre değişimi (Koçali, 2021b)

Endüstriyel tesislerde en sık kullanılan yük kaldırma ve taşıma makinelerinden birisi vinçlerdir. Vinçler, ağır ve hacimli yüklerin kaldırılması ve taşınması, kargoların yüklenmesi ve boşaltılması gibi çeşitli operasyonların kolay ve verimli şekilde gerçekleştirilmesi gibi konularda büyük fayda sağlamaktadırlar. Bu faydalarının yanı sıra, endüstride meydana gelen iş kazaları açısından da önemli elemanlardır. Vinçler, endüstri ortamlarında bir çok kişinin aşına olduğu, ancak çok az kişinin kullanabilme ehliyetine sahip olduğu karmaşık makinelerdir (Neitzel, Seixas and Ren, 2001). Özellikle tehlikeli maddelerin elleçlendiği kimyasal ve proses endüstrisinde meydana gelebilecek kazalar yangın, patlama ve toksik maddelerin yayılımı şeklinde ciddi anlamda teklife yaratabilirler (Fabiano and Currò, 2012; Palazzi and Fabiano, 2012; Milazzo *et al.*, 2016). Literatüre göre vinçlerde en yüksek kaza oranı genellikle köprülü vinç gibi mobil vinç tipleriyle ilişkilidir (Fabiano and Currò, 2012; Valiş, Žák and Pokora, 2015; Milazzo *et al.*, 2016). Tablo 1’de vinç tipleri gösterilmiştir. Vinçler genel olarak hareket kabiliyetleri ve kaldırma kabiliyetlerine göre sınıflandırılırlar (MEB, 2011). Şekil 3’de tersaneler, limanlar, antrepolar, şantiye sahaları vb. sanayi işletmelerinde en çok kullanılan vinç tipi olan köprülü vinç yer almaktadır.

Tablo 1: Vinçlerin sınıflandırılması (MEB, 2011)

Hareket Kabiliyetine Göre Vinçler	Kaldırma Kabiliyetine Göre Vinçler
<ol style="list-style-type: none"> 1. Sabit vinçler 2. Lastik tekerlekli vinçler 3. Paetli vinçler 4. Ray üzerinde hareketli vinçler <ol style="list-style-type: none"> a. Köprülü vinçler b. Kule vinçler 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hidrolik-halathlı vinçler <ol style="list-style-type: none"> a. Teleskopik bomlu vinçler b. Kurtarıcılar 2. Halathlı vinçler <ol style="list-style-type: none"> a. Açık kafesli vinçler b. Sabit vinçler c. Fabrika tipi vinçler

Şekil 3: Köprülü vinç (<https://www.visan.com.tr/gallery/>)

Vinç ile ilişkili iş kazalarının oluşum sebebiyle ilgili istatistiklere bakıldığında, vinç kazalarında, vincin kullanımıyla ilgili hataların yani operatörden kaynakların hataların teknik hatalardan daha çok kazaya sebep olduğu görülmektedir (Bains, 2010). Son yıllardaki teknolojik gelişmeler vinçlerin daha emniyetli ve güvenli donanıma sahip olarak üretilmesini sağlamıştır. Doğru kurulduğunda ve kullanıldığında birçok kaldırma ve taşıma operasyonun daha kolay ve güvenli olarak gerçekleşmesini sağlarlar. Ancak, bu alanda teknoloji ve risk bilincinde kayda değer artış meydana gelmesine rağmen, dünyada her yıl meydana gelen vinç ilişkili birçok iş kazası, vinçlerin kullanımıyla ilgili konularda hala sorunlar olduğunu işaret etmektedir (Milazzo et al., 2016).

Bu alanda global olarak gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığı zaman, araştırmaların odak noktaların genellikle kaza sonrası mühendislik analizi (Kulka et al., 2016), tehlikeye yatkın iş analizi (Chu and Thi, 2018), vinç arıza analizi (Zrnice et al., 2011; Dong, Xu and Ren, 2015), vinç risk faktörü analizi (Aneziris et al., 2008; Shapira Aviad and Simcha Meir, 2009; Zhao et al., 2012; Raviv, Fishbain and Shapira, 2017) ve olay analizleri (Tam and Fung, 2011; King, no date) şeklinde olmuştur (Milazzo et al., 2016) Bu çalışmaların kapsamı, teknolojik yeniliklerin yanı sıra, geçmiş kazaların istatistiksel analizleri ve kaza sonrası mühendislik neden analizleri ile sınırlıdır. Her ne kadar vinç kazalarıyla ilgili birçok

özel konuya değinmiş olsalar da (Im and Park, 2020), özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından iş kazası sebepleri arasında önde gelen “insan faktörü” açısından sınırlıdırlar.

OSHA’ya göre vinç ilişkili iş kazalarının %93’ü insan hatalarından kaynaklanmaktadır (scott-macon, 2019). Dolayısıyla vinç ilişkili iş kazaları konusunda insan faktörü açısından yapılacak çalışmalar büyük önem arz etmektedir. Hiç kuşkusuz, iş kazalarında insan faktörü açısından en önemli husus, vinçleri kullanan operatörün “profesyonel yetkinliği” ve dolayısıyla da bu alanda aldığı mesleki eğitimidir. Çalışanların mesleki yeterlilikleri bir işletmede iş sağlığı ve güvenliği organizasyon kültürünün oluşması açısından da önemlidir. Çünkü çalışanlar, bir organizasyonun verimliliği ve etkinliğini artırmadaki etkileri nedeniyle organizasyonun en önemli elementlerinden birisidir (Mahmood *et al.*, 2018). Dolayısıyla da çalışanların mesleki yeterlilikleri, tüm organizasyonun iş sağlığı ve güvenliği kültürü ve performansı açısından kritik öneme sahiptir.

Vinçlerin yoğun olarak kullanıldığı alanlardan birisi olan ülkemiz limanlarında yapılan bir çalışmada, liman çalışanları arasında güvenlik kültürünün iş kazaları üzerine etkisi incelenmiş ve güvenlik kültürü yüksek olan liman çalışanlarının iş kazalarına dahiliyetlerinin çok düşük olduğu görülmüştür (Solmaz, Erdem and Barış, 2020). Hiç şüphesiz ki güvenlik kültürünün oluşturulmasında ve yaygınlaştırılmasında en temel unsur eğitim ve çalışanların mesleki yeterliliğidir (Güler, Derin and Şahin, 2018).

Bu çalışmamızın amacı, vinç kazalarının ana sebeplerinden birisi olan insan faktörünün değerlendirilmesidir. Marmara Bölgesi’nde köprülü vinç operatörlüğü yeterlilik sınavlarına katılan adaylara ait 5000’e yakın performans sınav sonuçları incelenmiş ve sınavın genelinde başarılı olan ve olamayan tüm adayların performans değerlendirme maddelerinin hangilerinde başarılı ve başarısızlık oldukları oransal olarak çıkarılarak katılımcıların güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

2. İNCELEME VE BULGULAR

Ülkemizde köprülü vinç kullanma yetkisi olmayan personellerin işletmelerde köprülü vinç kullanabilmeleri için, 6331 sayılı İSG Kanununun 15. maddesi gereğince sağlık gözetimine tabi tutulmaları ve aynı kanunun 17. maddesi gereğince mesleki eğitim belgesi ya da mesleki yeterlilik belgesi almaları zorunludur (MYK, 2022) . İlgili kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre, kişinin sadece ve sadece ilgili alanda “ustalık belgesi” veya “meslek lisesi diploması” sahibi olması durumunda mesleki yeterlilik belgesi almasına gerek yoktur (MYK, 2022) .

“Köprülü vinç operatörü yeterlilik sınavları yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarınca gerçekleştirilmektedir. İlgili prosedürü yeterine getirerek sınav başvurusu yapan adaylar, yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşlarında teorik ve performansa dayalı uygulamalı sınav olmak üzere iki farklı sınava tabi tutulmaktadır. Her ikisi sınavda birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Performans sınavları, ilgili yeterliliğin 5 ana başlık altında toplanan öğrenme çıktılarını kapsayacak şekilde ve “Beceri ve Yetkinlikler” kontrol listesindeki 42 farklı ölçme değerlendirme maddesine göre gerçekleştirilmektedir. Sınav katılımcısı, performans sınavından başarı sağlaması için kritik adımların tamamından başarılı performans göstermek koşuluyla, sınavda en az %80 başarı göstermesi gerekmektedir (MYK, 2022)”.

Tablo 2’de köprülü viyç yeterlilik sınavında kullanan performans ölçme değerlendirme maddeleri listelenmiştir. 42 farklı ölçme değerlendirme kriterinden 18 tanesi kritik adım olarak değerlendirilmekte ve adayların bu kriterlerden tamamından başarılı olmaları gerekmektedir. Kritik maddeler köprülü viyçlerde iş güvenliği açısından son derece önemli değerlendirme kriterleri olarak kabul edilmekte ve sınava katılan adayın kritik maddelerin tamamından başarılı olması gerekmektedir. Ölçme değerlendirme maddeleri arasında kritik adım olarak nitelendirilen maddeler şunlardır:

1. Elleçleme işlemleri öncesi iş güvenliği tedbirlerini alarak kişisel koruyucu donanımlarını kullanmama (M1)
2. Yüke göre kullanılacak kaldırma ataşmanlarını ve ekipmanlarını belirlememe/onaylamama (M5)
3. Yüke göre köprülü viyç kaldırma kapasitesini kontrol etmeme (M6)
4. Kaldırma elemanlarının çatlama, ezilme, deformasyon vb durumlarını gereken güvenlik ve uygunluk şartlarını yüke göre kontrol etmeme (M10)
5. Köprülü viyç halatlarının tambur makara düzeneğine sarım durumunu kontrol etmeme (M11)
6. Köprülü viyç kumanda ederek frenleme, tutma yada kaçırma durumlarını kontrol etmeme (M12)
7. Köprülü viyç her ekseninde kumanda ederek test etmeme (M13)
8. Kaldırma elemanları ve kanca güvenlik mandalı ve bağlantılarını kontrol etmeme (M19)
9. Elleçleme işlemlerinde verilen işaret ve komutlara uymama (M24)
10. Viyç ön kaldırma yüksekliğine kaldırarak güvenlik, sapanlama ve frenlemeyi kontrol etmeme (M33)
11. Yüğü, belirlenmiş yüksekliğe kaldırmama (M34)
12. Sınırlandırılmış alan içerisinde yükü kaldır ve indirir/asansör yapmama (M35)
13. Yüğü belirlenen ve sınırlandırılan rotada taşıyamama (M36)
14. Yüğü zemine göre sınırlı yüksekliğe kaldırarak taşıyamama (M37)
15. Yüğü yeri ve yüksekliği rotada belirlenmiş engeller üzerinden aşırarak sınırlı yükseklikte taşıyamama (M38)
16. Yüğü özelliğine göre elleçleme işlemlerinde limit, hız, salınım, fren ve fiziksel şartları kontrol altında tutamama (M40)
17. Yüğü göre belirlenen veya sınırlandırılan indirme/boşaltma alanına yükü indirip/boşaltmamama (M41)
18. Yüğü rota ya da elleçleme alanı özelliğine göre kısıtlayan sınırlandıran engellere çarpma/temas etmeden kaldırma, taşıma ve indirme/boşaltma yapmamama (M42)

Yaklaşık 5000 adet verinin derlenmesi ve incelenmesi sonucu 42 değerlendirme kriteri içerisinde adayların en çok başarılı olduğu ilk 5 kriter Şekil 4 ‘deki grafikte gösterilmiştir. Tüm katılımcıların başarılı olduğu ölçme değerlendirme maddesi “Kaldırma elemanları ve kanca güvenlik mandalı ve bağlantıları kontrol etme” kriteridir. Adayların %99’unun başarılı olduğu ölçme değerlendirme kriterleri şunlardır:

1. Yüğü göre kullanılacak kaldırma ataşmanlarını ve ekipmanlarını belirleme/onaylama
2. Kaldırma elemanlarının çatlama, ezilme, deformasyon vb durumlarını gereken güvenlik ve uygunluk şartlarını yüğü göre kontrol etme
3. Köprülü viyç kumanda ederek frenleme, tutma ya da kaçırma durumlarını kontrol etme
4. Yüğü ağırlık merkezi ve sapanlama noktalarını belirler/sapanlama noktalarını onaylama’ kriteri

Şekil 5’de ölçme değerlendirme kriterlerinin yüzde kaçının adaylar tarafından başarısız olduğu oranları verilmiştir. Adayların en çok hata yaptığı ilk 5 kriter kırmızı sütunlarla gösterilmiştir. En çok hata yapılan ilk 5 kriter şu şekildedir:

1. Adayların %40’ı ‘Elleçleme sahası ve güzergahına göre taşıma rotasını belirler/belirlenen rotayı kontrol etme’ kriterinde başarısız olmuştur.

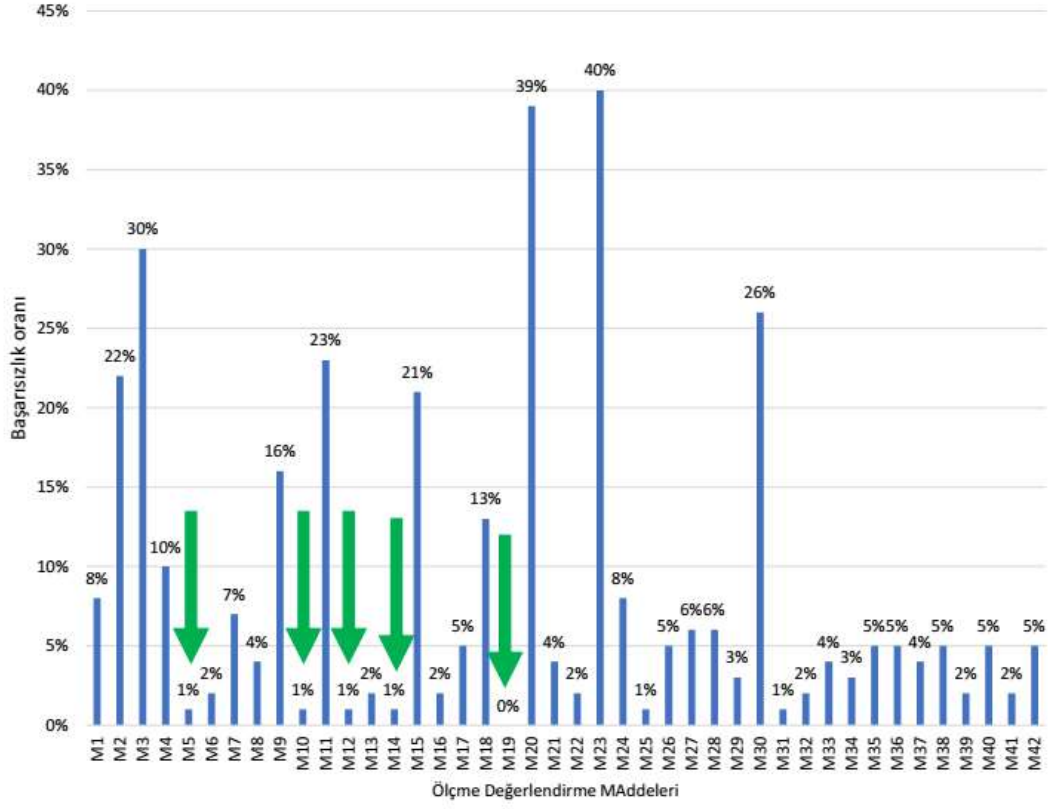
2. *‘Talimatlarda yer alan köprülü vinç ve ekipmanlarının bakımlarını yapma’* adayların %39’u başarılı olmuştur.
3. *“Elleçleme işlemlerinin kalitesini kontrol altında tutma”* kriterinde adayların %30’u başarılı olmuştur.
4. Adayların %26’sı *“sapanlamanın taşıma sahasının kısıtlarına göre gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol etme”* kriterinde başarısız olmuştur.
5. Adayları %23’ü *“Köprülü vinç halatlarının tambur, makara düzeneğine sarım durumunu kontrol etme”* **kritik kriterinde** başarısız olmuşlardır.

Tablo 2: Köprülü vinç yeterlilik sınavı ölçme değerlendirme maddeleri

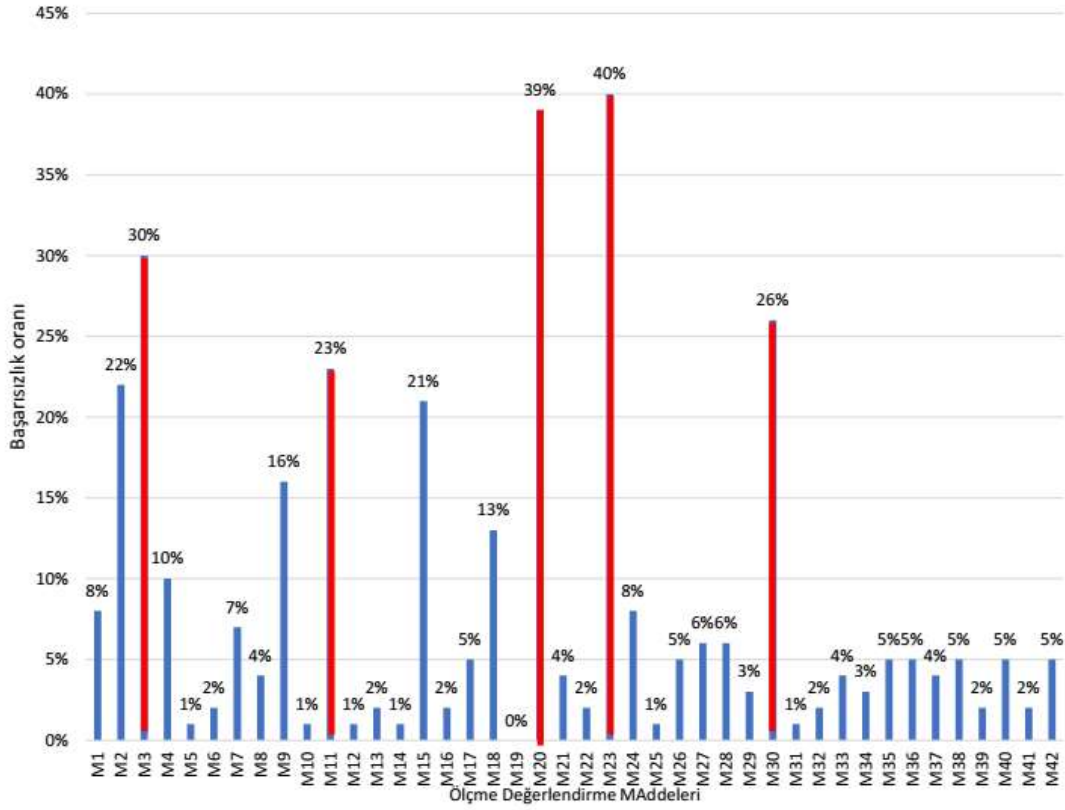
Kod	Performans Ölçme Değerlendirme Maddeleri
M1*	Elleçleme işlemleri öncesi iş güvenliği tedbirlerini alarak kişisel donanımlarını kullanmama
M2	Elleçleme işlemlerinde çevre koruma tedbirlerine uygun çalışmama
M3	Elleçleme işlemlerinin kalitesini kontrol altında tutmama
M4	Elleçleme sahasında kaldırma atışmanları ve ekipmanlarının özelliklerine göre düzen ve depolanmaması
M5*	Yükü göre kullanılacak kaldırma atışmanları ve ekipmanlarını belirlememe /onaylamama
M6*	Yükü göre köprülü vinç kaldırma kapasitesini kontrol etmeme
M7	Köprülü vinç, atışman ya da ekipmanlarını yük çeşit, ebat, ağırlık ve özelliğine göre hazırlamama
M8	Elleçleme sahasını temizlik ve düzen durumunu kaldırma taşıma işlemlerine kısıt oluşturmaması için kontrol ederek gereken düzenlemeleri yapmama
M9	Elleçleme sahasını iş bitiminde kontrol ederek çalışmaya hazır halde bırakmama
M10*	Kaldırma elemanlarının çatlama, ezilme, deformasyon vs. durumlarını gereken güvenlik ve uygunluk şartlarını yükü göre kontrol etmeme
M11*	Köprülü vinç halatlarının tambur, makara düzenine sınırlı durumunu kontrol etmeme
M12*	Köprülü vinç kumanda ederek frenleme, tutma ya da kaçırma durumlarını kontrol etmeme
M13*	Köprülü vinci her eksende kumanda ederek test etmeme
M14	Köprülü vinci kumanda ederek sesli ya da görsel uyarı ikaz işaretlerini kontrol etmeme
M15	Köprülü vinci periyodik aralıklarda sınır noktalarına hareket ettirerek ve aşırı yükde sensör ve sınırlayıcıları kontrol etmeme
M16	Yük ağırlık, özellik ve ebatlarına göre kaldırma atışmanı kontrol etmeme/belirlememe
M17	Yükü göre kaldırma atışmanlarının denge ve uygunluk durumunu kontrol etmeme
M18	Halat, zincir ve sapanlardaki deformasyonu ölçü aletleri ile kontrol ederek kayıt altına almama
M19*	Kaldırma elemanları ve kanca güvenlik mandalı ve bağlantılarını kontrol etmeme
M20	Talimatlarda yer alan köprülü vinç ve ekipmanlarının bakımını yapmama oranı
M21	Periyodik bakım, muayene ve kontrol kayıt altına almama

Tablo 3: Köprülü viyç yeterlilik sınavı ölçme değerlendirme maddeleri (devamı)

Performans Ölçme Değerlendirme Maddeleri	
Kod	
M22	Elleçleme sahasının yük taşıma, kaldırma ve istifleme için dizen, temizlik ve fiziki kontrollerini yapmama
M23	Elleçleme sahası ve güzergahına göre taşıma rotasını belirler/belirlenen rotayı kontrol etmeme
M24*	Elleçleme işlemlerinde verilen işaret ve komutlara uymama
M25	Yük ağırlık merkezi ve sapanlama noktalarını belirler/sapanlama noktalarını onaylamama
M26	Yük özelliğine göre halat ya da sapanlarda de-formasyon oluşturacaksa uygun araç gereçle önlem almama
M27	Yük ağırlık, ebat, çeşit ve taşıma alanının fiziki şartlarına göre sapanlama elemanlarını belirlememe
M28	Köprülü vinci (kanca/ataşmanın) çeşitli yönlerde hareket ettirerek yüke göre seri ve hızlı bir şekilde konumlandırılmama
M29	Yükü emniyetli bir şekilde açısı ve denge durumunu gözleterek teknolojik kurallara göre sapanlanama/sapanıdan onay alınama
M30	Sapanlamanın taşıma sahasının kısıtlarına göre gerçekleştirip gerçekleştirmediğini kontrol etmeme
M31	Köprülü vinci yüke göre uygun yükseklığe indirerek kanca/kaldırma ataşmanı sapan bağlantısını yapmama
M32	Köprülü viyç ataşman çeşidine göre yükü kavramama/manyetizmayı çalıştırmama
M33*	Vinci ön kaldırma yükseklığıne kaldırarak güvenlik, sapanlama ve frenlemeyi kontrol etmeme
M34*	Yükü, belirlenmiş yükseklığe kaldırmama
M35*	Sınırlanmış alan içerisinde yükü kaldır ve indirir/asansör yapmama
M36*	Yükü belirlenen ve sınırlanmış rotada taşıyamama
M37*	Yükü zemine göre sınırlı yükseklığe kaldırarak taşıyamama
M38*	Yükü yeri ve yükseklığı rotada belirlenmiş engeller üzerinden aşarak sınırlı yükseklığe taşıyamama
M39	Kaldırma, taşıma, boşaltma/istifleme işlemlerini zamanında, gerektiğinde yardımcı ekipmanlarla seri ve güvenli olarak gerçekleştirilmeme
M40*	Yük özelliğine göre elleçleme işlemlerinde limit, hız, salınım, fren ve fiziksel şartları kontrol altında tutamama
M41*	Yükte göre belirlenen veya sınırlanmış indirme/boşaltma alanına yükü indirip/boşaltılmama
M42*	Yükü rota ya da elleçleme alanı özelliğine göre kısıtlayan sınırları engellere çarpma/temas etmeden kaldırma, taşıma ve indirme/boşaltma yapamama

Şekil 4: Ölçme değerlendirme maddeleri başarıklık oranları ve en çok başarılı olunan ilk 5 kriter

Şekil 5: Ölçme değerlendirme maddeleri başarıklık oranları ve en çok başarısız olunan ilk 5 kriter

3. SONUÇ

Her ne kadar yeterli puanı almadan ve kritik ölçme değerlendirme kriterlerinden tamamından başarılı olmadan hiçbir aday köprülü vinç kullanabilme yetkinliğine sahip olmasa da, sınav Ayrıca, “ustalık belgesine” veya “meslek lisesi diplomasına” sahip kişiler ilgili ölçme değerlendirme kriterleri açısından yeterlilikleri değerlendirilmeden köprülü vinç yeterlilik belgesi alabilmekte ve çalışabilmektedir. Unutulmamalıdır ki trafik kazalarını gerçekleştiren sürücülerin bir çoğu sürücü belgesine sahiptir. İş kazaları açısından son derece riskli olan vinçleri kullanma yetkinliğine sahip operatörlerin sürekli eğitimi önemlidir. Çalışan katılımı ve eğitim ve öğretim başarılı bir iş sağlığı ve güvenliği yönetiminin en temel bileşenlerindedir. İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin bir bileşeni olarak güvenlik eğitimi çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konularında gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmasına yardımcı olur.

Bu çalışmada Marmara Bölgesi'nde köprülü vinç operatörlüğü yeterlilik sınavlarına katılan adaylara ait 5000'e yakın performans sınav verisi üzerinde inceleme yapılarak, hem potansiyel köprülü vinc operatörü adaylarının hem de halihazırda köprülü vinc operatörlüğü yetkinliğine sahip kişilerin mesleki açıdan zayıf olduğu yönler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu sayede, köprülü vinç yada benzer klasmandaki kaldırma ve iletme ekipmanlarının kullanıldığı sektörlerde yaşanabilecek olası iş kazalarının azaltılmasına veya mesleki alanda verilen geliştirme, uyum yada oryantasyon eğitimlerine yönelik yapılacak çalışmalara katkı sağlaması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada ortaya çıkarılan bulgular;

- ✓ köprülü vinç yada benzer klasmandaki kaldırma ve iletme ekipmanlarının kullanıldığı sektörlerde yaşanabilecek olası iş kazalarının azaltılmasına ve mesleki alanda verilen geliştirme, uyum yada oryantasyon eğitimlerine yönelik yapılacak çalışmalarda kullanılabilir;
- ✓ sınav katılımcılarının zayıf /yetersiz olduğu yönlerin, kaldırma, taşıma ve istifleme araçları ile ilgili yaşanan iş kazalarındaki etkisi incelenerek iş kazalarının azaltılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir. Bu sayede işletmelerin iş kazası oranları ve iş kazası sonucu yaşanan can ve mal kayıpları azaltılarak, daha eğitimli çalışanlarla işletmelerin yurt içi ve yurt dışı rekabet edebilirliklerine katkı sağlanabilir.

4. REFERANSLAR

Aneziris, O.N. *et al.* (2008) 'Towards risk assessment for crane activities', *Occupational Safety and Risk at ESREL 2006*, 46(6), pp. 872–884. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2007.11.012>.

Chu, X.N. and Thi, H.D. (2018) 'Determination of the Hazard Area of Crane and Hurdle-using Method for Accident Prevention', 13(9), p. 6.

Dong, Q., Xu, G. and Ren, H. (2015) 'Risk assessment of remanufacturing arm structure for crane based on potential failure mode', *Journal of Mechanical Science and Technology*, 29(12), pp. 5345–5357. Available at: <https://doi.org/10.1007/s12206-015-1136-4>.

Fabiano, B. and Currò, F. (2012) 'From a survey on accidents in the downstream oil industry to the development of a detailed near-miss reporting system', *Special Issue Celebrating Trevor Kletz's 90th Birthday*, 90(5), pp. 357–367. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.psep.2012.06.005>.

- Güler, M., Derin, K.H. and Şahin, L. (2018) 'İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ VE EĞİTİMİ İLİŞKİSİ', *İş ve Hayat*, 4(8), pp. 311–348.
- Im, S. and Park, D. (2020) 'Crane safety standards: Problem analysis and safety assurance planning', *Safety Science*, 127, p. 104686. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2020.104686>.
- King, R.A. (no date) *Analysis of Crane and Lifting Accidents in North America from 2004 to 2010*. Ph.D. dissertation, Massachusetts Institute of Technology. Available at: <https://dspace.mit.edu/handle/1721.1/73792>.
- Koçali, K. (2021a) 'SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NUN 2012-2020 YILLARI ARASI İŞ KAZALARI GÖSTERGELERİNİN STANDARDİZASYONU', *Akademik Yaklaşım Dergisi* [Preprint]. Available at: <https://doi.org/10.54688/ayd.1012081>.
- Koçali, K. (2021b) 'SOSYAL GÜVENLİK KURUMU'NUN 2012-2020 YILLARI ARASI İŞ KAZALARI GÖSTERGELERİNİN STANDARDİZASYONU', *Akademik Yaklaşım Dergisi* [Preprint]. Available at: <https://doi.org/10.54688/ayd.1012081>.
- Kulka, J. *et al.* (2016) 'Analysis of crane track degradation due to operation', *Engineering Failure Analysis*, 59, pp. 384–395. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.engfailanal.2015.11.009>.
- Mahmood, R. *et al.* (2018) 'The Mediating Effects of Employee Competency on the Relationship between Training Functions and Employee Performance', *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(7), p. Pages 664-676. Available at: <https://doi.org/10.6007/IJARBS/v8-i7/4410>.
- MEB (2011) *Forkliftler, Transpaletler ve Vinçler*. Ankara: TC Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milazzo, M.F. *et al.* (2016) 'Investigation of crane operation safety by analysing main accident causes', in *Risk, Reliability and Safety: Innovating Theory and Practice*. Taylor & Francis Group, London, ISBN 978-1-138-02997-2, p. 8.
- MYK (2022) 'Köprülü Vinç Operatörü (Seviye 3) Ulusal Meslek Standardı REVİZYON NO: 01 15UY0205-3'. Mesleki Yeterlilik Kurumu.
- Neitzel, R.L., Seixas, N.S. and Ren, K.K. (2001) 'A Review of Crane Safety in the Construction Industry', *Applied Occupational and Environmental Hygiene*, 16(12), pp. 1106–1117. Available at: <https://doi.org/10.1080/10473220127411>.
- Palazzi, E. and Fabiano, B. (2012) 'Analytical modelling of hydrocarbon pool fires: Conservative evaluation of flame temperature and thermal power', *Process Safety and Environmental Protection*, 90(2), pp. 121–128. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.psep.2011.06.009>.
- Raviv, G., Fishbain, B. and Shapira, A. (2017) 'Analyzing risk factors in crane-related near-miss and accident reports', *Safety Science*, 91, pp. 192–205. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2016.08.022>.
- scott-macon (2019) 'Common Causes Of Crane Accidents And How To Prevent Them', 4 June. Available at: <https://blog.smequipment.com/blog/common-causes-of-crane-accidents-and-how-to-prevent-them> (Accessed: 10 June 2022).
- Shapira Aviad and Simcha Meir (2009) 'AHP-Based Weighting of Factors Affecting Safety on Construction Sites with Tower Cranes', *Journal of Construction Engineering and Management*, 135(4), pp. 307–318. Available at: [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)0733-9364\(2009\)135:4\(307\)](https://doi.org/10.1061/(ASCE)0733-9364(2009)135:4(307)).
- Solmaz, M.S., Erdem, P. and Barış, G. (2020) 'The Effects of Safety Culture on Occupational Accidents: An explanatory study in Container Terminals of Turkey', *International Journal of Environment and Geoinformatics*, 7(3), pp. 356–364. Available at: <https://doi.org/10.30897/ijegeo.749735>.
- Tam, V.W.Y. and Fung, I.W.H. (2011) 'Tower crane safety in the construction industry: A Hong Kong study', *Safety Science*, 49(2), pp. 208–215. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2010.08.001>.
- Vališ, D., Žák, L. and Pokora, O. (2015) 'Contribution to system failure occurrence prediction and to system remaining useful life estimation based on oil field data', *Proceedings of the Institution of Mechanical Engineers*,

Part O: Journal of Risk and Reliability, 229(1), pp. 36–45. Available at:
<https://doi.org/10.1177/1748006X14547789>.

Zhao, C. *et al.* (2012) ‘Analysis of Accident Safety Risk of Tower Crane Based on Fishbone Diagram and the Analytic Hierarchy Process’, *Applied Mechanics and Materials Trans Tech Publications, Switzerland*, 127, pp. 139–143. Available at: <https://doi.org/10.4028/www.scientific.net/AMM.127.139>.

Zrnic, N.D. *et al.* (2011) ‘Failure Analysis of the Tower Crane Counterjib’, *11th International Conference on the Mechanical Behavior of Materials (ICM11)*, 10, pp. 2238–2243. Available at:
<https://doi.org/10.1016/j.proeng.2011.04.370>.

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

AİDİYET, KENT KİMLİĞİ VE YAŞAM MEMNUNİYETİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: ÇORLU ÖRNEĞİ¹

THE RELATIONSHIP BETWEEN BELONGING, URBAN IDENTITY AND LIFE SATISFACTION: THE CASE OF ÇORLU

Öğr. Gör. Ali Can YILMAZ, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Çorlu Meslek Yüksekokulu, ORCID: 0000-0001-9627-373X,
acyilmaz@nku.edu.tr.

Doç. Dr. Şeniz ÖZHAN, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Çorlu Meslek Yüksekokulu, ORCID: 0000-0003-3898-8192,
serdem@nku.edu.tr.

Özet

Gerçekleştirilmiş olan çalışma kapsamında, bir büyükşehir olan Tekirdağ ilinin, yüksek nüfusu ve yaygın sanayi ağı ile öne çıkan Çorlu ilçesinde yer alan üniversite öğrencilerinin aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu kapsamda öncelikle faktör analizi ve sonrasında güvenilirlik analizi yapılmıştır. Daha sonrasında ise çalışmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcılar arasındaki farklılıklara bakılması için T-Testi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin görülebilmesi için korelasyon analizi uygulanmıştır. Gerçekleştirilmiş olan korelasyon analizi neticesinde ulaşılan sonuçlara göre, tüm değişkenlerin birbirleri ile pozitif yönde ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aidiyet, Kent Kimliği, Yaşam Memnuniyeti.

JEL Kodları: M10, M30, M31.

Abstract

Within the scope of the study, the relationship between belonging, urban identity and life satisfaction of university students in Çorlu district that stands out with its high population and widespread industrial network of Tekirdağ which is a metropolitan province. In this context, firstly factor analysis and then reliability analysis were performed. Afterwards, T-Test was carried out to look at the differences between the participants forming the sample group of the study. In the last part of the study, correlation analysis was applied to see the relationship between belonging, urban identity and life satisfaction. According to the results obtained as a result of the correlation analysis carried out, it was concluded that all variables have a positive relationship with each other.

Keywords: Belonging, Urban Identity, Life Satisfaction.

JEL Codes: M10, M30, M31.

¹ Bu çalışma 12-13 Mayıs 2022 tarihlerinde düzenlenen 5. Uluslararası Bölgesel Kalkınmada Üniversitelerin Rolü Trakya'nın Geleceği Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

1. GİRİŞ

Artan teknoloji neticesinde gelişen ulaşım imkânlarıyla birlikte günümüzde insanlar yaşamları süresince pek çok farklı lokasyona gidebilmekte ve hatta kalıcı şekilde yerleşebilmektedir. Bu noktada, bireylerin önünde kendi yaşam alanlarını seçme doğrultusunda pek çok alternatifin de söz konusu olduğu söylenebilmektedir. Zira insanlar ömürleri boyunca çeşitli sebeplerle pek çok yer görmekte ve söz konusu bu yerlerin avantaj ile dezavantajlarını göz önünde bulundurarak kendi yaşam alanıyla mukayese yapma yoluna gidebilmektedir. Nitekim geçmiş yıllara göre kişinin yaşam alanını değiştirmesi hem daha zahmetsiz hem de hızlı bir şekilde gerçekleşebildiği için her daim birey nezdinde ihtimal dâhilinde yer alabilmektedir. Bu konfor alanı da bireyi daha mutlu olacağını düşündüğü yerlere yöneltebilmektedir.

Aidiyet hissinin var oluştan başladığı, geçiş süreci yaşadığı ve aidiyet ile aidiyetin uzun müddet sürdürülmesi aşamalarından geçerek somutlaştığı belirtilmektedir (Kırlı Özer, Çahantimur ve Kırlı, 2020: 286). Cinsiyet, gelir seviyesi gibi faktörlerin aidiyet ile doğrudan alakalı olduğu ifade edilirken, ikamet süresinin de yine aidiyetle ilgili olduğuna yer verilmektedir (Şentürk ve Gülersoy, 2019: 147). Kentler, tarihsel açıdan farklı dönemlerden gelen fiziksel, sosyal ve kültürel değerlerin birikimiyle meydana gelen fiziksel, mekânsal ve sosyal ortamlardır. Yaşam şekli bakımından kentler ortak özelliklere sahip olsa da tarihsel gelişim kapsamında meydana gelen ve kentlerin kendine özgü kimliğinin oluşumunda rol oynayan farklılıklar da söz konusu olmaktadır. Zira kültür varlığı kentin kimliğini oluştururken, kent kimliği de kültüre katkı sağlamaktadır (Polat, Aktaş Polat ve Halis, 2013: 70-71). Nitekim küreselleşme neticesinde kentlerin birbirinden farklı olmaya yöneldikleri ve mekânsal çekiciliği artırarak marka haline gelme gayreti gösterdiği belirtilmektedir. Bu sayede ise tüketicilerin, turistlerin ve yatırımcıların ilgisini çekebileceklerine yer verilmektedir (İnce ve Dinçer, 2017, s. 636). Zira bireylerin yaşam kalitesini değerlendirmesi öznel bir durumdur. Bu bağlamda da, kişinin hayat şartlarını kabullenmesi veya bütüncül biçimde kişilerin hayata yönelik gereksinimlerinin karşılanması manasına gelen yaşam memnuniyeti kavramı ön plana çıkmaktadır (Korkmaz, Germir, Yücel ve Gürkan, 2015: 79).

Bu doğrultuda gerçekleştirilen çalışma kapsamında, bir büyükşehir olan Tekirdağ ilinin Çorlu ilçesinde yer alan üniversite öğrencilerinin aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki araştırılmıştır. Zira üniversite öğrencileri iş yaşantısına adım atma aşamasında olmakla birlikte, aynı zamanda da farklı şehirlerde bulunmuş olmaları ve farklı yerler görmüş olmaları sebebi ile kendi yaşam alanlarını da tercih etme aşamasındadır. Bununla birlikte, söz konusu araştırmanın yüksek nüfusa ve yaygın sanayi ağına sahip olan bir ilçede gerçekleştirilmesi ve üç değişkenin bir arada çalışılmasıyla da konuyla ilgili literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

2. TEORİK ÇERÇEVE

Aidiyet, kişi ile yaşadığı bölge arasında meydana gelen duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır. Kişi bir sistemin içinde yer alarak kendisini o sistemde görür. Bu doğrultuda aidiyet kavramı, kişinin bir sistem ile uyum içinde olmasının yanı sıra aynı zamanda da kişinin kendisini söz konusu sistemde hem değerli hem de kabul görmüş durumda hissetmesine yönelik bir deneyimi ifade eder (Arslan Ayazlar ve Ayazlar, 2016: 1455). Başka bir deyişle, kendisini bir sistemde vazgeçilmez ve tamamlayıcı bir parça olarak algılamasına uzanan, çevre ya da sistemle ilişki kurma tecrübesidir (Kırlı Özer, Çahantimur ve Kırlı, 2020: 286). Soyut bir kavram olan aidiyetin karşılanamaması durumunda ise, kişide yalnızlık hissiyatının artmasına neden olabileceği ifade edilmektedir (Şentürk ve Gülersoy, 2019: 146). Nitekim Maslow (1970) da aidiyetin temel bir ihtiyaç olduğuna yer vermektedir.

Aidiyet hissiyatının temelinde çocukluk döneminde gelişen bağlanma davranışlarının yer aldığı ifade edilmektedir (Kırlı Özer, Çahantimur ve Kırlı, 2020: 287). Aidiyetin oluşumunda duygu, algı ve deneyim gibi çeşitli unsurların etkili olduğuna yer verilmeyle birlikte, aidiyet kavramının fiziksel mekândan ayrı olarak yalnızca kişisel bir algı olarak değerlendirilmesinin ise 1970'lerden itibaren eleştiri aldığına da değinilmektedir. Zira aidiyet kültürünün oluşumunda evvela ait hissedilecek bir yere ihtiyaç olduğu belirtilmektedir (Şentürk ve Gülersoy, 2019: 146). Nitekim literatürde, kişinin içinde yer aldığı, dolayısıyla yaşadığı çevre ile yaşam kalitesi arasında kuvvetli bir etkileşim olduğuna da yer verilmektedir (Korkmaz, Germir, Yücel ve Gürkan, 2015: 80). Bireyler yaşam kalitelerini düşük olarak gördüğünde yer değiştirme eğilimi gösterebilmektedir, bu gibi durumlarda kırsaldan kente ya da daha küçük kentlerden metropollere göç söz konusu olmaktadır. Yaşam kalitesinin yüksekliği halinde ise ekonomik canlılık artmaktadır (Atik, Taçoral ve Altunkasa, 2014: 22).

Bu doğrultuda yaşam memnuniyetinin realiteden ziyade algısal bir durum olduğu söylenebilmektedir. Zira yaşam memnuniyeti, kişinin yaşamındaki beklentileriyle hâlihazırda sahip olduklarını kıyaslaması neticesinde oluşan farktır. Başka bir ifadeyle kişinin yaşantısı ile beklentilerinin ne oranda örtüştüğünü gösterir. Dolayısıyla yaşam memnuniyeti, çoğunlukla belirli bir andan ibaret değildir ve yaşantının tamamını kapsar (Saygılı, Onay ve Ayhan, 2017: 63).

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Görüleceği üzere kent imajı hem ülkeler hem de kentler için önem taşımaktadır. Zira bireylerin ülke, bölge ve kentlere dair ziyaret, seyahat, alışveriş, ikamet, eğitim, çalışma ve yatırım tercihlerinde tesire sahiptir (Beyaz ve Boyraz, 2018: 440). Bu bağlamda kent markalaşması kapsamında da kent imajı geliştirilmesi ve kente dair kimlik oluşturulması maksadı vardır. Zira marka haline gelen kent başka kentlerden farklılaşabilmektedir (Görgülü, 2020: 716). Nitekim küresel rekabet söz konusu olduğunda yalnızca ürün ya da hizmetler değil, bireyler gibi kentler ve mekânlar da markalaşmaktadır (Yalın, 2017: 2). Bu doğrultuda hem fiziksel hem de sosyal mekânlar olan kentler, kendilerini başka yerlerden farklılaştıran özelliklerle kendilerine özgü kimlik geliştirebilmektedir. Dolayısıyla kent kimliği, kentin akılda kalıcılığını artıran ve kente fayda sağlayacak yönde adım atılmasına tesir eden bir olgu olarak ifade edilmektedir (Polat, Aktaş Polat ve Halis, 2013: 70).

Kent kimliği kavramıyla, kent paydaşlarının, istenen biçimde algılanması için kente yüklemiş oldukları mana belirtilmektedir. Nitekim kent kimliği, kent imajının oluşturulması ile kentin konumlandırılmasında kilit bir konumdur. Dolayısıyla kent kimliği, kentin görünmesi istenen yüzüdür. Kent kimliği oluşumunda kente ait logo, sembol ve slogan önem taşırken söz konusu bu araçlarla da kent imajı şekillenmekte ve bir olumsuzluk var ise düzeltilmeye gayret edilmektedir. Arzu edilen imaj üzerinden gerçekleştirilecek etkin, düzenli ve sürekli tanıtımlarla da kent kimliği yerleştirilmeye çabalanmaktadır (Yalın, 2017: 8). Başka bir deyişle kent kimliği, kentlere mana kazandıran, farklılaşmasını sağlayan, kente ait olan ve kente değer kazandıran, söz konusu kente özgü unsurlardan meydana gelen bir bütün olarak ifade edilebilmektedir (Polat, Aktaş Polat ve Halis, 2013: 70).

Bireyler sosyal yaşantı çerçevesinde toplulukla etkileşime girdiği andan itibaren kendilerine özgü bir alan arayışına girmektedir. Bu noktada kişinin kendine özgü mekân oluşturma yoluna gittiği ve söz konusu fiziksel mekânın da sahip olduğu gerek doğal gerek insan kaynaklı yapılar neticesinde kişiye aidiyet hissiyatı verdiği ifade edilmektedir. Nitekim bir ortamın kent olarak tanımlanması uzun müddet gerektirirken bu süreçte de coğrafi içerik, mimari, tarihsel geçmiş, kültürel düzey ve yaşam şekli gibi faktörler öne çıkmaktadır (Şentürk ve Gülersoy, 2019: 146). Sosyal refahta tesiri olan unsurların başında ise yaşam memnuniyetinin geldiği belirtilmektedir (Korkmaz, Germir, Yücel ve Gürkan, 2015: 79). Zira yaşam memnuniyeti, kişilerin hayata bakışı, hayata dair beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma seviyesi neticesinde oluşan psikolojik iyi olma durumu olarak ifade edilmektedir (Saygılı, Onay ve Ayhan, 2017: 63).

3. YÖNTEM

Gerçekleştirilen bu çalışma kapsamında, aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, nicel yöntemle gerçekleştirilen araştırmanın hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₁: Aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

3.1. Anakütle ve Örneklem

Araştırmanın ana kütesinin, Tekirdağ ilinin Çorlu ilçesinde yer alan meslek yüksekokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın gerçekleştirildiği süreçte anakütleyi oluşturan öğrenci sayısı 748 olurken, çalışma kapsamında kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşılan katılımcı sayısı ise 379 olmuştur. Sing ve Masuku (2014), 1000 kişiye kadar olan anakütlelerde, %95 güven seviyesi için 286 kişilik örneklemin yeterli olacağını belirtmektedir. Bu bağlamda literatürde belirtilen örneklem sayısından daha yüksek bir katılımcı sayısına ulaşılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veriler yüz yüze anket yöntemiyle toplanmıştır. Toplamda dört bölüme sahip olan anket formunda aidiyet, kent kimliği, yaşam memnuniyeti ve demografik bilgilere yönelik soruların yer aldığı bölümler bulunmaktadır. Ankette bulunan aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti bölümlerinde, katılımcılardan yanıtlar 5'li Likert ile alınmıştır. Bu doğrultuda, 1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum olmak üzere yanıtlar alınmıştır.

Aidiyet ve kent kimliği ölçekleri için Şentürk ve Gülersoy (2019) tarafından geliştirilen ölçekten faydalanılmıştır. Söz konusu aidiyet ölçeği 15 ifadeden oluşmaktadır ve bu ifadelerin tamamı uyarlanarak araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Kent kimliği ölçeği ise 13 ifadeden oluşmaktadır ve bu ifadelerden 10'u araştırma kapsamına dâhil edilerek, gerekli ifadelerde uyarlamaya yapılmıştır.

Yaşam memnuniyeti ölçeği için ise, Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen ve 5 ifadeden oluşan Satisfaction with Life Scale (SWLS) ölçeğinden çevirisi gerçekleştirilerek faydalanılmıştır. Bu doğrultuda ölçekte yer alan tüm ifadeler araştırmaya dâhil edilmiştir.

3.3. Bulgular

Çalışma kapsamında öncelikle katılımcıların demografik özelliklerine değinilmiştir, daha sonrasında ise faktör analizi ile güvenilirlik sonuçları belirtilmiştir. Değişkenlerin alt boyutlarının normalliklerine bakıldıktan sonra ise alt başlıklar halinde T-Testi ile korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

3.3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Örneklem grubunu oluşturan katılımcılardan 147'si kadın, 232'si ise erkektir. Yaş sorusunu yanıtlayan katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında 20 yaşında olan katılımcıların çoğunlukta olduğu görülürken, örneklem grubunun yaş ortalaması ise 21,4662 olmuştur. 181 katılımcı 1. sınıf öğrencisi, 196 katılımcısı ise 2. sınıf öğrencisidir. 2 katılımcının sınıf bilgisi belirtmediği görülmüştür. Katılımcıların doğum yeri bilgisine bakıldığında 127 kişi ile İstanbul ilk sıradadır, Çorlu doğumlu olan katılımcı sayısı ise 29 olmuştur. Katılımcıların geldiği şehirlere bakıldığında ise 130 kişi ile İstanbul yine ilk sırada yer alırken 92 kişi ise Çorlu'dadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	n	%
Kadın	147	38,8
Erkek	232	61,2
Toplam	379	100
Sınıf	n	%
1. Sınıf	181	47,8
2. Sınıf	196	51,7
Yanıt yok	2	0,5
Toplam	379	100
Yaş		
Minimum: 18,00	Maksimum: 53,00	Ortalama: 21,4662

3.3.2. Faktör Analizi ve Güvenirlik

Şentürk ve Gülersoy (2019), aidiyeti, yerin ruhu, yere bağlılık, yerin kimliği ve yere bağımlılık olmak üzere dört faktörle ele almıştır. Yerin ruhu, topluluklarının çevresinde organize olan zihnin ve duygu ile eylemlerin bütünüdür. Yere bağımlılık ise çeşitli nedenlerle bir yerde yaşama mecburiyetidir. Yere bağlılık çevrede meydana gelen sosyal ilişkilerle zaman içinde meydana gelen yer bileşenini belirtir. Yer kimliği ise bireysel kimliğin çeşitli boyutlarının fiziksel çevreyle bilinçli ve bilinçsiz fikirler, inanç, tercihler, duygu, değer ve amaç ile davranışsal eğilimler aracılığıyla ilişkilendirilmesidir.

Gerçekleştirilen araştırma kapsamında ölçekte yer alan ifadelere katılımcıların vermiş oldukları yanıtlara faktör analizi uygulandığında aidiyet ile ilgili ifadelerin iki faktörlü bir dağılım sergilemiştir.

Tablo 2. Aidiyet Faktör Analizi

Aidiyet	Faktör Yüğü	
	Yerin Ruhu	Yere Bağlılık
Çorlu benim kim olduğumla ilgili çok şey söylüyor.	,793	
Çorlu'lu olmak benim bir parçam.	,783	

Çorlu ile duygusal bir bağım var.	,747	
Sevdiğim şeyleri Çorlu'da yapmak başka bir yerde yapmaktan daha önemli.	,724	
Çorlu'da yaşadığım için kendimi diğer insanlardan üstün hissediyorum.	,714	
Çorlu'daki sosyal hayatın bir parçasıyım.	,644	
Çorlu'ya geldiğimde kendimi mutlu ve rahat hissediyorum.		,846
Kendimi Çorlu'da güvende hissediyorum.		,809
Kendimi Çorlu'ya ait hissediyorum.		,780
Çorlu en çok yaşamak istediğim yer.		,613
Cronbach Alfa değeri	,862	,834

Şentürk ve Gülersoy (2019), kent kimliğini bireysel algı, yapay çevre, doğal çevre ve toplumsal yapı olmak üzere dört faktör üzerinden ele almıştır. Bireysel algı, kişilerin kent kimliğine yönelik algısında mekâna duyulan bağlılığı ve aidiyeti göstermektedir. Yapay çevre ise kişilerin yapay çevre üzerinden kentsel kimlik algısını ifade ederken doğal çevre de kişilerin doğal çevre üzerinden kentsel kimlik algısını ifade etmektedir. Toplumsal yapı faktörü ise kişilerin toplumsal yapı üzerinden kentsel kimlik algısını belirtmektedir.

Araştırma kapsamında ölçekte yer alan ifadelere katılımcıların vermiş oldukları yanıtlara faktör analizi uygulandığında kent kimliği ile ilgili ifadelerin iki faktörlü bir dağılıma sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Kent Kimliği Faktör Analizi

Kent Kimliği	Faktör Yüğü	
	Yapay Çevre	Bireysel Algı
Etnik köken farklılığı buranın kimliğini oluşturuyor.	,858	
Çorlu'da yer alan tarihi yapılar buranın kimliğini oluşturuyor.	,717	
Yaşam şeklim değişse bile buradan taşınmak istemiyorum.		,919
Çorlu'da yaşadığım için kendimi şanslı hissediyorum.		,889
Cronbach Alfa değeri	,700	,803

Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiş olan ve 5 ifadeden oluşan Satisfaction with Life Scale (SWLS) ölçeğinde yaşam memnuniyetinin tek faktör üzerinden ele alındığı görülmektedir.

Gerçekleştirilmiş olan araştırma kapsamında ölçekte yer alan ifadelere katılımcıların vermiş oldukları yanıtlara faktör analizi uygulandığında, bu çalışmada da yaşam memnuniyetinin tek faktörlü bir dağılım sergilediği görülmüştür. Yaşam memnuniyeti ölçeğinde yer alan ifadelerin Cronbach Alfa değerinin ise ,818 olduğu tespit edilmiştir.

3.3.3. Normallik

Araştırma kapsamında, örneklem grubunu oluşturan katılımcılardan alınan verilerin normal dağılım sergileyip sergilenmediğinin kontrol edilmesi amacıyla söz konusu faktörlerin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Çalışmada yer alan faktörlerin çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Çarpıklık	Basıklık

Yere Bağlılık	,455	-,390
Yerin Ruhu	1,182	1,134
Yapay Çevre	-,093	-,649
Bireysel Algı	,849	,044
Yaşam Memnuniyeti	,296	-,536

Konuyla ilgili literatürde, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,96 ile +1,96 arasında olması durumunda verilerin normal dağılıma sahip olduğu belirtilmektedir (How, Yi ve Rajendran, 2019: 3). Bu bağlamda, gerçekleştirilmiş olan çalışma kapsamında yer alan tüm faktörlerde normal dağılım olduğu görülmüştür.

3.3.4. T-Testi Sonuçları

Araştırma kapsamında, örneklem grubunu oluşturan katılımcılar arasında cinsiyet, sınıf, doğum yeri ve gelinen yer açısından sonuçlar arasında fark olup olmadığına bakılmak için bağımsız örneklem T-Testi uygulanmıştır.

Tablo 5. Cinsiyet için Bağımsız Örneklem T-Testi

	Cinsiyet	N	Ortalama	Levene Testi		T-Testi	
				F	Sig.	T Değeri	Sig.
Yere Bağlılık	Kadın	143	2,5857	,000	,997	1,435	,152
	Erkek	225	2,4333				
Yerin Ruhu	Kadın	139	2,0108	2,979	,085	1,790	,074
	Erkek	225	1,8407				
Yapay Çevre	Kadın	144	3,0486	1,357	,245	1,696	,091
	Erkek	228	2,8443				
Bireysel Algı	Kadın	144	2,2049	,220	,639	2,358	,019
	Erkek	224	1,9397				
Yaşam Memnuniyeti	Kadın	144	2,7208	,015	,902	2,490	,013
	Erkek	224	2,4705				

Cinsiyet için gerçekleştirilen bağımsız örneklem T-Testi Tablo 5'te yer almaktadır. Ulaşılan sonuçlara göre Yere Bağlılık, Yerin Ruhu ve Yapay Çevre faktörlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmezken Bireysel Algı ve Yaşam Memnuniyeti faktörlerinde ise anlamlı farklılık vardır. Örneklemde yer alan kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre her iki faktörde de daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Sınıf için Bağımsız Örneklem T-Testi

	Sınıf	N	Ortalama	Levene Testi		T-Testi	
				F	Sig.	T Değeri	Sig.
Yere Bağlılık	1. Sınıf	172	2,5494	,666	,415	1,041	,298
	2. Sınıf	194	2,4407				
Yerin Ruhü	1. Sınıf	174	1,9799	,346	,557	1,514	,131
	2. Sınıf	189	1,8395				
Yapay Çevre	1. Sınıf	180	3,0194	,906	,342	1,661	,098
	2. Sınıf	190	2,8237				
Bireysel Algı	1. Sınıf	176	2,1477	6,008	,015	1,778	,076
	2. Sınıf	191	1,9503				
Yaşam Memnuniyeti	1. Sınıf	177	2,6249	,001	,980	1,124	,262
	2. Sınıf	189	2,5132				

Sınıf için gerçekleştirilen bağımsız örneklem T-Testi Tablo 6'da yer almaktadır. Ulaşılan sonuçlara göre Yere Bağlılık, Yerin Ruhü, Yapay Çevre, Bireysel Algı ve Yaşam Memnuniyeti faktörlerinde sınıfa göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 7. Doğum Yeri için Bağımsız Örneklem T-Testi

	Doğum Yeri	N	Ortalama	Levene Testi		T-Testi	
				F	Sig.	T Değeri	Sig.
Yere Bağlılık	Başka il ve ilçeler	309	2,4345	,669	,414	-4,154	,000
	Çorlu	26	3,2596				
Yerin Ruhü	Başka il ve ilçeler	306	1,8524	1,426	,233	-3,193	,002
	Çorlu	28	2,3988				
Yapay Çevre	Başka il ve ilçeler	311	2,9437	,710	,400	,227	,821
	Çorlu	28	2,8929				
Bireysel Algı	Başka il ve ilçeler	308	2,0065	1,082	,299	-1,982	,048
	Çorlu	29	2,4138				
Yaşam Memnuniyeti	Başka il ve ilçeler	306	2,5928	,562	,454	,818	,414
	Çorlu	29	2,4414				

Doğum yeri için gerçekleştirilen bağımsız örneklem T-Testi Tablo 7'de yer almaktadır. Ulaşılan sonuçlara göre Yapay Çevre ve Yaşam Memnuniyeti faktörlerinde doğum yeri açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken Yere Bağlılık, Yerin Ruhü ve

Bireysel Algı faktörlerine göre ise anlamlı farklılık vardır. Örneklemde yer alan Çorlu doğumlu katılımcıların, başka il ve ilçe doğumlu katılımcılara göre her üç faktörde de daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Katılımcıların Geldiği Yer için Bağımsız Örneklem T-Testi

	Gelenen Yer	N	Ortalama	Levene Testi		T-Testi	
				F	Sig.	T Değeri	Sig.
Yere Bağlılık	Başka il ve ilçeler	278	2,3696	14,488	,000	-3,491	,001
	Çorlu	87	2,8506				
Yerin Ruhu	Başka il ve ilçeler	275	1,8103	8,376	,004	-3,171	,002
	Çorlu	85	2,1902				
Yapay Çevre	Başka il ve ilçeler	276	2,8949	,062	,804	-,686	,493
	Çorlu	91	2,9890				
Bireysel Algı	Başka il ve ilçeler	273	1,9304	4,123	,043	-3,248	,001
	Çorlu	90	2,3833				
Yaşam Memnuniyeti	Başka il ve ilçeler	275	2,5433	,012	,913	-,799	,425
	Çorlu	88	2,6364				

Katılımcıların geldiği yer için gerçekleştirilen bağımsız örneklem T-Testi Tablo 8’de yer almaktadır. Ulaşılan sonuçlara göre Yapay Çevre ve Yaşam Memnuniyeti faktörlerinde gelenen yer açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken Yere Bağlılık, Yerin Ruhu ve Bireysel Algı faktörlerine göre ise anlamlı farklılık görülmektedir. Örneklemde yer alan Çorlu’dan gelen katılımcıların, başka il ve ilçeden gelen katılımcılara göre her üç faktörde de daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

3.3.5. Korelasyon Analizi

Korelasyon katsayısı, +1’den -1’e kadar değişebilmektedir. +1 mükemmel bir pozitif ilişkiyi gösterirken, -1 ise mükemmel bir negatif ilişkiyi gösterir. Korelasyonun 0 olması durumu ise bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Genel bir kural olarak, 0 ile 0.30 arasındaki korelasyon katsayılarının zayıf, 0.30 ile 0.70 arasındakiiler orta ve 0.70 ile 1 arasındaki katsayıların ise yüksek olarak kabul edildiği ifade edilmektedir (Lungu, Caraiani, ve Dascălu, 2011: 124). Araştırma kapsamında gerçekleştirilen korelasyon analizi neticesinde ulaşılan katsayılara Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. Korelasyon Katsayıları

	Yere Bağlılık	Yerin Ruhu	Yapay Çevre	Bireysel Algı	Yaşam Memnuniyeti
Yere Bağlılık	1	,607**	,326**	,584**	,331**
Yerin Ruhu	,607**	1	,321**	,672**	,388**
Yapay Çevre	,326**	,321**	1	,276**	,255**
Bireysel Algı	,584**	,672**	,276**	1	,396**
Yaşam Memnuniyeti	,331**	,388**	,255**	,396**	1

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Bu doğrultuda, Aidiyet'in Yere Bağlılık boyutu ile Kent Kimliği'nin tüm boyutları arasında pozitif yönde orta düzey bir ilişki söz konusudur. Yere Bağlılık boyutu ile Yaşam Memnuniyeti arasında da pozitif yönde ve orta düzey bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkilerin tamamı 0.01 seviyesinde anlamlılığa sahiptir. Aidiyet'in Yerin Ruhu boyutu ile Kent Kimliği'nin tüm boyutları arasında pozitif yönde orta düzey bir ilişki söz varken, Yere Bağlılık boyutu ile Yaşam Memnuniyeti arasında da pozitif yönde ve orta düzey bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu ilişkilerin tamamı 0.01 seviyesinde anlamlılığa sahiptir.

Kent Kimliği'nin Yapay Çevre boyutu ile Aidiyet'in tüm boyutları arasında pozitif yönde orta düzey bir ilişki varken, Yapay Çevre boyutu ile Yaşam Memnuniyeti arasında ise pozitif yönde ve zayıf düzey bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkilerin tamamı 0.01 seviyesinde anlamlılığa sahiptir. Kent Kimliği'nin Bireysel Algı boyutu ile Aidiyet'in tüm boyutları arasında pozitif yönde orta düzey bir ilişki söz konusuyken, Bireysel Algı boyutu ile Yaşam Memnuniyeti arasında ise pozitif yönde ve orta düzey bir ilişki vardır. Bu ilişkilerin tamamı 0.01 seviyesinde anlamlılığa sahiptir.

Görüleceği üzere, Yaşam Memnuniyeti ile Aidiyet'in tüm boyutları arasında pozitif yönde ve orta düzey bir ilişki vardır. Bununla birlikte Yaşam Memnuniyeti ile Kent Kimliği'nin Yapay Çevre boyutu arasında pozitif yönde ve zayıf düzey bir ilişki söz konusuyken, Yaşam Memnuniyeti ile Kent Kimliği'nin Bireysel Algı boyutu arasında ise pozitif yönde ve orta düzey bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkilerin tamamının 0.01 seviyesinde anlamlılığa sahip olduğu görülmektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Aidiyet kavramı, düşünce, bilgi ve inanış gibi unsurların yer aldığı olumlu hislerden oluşur (Arslan Ayazlar ve Ayazlar, 2016: 1456). Nitekim işgörenlerde aidiyet algısının da örgütsel vatandaşlık davranışını teşvik edeceğine ve bu doğrultuda da kişilerin organizasyonla ilgili aktivitelere daha çok katılma eğilimi göstereceğine değinilmektedir. Zira aidiyet algısına sahip olan işgörenlerin kendilerini organizasyonun bir parçası olarak görecekları ifade edilmektedir (Akdoğan ve Köksal, 2014: 27-29). Bununla birlikte, yerel halkın yaşamakta olduğu bölgeye yönelik aidiyet hissine sahip olması da yaşam tatmini açısından önemli bir unsur olarak gösterilmektedir (Arslan Ayazlar ve Ayazlar, 2016: 1453).

Bir kentin tarihsel dokusu, coğrafi özelliği, mimarisi, sosyo-kültürel yapısı ve yaşam şekli gibi soyut ve somut unsurlar kent kimliğini biçimlendirmektedir. Başka bir deyişle kent kimliği kavramı, kente ait olan ve kente özgü unsurların toplamıdır. Nitekim kimlik kavramı da ayırt edici niteliği ve başkalarından farklı olmayı ifade etmektedir (İnce ve Dinçer, 2017: 636-637). Yaşam memnuniyeti kavramı ise kişinin hayatından ne oranda memnun olduğunu belirtmektedir (Saygılı, Onay ve Ayhan, 2017: 63).

Kentler sosyal, kültürel, eğitim, barınma, ticaret ve boş zaman değerlendirme açısından pek çok sosyal ve teknik yöne sahiptir (Aksoylu, 2013: 151). Bu doğrultuda, etkin bir kent markası ile kentin güç kazanarak sosyo-kültürel açıdan hedef kitlelere hitap edebilmesi mümkün olabilmektedir. Zira marka değeri kazanan kente ilginin artması, sektörel açıdan dinamizm ve canlılık sağlanması beklenmektedir. Dolayısıyla da kentin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gelişiminin hızlanması söz konusu olabilmektedir (Görgülü, 2020: 717). Nitekim kentler arasındaki rekabetin artmasıyla alakalı olarak kentin markalaşması ve imaj oluşturması da öne çıkan unsurlar arasında gösterilmektedir. Bu bağlamda kentlere tıpkı ürün ve hizmetler gibi markalaşma stratejisi uygulanabileceğine yer verilmektedir. Olumlu bir imaj geliştirilmesi halinde de girişimcilerin, kurumların, turistlerin ve etkinliklerin söz konusu mekâna çekilebileceğine değinilmektedir (Aksoylu, 2013: 151).

Gerçekleştirilmiş olan çalışma kapsamında da, bir büyükşehir olan Tekirdağ ilinin Çorlu ilçesindeki üniversite öğrencilerinin aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki araştırılmıştır. Zira üniversite öğrenciliği dönemi, bireylerin hayatlarında yeni bir başlangıç yapmaları açısından önem teşkil etmektedir. Zira eğitimlerinin akabinde iş hayatlarına adım atmaları ve belki de farklı bir şehirde yaşantılarına devam etmeleri söz konusu olabilmektedir. Bu noktada iş fırsatları ve kişinin aile çevresi gibi unsurların yanı sıra, bireyler daha evvel gördükleri, deneyimledikleri kentler arasından bir tercihte bulunup yaşantılarına nerede devam edeceklerine yönelik karar da verebilmektedir. Bu noktada kişinin kendisini nereye ait hissettiği, nerede mutlu olduğu gibi soruların yanıtları, bireylerin kent tercihinde önem teşkil etme ihtimaline sahiptir.

Bu doğrultuda, gerçekleştirilmiş olan çalışmanın hipotezi aşağıdaki gibi olmuştur:

H₁: Aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma kapsamında veriler toplandıktan sonra faktör analizi gerçekleştirilmiş ve ulaşılan faktörlerin güvenilirliklerine bakılmıştır. Aidiyet ve Kent Kimliği ikişer faktöre sahipken, Yaşam Memnuniyeti'nin ise tek faktörlü bir yapıda olduğu görülürken tüm faktörler için güvenilirlik seviyesinin yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Daha sonrasında ise çarpıklık ve basıklık değerleri ile dağılımın normal olup olmadığı kontrol edilmiştir. Normal dağılım gösterdiği görülen faktörler için bağımsız örneklem T-Testi uygulanarak farklılıklar kontrol edilmiştir.

Cinsiyet için gerçekleştirilen bağımsız örneklem T-Testi neticesinde, Yere Bağlılık, Yerin Ruhu ve Yapay Çevre faktörlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bireysel Algı ve Yaşam Memnuniyeti faktörlerinde ise anlamlı farklılık vardır ve kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre her iki faktörde de daha yüksek ortalamaya sahiptir. Sınıf için gerçekleştirilen bağımsız örneklem T-Testi neticesinde Yere Bağlılık, Yerin Ruhu, Yapay Çevre, Bireysel Algı ve

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Yaşam Memnuniyeti faktörlerinde sınıfa göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Doğum yeri için gerçekleştirilen bağımsız örneklem T-Testi neticesinde Yapay Çevre ve Yaşam Memnuniyeti faktörlerinde doğum yeri açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yere Bağlılık, Yerin Ruhü ve Bireysel Algı faktörlerinde ise anlamlı farklılık vardır ve Çorlu doğumlu katılımcılar, başka il ve ilçe doğumlu katılımcılara göre her üç faktörde de daha yüksek ortalamaya sahiptir. T-Testi kapsamında son olarak katılımcıların geldiği yer için bağımsız örneklem T-Testi uygulanmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre Yapay Çevre ve Yaşam Memnuniyeti faktörlerinde gelinen yer açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Yere Bağlılık, Yerin Ruhü ve Bireysel Algı faktörlerine göre ise anlamlı farklılık vardır ve Çorlu'dan gelen katılımcıların, başka il ve ilçeden gelen katılımcılara göre her üç faktörde de daha yüksek ortalamaya sahiptir.

Çalışmanın son bölümünde ise korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Korelasyon analizi neticesinde aidiyet, kent kimliği ve yaşam memnuniyeti arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, geliştirilmiş olan hipotez doğrulanarak kabul edilmiştir.

Konuyla ilgili ileride gerçekleştirilecek olan çalışmalarda katılımcı grubu için ön lisans öğrencilerine ilave olarak lisans öğrencilerinin de yer aldığı bir örneklem grubu ile araştırma gerçekleştirilmesinin ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akdoğan, A. A. ve Köksal, Ö. (2014). Aidiyet Algısının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisinde Yöneticiye Güvenin Aracılık Rolü. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(1), 25-43.
- Aksoylu, S. (2013). Kentin Pazarlama ve Markalaşmasına Yönelik Eylemlerin Turizme Etkilerinin Eskişehir Örneğinde İncelenmesi. İdealkent, 4(8), 150-169.
- Arslan Ayazlar, R. ve Ayazlar, G. (2016). Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Tutumunda Aidiyet Duygusu ve Yaşam Tatmininin Rolü. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20(4), 1451-1470.
- Atık, A., Taçoral, E. ve Altunkasa, M. F. (2014). Kent Halkının Kentsel Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Sosyo-Demografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Kemaliye Örneği. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 4(9), 21-33.
- Beyaz, R. ve Boyraz, E. (2018). Kent Kimliği, Kent İmajı ve Kent Konumlandırma İlişkisi Kapsamında Kentlerin Markalaşma Süreci: Erzurum İli Örneği. Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(18), 437-455.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. Journal of Personality Assessment, 49(1), 71-75.
- Görgülü, Y. (2020). Kent Markalama Sürecinde Yönetimsel İletişim Stratejileri (İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği). Journal of Social and Humanities Sciences Research, 7(51), 715-726.
- How, T. C., Yi, H. K. ve Rajendran, S. D. (2019). A Study on Service Failure That Influence Repurchase Intention in Online Retailing: A Study Among Online Shoppers in Klang Valley. E3S Web of Conferences, 136, 04088. EDP Sciences.
- İnce, E. ve Dinçer, İ. (2017). Marka Kent Bağlamında Kent Kimliğinin Konut Projelerinin Pazarlanmasında Kullanılması: İstanbul Örneği. Megaron, 12(4), 635-646.
- Kırlı Özer, G., Çahantimur, A. ve Kırlı, S. (2020). Aidiyet Duygusu Kentlerin Algılanmasında Etkili Etkenlerden Birisi Midir? Bir Pilot Çalışma. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 21(3), 285-291.
- Korkmaz, M., Germir, H. N., Yücel, A. S. ve Gürkan, A. (2015). Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Olan Sosyodemografik Bileşenler Üzerine Bir Analiz. Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi, 2(3), 78-111.
- Lungu, C. I., Caraiani, C. ve Dascălu, C. (2011). Research on Corporate Social Responsibility Reporting. Amfiteatru Economic Journal, 13(29), 117-131.
- Maslow, A. H. (1970). Motivation and Personality. Harper & Row, Publishers.
- Polat, S., Aktaş Polat, S. ve Halis, M. (2013). Kent Kimliği Kapsamında Festivallerin Değerlendirilmesi: Uluslararası Altın Safran Film Festivali Örneği. Turizm ve Araştırma Dergisi, 2(1), 69-85.
- Saygılı, M., Onay, Ö. A. ve Ayhan, M. (2017). Kişilik Özellikleri Bağlamında Yaşam Memnuniyeti Üzerine Bir Araştırma. Yorum-Yönetim-Yöntem Uluslararası Yönetim-Ekonomi ve Felsefe Dergisi, 5(2), 61-72.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Singh, A. S. ve Masuku, M. B. (2014). Sampling Techniques & Determination of Sample Size in Applied Statistics Research: An Overview. *International Journal of Economics, Commerce and Management*. 2(11), 1-22.
- Şentürk, A. ve Gülersoy, N. Z. (2019). Aidiyet, Kent Kimliği ve Kentsel Koruma Etkileşimi Bağlamında Kullanıcı Sürekliliğinin İrdelenmesi: Kadıköy Moda Örneği. *Megaron*, 14(1), 145-159.
- Yalım, F. (2017). Yavaş Şehir (Cittaslow) Hareketi Ekseninde Kent Markalaşması ve Kent İletişimi: Kırklareli “Vize” Yavaş Şehir Örneği. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 6(2), 1-28.

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

**Süt Üreticisi Aile İşletmelerinin Pazarlama Sorunları ve Üniversitelere Yönelik Beklentileri:
Pilot Bir Araştırma***

Dr. Mehmet Can DEMİRTAŞ¹

Öz

Türkiye’de tüm işletmelerin %99,8’ini oluşturan KOBİ’ler (tobb.org.tr) bir çok farklı sektörde olduğu gibi süt üretimi açısından da sektörün en temel oyuncularında yer almaktadır. Bir tüketim ürünü olarak süt, tüketicilerin yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanması kadar üretim süreci ile birçok küçük ve orta ölçekli işletmenin faaliyetlerinin devamlılığını da sağlamaktadır. Türkiye’nin süt üretiminde rekabetçi avantajı elde etmeye yönelik tesis edeceği makro ve mikro politikalar yolu ile dünya üretimindeki payının arttırması oldukça muhtemel olup, ilgili politikaların süt üretiminde çok önemli bir yer işgal eden süt üreticisi aile işletmelerinin sahip olduğu problemlerin giderilmesi yolu ile oluşturulması ise ilgili sürecin başarısı üzerinde anlamlı katkı sunabilecektir. Bu bağlamda küçük ölçekli süt üreticisi aile işletmelerinin güncel olarak yaşadıkları işletme ve pazarlama temelli problemlerin tespit edilmesi ve üniversitelerin ilgili problemler kapsamındaki rolünün belirlenmesi amacıyla taşıyan bu çalışma sonucunda, üreticilerin en temel problemlerinin girdi maliyetleri olduğu, bu durumun yaşamsal önemde etkin halde büyük işletmelere karşı rekabet gücünü azalttığı; üniversitelerin bu kapsamda proje bazlı ve teknik/yönetimsel danışmanlık destekleri ile problemlerin çözümü sürecinde aktif rol alabileceği hususu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Süt Üreticisi Aile İşletmeleri, Pazarlama Sorunları, Üniversiteler

Jel Kodları: M30, M10, M19.

**Marketing Problems of Dairy Produces Family Businesses and Their Expectations for
Universities: A Pilot Study**

Abstract

SMEs which make up 99.8% of all enterprises in Turkey (TOBB.org.tr), are among the main players of the sector in terms of milk production, as in many different sectors. As a consumer product, milk provides the continuity of the activities of many small and medium-sized enterprises with the production process as well as meeting the vital needs of the consumers. It is highly probable that Turkey will increase its share in world production through the macro and micro policies that it will establish a significant contribution to its success to gain competitive advantage in milk production. In this context, as a result of this study, which aims to determine the business and marketing-based problems that small-scale milk producer family businesses are currently experiencing and to determine the role of universities in the scope of related problems that the most basic problems of the producers are the input costs, this situation reduces the competitiveness against to the big enterprises in a vitally important manner; In this context, it is evaluated that universities can take an active role in the process of solving relevant problems with project-based and technical/managerial consultancy supports.

Keywords: Dairy Producer Family Business, Marketing Problems, Universities.

JEL Codes: M30, M10, M19.

¹ KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. İŞLETME BÖLÜMÜ

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Giriş

Bir besin olarak sütün insan hayatına entegre olması uygarlığın başlangıcına kadar ilerlemekle birlikte yaygın olarak beslenmeye yönelik katkılarının tam olarak anlaşılması söz konusudur (Ergin, 2010: 175). İnsan hayatı için oldukça değerli bir besin kaynağı olan süt, 5-6 yaşlarında bir çocuğun günlük ihtiyaç duyduğu protein ihtiyacının %48'ini, kalorisinin %9'unu ve kalsiyum, magnezyum, selenyum, vitamin b12 ve b5 gibi önemli mineral kaynakların yeterli miktarda elde edilmesine imkan tanımaktadır (FAO, 2022). Bu açıdan süt ve süt ürünlerinin yaygın tüketimi sağlıklı bir toplumsal gelişimin ortaya çıkmasında önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir. Dolayısı ile ülkelerin süt üretimine ilişkin politikalarında ilgili husus göz önünde bulundurulmalı ve talep ve arz yönlü beklentileri karşılayacak önlemler ile sürdürülebilir üretim ve tüketimin gerçekleşmesinde teşvik edici rol oynamalıdır.

Süt üretimi geleneksel olarak kırsal yaşamla ilişkilendirilmekte ve dünya çapında yaklaşık 150 milyon hane süt üretimi yapmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda süt küçük aile işletmeleri tarafından üretilmekte ve süt üretimi yolu ile elde edilen gelir hane halkı geçimine, toplumsal katkı bağlamında beslenme ve gıda güvenliğine yönelik katkılar sunmaktadır (FAO, 2022). Ek olarak aile işletmeleri kadar sektörde yer alan büyük işletmelerin katkısı ile süt ve süt ürünlerine yönelik ihracat ile ülkeler dış ticaret geliri elde ederek, milli hasıla değerlerini yükseltebilmektedir. Küresel süt üretim değerleri 2015 yılından itibaren her geçen yıl artmaktadır. 2015 yılında 496,8 milyon ton olan küresel üretim 2021 yılında 544,07 milyon tona ulaşmıştır (statista, 2022). Türkiye'nin ise süt üretim değerleri aşağıda Tablo 1 kapsamında gösterilmektedir.

Tablo. 1 Türkiye İnek Sütü Üretim Değerleri

Yıl	Üretim (Milyon Ton)	Bir Önceki Yıla Göre % Değişim
2012	7,93	12,14
2013	7,93	0,8
2014	8,62	8,66
2015	8,93	3,61
2016	9,21	3,09
2017	9,11	-1,11
2018	10,03	10,13
2019	9,50	5,26
2020	9,84	3,52
2021	10,05	2,14

Kaynak: Ulusal Süt Konseyi, (2022). <https://ulusalsutkonseyi.org.tr/uretimler/> adresinden derlenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye'de süt üretiminin 2012-2021 yılları arasında her yıl (2017 hariç) bir önceki yıla göre artış trendine sahip olduğu görülmektedir. Ancak elde edilen değer küresel süt üretim değerinin sadece %1,8'ini oluşturmaktadır. Dolayısı ile Türkiye'nin bu alana yönelik yatırımlarının küresel süt üretimdeki payın artmasına da etkisi söz konusu olabilmektedir. Küresel payın en yüksek sahibi olarak Hindistan ise 2020 yılında 198,4 milyon ton üretim ile küresel üretimin yaklaşık %36'sına sahip olmaktadır (Statista, 2022). Ancak süt üretiminin önünde yer alan bir çok engel özellikle küçük aile işletmelerinin faaliyetlerini sürdürmelerini zorlaştırmaktadır. Küresel enflasyon düzeyinin son 20 yılda görülmediği kadar yüksek düzeylere ulaşması (Reinhart ve Luckner, 2022) maliyet yönlü etkisi ile süt üretim girdilerinin zincirleme şekilde artmasına neden olmaktadır. Ancak Türkiye örneğinde Ulusal Süt Konseyi'nin süt üretimi maliyetini ortalama olarak 5,66 ₺, tavsiye edilen satış fiyatını ise 5,7 ₺ belirlemesi (USK, 2022) ve Tarım ve Orman Bakanlığı'nın litre başı 1 ₺ çığ süt üretim desteği sunması (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022) ile toplamda üreticinin litre başı geliri 6,7 ₺ olarak belirlenmektedir. Dolayısı ile üreticiler açısından fiyat istikrarı çok değerli hale dönüşmekte alım ve satım fiyatlarının sıklıkla güncellenmemesi nedeni ile zorlayıcı koşullar altında çalışabilmektedirler. Aynı zamanda Stokes (2006)'a göre süt sığırcılığı işletmeciliği oldukça yoğun sermaye ihtiyacı gösteren bir yapıyı temsil etmektedir. Dolayısı ile sektörde yer alan işletmeler dışında yeni girişimlerin ortaya çıkışında girişimciler oldukça zorlu karar sürecine sahip olmaktadır. Holden vd. (2011)'e göre bu durum ise süt sığırcılığının geleceği açısından

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

üzerinde durulması gereken önemli bir tehdidi ortaya çıkarmakta, işletmelerin kuşaklar arası transferi sürecinde bilgi, deneyim aktarımı ve alana yönelik profesyonel eğitim olanaklarının varlığını giderek önemli hale dönüşmektedir. Dahası 2019 yılında başlayan ve güncel olarak etkisini sürdüren Covid-19 pandemisi, bir çok sektörde olduğu gibi süt üretim işletmelerinin ekonomik yapılarının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Küresel ekonomik sorunlar eşliğinde üretime yönelik girdi maliyetlerindeki hızlı artışlar ise arz yönlü problemleri çeşitlendirmekte, stratejik bir ürün olarak nitelendirilmesi gereken süt ve süt ürünleri üretimini ekonomik olmaktan uzaklaştırmaktadır. Bu açıdan konuya yaklaşıldığında benzer tehditleri yaşayan ülkelerin zaman kaybetmeksizin süt sığırcılığına ilişkin üretim ve pazarlama planlarını makro ölçekte tanzim etmeleri gerekmektedir. Bu süreçte kamunun desteğinin ortaya çıkmasında rol alacak yapılardan birisi de üniversitelerdir. Llanez Anaya (2021)'ya göre üniversiteler süt üreticileri ile çok zayıf bir ilişki içerisinde yer almaktadır ve bölgesel kalkınma için iki önemli aktör olarak değerlendirilen bu iki unsurun daha derin bağlar kurmalarının gerekli olduğunu belirtmektedir. Üniversiteler, sosyal ve beşeri bilimler, sağlık, gıda, inşaat vb. gibi süt sığırcılığı işletmelerinin yaşam dönemleri boyunca ihtiyaç duyacağı her türlü eğitsel bilginin danışmanlığını yürütebilecek kuruluşlar olarak bu sorunun çözümünde sorumluluk üstlenmesi mümkün yapıları meydana getirmektedir.

Bu çalışma küçük ölçekli süt sığırcılığı yolu ile süt üretimi faaliyetlerini sürdürmekte olan aile işletmelerinin güncel olarak yaşamakta oldukları yapısal ve pazarlama yönlü sorunları tespit etmek ve ilgili sorunların çözümü sürecinde aile işletmelerinin üniversitelerden beklentilerini belirlemektir. Çalışma giriş bölümünü izleyecek şekilde süt sığırcılığı işletmelerinin sahip oldukları sorunlar çerçevesinde literatür özetinin sunumu, güncel problemlerin tespit edilmesine yönelik gerçekleştirilen pilot alan araştırmasının bulguların değerlendirilmesi ve sonuç ve önerilerin ifade edilmesi şeklinde yapılandırılmaktadır.

1. Literatür Özeti

Literatürde küçük ölçekli süt sığırcılığı işletmelerinin hedef olarak belirlendiği birçok akademik araştırmanın mevcut olduğu görülmektedir. İlgili çalışmaların işletme yönlü problemlerin tespiti, bir diğer kısmının ise özellikle mevcut problemlere yönelik çözümlerin tartışıldığı içerikte bulunduğu değerlendirilmektedir.

Uddin vd. (2012)'ye göre küçük ve büyük ölçekli süt sığırcılığı işletmelerinin yaşadıkları sorunları anlamlı şekilde farklılaştıran boyutlar çiftçilik sistemi, yetiştirme politikası ve veterinerlik hizmetleri sahipliğine yöneliktir. Küçük ölçekli işletmelerin yaşadıkları diğer önemli sorunlar ise hastalıklar, süt piyasasının stabil olmayan yapısı ve yüksek ilaç fiyatları olarak belirtilmektedir. Chen vd. (2008)'e göre ise küçük ölçekli süt üreticisi işletmelerin iki temel problemi söz konusudur. Bu problemler, aile gelirinin artmasına imkan tanımayan kazançlar ve çiğ süt kalitesinde beklenen standardın yakalanamamasıdır. Yazarlara göre bu süreçte merkezi ve yerel yönetimler tarafından, özellikle kredi sağlanması, daha kaliteli hayvanlara yatırım imkanının oluşturulması ve altyapı yatırımları yoluyla teşvik edilen politikaların etkinleştirilmesiyle desteklenmelidir. Sever vd. (2017) sığır işletmelerinde üretim ve pazarlama yönlü sorunlara odaklandıkları çalışmalarında, işletmelerin problem tanımlarının işletme ölçeği ile bağlantılı olduğunu, küçük ölçekli işletmelerin yem fiyatlarını, aracı ve taşıma maliyetlerini ve kredi faiz oranlarının yüksekliğini problem olarak tanımladığını belirtmektedir. Ayrıca yazarlar çalışmalarında ölçek farketmeksizin işletmelerin bilgili eleman eksikliği yaşadıklarını ve devlet desteklerinin yeterli olmadıklarını düşündüklerini tespit etmişlerdir. Guadu ve Abebaw (2016) Etiyopya'da yer alan küçük ölçekli süt üreticilerinin yapısal ve pazarlama yönlü sorunlarını; teknik bilgi eksikliği, hayvan üreme ve sağlığı, yetersiz eğitim hizmetleri kapsamında kurumsal, çevre ve pazarlama odaklı sorunlar kapsamında ise sosyo-ekonomik temelde sınıflandırmaktadır. Yazarlara göre üreticilerin karşılaştıkları bu sorunlar süt sığırcılığının üretim ve üreme verimliliğini düşürmektedir. Günlü vd. (2006) Erzurum İli örneğinde süt sığırcılığı işletmelerini analiz ettikleri çalışmalarında, hayvansal üretime yönelik verimlilik düzeyinin beklentilerin altında ve kapasite kullanım oranlarının düşük, hayvansal üretim için gerekli olan kredi ve finansman desteğinin ise il genelinde oldukça yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Literatürde süt sığırcılığının gelişimi açısından kooperatifleşmeye yönelik bir takım önerileri değerlendiren araştırmalar da mevcuttur. Chagwiza vd. (2016)'ne göre süt üreticilerinin üyesi oldukları kooperatiflerin, kırsal kalkınmayı ve gıda güvenliğini teşvik etmek için kullanışlı ve verimlilik odaklı katkı sunan ticari birimler olarak tanımlanmaktadır. Dolayısı ile süt üreticilerinin bireysel rekabet ortamından uzaklaşarak kooperatif çatısı altında mücadele etmeleri gerektiği düşüncesini paylaşmaktadır. Singh ve Pundir (2001)'e göre ise küçük ölçekli süt

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

üreticisi işletmeler maliyet ve kalite odağında gerçekleştireceği ilerlemeler ile kırsal kalkınmanın itici gücü olma potansiyeline sahip olmaktadır. Ruigu (1976)'ya göre süt sığırcılığı işletmelerinin sahip oldukları sorunlar oldukça farklı boyutlar açısından değerlendirilmekte olsa da, kooperatifçiliğin gelişimi ile bu sorunların çözülmesi kolaylaşmaktadır. Yazara göre işletme faaliyetlerini etkileyen en önemli problem maliyet yönlü etkisi ile ulaştırılmadığıdır. Maliyetler bağlamında Boz (2013)'a göre süt sığırcılığında kaba ve kesif yemler en önemli girdiler olarak ele alınmakta olup, yem fiyatlarının yüksekliği ise üreticilerin üzerinde en çok durduğu konuların başında gelmektedir. Ayrıca süt fiyatlarının düşük olması da üreticiler açısından oldukça önemli bir sorunu ortaya çıkarmaktadır.

Süt sığırcılığı odağında gerçekleştirilen çalışmalar açısından bir diğer alan da işletme ölçeği ve yönetsel yönlü problemlere ilişkindir. Tugay ve Bakır (2009) Giresun İli'nde süt sığırcılığı işletmeleri kapsamında gerçekleştirdikleri araştırmalarında işletmelerin %59'sinin küçük ölçekli yapıda olduklarını, %90'9'unun düzenli veteriner kontrolü gerçekleştirmediğini ve %73,7'sinin süt üretimini tek geçim kaynağı olarak gördüklerini bulgulamıştır. Aksoy ve Yavuz (2008)'e göre küçük ölçekli süt sığırcılığı işletmelerinin mevcut yapılarıyla %94,2'sinin AB'de uygulanan hayvan sağlığı ve refahı konularındaki standartları sağlayamadıkları tespit edilmiştir. Mat ve Cevger (2020) ise çalışmalarında süt sığırcılığı işletme sahiplerinin %63'ünün süt sığırcılığı ile ilgili herhangi bir eğitime katılmadığını, teknoloji kullanım oranlarının küçük ölçekli işletmelerde %10,3 seviyesinde gerçekleştiğini ve üretim için kullanılan yemin %68'inin kendi imkanları dahilinde üretilmekte olduğunu bulgulararak, işletmelerin mevcut koşullarda kendi kendine yetebilen seviyede bulunmadıklarını tespit etmişlerdir. Özyürek vd. (2014) ise Erzincan'da küçük ölçekli süt sığırcılığı işletmelerinin %81'inin elle sağım yöntemi ile süt üretimini gerçekleştirdiğini dolayısı ile teknoloji kullanım düzeyinin çok düşük olduğunu belirtmektedir. Aşkan ve Dağdemir (2015) devlet desteklerinden yararlanan süt sığırcılığı işletmelerinde üretim değerlerinin belirlenmesine yönelik gerçekleştirdikleri çalışmada, süttten elde edilen üretim değerinin inek sayısı, kültür hayvan varlığı ve yarı açık ahır tipi üretim ile pozitif yönlü, yerli hayvan kullanımı ile ise negatif yönlü ilişki tespit etmiştir. Topçu (2008) ise süt sığırcılığı işletmelerinde başarıyı etkileyen faktörler odağında gerçekleştirdiği çalışmada, işletmelerde işgücü miktarının artırılması ve işletmelerin şehir merkezinden uzakta tahsisinin başarıyı olumsuz etkilediğini, süt verimliliği, sığır sayısı, ahır kalitesi, rasyondaki kesif yem miktarı ve süt sığırlarının kültür-melezi hayvanlardan seçilmesi halinde ise işletme başarısının olumlu etkilendiğini bulgulamıştır. Yazara göre Verim düzeyinin düşük olmasının altında yatan en önemli nedenler tarımsal alt yapı, teknik ve yönetim organizasyon faktörlerinden kaynaklanmaktadır. Tozer vd. (2005)'ne göre ise süt üreticilerinin modern pazarlamanın sunduğu imkanlardan faydalanarak herhangi bir strateji geliştirmediğini, ürün odağında fiyat farklılaştırma imkanlarını yaratmadıklarını ve dolayısı ile hayvansal varlıklarının değerlendirilmesine yönelik etkin bir yönetim sürecine sahip olmadıklarını bulgulamıştır.

2. Araştırma Metodolojisi

Çalışmanın yöntem başlığında araştırma sürecine ait metodolojik bilgiler sunulmaktadır. İlgili bilgiler ise araştırmanın amacı, yöntemi, örneklem seçimi ve veri toplama tekniği şeklindedir. Bu çalışmanın temel amacı küçük ölçekli süt üreticisi aile işletmelerinin güncel olarak yaşamakta oldukları yapısal ve pazarlama yönlü sorunların tespit edilmesi ve ilgili sorunların çözümü sürecinde aile işletmelerinin üniversitelerden beklentilerinin belirlenmesidir. Bu amaca yönelik elde edilen veriler yolu ile mevcut problemlerin çözümüne yönelik değerlendirmelerin gerçekleştirilmesi ve literatüre katma değer sunulması çalışmanın hedefi olarak görülmektedir. Çalışmanın hedeflediği amaçlara ulaşma yolunda nitel temelde planlanan bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin elde edilmesinde nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan "görüşme yöntemi" kullanılmış olup, veriler hedef kitle ile yüz yüze gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırmanın anakütlesini Kırklareli'de yer alan küçük ölçekli süt üreticisi aile işletmeleri oluşturmakta olup, araştırmacının sahip olduğu zaman ve maliyet kısıtları araştırmanın bir örneklem dahilinde gerçekleştirilmesini gerekli kılmaktadır. Baltacı (2018: 269)'ya göre nitel araştırmalarda örnek sayısından ziyade örnekten elde edilen verinin zenginliği önemlidir. Başkale (2016)'ye göre ise görüşme yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmalarda "yaklaşık otuz görüşme"nin gerçekleştirilmesi temel alınmalıdır. Ancak, Boddy (2016)'ye göre teorik doygunluk, nitel araştırma tasarımında adeta bir kılavuz konumundadır; pratikte 12 örneklemeden oluşan araştırmalar, nispeten homojen bir popülasyon arasında veri doygunluğunu meydana getirebilmektedir. Böylelikle nitel araştırmalarda araştırmacının belirli bir örneklem büyüklüğünden ziyade araştırma amacına yönelik veri doygunluğuna ulaşması daha önemli görülmektedir. Buradan hareketle

görüşmecilerin benzer sosyo-ekonomik yapılarının temsiliyeti homojen hale getirmesinden hareketle gerçekleştirilen alan araştırması 12 küçük ölçekli süt üreticisi aile işletmesi kapsamında planlanmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde görüşmecilere; Mat ve Cevger (2020), Topçu (2008) ve Sever vd. (2017) çalışmalarından hareketle 7 adet açık uçlu ifade oluşturulmuştur. Formun ikinci bölümünde ise katılımcıların demografik yapılarına, işletmelerinin yapısal konumlarına ve üretimlerine yönelik verinin elde edilmesi amacı ile 9 ifade oluşturulmuştur. Katılımcılara formun ilk bölümünde iletilen ifadeler şu şekildedir:

- Süt sığırcılığı açısından karşılaştığımız sorunlar nelerdir?
- Ürettiğiniz sütü nasıl değerlendirmeniz? Süt fiyatlarından memnun musunuz? Süt üretimini ileri aşamalara (süt ürünlerine yönelik çeşitlendirme) taşıma konusunda pazarlama bilgisi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?
- Şimdiye kadar üniversiteler ile hiç bağlantınız oldu mu? Üniversitelerden yaşamakta olduğunuz sorunların çözümünde beklentileriniz nelerdir?
- Süt sığırcılığı ya da tarımsal üretim kapsamında herhangi bir eğitim aldınız mı? Güncel gelişmeleri takip ediyor musunuz?
- Küçük ölçekli süt sığırcılığının büyük ölçekli işletmeler karşısında rekabet durumunu nasıl değerlendirilmekteyiz?
- İşletmenize ait üretim ve satış bilgilerini nasıl kaydediyorsunuz? Bu kayıtları ne sıklıkla değerlendirilmekteyiz? Hayvan başı yem miktarını / üretim verimliliğini hesaplıyor musunuz?
- Sizce genç aile üyeleriniz süt sığırcılığını devam ettirecekler midir?

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen alan araştırması 27/04/2022 – 10/05/2022 tarihleri arasında katılımcılar ile yüz yüze gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler “doğrudan aktarım” ve tanımlayıcı istatistiklerin belirtilmesi yolu ile raporlanmıştır.

3. Bulgular

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerde değerlendirilecek ilk husus katılımcıların demografik nitelikleri ve aile işletmelerinin genel yapısına ilişkin mevcut duruma yöneliktir. Elde edilen bulgular ise aşağıda Tablo 2 içerisinde gösterilmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Nitelikleri ve Aile İşletmelerine Yönelik Mevcut Durum

Cinsiyet	n	%	Yardımcı Çalışan Sahipliği	n	%
Kadın	0	0	Var	2	16,7
Erkek	12	100	Yok	10	83,3
Yaş			Süt Sağım Makinası Sahipliği		
50 ve altı	1	8,3	Evet	12	100
51 ve üstü	11	91,7	Hayır	0	0
Eğitim Düzeyi			Veteriner Hekim Kontrolü		
İlköğretim	11	91,7	Periyodik	0	0
Lise	1	8,3	Acil Durumlar	12	100
Ailedeki Birey Sayısı			Süt Üretimine Yönelik Kalite Tanımlaması (%)		
3 ve altı	1	8,3	80 ve altı	1	8,3
4	6	50	80 ve üstü	11	91,7
5 ve üstü	5	41,7	Ana Gelir Kaynağı		
Sahip Olunan Ahır Türü			Tarım ve Hayvancılık	10	83,3
Açık	1	8,3	Ek Geliri Var	2	16,7
Kapalı	4	33,3	Yem Üretim-Satın Alma %		
Yarı Açık	7	58,3	%30-%70	3	25
Periyodik Süt Analizleri			%50-%50	1	8,3
Doğrudan	0	0	%60-%40	3	25

Dolaylı	12	100	%70-%30	2	16,6
			%80-%20	2	16,6
			%100 Satın alma	1	8,3

Tablo 2 üzerinde gösterildiği üzere çalışmaya katılım sadece erkek bireyler tarafından gerçekleştirilmiştir. Süt sığırcılığına yönelik işlerin oldukça yoğun fiziksel kuvvet gerektirmesi ve işin doğası gereği aile bireylerinin erkek üyeleri söz konusu faaliyetleri sürdürmektedir. Ancak ailede yer alan kadın bireyler de süt sığırcılığı ile bağlantılı işlerde aktif olarak görev almakta, işletme sahibi kişilerin ise yoğun olarak erkek bireylerden oluştuğu değerlendirilmektedir. Çalışmaya katılan bireylerin neredeyse tamamı 51 yaş ve üzeridir, 50 yaş ve altı katılımcı ise sadece 1 adettir. Katılımcıların benzer şekilde eğitim düzeyi ilköğretim seviyesinde yoğunlaşmakta; %91'inin ise ailelerinde 4 ve üstü sayıda birey bulunmaktadır. Çalışmada görüşülen kişilerin sahip oldukları ahır türlerinin 1 adedi açık, 4 adedi kapalı ve 7 adedi ise yarı açık şekilde dizayn edilmektedir. Sadece iki işletmenin yardımcı çalışanı olduğu ve tarım ve hayvancılık dışında gelir sahibi oldukları görülmektedir. Süt sağımı için tüm işletmelerin süt sağım makinelerine sahip olduğu görülmekte, hiçbir işletmenin doğrudan süt analizi gerçekleştirmediği ve acil durumlar dışında veteriner hekim ile iletişime geçmedikleri görülmektedir. Süt üreticileri açısından oldukça önemli bir maliyet kalemi olarak değerlendirilen yem miktarının üretim – satın alma oranları incelendiğinde ise; yemin %60 ve daha fazlasını üreten ve %40'ını satın alanların oranı %57; %50 üretilip %50 satın alma gerçekleştirenlerin oranı %8,3; %30 üretilip %70 satın alanların oranı %25 ve son olarak yemin tamamını satın alanların oranı ise %8,3'tür.

Araştırmanın metodoloji kısmında belirtildiği üzere katılımcılara süt sığırcılığı ile ilgili olarak çerçevelenen 7 adet soru sorulmuştur. İlgili sorulara ilişkin elde edilen bulgular çalışmada detaylı olarak değerlendirilmektedir. Katılımcılara yöneltilen ilk soru “Süt sığırcılığı açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” şeklindedir. İlgili soruya yönelik elde edilen bulgular Tablo 3 içerisinde gösterilmektedir.

Tablo 3. Süt Sığırcılığına İlişkin Güncel Problemler

Tanımlanan Problem	n	%
Girdi Maliyetleri	12	37,5
Veterinerlik Hizmet Maliyetleri	9	28,1
Yetersiz Devlet Destekleri	6	18,7
Kredi ve Finansal Araçlara Erişim	3	9,3
Ruhsatsız/Düzensiz Ahır İnşaatı	1	3,1
Damızlık Hayvan Bulunmaması	1	3,1
Toplam	32	100

Tablo 3 incelendiğinde süt sığırcılarının en yüksek sayıda frekans değerine sahip olan problemi “girdi maliyetleri” ile ilişkilidir. İlgili maliyetler kapsamında çalışmaya katılan tüm katılımcıların ortak söylemi ise “yem fiyatları” ile ilgilidir. Katılımcıların işletmeleri ile ilgili önemli olarak tanımladığı ikinci problem ise “veteriner hizmetleri” ile ilgilidir. Türkiye’de güncel olarak yaşanmakta olan enflasyonist baskının yem fiyatlarına olduğu kadar veteriner hizmet ücretlerine de yansıdığı dolayısı ile çok acil vakalar haricinde veteriner hizmetinin alınmadığı katılımcılar tarafından aktarılmaktadır. Yaşanmakta olan üçüncü problem ise “yetersiz devlet destekleri”nin varlığıdır. Süt sığırcılığına yönelik süt alım fiyatlarının girdi maliyetlerini karşılamadığı konusunda hemfikir olan katılımcılar bu konuda küçük ölçekli işletmeleri sübvansız etme şeklinde devletin desteklerinin artması gerektiğini belirtmektedirler. Katılımcılar tarafından tanımlanan diğer problemler ise “kredi ve finansman araçlarına erişim zorluğu”, “ruhsatsız/düzensiz ahır imal edilmesi”, “damızlık hayvan bulamama” şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Katılımcılara iletilen ikinci soru ise “Ürettiğiniz sütü nasıl değerlendirmektesiniz? Süt fiyatlarından memnun musunuz? Süt üretimini ileri aşamalara (süt ürünlerine yönelik çeşitlendirme) taşıma konusunda

pazarlama bilgisi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?” şeklindedir. İlgili soru kapsamında elde edilen bulgular Tablo 4 içerisinde gösterilmektedir.

Tablo 4. Süt Üretimi İle İlgili Mevcut Durum ve Pazarlama Bilgisi

Süt Değerlendirme Yöntemi	n	%
• Kooperatif Aracılığı ile Satış	10	83,3
• Mandıralara Satış	2	16,7
Süt Fiyatlarından Memnuniyet		
• Memnunum	3	9,3
• Memnun Değilim	9	90,7
Süt Ürünlerine Yönelik Pazarlama Bilgisi		
• Var	0	0
• Yok	12	100

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların ürettikleri sütleri yoğun olarak (%83,3) kooperatifler aracılığı ile değerlendirmekte olduğu görülmektedir. Süt fiyatlarına yönelik memnuniyet düzeyleri açısından ise katılımcıların %90,7’si memnun olmadığını belirtmektedir. Ancak çalışmanın gerçekleştirildiği dönemde Ulusal Süt Konseyi süt alım birim fiyatını 7,5TL olarak açıklamakla birlikte uygulama sonucunun bir sonraki ay ödemelerde gerçekleşeceğini belirten katılımcılar; yem fiyatlarında herhangi bir değişim olmaması koşulu ile yeni oluşan fiyattan memnun olacaklarını ifade etmektedir. Süt ürünlerinin çeşitlendirilmesi, markalaşma gibi pazarlama yönlü yatırımların gerçekleştirilmesine yönelik elde edilen bulgu ise tüm katılımcıların bu konuda herhangi bir bilgisinin olmadığı ve çeşitlendirmeye yönelik bir yatırım sermayesinin de mevcut olmadığı yönündedir. Bu hususta katılımcılar özellikle işlerinin süt üretimi ve hayvancılık uzmanlığında olduğunu, pazarlama yönlü ilerlemeler için eğitsel ve teknik desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir.

Katılımcılara araştırma amacına uygun olarak iletilen bir diğer ifade “Şimdiye kadar üniversiteler ile hiç bağlantınız oldu mu? Üniversitelerden yaşamakta olduğunuz sorunların çözümünde beklentileriniz nelerdir?” şeklindedir. Söz konusu ifadeye yönelik bulgular ise Tablo 5 içerisinde gösterilmektedir.

Tablo 5. Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Üniversitelerden Beklentileri

Üniversite ile İletişim	n	%
• Hiç İletişime Geçen Olmadı	12	100
• Üniversiteler ile iletişimde bulundum	0	0
Üniversitelerden Beklentiler		
• Proje Üretimi	8	47
• Tarımsal Üretime Yönelik Destek	4	23,5
• Yeni Teknolojilerin Tanıtımı	3	17,6
• Yanımızda Olduğunu Hissetmek	2	11,7
Toplam	17	100

Tablo 5 incelendiğinde, görüşmeye katılan işletme sahiplerinin hiçbirisi üniversiteler ile iletişime geçmediğini, gerçekleştirilen çalışma aracılığıyla ilk kez üniversitede çalışan bir akademisyen ile muhatap olduklarını belirtmektedir. Dolayısı ile süt üreticilerinin üniversite ile ilgili düşünceleri oldukça dar kapsamda ortaya çıkmakta, ancak üniversitelerden bir takım beklentileri de söz konusu olmaktadır. Bu beklentiler ise özellikle üretim maliyetlerinin azaltılmasına yönelik projelerin geliştirilmesi, örnek uygulamalar yolu ile tarımsal üretim verimliliğinin artırılması, tarım ve hayvancılık alanındaki gelişen teknoloji ile ilgili bilgi paylaşımının sağlanmasıdır. Ek olarak iki katılımcının üniversitelere yönelik “yanımızda olduklarını hissetmek” olarak tanımladıkları talepleri söz konusudur.

Çalışma kapsamında katılımcılara iletilen diğer bir ifade “Süt sığırcılığı ya da tarımsal üretim kapsamında herhangi bir eğitim aldınız mı? Güncel gelişmeleri takip ediyor musunuz?” şeklindedir. İlgili ifadeye yönelik elde edilen bulgular Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Süt Sığırcılığına Yönelik Eğitim Katılımları ve Günceli Takip Yöntemleri

	n	%
Tarım ve Hayvancılık Eğitimi Sahipliği		
• Evet	1	8,3
• Hayır	11	91,7
Güncel Gelişmeleri Takip Etme		
• TV Programları	9	50
• İnternet	6	33,3
• Tarım Yazarlarının Takibi	3	16,7
Toplam	18	100

Katılımcıların tarımsal eğitime ilişkin ifadeye yanıtları incelendiğinde, %91,7’sinin ilgili konuda herhangi bir eğitim almadığı, eğitim alan bir katılımcının ise damızlık üretici birlikleri yönetim kurulu üyesi olması nedeni ile gerçekleştirilen bir eğitim sonucu bu tür bir belgeye sahip olduğu bilgisi elde edilmiştir. Tarım ya da hayvancılık ile ilgili güncel gelişmelerin yoğunlukla geleneksel kanallardan birisi olan televizyon aracılığı ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Televizyon üzerinden gerçekleştirilen takip sürecinde en yoğun ilginin tarım, hayvancılık ve çiftçilik odaklı kanalların kullanıldığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların gelişmeleri takip etme sürecinde yararlandıkları diğer iletişim kanalları ise internet ve tarım ya da hayvancılık alanına çalışmakta olan yazarlar şeklindedir.

Katılımcılara iletilen beşinci ifade “Küçük ölçekli süt sığırcılığının büyük ölçekli işletmeler karşısında rekabet durumunu nasıl değerlendirmeniz?” şeklindedir. İlgili ifadeye yönelik elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7. Büyük İşletmelere Karşı Rekabet Etme Potansiyeli

Büyük Ölçekli İşletmelere Karşı Rekabet Algısı	n	%
• Rekabet Edebilirim	1	8,3
• Rekabet Edemem	11	91,7
Rekabet Etmek İçin Gerekli Olan Şartlar		
• Kapasite Artışı	7	58,3
• Teknik ve Yönetsel Bilgi	3	25
• Devletin Pozitif Ayrımcılık Uygulaması	2	16,6

Küçük ölçekli süt üreticisi işletmelerin büyük işletmelere karşı rakip olabilme ihtimali ile ilgili yöneltilen ifade kapsamında katılımcıların %91,7’si bu tür bir rekabetin mümkün olmadığını belirtmektedir. Bu hususta özellikle kendilerinin ana faaliyet alanının tarım ve hayvancılık özelinde olduğunu, büyük işletmelerin ise farklı faaliyet alanlarından elde ettikleri gelirleri süt üretimini sübvansetmek için kullanabildiklerini belirtmektedirler. Böylelikle kısıtlı finansal imkanları ile küçük üreticilerin rekabette bulunmalarının mümkün olmadığı görüşü ağırlık kazanmaktadır. Ancak katılımcılara “hangi koşullar altında rekabet gücünüzün olacağını düşünmektensiniz?” sorusu yöneltildiğinde; küçük ölçekli üreticilerin üretim kapasitelerinin artırılmasına imkan tanıyacak gelişmelerin olması; büyüklüğün getirdiği sorunların çözümü için gerekli olan teknik ve yönetsel bilginin sağlanması ve özellikle de devletin bu konuya yönelik pozitif ayrımcılık uygulaması ile rekabet edebileceklerini belirtmektedirler.

Katılımcılara yöneltilen altıncı ifade ise “İşletmenize ait üretim ve satış bilgilerini nasıl kaydediyorsunuz? Bu kayıtları ne sıklıkla değerlendirmektesiniz? Hayvan başı yem miktarını / üretim verimliliğini hesaplıyor musunuz?” şeklindedir. İlgili ifade kapsamında elde edilen bulgular Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. Süt Sığırcılığı İşletmelerine Yönelik Yönelik Yönelik Bulgular

Üretim ve Satış Kayıtlarının Saklanması		
• Günlük Kayıt Tutarım	0	0
• Kooperatif Kaydını Esas Alırım	12	100
Hayvan Başına Yem Planlaması		
• Süt Miktarına Göre Yem Veririm	2	16,6
• Göz kararı yem veririm	10	83,3

Tablo 8’de belirtildiği üzere, süt üreticilerinin tamamı bireysel üretimlerine yönelik kayıtları sistematik bir şekilde kayıt etmemektedirler. İlgili kayıtları günlük olarak kooperatiflerin tutmakta olduğu dolayısı ile bu tür kayıt işleminin şimdiye kadar düşünmediklerini belirtmektedirler. Ayrıca üretimlerine yönelik herhangi bir verimlilik analizi gerçekleştirmedikleri, günlük ortalama üretim miktarı üzerinden değerlendirme yaptıklarını ifade etmektedirler. Yem gibi oldukça önemli bir maliyet kaleminde verimliliğin sağlanması için gerekli olan hayvan başı üretim/yem rasyosunun uygulaması ise sadece iki katılımcı tarafından gerçekleştirilmektedir. Dolayısı ile süt üreticilerinin önemli bir çoğunluğu yem konusunda geleneksel yöntemleri tercih etmektedirler.

Çalışma kapsamında katılımcılara iletilen son ifade ise süt üretiminin geleceği ile yakından ilişkilidir. İlgili ifade çalışmada şu şekilde oluşturulmuştur: “Sizce genç aile üyeleriniz süt sığırcılığını devam ettirecekler midir?”. İlgili ifadeye yönelik elde edilen bulgular ise Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9. Genç Aile Üyelerinin Süt Üretimine Yönelik Devamlılığı

Gelecek Neslin İşi Sürdürme Beklentisine Yönelik Düşünce		
İyimser bakış açısına sahip	2	16,6
Kötümser bakış açısına sahip	10	83,4
Gençlerin işi sürdürmemesine neden olan etkenler		
İşin zor olan niteliği	8	47
Köy yaşamından uzaklaşma	6	35,2
Sosyal hayatın olmaması	3	17,6
Toplam	17	

Tablo 9 incelendiğinde, çalışmaya katılan bireylerin %83,4’ü genç aile üyelerinin süt sığırcılığını sürdürmeyeceğini düşünmektedir. Bu durum üretimin geleceğinin şekillenmesi açısından oldukça kötümser bir senaryonun gelişmekte olduğunu da göstermektedir. Bu tür bir kötümser bakış açısının nedenleri irdelediğinde ise temelde üç hususun çok önemli engeller oluşturmakta olduğu bulgulanmıştır. Bu hususlardan ilki süt sığırcılığının oldukça zor olan iş modelidir. Katılımcılara göre süt sığırcılığı yapan bir kişinin sürekli olarak işinin başında bulunması öncelikli olmakta bir anlamda iş için 7/24 prensibi geçerlidir. İkinci olarak ise, bu işi yürütecek kişinin köyde ya da köye yakın bir yerde ikamet etmesi gerekli görülmektedir. Ancak katılımcılar genç aile üyelerinin köy yaşamından uzaklaştığını ve şehirde ikamet etmek istediklerini belirtmektedir. Bu durumun temel nedeni ve üçüncü etken olarak ise gençlerin talep ettiği sosyal imkanlara köylerde ulaşılmasının imkansız olmasıdır.

Sonuç ve Değerlendirme

Temel bir besin ögesi olarak süt sadece bireysel gelişim ihtiyaçlarını karşılamadan ötesinde üretim ve tedarik süreçleri ile ekonomik katkısı yüksek bir ürün olarak değerlendirilmektedir. Süt ürünü üretim ve pazarlama faaliyetlerinin katkısı ile birçok farklı sektörün sürdürülebilir yaşama sahip olmasını ve dolayısı ile üretim ve

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

pazarlama yolu ile sağladığı istihdam toplumların refah seviyelerinin gelişimine de katkı sunmaktadır. Bu açıdan yaklaşıldığında stratejik bir ürün olarak değerlendirilmesi gereken süt, uygulanacak makro ve mikro ekonomi politikalar yolu geliştirilmesi gerekli olan bir alanı da tesis etmektedir. Bu bağlamda süt üretiminin dünya üzerinde en yoğun şekilde gerçekleşmesini sağlayan küçük ve orta ölçekli aile işletmeleri ilgili makro ve mikro politikaların hedefi konumundadır. İlgili ekonomik birimler olarak aile işletmelerinin gelişimi, sektörel büyümenin gerçekleşmesine katkı sunduğu kadar toplumun tüm kesimlerinin süt ve süt ürünlerine ulaşımının da kolaylaşmasını sağlama potansiyeline sahiptir. Bu nedenle küçük ve orta ölçekli süt üreticisi aile işletmelerinin güncel sorunlarının tespit edilmesi ve çözüm alternatiflerinin tespiti oldukça önemlidir. Bu çalışma süt üreticisi aile işletmelerinin güncel olarak yaşamakta olduğu problemlerin tespit edilmesi ve üniversitelerin bu sorunlar bağlamında sahip olabileceği muhtemel rolleri belirleme amacı ile hazırlanmıştır. Sektörde mevcut sorunların tespit edilmesi için üreticilerin görüşlerinin elde edilmesine yönelik bir alan araştırması gerçekleştirilmiş olup, üniversitelerin bu problemlerin çözümündeki yeri ve üreticilerin üniversitelerden beklentilerinin kapsamı belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada gerçekleştirilen alan araştırması toplamda yedi açık uçlu soru yolu ile bilgileri derlemiş ve işletmelere ait mevcut konum çerçevesiyle sunulmuştur. Araştırmaya katılan işletmelerin tamamı 50 ve altı sayıda hayvan sahibi işletmelerdir. İşletmelerin üretim süreçlerinin çok önemli bir bölümü sadece aile üyeleri tarafından yürütülmekte, yardımcı personel istihdamı ise çok düşük düzeydedir. Teknolojik anlamda sadece süt sağım makinalarından destek almakta ve hissettikleri maliyetler nedeni ile bir çok yatırımdan vazgeçme eğilimindedirler. Ayrıca süt üreticileri artan maliyetler karşısında hayvan stoklarını gün geçtikçe azaltmakta, anaç olarak tabir edilen hayvanlarını kesimlere göndererek artan maliyetlere karşı önlem almaya çalışmaktadır. Çalışmada elde edilen bu sonuç sektöre yönelik üretici desteklerinin ivedilikle hayata geçirilmesinin gerekli olduğu sonucunu oluşturmaktadır.

Çalışmaya katılan süt üreticilerinin sahip oldukları en önemli sorun girdi maliyetleridir. Girdi maliyetleri içerisinde ise en sık tekrar edilen maliyet kalemi yem ile ilgilidir. Üreticilerin bu hususta beklentileri ise süt/yem rasyosunun minimum %80 oranına ulaşmasıdır. Bu nedenle süt/yem rasyosu kapsamında alınacak makro önlemlerin bu değeri hedef olarak belirlenmesi önerilmektedir. Süt üreticileri üretimlerini kooperatifler ya da mandıralar yolu ile değerlendirmektedir. Süt ürününe yönelik çeşitlendirme ya da markalaşma gibi pazarlama yönlü çabaları söz konusu değildir. Bu hususta üreticilerin uzmanlık alanı doğrudan hayvancılık ve süt üretimine yönelik olarak görülmekte dolayısı ile tespit edilen sorunların çözümü sonrası ise kurumsal olarak üniversitelerin ya da kamu örgütlerinin devreye alınması ile markalaşma sürecinin de üreticiler tarafından desteklendiği bulgusu söz konusudur. Mevcut durumda çalışmaya katılan üreticilerin işletme yönetimi ile ilişkili olarak değerlendirilebilecek en temel veri olarak üretim verilerini dahi kooperatifler aracılığı ile izlediği, tarım ve hayvancılık ile ilgili herhangi bir eğitim sahibi olmadığı, güncel gelişmeleri geleneksel kanallar yolu ile takip ettiği görülmektedir. Bu nedenle üniversiteler ile üreticilerin hiçbirisi daha önce iletişimde bulunmamıştır. Hatta üreticiler, üniversitenin kurumsal olarak işletmelerine katkılarının neler olabileceği konusunda da tatmin edici bir bilgi düzeyine sahip olarak görülememektedir. Bu nedenle üniversitelerin süt üreticisi aile işletmeleri ile daha sık temasta bulunması, teknik/yönetimsel destekleri sunması ya da üreticileri üniversitelere davet ederek birlikte bilgi üretmesi oldukça önemli bir gelişim olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmada elde edilen çarpıcı sonuçlardan bir diğeri de süt üretiminin gelecek nesiller tarafından üstlenilmesine yöneliktir. Bu hususta çalışmaya katılan üreticilerin çoğunlukla kötümser bir bakış açısına sahip olduğu bulgulanmıştır. Kötümser bakış açısının ortaya çıkmasında yer alan faktörler ise; süt üretiminde gerçekleştirilen işlerin oldukça zor olması, genç kuşakların köydeki sosyal imkan yetersizlikleri nedeni ile şehirlerde yaşama isteğinin varlığıdır. Çalışmaya katılan kişilerin %90'ının 50 yaş ve üzeri olduğu göz önüne alındığında süt üretimi ve süt sığırcılığı açısından genç neslin devamlılığının sağlanmasına yönelik önlemlerin ivedilikle ele alınması gerekmektedir. Bu hususta kamu politikalarının geliştirilmesi kadar özel girişimlerin de katkısının sağlanması, köy hayatının sosyal zenginliğinin sağlanması için mobil sistemlerin geliştirilmesi, köye dönüş projelerinin sayısal anlamda zenginleştirilmesi önerilmektedir.

Bu çalışma Kırklareli İli'nde gerçekleştirilen alan araştırması sonuçlarını paylaşmaktadır. Her ne kadar tespit edilen hususlar literatürde yer alan araştırma sonuçları ile benzerlik göstermekte olsa da, farklı alan araştırmaları yolu ile bulguların çeşitlendirilmesi muhtemeldir. İlerleyen araştırmaların daha geniş üretici kitlesi

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

ve farklı coğrafyalardan katılım yolu ile gerçekleştirilmesi durumunda literatüre önemli katkıların sağlanacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, A., & Yavuz, F. (2008). Hayvancılık işletmelerinin Avrupa Birliğine Uyumu ve Rekabet Edebilirliği; Doğu Anadolu Örneği. *Turkish Journal of Agricultural Economics*, 14(1), 37- 45.
- Aşkan, E., & Dağdemir, V. (2015). Devlet Desteklemelerinden Faydalanan Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Üretim Değerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Erzurum, Erzincan, Bayburt İlleri Örneği, *Tarım Ekonomisi Dergisi* 2015; 21(2): 69-76.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 7 (1) , 231-274.
- Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *DEUHFED*, 9 (1), 23-28.
- Boddy, C. R. (2016). Sample size for qualitative research. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 19(4), 426-432.
- Boz, İ. (2013). Doğu Akdeniz Bölgesi'nde Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri . *KSÜ Doğa Bilimleri Dergisi*, 16(1), 24-32 .
- Chagwiza, C., Muradian, R., & Ruben, R. (2016). Cooperative membership and dairy performance among smallholders in Ethiopia. *Food policy*, 59, 165-173.
- Chen, K., Hu, D., & Song, H. (2008, February). Linking markets to smallholder dairy farmers in China: Quality as a new driver. In *Congresso Brasileiro de Qualidade do Leite, CCS Grafica e Editora, Recife*.
- Ergin, G. (2010). Süt, Beslenme ve Sağlık. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* , 7 (1): 175-190.
- FAO. (2022). <https://www.fao.org/dairy-production-products/production/en/> Erişim Tarihi: 05/05/2022.
- Guadu, T., & Abebaw, M. (2016). Challenges, opportunities and prospects of dairy farming in Ethiopia: A review. *World Journal of Dairy & Food Sciences*, 11(1), 01-09.
- Günlü, A., Atasever, M. & Karakaya, Y. (2010). Erzurum İli Hayvancılığının Yapısal Özellikleri ve Yakın Gelecekteki Durumu Üzerine Genel Değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Veteriner Bilimleri Dergisi*, 1(3) , 55-68 .
- Holden, L. A., Hyde, J. A., Hilty, B. J., & Cowan, E. (2011). Challenges and Opportunities for New and Beginning Dairy Producers: A Pennsylvania Perspective. *The Journal of Extension*, 49(3), 17.
- Llanez Anaya, H. F. (2021). Constructing territorial development with local actors: dairy producers and their relationship with university knowledge. *Development in Practice*, 1-12.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Mat, B., Cevger, Y. (2020). Balıkesir ilindeki süt sığırcılığı işletmelerinin yapısal özellikleri ve sorunları, *Eurasian Journal of Veterinary Sciences*, 36(4): 277-286.
- Özyürek, S., Koçyiğit, R., Tüzemen, N. (2014). Erzincan İlinde Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Yapısal Özellikleri: Çayırılı İlçesi Örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 11(3): 19-226.
- Reinhart, C., Luckner, C.G. (2022). The Return of Global Inflation, <https://blogs.worldbank.org/voices/> adresinden edinilmiştir.
- Ruigu, G. M. (1976). *Smallholder milk production and marketing: opportunities and problems*. Working Papers 286, Nairobi: Institute for Development Studies, University of Nairobi
- Sever, E. , İğdeli, A. & Han, V. (2017). Aksaray İli Sığır İşletmelerinin Üretim ve Pazarlama Sorunları. *Journal of Advances in VetBio Science and Techniques*, 2(2), 10-23.
- Singh, K., & Pundir, R. S. (2001). Problems and prospects of smallholder dairy production and marketing in South Asia: An overview. In *Proceedings of a South-South workshop held at National Dairy Development Board (NDDB) Anand, India* (pp. 88-104).
- Statista. (2020). Cow milk production worldwide from 2015 to 2021, <https://www.statista.com/statistics/263952/production-of-milk-worldwide/> adresinden edinilmiştir.
- Stokes, J. A. (2006). Entry, exit, and structural change in Pennsylvania's dairy sector. *Agricultural and Resource Economics Review*. Vol. 35. Iss. 2. Retrieved from: <http://ideas.repec.org/a/ags/arerj/10218.html>
- Tarım ve Orman Bakanlığı, (2022). Çiğ Süt Destekleme Primleri, <https://www.tarimorman.gov.tr/Haber/5208/Cig-Sut-Destekleme-Primi-1-Liraya-Yukseldi#:~:text=Ulusal%20S%C3%BCt%20Konseyi%20%C3%A7i%C4%9F%20s%C3%BCt,%C3%A7i%C4%9F%20s%C3%BCt%20deste%C4%9Fi%20verilece%C4%9Fini%20a%C3%A7%C4%B1klam%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1> adresinden edinilmiştir.
- TOBB (2021). KOBİ İstatistikleri, www.tobb.org.tr. Adresinden derlenmiştir.
- Topçu, Y. (2008). Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Başarıyı Etkileyen Faktörlerin Analizi: Erzurum İli Örneği. *Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi*, 23 (1), 17-24.
- Tugay, A. & Bakır, G. (2011). Giresun Yöresindeki Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısal Özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 40(1), 37-47
- Uddin, M. N., Uddin, M. B., Al Mamun, M., Hassan, M. M., & Khan, M. M. H. (2012). Small scale dairy farming for livelihoods of rural farmers: Constraint and prospect in Bangladesh. *Journal of Animal Science Advances*, 2(6), 543-550.
- Ulusal Süt Konseyi, (2022). Ulusal Süt Konseyi Süt Üretim İstatistikleri, <https://ulusalsutkonseyi.org.tr/uretimler/> adresinden edinilmiştir.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE SORUNLARINA YÖNELİK TUTUMLARI: TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE FİNANS VE BANKACILIK BÖLÜMLERİNDE BİR ÇALIŞMA

Başak ÖZYURT¹
Müjde BEKDAŞ¹
Seda DEMİR¹
Aydemir AY¹
Emel GÖNENÇ GÜLER¹

Özet

Çevre bilinci, bireyin çevresel süreçlerin ve sorunların doğasını anlama yeteneğinin, çevresel kaliteye olan endişe derecesinin ve günlük yaşamda olumlu çevresel davranışa ne ölçüde bağlı olduğunun bir ölçüsü olmaktadır. Çevre bilincinin gelişmesine yol açan etkinliklerde öğrenciler her zaman aktif rol oynamışlardır. Bu nedenle, bu çalışma Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği ve Finans ve Bankacılık bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Yüz yüze ve çevrim içi platformda anket uygulanarak 220 öğrenciden veriler toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 25.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, cinsiyet, sınıf, eğitim seviyesi, yaş, eğitim gördükleri bölüm, ücretli poşet uygulamasını destekleme durumu, öğrencilerin anne ve babalarının eğitim seviyesine göre katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilirken; ailenin gelir seviyesi, katılımcıların çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşlarına üye olma durumu ve tek kullanımlık plastiklerin yasaklanmasına yönelik düşüncelerine göre katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Anahtar kelimeler: çevre bilinci, tutum, öğrenci duyarlılığı

JEL kodları: Q2, Q5, P2

ATTITUDES OF TRAKYA UNIVERSITY STUDENTS TOWARD ENVIRONMENTAL PROBLEMS: A STUDY IN THE DEPARTMENTS OF TOURISM MANAGEMENT AND FINANCE AND BANKING

Abstract

Environmental awareness is a measure of an individual's ability to understand the nature of environmental processes and problems, the degree of concern for environmental quality, and the extent to which it depends on positive environmental behavior in daily life. Students have always played an active role in activities that lead to the development of environmental awareness. Therefore, this study aims to determine the attitudes of students studying at Trakya University, Faculty of Applied Sciences, Tourism Management and Finance and Banking departments towards environmental problems. Data were collected from 220 students by conducting a face-to-face and online questionnaire. The data obtained in the research were analyzed using the SPSS 25.0 package program. According to the findings, a statistically significant difference was found in the average of the participants' attitudes towards environmental problems according to gender, class, education level, age, department they study, status of supporting paid bag application, education level of the parents of the students. There was no statistically significant difference in the average of the participants' attitudes towards environmental problems according to the income level of the family, the membership status of the participants in environmental non-governmental organizations and their thoughts on the prohibition of single-use plastics.

Keywords: environmental awareness, attitude, student sensitivity

JEL codes: Q2, Q5, P2

1. Giriş

Çevre canlı ve cansız tüm varlıkları kapsayan bunun yanında canlı varlıkların yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli tüm kaynakları da içeren bir ortamdır. Çevrenin korunması, çevre sorunlarının azaltılması ve giderilmesi yaşamsal kaynakların sürdürülebilir olması adına önemlidir. Çevresel sorunlarının ortaya çıkışının temelinde insan faaliyetleri yer almaktadır. Çevresel sorunların sanayileşme, nüfus artışı, çarpık kentleşme, doğal alanların tahribi, doğal kaynakların bilinçsiz tüketimi gibi pek çok insan temelli faaliyetin sonucu ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde çevrenin sürdürülebilirliğinin insan hareketlerine bağlı olarak belirlendiği söylenebilecektir.

¹ Trakya Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Edirne
İletişim maili: basakozyurt1@trakya.edu.tr

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Dünyanın her yerinde o bölgenin nüfusu, sanayileşme seviyesi, tarım ve hayvancılık çalışmaları vb. faaliyetlere göre farklı çevre sorunları ortaya çıkabilmektedir. Trakya Bölgesinde hem tarım hem de sanayi adına öne çıkan bölgeler bulunmaktadır. Bazı illerde nüfus yoğunluğu da bulunmaktadır. Trakya Bölgesi bu özellikleri ile çevre sorunları oluşmaya müsait endüstriyel bir alan olarak bilinmektedir. Endüstriyel faaliyetlerin yoğunluğu bölgede çevre sorunlarına yol açmaktadır. Endüstriyel faaliyetler sebebiyle oluşan atıkların nehirlere boşaltılması bölgede çevresel bir sorun oluşturmaktadır. Ergene nehri bu atıklarla kirlenmekte ve bunun önüne geçilememektedir. Geniş tarımsal alanlara sahip Trakya Bölgesine hayat veren Ergene nehrinin kirlenmesi ve su debisinin azalması da bölge büyük sorunlara sebep olmaktadır. Ayrıca verimli tarım topraklarına inşa edilen fabrikaların varlığı da bölgeyi tehdit etmektedir. Yitirilen tarım toprakları da düşünülürse bölgenin gelecekteki tarımsal faaliyetlerin dolayısıyla ekonomik kazançların tehlikeye gireceği düşünülmektedir. Endüstrileşmenin getirdiği bir diğer olumsuzluk da hava kirliliğidir. Sanayileşme ile havaya salınan zararlı gazlar artmış ve kontrolsüz bir hal almıştır. Yer altı suları da sanayinin ve tarımsal faaliyetlerin oluşturduğu bu kirlilikten etkilenmiştir. Bölgedeki çevresel sorunların yaşayan halk, hayvancılık sektörü, tarım sektörü, balıkçılık da dâhil olmak üzere pek çok olumsuz etkileri olmaktadır.

Çevre sorunlarının çözülebilmesi için etkin bilgilendirme, denetim ve eğitim gereklidir. Eğitim ile zarar görmüş bir çevre yeniden kazanılabilmektedir. Kişilerin bilinçlenmesini sağlamak için verilecek eğitimler çevreye yönelik tutumlarının da şekillenmesine yardımcı olacaktır. Böylelikle kişiler aldıkları eğitimle çevreye daha duyarlı hale gelecek ve bunu davranışlarına yansıtacaktır. Bu bağlamda çalışmanın amacı Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği ve Bankacılık Lisans Programı öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını belirlemektir. Araştırma kapsamında öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarını tespit etmek için anket çalışması yapılmış ve elde edilen veriler “IBM SPSS Statistics 25.0” paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar katılımcıların çoğunluğunun ücretli poşet uygulamasını ve tek kullanımlık plastiklerin yasaklanmasını desteklediği, çevre ile ilgili aldıkları eğitimi yetersiz olarak gördüğü yönündedir. Ayrıca bir diğer önemli sonuç, Turizm İşletmeciliği Bölümü öğrencilerinin, Finans ve Bankacılık Bölümü okuyan öğrencilere göre çevre sorunlarında daha fazla tepki verme eğilimi olduğunun ortaya konmasıdır.

2. Literatür İncelemesi

2.1. Çevre Kavramı

Çevre kavramının biyoloji ve ekoloji bilimleri ile ilişkili bir temelli bulunmaktadır. Çevre ayrıca, canlıların çevre ile uyum sağlamak için sergiledikleri davranışları da kapsadığı için sosyal bilimlerde de oldukça yaygın kullanılmaktadır (Kaypak, 2013:19). Çevre dünyanın yüzeyinde ortaya çıkan ilk canlı varlık ile birlikte oluşmaya başladığı düşünülen (Yücel ve Morgil, 1998:84), canlının yaşadığı doğal ve yapay ortamdır (Çabuk ve Karacaoğlu, 2003:190). Çevre, canlı bir organizmayı ya da topluluğu var oldukları süreç boyunca etkileme gücü bulunan, her çeşit biyolojik ve biyolojik olmayan varlıkların bütünüdür (Yücel ve Morgil, 1998:84). Çevre, canlı ve cansız varlıkların varlık gösterdiği ve bu varlıkların birlikte oluşturduğu ortamın tamamını kapsamaktadır (Özbuğutu ve Karahan, 2015:395). Çevre, canlı ve cansız varlıklarıyla birlikte değişken yani dinamik yapıya sahiptir. Çünkü barındırdığı doğal, sosyal, tarihi, kültürel ve yapay bileşenlerin arasında devamlı bir etkileşim söz konusudur ve bu etkileşimle şekillenmektedir (Erdoğan, 2006:68).

Çevre havası, toprağı, suyu canlı ve cansız varlıklarıyla bütüncül bir sistemdir. Bu bütünlüğün korunmasını ve sistemin işleyişinin devamlılığını sağlamak biz insanların üstüne düşen bir görevdir (Ağbuğa, 2016:8). Çevre ve çevresel kaynaklar, insan ihtiyaçları doğrultusunda tüketilmektedir. Bu tüketim neticesinde pek çok atık madde oluşmakta ve bu atıkların tekrar çevreye bırakılması çeşitli olumsuzluklar meydana getirmektedir (Kayaer, 2013: 65). Çevre herhangi bir nedenle olumsuz yönde etkilendiğinde, başta insanlar olmak üzere tüm canlı refahı için bir tehdit haline gelebilmektedir (Dunlap

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

ve Scarce, 1991:654-655). Bu tehditlerin ortaya çıkması, insanların çevre hakkında önemler almasını gerektirmektedir (Kayaer, 2013: 65). Ülkelerin ve hükümetlerin bu konuda yaptıkları çalışmalar, bu çalışmaların halk tarafından destek görmesi (Dunlap ve Scarce, 1991:654-655) ayrıca çevre aktivistlerinin iklim değişiklikleri, küresel ısınma, kuraklık gibi çevrenin yapısal bozulması sonucunda meydana gelen olumsuz sonuçlarla mücadele için çabalamaları (Taylor ve Buttel, 1992:410) bu tehditin önüne geçilmesi için istekli olduğunu göstermektedir.

2.2. Çevre Bilimi ve Ekoloji

Biyolojik çeşitliliğin yok olması, ormanların tahribatı ve küresel ısınma gibi giderek artan çevresel kaygılara cevap olarak, çevre hakkında daha iyi kararlar alınmasına katkıda bulunmak üzere birçok bilim dalı ortaya çıkmıştır. Bu bilim dalları belirli sosyal ve çevresel hedeflere ulaşmada kullanılacak özel bilgiler ortaya koymaktadır (Robertson ve Hull, 2003:400). Çevre bilimi ve ekoloji de bu bilim dalları arasındadır. Ekoloji ve çevre bilimi diğer bilim dalları ile bağlantılı olan ve sürekli onlardan bilgi edinen disiplinlerdir (Carpenter vd., 2009: 700). Çevre bilimi ve ekoloji terimi çoğu kez eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Boz, 2013:60).

Çevre bilimi, çevremizdeki bitki, hayvan gibi önemli doğa bileşenlerinin korunmasını ve bu doğa bileşenlerinin doğal ortamlarında yaşamlarını sürdürmelerini kapsamaktadır. Çevre bilimi, çevrenin korunmasını ele alırken aynı zamanda biyolojik çeşitliliği de önemsemektedir (Boz, 2013:60). Çevre bilimi araştırmaları, toplumun çevre sorunlarına verdiği tepkilerde kilit bir rol oynamaktadır. Çevre bilimi araştırmalarının çoğunluğundan çevre politikalarını etkileyecek sonuçlar elde edilmektedir (Kriebel vd., 2001:871). Ekoloji, “ev bilgisi” veya “mekan bilgisi” anlamına gelen Yunanca kökenli bir terimdir. Bir bilim dalı olarak, tüm canlı varlıkların hem birbirleri arasındaki hem de buldukları ortamlarla arasındaki ilişkileri incelemektedir. Ekoloji terimi 19. yüzyılın ortaların itibaren kullanılmış ardından 20. yüzyılın ilk çeyreğinde ise genel bir bilim dalı olarak kabul görmüştür. Sonrasında hızlı bir değişim yaşamış ve çevre dinamik bir sistem olarak ele alınmaya başlamıştır (Erol, 2005:4).

Sınırları sürekli genişleyen melez bir bilim dalı olan ekoloji, insanlığın geleceği için çok önemli olan temel soruları yanıtlamaya çalışır. Böylece ekoloji, bilimsel sentezin bir yatağı, sentez ve yeniliğin itici gücü haline almıştır (Carpenter vd., 2009: 700). Ekoloji, yaprak gibi bir bitkinin herhangi bir parçasından tüm dünyayı ilgilendiren biyosferdeki dinamiklere kadar çevreye ait birçok öge ile ilişkilidir. Zamansal olarak da hem geçmişle hem gelecekle ilgilidir. Geçmişte yapılan çevre çalışmalarından, günümüzde dünya yüzeyinde yapılacak olan çalışmalara hatta dünya dışı yapılacak olan bilimsel çalışmaları da içerecek kadar kapsamlıdır (Belovsky vd., 2004:345-346). Ekolojik sistemler, bu kadar kapsamlı olmasının yanında karmaşık olarak da nitelendirilirler. Çünkü ekolojik sistemler bir bütün olarak davranırlar, başlangıç koşullarına ve etki faktörlerindeki minimal değişikliklere son derece duyarlıdırlar, tahmin edilmesi güç yapılarıdır, çok sayıda parçası bulunur ve bu parçalar sürekli etkileşim halindedirler (Straalen, 2003:327). Çevre sorunlarının artması büyük ölçekli ekolojik sonuçlar yaratmış ve bu sorunlar yerel veya bölgesel düzeyde bir araştırmacı ya da bir araştırma ekibinin çabasıyla çözülemeyecek hale gelmiştir. Dünya çapındaki sorunların çözümünde ise uluslararası işbirliğine dayanan daha koordineli ve yayılmış deneysel faaliyetlere gereksinim duyulmaktadır. Bu faaliyetler, ekolojik kalıpların ve süreçlerin anlaşılmasına, çevre yönetimine fayda sağlayacak çözümler geliştirilmesine yardımcı olacaktır (Fraser vd., 2012:153).

2.3.1. Trakya Bölgesinde Çevre Sorunları

Türkiye'nin batısında yer alan Trakya, Doğu Trakya adı ile de adlandırılmakta, Avrupa Birliği ülkelerinden Bulgaristan Cumhuriyeti ve Yunanistan Cumhuriyeti ile sınır komşusudur. Trakya Bölgesi Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ, İstanbul ve Çanakkale illerinin Avrupa kıtasında yer alan kısımlarından oluşmaktadır. Trakya'nın batısında Meriç Nehri ve Yunanistan Batı Trakya'sı, kuzeyinde Bulgaristan'da

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

kalan Kuzey Trakya ve Karadeniz, doğu ve güney taraflarında İstanbul Boğazı, Marmara Denizi, Çanakkale Boğazı ve Saroz Körfezi yer almaktadır.

Trakya coğrafyası, ülke yüzölçümünün %2,3'ü kadar iken topraklarının %82'si tarım yapılabilir niteliktedir (Trakya Çevre Sorunları, 2011). Trakya'nın %18,4 'lük bölümü işlemeli tarıma uygun olmayan araziden oluşmakta, Trakya'nın ekilebilir tarım arazisi Trakya'nın %81,6'sına denk gelmektedir. Türkiye ile karşılaştırıldığında ülkemiz için oran %34 civarında bulunmaktadır (Polat, 2011: 34). Bu karşılaştırma ile Trakya'nın vaz geçilemez kadar değerli ekilebilir tarım arazilerine sahip olduğu aşikârdır.

İnci, O. (2011: 50), Trakya'yı "doğal zenginlikleri, Istanca ormanları, Karadeniz, Ege ve Marmara Denizi sahillerine vurgu yaparken sulak alanlar ve lagün göller, doğal yaşam alanları, kuş göç yolları, Gala Gölü ve Meriç Deltasının ekosistem varlığının korunması yaşamsal öneme sahip olduğunu belirtirken İğneada Longoz Ormanlarını ise "Tek parça olarak Dünyanın ikinci, Avrupa'nın en büyüğü" diye tanımlamıştır.

Dede, O. (2010: 34), ise Trakya bölgesini çevre sorunlarının yaşandığı endüstriyel bir bölge olarak tanımlamaktadır. Pekdemir, C. (2011: 28)'e göre Trakya'da yaklaşık 46.000 Ha verimli ve iyi nitelikli arazilerden kaybedilmiştir. Lakin Türkiye'nin tarla verim ortalamasına göre yitirilen tarım toprağı miktarı 123.000 Ha alana denk gelmektedir. Bu alan Sakarya veyahut Amasya illerinin tarım alanlarından daha büyük bir alana denk gelmektedir. Polat, C. (2011:35) ise Trakya da kırsal yaşam Türkiye ortalamasından yaklaşık %50 daha fazla olduğu belirtmektedir.

İnci, O. ve ark. (2014) Türkiye'nin buğday üretimimizin %10'u, Ayçiçeğinin %63'ü, Pirincin %44'ü Trakya'da yetişmekteydi. Yıldız dağlarından doğan Ergene nehri bu toprakların şah damarı ve bu topraklara hayat vermekte. Ergene havzası ise Trakya'nın kalbini oluşturmaktadır. Yaşanılan çevrenin geri dönüşülemeyecek şekilde kirlenmesi bölge halkı tarafından geleceğe yönelik kaygılar oluşturabilir.

İnci, O. (2011: 51), Trakya'da yaşanan çevre sorunlarının 1972'de Çerkezköy (OSB) Organize Sanayi Bölgesi kuruluşunu takiben başladığını belirtmektedir. İstanbul-İzmit arasında yer alan bölgede teşviklerin sınırlandırılması ile Çerkezköy'ün cazibe merkezi konumuna geldiğini belirtmektedir. Çerkezköy OSB yapılaşma süreci ile birlikte sanayi bölgesi dışına, Çorlu-Çerkezköy ulaşım yolu yakınlarına ve Çorlu Deresi çevresine, tarım topraklarına kaçak sanayi yapımı takip etmiş, izinsiz ve kontrolsüz yapılaşmanın Trakya'nın ortasında bulunan değerli tarım alanları olan Tekirdağ ve Muratlı yönüne ilerlediğini belirtmiştir. Var olan genişlemenin karayolunu takip ettiğini, ayrıca bölgedeki sanayi kuruluşlarının bir kısmının suya dayalı olmasından dolayı Ergene Nehir yatağını takip ederek kullanılan suyu arıtmadan dere ve Ergene Nehri'ne boşalttığını belirtmektedir.

Trakya Bölgesi İstanbul'un sanayi yükünün çevre kentlere gitmelerinin akabinde 2010 yılı itibariyle Trakya'da sanayi siciline kayıtlı 1.739 işletmenin 1.277 adedi Tekirdağ, 265 adedi Edirne ve 197 adedi Kırklareli illerinde yer aldığı bilinmektedir. Tekirdağ Trakya sanayisinin %70'ini ev sahipliği yapan yoğunlaşma noktası olmuştur (Dede, 2010: 27). İnci, O. (2011)'e göre; Ergene Havzası'nda günlük toplam 562.000 m³ atık su ortaya çıkmaktadır. Ergene Nehri'ne hiçbir arıtma uygulanmadan deşarj edilen evsel atık su debisi 230.000 m³/gün'dür.

Dede, O. (2020: 34)'e göre Trakya bölgesinde yaşanan çevre sorunlarını 12 madde olarak tespit edilmiştir.

Amaç dışı arazi kullanımı
Gecekondulaşma
Toprak kirliliği
Gürültü kirliliği
Hava kirliliği

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Çöp
Aşırı avlanma
Görsel kirlilik
Deniz suyu kirliliği
Yerüstü su kirliliği
Yer altı su kirliliği
Erozyon

Tablo 1: Amaç Dışı Arazi Kullanımı

Kaynak: Dede, 2010: 34

Amaç dışı arazi kullanımı tablosundan da anlaşılacağı gibi Trakya bölgesi can çekişmektedir. Fabrikaların verimli tarım arazileri üzerine inşa edilmesi amaç dışı arazi kullanımı iken, fabrikalarda çalışmak için göç eden ve plansız büyüyen yerleşim bölgeleri oluşmakta, sağlıksız bir plan ile gelişen yerleşim yerleri ve fabrikalar görsel kirlilik oluşturmaktadır. Tarım, hayvancılık ve balıkçılığın yapıldığı Trakya’da hava kirliliği, toprak kirliliği, yer üstü ve yer altı suların ve denizin de kirletilmesi ile birlikte aşırı avlanma ve oluşan sanayi çöpü sorununun giderilmemesi, erozyon ile de kaybedilen verimleri toprakların bulunması talanı artırmaktadır.

İnci O. ve ark. (2014), “var olan çok değerli tarım topraklarının amaç dışı kullanımına, bu verimli toprakların kirletici sanayiye açılmasına vurgu yaparken, Ergene nehrinin sanayi ve sanayi ile oluşan göç ile artan nüfusun evsel atıkları ile ileri derecede kirletildiğini vurgulamaktadır. Ayrıca oluşan nehir kirliliği ile birlikte 132.000 da. Arazinin tarım dışı kaldığını, ekilemediğini, 523.000 ha. Arazinin ise yanlış kullanımından dolayı tarım dışı kaldığını belirtmektedir. Trakya ovasının üst düzeyde verimli olduğunu belirtirken, ağır metaller ve kimyasallarla geri dönüşümsüz kirletildiğini, yeraltı sularına da toksik maddeler karıştığını belirtmiştir. Oluşan ve halen devam eden durumu akıl tutulması olarak açıklamaktadırlar.

Trakya’da oluşan çevre kirliliği her ne kadar tarım ile bağdaştırılsa da bölge habitatu ve yaşamında olumsuzluklar yaşatmakta, sürekli ve geri döndürülemez çevre tahribatı sonucunda habitata verilen zarar kadar bölgeden beslenen turizm ve turizm imajı da zarar görecektir.

2.4. Çevre Eğitimi

İnsanların varlığı, korunan alanların sağladığı ya da geliştirdiği hizmetlere ve doğal kaynaklara bağlıdır (UNDP Türkiye, 2022). Doğaya bilinçsiz müdahaleler sonucunda ekosistem dengesinin bozulmakta, sadece yerel değil küresel boyutta ekolojik sorunlar ortaya çıkmaktadır. Doğaya karşı bilinçli bireylerin yetiştirilmesi eğitim kurumlarına sorumluluklar yüklemektedir (Kaya 2012: 189).

Uzun ve Sağlam (2007), ise “Doğanın dengesini koruması ve sürekliliğini sağlaması için çevre alanında çeşitli ve oldukça yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Ancak, çevre alanındaki sorunların anlaşılması ve çözümünde yarar sağlayacak katkıların etkinliği bu alanda gerçekleştirilecek eğitimlerden geçmektedir. Başka bir deyişle, toplumun çevre konusunda yeterince bilgi ve bilince sahip olması, duyarlı ve olumlu davranış değişikliklerinin yaratılması, doğal çevrenin korunması ve zarar görmüş çevrenin yeniden kazanılmasının temelinde eğitim yatmaktadır.”

Gürbüz ve diğerleri (2014) ise çevre ile ilgili sorunların niteliğini anlayabilmek, çözüm önerileri getirebilmek ve bireylerin çevre ile ilgili davranışlarında değişiklikler meydana getirebilmek, ancak çevre eğitimi ile mümkün olduğunu söylemektedir. Verilecek olan çevre eğitimi ile beraber çevre sorunlarını çözme konusunda, belli bir eğitim ve duyarlılığa sahip bireylerin daha aktif rol oynadığı bilinen bir gerçektir.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Birleşmiş Milletler Bin Yıl Bildirgesi'nde "insanoğlunun faaliyetleri nedeniyle onarılamaz ölçüde bozulmuş ve kaynakları artık ihtiyaçları karşılayamayacak kadar yetersizleşmiş olan bir gezegeni yaşama tehdidinden kurtarmak için gelecek nesiller olmak üzere tüm insanlık ile hiçbir çabadan kaçınmamalıyız (Kaya 2012: 185).

Gürbüz ve diğerleri (2014: 394) içinde Uğurlu, Demirel 2008 çevre eğitimi, her düzeyde insanın çevreyi anlamak, onun içinde kendi yer ve rolünü fark etmesini sağlamak, çevreyi etkileyen tüm faktörlerden elden geldiğinde haberdar ve bu bağlamda bilinçli olmasına yönelik bir eğitim olduğunu belirtmiştir..

Çevre eğitiminde var olan eksikler eğitim müfredatında bulunan çevre eğitiminin şuan ki çevre problemlerini çözme yeteneğinde bireyler yetiştirmediği, verilen eğitim ile bireylerin çevre duyarlılığının gelişmesine rağmen halen çevre sorunlarının kökeninde yatan temel sebepler hakkında bilgi sahibi olmadıkları, çevre eğitiminin çevreyi geliştirme konusunda bireyler üzerinde kişisel özveri yaratma görevini vermediğini, bundan dolayı çevre eğitiminin ilköğretimden yükseköğretim dâhil eğitimin odak noktası olması gerektiğini belirtmiştir (Keleş 2007: 26).

Alım'a göre (2006: 604), çevre eğitiminin amacı, "dünyanın karşı karşıya bulunduğu sorunlardan haberdar, bu sorunların nasıl çözülebileceğini bilen ve buna gönüllü olan vatandaşlar yetiştirmektir" şeklinde ifade edilebilir.

Şahin, vd., (2004), çevre sorunlarının ortaya çıkmasında etkili olan bireylerin bu sorunların giderilmesinde de üzerlerine düşen sorumlulukların neler oldukları bilincine ulaştırılmaları gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi, ancak etkin bir çevre eğitimi ile mümkün olacağını belirtmiştir.

2.5. Çevre Bilinci ve Duyarlılığı

Çevre bilinci; bireyin sosyal, tarihi ve doğal çevreyi kavraması, duyarlılığı bilinçli bir şekilde kazanması, çevreye ait problemlerin çözümüne yönelik olarak STK aracılığıyla alınan kararlarda yer alması, tepki göstermek ve haklarını savunmak için teşebbüslerde bulunması, tahribata neden olmadan çevreyi kullanmak gerektiğini anlaması, insan yaşamının devamlılığı için doğal kaynakların ve doğal yaşamın ne kadar önemli ve elzem olduğunu kavraması, tarihi, doğal ve sosyal çevrede meydana gelen olaylara ilgi göstermesi, onları izlemesi ve tüm tüketim faaliyetlerinde tasarrufu ön planda tutmasıdır (Yılmaz ve Erkal, 2016: 68).

Geçmiş ve geleceği hesaba katarak bireyin hem kendisine hem de doğaya karşı saygılı olabilmesini içeren çevre bilinci, çevre ile ilgili ilkeleri, kararları kapsayan fikirlere ve bu fikirlerin hayata aktarılması olan davranışlardan meydana gelmektedir (Coşkun, 2019: 40). Çevre bilinci, bir bireyin çevre ile bağlantılı süreçlerin ve problemlerin doğasını anlamaya yönelik kabiliyetinin, çevresel kaliteye ait endişe düzeyinin ve günlük hayatta çevre ile ilgili olumlu davranışlara ne derecede bağımlı bulunduğu bir ölçüsü olmaktadır (Yeung, 1998: 251-252). Bireyin kendi değer ve inanç sisteminin bir unsurudur ve toplumsal farkındalığın bir parçasıdır (Ham, Mrčela ve Horvat, 2016: 160).

Çevresel duyarlılık, bireyin çevreyi empatik bir bakış açısıyla görmesiyle sonuçlanan bir dizi duygusal nitelik olarak tanımlanmaktadır (Chawla, 1998: 12). Bunun yanı sıra çevresel duyarlılık, çevre sorunlarına yönelik pozitif teşebbüslerde bulunmaya arzulu olma durumunu ifade etmektedir. Böyle bir durumda bireylerde çevre duyarlılığının gelişmesi bilinç seviyesinin yükseltilmesiyle, bilinç seviyesinin yükseltilmesi ise her seviyeye uyabilecek çevre eğitimi sayesinde mümkün olabilmektedir. Bireylerin çevreye karşı sergilediği tutum ve davranışlar, çevre duyarlılığının bir göstergesidir (Çabuk ve Karacaoğlu, 2003: 191). Çevre duyarlılığı bireylerin hayatları süresince gerek kendilerinden gerekse etraflarından gelen etkilerle şekil alan, gelişme gösteren ve kimi zaman da gerileme özelliğine sahip bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır (Türküm, 1998: 178).

Hissedilen bireysel sorumluluk duygusunun etraftaki diğer kişilerce de hissedilmesi için çaba sarf etmeyi gerektiren çevre bilinci ve duyarlılığının oluşturulması konusunda aileden eğitmenlere, yerel

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

yönetimlerden yerel halka kadar her yaştan ve toplumun her kesiminden bireyin önemli derecede görevler ve sorumluluklar üstlenmesi gerekmektedir (Yazıcı Okuyan ve Gedikoğlu, 2012: 793). Bireylerin insan ve doğa arasında karşılıklı olarak gerçekleşen etkileşimi kavrayabilmeleri, çevresel sorunların ortaya çıkmasında insan elinin katkısını anlayabilmeleri, kısacası “çevre bilinci ve duyarlılığı” kazanmaları; çevre sorunlarını önlemeye yönelik atılacak ilk adımlardan biridir (Yücel Işıldar, 2008: 760). Çevre sorunlarının global anlamda daha fazla gündeme gelmesiyle, bu sorunların oluşumunda ana faktörü oluşturan insanın çevresi ile ilgili farkındalığı ve tutumu daha çok sorgulanır olmuştur. Çevre bilinci ve duyarlılığının geliştirilmesi, çevre sorunlarının azaltılması ve çözümü için önem teşkil etmeye başlamıştır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik noktasında çevre ile ilgili eğitimin rolü de ağırlık kazanmaya başlamıştır (Oğuz, Çakıcı ve Kavas, 2011: 34).

2.6. Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum

Tutum, bireyin kendine veya çevresinde yer alan herhangi bir objeye, toplumu ilgilendiren bir olay veya konuya yönelik bilgi ve tecrübelerine dayalı olarak organize ettiği davranışsal, zihinsel ve duygusal bir reaksiyon ya da ön eğilimdir (Kahyaoğlu ve Özgen, 2012: 174). Çevre sorunlarına yönelik tutum, çevreye karşı genel duygular, belirli çevre sorunları hakkında endişe duyma ve çevre sorunlarını düzeltmek için harekete geçme olarak ifade edilmektedir (Pe'er, Goldman ve Yavetz, 2007: 47). Tutumlar bilgiye dayalıdır, bireyin geçmiş olumlu ya da olumsuz deneyimlerinden kaynaklanmakta, öznellik unsurunu içermekte, duygu ve davranışlarını etkilemektedir (Zachariou vd., 2019: 2).

Hungerford ve Volk (1990: 258), çevreye karşı sorumlu vatandaş; çevre ve çevre sorunlarıyla ilgili bilince, duyarlılığa sahip ve farkındalığı olan, çevre sorunlarına yönelik endişe barındıran, çevrenin tahrip edilmemesi için elinden geleni yapan, çevresel sorunları çözümleme yeteneği olan ve çevresel sorunların çözümüyle ilgili tüm düzeylerde etkin bir şekilde rol oynayan kişi olarak ifade etmektedir. Bu tanımdan yola çıkacak olursak, çevre ile bağlantılı sorunlar ile çevre bilinci, eğitimi ve çevresel duyarlılık arasında direkt olarak bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Çevre konusunda eğitimin hedef kitlesi tüm bireyleri içerirken, amaç çevreye karşı duyarlı, çevrenin korunmasına yönelik pozitif tutum ve davranışların geliştirilmesi yönündedir (Özmen, Çakmakçı Çetinkaya ve Nehir, 2005: 331-332). Böyle bir amaçtan hareketle gerçekleştirilen araştırmalarda çevre ve çevre sorunlarına yönelik tutumu ölçmeye yönelik ölçekler geliştirilmiş olup bu ölçekler değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Yılmaz, Boone ve Anderson (2004), tarafından geliştirilen ölçek 51 madde içermiştir ve 458 ilköğretim öğrencisi üzerinde çeşitli demografik değişkenler baz alınarak uygulanmıştır. Uzun ve Sağlam (2006) tarafından geliştirilen ölçek 27 madde, Kılıç ve Kan (2020) tarafından geliştirilen ölçek 22 madde içermiştir ve ortaöğretim öğrencilerine uygulanmıştır. Berberoğlu ve Tosunoğlu (1995) 47 maddelik, Şama (2003) ise 43 maddelik çevre tutum ölçekleri geliştirmişler ve üniversite öğrencilerine uygulamışlardır.

Çevre bilincinin gelişmesine yol açan etkinliklerde öğrenciler her zaman aktif rol oynamışlardır. Bu nedenle öğrencilerin çevresel tutum ve davranışlarını anlamaya yönelik çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Ayrıca geleceğin kaynaklarını yönetecek ve tüketecek olanın da öğrenciler olacağı gerçeği, öğrencilerle ilgili çalışmaların yapılmasında etkili olmuştur (Müderrişoğlu ve Altanlar, 2011: 159).

Üniversite öğrencilerinin çevresel tutum ve davranışlarına neden olan kriterleri belirlemeye yönelik yapılmış çalışmalarda sosyo-demografik faktörlerin incelendiği görülmektedir. Bu araştırmalarda yaş (Mohai ve Twhight, 1987), cinsiyet (Ek vd. , 2009; Kahyaoğlu ve Özgen, 2012: 174), eğitim (Kazazoğlu ve Erkal, 2022), çevre kuruluşlarına üye olma (Budak vd., 2005) gibi özellikler yer almaktadır. Ayrıca üniversite kurumlarında fakülteler (Özmen, Çakmakçı Çetinkaya ve Nehir, 2005; Raman, 2016) ve aynı fakülte içinde bölümler/sınıflar arası karşılaştırma (Şama, 2003; Polat ve Kirpik, 2013) yapan çalışmalara da rastlanılmıştır.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Yapılan araştırmalar, üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları ile sosyo-demografik özellikler arasında farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin bazı sosyo-demografik özelliklerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarını nasıl etkilediğini belirlemektir. Bu çalışmada ele alınacak araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

- 1) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında cinsiyetlerine göre farklılık var mıdır?
- 2) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında sınıflarına göre farklılık var mıdır?
- 3) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında annenin eğitim seviyesine göre farklılık var mıdır?
- 4) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında babanın eğitim seviyesine göre farklılık var mıdır?
- 5) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında ailenin gelir seviyesine göre farklılık var mıdır?
- 6) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında STK' ya üyelik durumuna göre farklılık var mıdır?
- 7) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında yaşa göre farklılık var mıdır?
- 8) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin bölümleri ile ilgili çevre sorunlarına yönelik tutumlarında herhangi bir farklılık var mıdır?
- 9) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında ücretli poşet uygulamasını destekleme durumuna göre farklılık var mıdır?
- 10) Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi'ndeki lisans öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarında tek kullanımlık plastiklerin yasaklanmasına yönelik düşüncelerine göre farklılık var mıdır?

2.6.1. Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumla İlgili Yapılmış Çalışmalar

Bu araştırmada amaç, üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarını incelemek, öğrencilerin demografik özelliklerinin, aile özelliklerinin ve çevre sorunlarına yönelik tutumlarının benzerlik gösterdiği veya farklılaştığı noktaları tespit etmektir. Literatürde bu doğrultuda yapılan çalışma örneklerini görmek mümkündür.

Şama (2003) tarafından Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları cinsiyet, okudukları bölüm, yerleşim yeri, baba eğitim düzeyi ve mesleği, aile gelir düzeyi açısından farklılık gösterirken; coğrafi bölge ve buldukları sınıfa göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Erkal ve Şahin'in (2009) Gazi Üniversitesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü ve Endüstriyel Sanatlar Eğitimi Fakültesi öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin tutumlarında sınıf düzeyi, gelir, çevre dersinin ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim döneminde verilmesine yönelik görüşler açısından fark tespit edilirken; yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, il merkezinde yaşama durumu, üniversite öncesi alınan çevre eğitimi, okul dışı çevre eğitimi ve çevre sorunlarının çözümünde bireylerin, devletin ve korumacı kurumların sorumluluğu açısından farklılık tespit edilmemiştir.

Ek vd. (2009) tarafından Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Aydın Meslek Yüksekokulu Otomotiv Programı, Aydın Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik bölümü,

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji ve Arkeoloji Bölümü, Ziraat Fakültesi ve Tıp Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada katılımcıların tutumlarının okudukları okul, buldukları sınıf, cinsiyet, yaş, mezun olunan lise, baba mesleği, en uzun süre yaşanan yer, çevreyle ilgili konularda duyarlılık gösterme, çevreyle ilgili ders alma ve çevreyle ilgili düzenlenen herhangi bir aktiviteye katılım durumuna göre farklılık gösterdiği; anne-baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

Polat ve Kirpik (2013) tarafından Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları anne ve baba eğitim düzeyi açısından farklılık gösterirken; cinsiyet, lisans programı ve yerleşim yerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Raman'ın (2016) Ajman Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'ndeki öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin tutumları cinsiyet, okudukları bölüm ve çevre bilimleri dersi alıp almama durumuna göre farklılık göstermiştir.

Müderisoğlu ve Altanlar (2011) Abant İzzet Baysal Üniversitesi'ndeki öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin tutumlarının cinsiyete göre farklılık gösterdiğini; gittikleri fakülte ve buldukları yöreye göre farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Sadık ve Çakan (2010) tarafından Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin tutumları cinsiyet, sınıf düzeyi, baba eğitim düzeyi, çevreyle ilgili herhangi bir kuruluşa üye olup olmama ve çevre dersi alıp almama durumuna göre farklılaşırken, anne eğitim düzeyine göre farklılaşmamaktadır.

Kahyaoğlu ve Özgen (2012) tarafından Marmara, Dokuz Eylül, Akdeniz, Rize, Anadolu, Gaziantep ve Dicle Üniversitesi'ndeki ilköğretim Sınıf, Fen Bilgisi, Matematik ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerindeki öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik tutumları cinsiyet ve okudukları bölüm açısından farklılık gösterirken; en uzun süre ikamet ettikleri yerleşim yerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Bozdoğan, Şahinler ve Korkmaz (2016) tarafından Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi mimarlık, veterinerlik, güzel sanatlar, tarım, eğitim, bilim ve edebiyat, mühendislik, tıp, turizm ve otelcilik, konservatuar lisans ve Antakya Meslek Yüksekokulları, Belen, Dört Yol, Erzin, Harbiye, Hassa, İskenderun, Kırıkhan ve Samandağ ön lisans öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin tutumları eğitim durumlarına göre farklılık gösterirken, cinsiyete göre farklılık göstermemiştir.

Dinçol Özgür, Varoğlu ve Yılmaz (2018) tarafından Kuzey Kıbrıs'ta bir yükseköğretim kurumunda mühendislik, sağlık bilimleri ve eğitim bilimleri fakültesi öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik farkındalıklarının incelendiği çalışmada cinsiyete göre farklılıklar bulunurken, fakülteye göre farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Karadağ ve Acar (2020) Ondokuz Mayıs ve Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültelerindeki öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik tutumlarının seminer, toplantı veya kongrelere katılma durumuna göre farklılık gösterdiğini; cinsiyet, sınıf düzeyi, yaşadığı yerde çevre sorunu olma durumu ve çevre sorunlarına yönelik ders alma durumuna göre farklılık göstermediğini bulmuşlardır.

Bakan, Aktaş ve Yalçınöz Baysal (2020) tarafından Türkiye'nin doğusunda yer alan üç farklı üniversitedeki hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin tutumları cinsiyete göre farklılık gösterirken; sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, gelir düzeyi, en uzun süre ikamet edilen yer ve çevre kuruluşlarına üyelik açısından farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

Aslan ve Özböke'nin (2021) Gümüşhane Üniversitesi'ndeki öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin tutumları cinsiyet, çevre ile ilgili bir STK'ya üyelik, doğa yürüyüşlerine katılma, dağcılık sporuna ilgi duyma, ücretli poşet uygulamasını ve tek kullanımlık plastiklerin yasaklanması kampanyasını destekleme durumuna göre farklılık gösterirken; yaş, yaşanan coğrafi bölge, buldukları fakülte ve sınıfa göre farklılık göstermemiştir.

Araştırmalar incelendiğinde farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilere yönelik çalışmaların yapıldığını görmek mümkündür. Üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarını inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu söylenebilir. Ayrıca turizm öğrencilerini ele alan çalışma sayısı da oldukça azdır. Bunun yanı sıra bankacılık öğrencilerinin tutumlarını inceleyen çalışmaya da rastlanılmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın turizm ve bankacılık öğrencilerini içermesi ile literatüre önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumlarını incelemek amacıyla yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin, aile özelliklerinin ve çevre ile ilgili duyarlılıklarına göre çevre sorunlarına yönelik tutumlarında benzerlikler veya farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçlara göre oluşturulan hipotezler ise şu şekildedir:

- **H₁:** Katılımcıların cinsiyetlerine göre çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₂:** Katılımcıların sınıflarına göre çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₃:** Annenin eğitim seviyesine göre katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₄:** Babanın eğitim seviyesine göre katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₅:** Ailenin gelir seviyesine göre katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₆:** STK'ya üyelik durumuna göre katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₇:** Katılımcıların yaşlarına göre çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₈:** Katılımcıların okudukları bölüme göre çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₉:** Katılımcıların ücretli poşet uygulamasını destekleme durumuna göre çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.
- **H₁₀:** Katılımcıların tek kullanımlık plastiklerin yasaklanmasına yönelik düşüncelerine göre çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Aslan ve Özböke (2021) ile Güven'in (2013) çalışmalarından yola çıkarak hazırlanan ankette çevre sorunlarına yönelik tutum ölçeğinin alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme ve kişilik haline getirme olarak beş alt boyutu bulunmaktadır. İfadeler için 1'den 3'e kadar 1:Katılıyorum, 2: Kararsızım ve 3: Katılmıyorum şeklinde 3'lü Likert Ölçeği kullanılmıştır. Örnekleme belirlerken kolayda örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Araştırmada Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği ve Finans ve Bankacılık bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin 10-20 Mart 2022 tarihleri arasında yüz yüze ve çevrim içi veriler toplanmıştır. COVID-19 pandemisi nedeniyle bütün

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

öğrencilere ulaşılamamıştır bu nedenle, toplamda 220 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler “IBM SPSS Statistics 25.0” paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak katılımcıların demografik özellikleri frekans analizi ile belirlenmiştir. Veriler normal dağılım sergilemediğinden hipotezleri test etmek amacı ile Mann-Whitney testleri, Kruskal Wallis testleri ve post hoc testleri yapılarak farklılıklar incelenmiştir.

4. Bulgular

Katılımcıların demografik bilgileri ve anket sorularına verdiği yanıtların istatistiksel olarak açıklamaları aşağıda verilmiştir.

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	96	43.6
Erkek	124	56.4
Yaş		
20 yaş ve altı	78	35.45
21 ve 22 yaş arası	74	33.64
23 yaş üzeri	68	30.91
Bölüm		
Bankacılık	117	53.2
Turizm	103	46.8
Sınıf		
1.sınıf	29	13.2
2.sınıf	57	25.9
3.sınıf	61	27.7
4.sınıf	73	33.2
Annenin Eğitim Seviyesi		
İlkokul	116	52.7
Lise	73	33.2
Lisans	24	10.9
Lisansüstü	7	3.2
Babanın Eğitim Seviyesi		
İlkokul	95	43.2
Lise	88	40.0
Lisans	28	12.7
Lisansüstü	9	4.1
Ailenin Gelir Seviyesi		
4500TL ve altı	73	33.2
4501TL – 6000TL	58	26.4
6001TL- 7500T	40	18.2
7501TL ve üzer	49	22.3

Tablo 2: Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı

Tablo 2’deki demografik özelliklere göre, erkek katılımcıların (%56.4) çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencileri olduğu için yaş grupları birbirine çok yakın oluşturulmuştur. Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim seviyesinin çoğunlukla ilkököl olduğu ve çoğu ailenin gelir durumunu 4500 TL ve altı olduğu görülmüştür.

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Çevre ile İlgili bir STK’ ye Üyelik Durumu		
Evet	10	4.5
Hayır	210	95.5
Çevre ile ilgili Yeterli Eğitim Aldığımıza İnanıyor musunuz?		
Evet	92	41.8
Hayır	128	58.2
Ücretli Poşet Uygulamasını Destekleme Durumu		

Desteklemiyorum	70	31.8
Kararsızım	54	24.5
Destekliyorum	96	43.6
Tek Kullanımlık Plastiklerin Yasaklanmasını Destekleme Durumu		
Evet	155	70.5
Hayır	30	13.6
Bilgisi yok	35	15.9

Tablo 3: Katılımcıların Çevrenin Korunmasına Yönelik Bakış Açısı

Tablo 3'e göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun çevre ile ilgili bir STK'ye üye olmadığı (%95.5); ücretli poşet uygulamasını desteklediğini (%43.6) ve tek kullanımlık plastiklerin yasaklanmasını desteklediği (%70.5) görülmüştür. Katılımcılar çevre ile ilgili yeterli eğitim verildiği konusunda %41.8'i olumlu, %58.2'si ise olumsuz cevap vermiştir.

Değişkenler		Anlamlılık Düzeyi	
Cinsiyet	Alma	0,799	
	Tepkide bulunma	0,000	Sıra Ort. Kadın: 91,59 Erkek: 125,14
	Değer verme	0,566	
	Örgütlenme	0,000	Sıra Ort. Kadın: 128,78 Erkek: 96,35
	Kişilik haline getirme	0,176	

Tablo 4: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ortalamalarındaki Farklar

Tablo 4'e bakıldığında çevre sorunlarına yönelik tutum boyutunun beş ayrı alt boyutu arasında sadece "tepkide bulunma" ve "örgütlenme" alt boyutlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Ortalama farklılıkları incelendiğinde erkeklerin çevre sorunlarına yönelik tepkilerde bulunma durumu kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır. Diğer taraftan yine ortalama farklılıkları incelendiğinde kadınların çevre sorunlarına yönelik örgütlenme eğilimlerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

DEĞİŞKENLER		ANLAMLILIK DÜZEYİ	
Sınıf	Alma	0,360	
	Tepkide bulunma	0,730	
	Değer verme	0,032	Sıra Ort. 1.sınıf: 131.64 2.sınıf: 122.46 3.sınıf: 103.06 4.sınıf: 98.98
	Örgütlenme	0,004	Sıra Ort. 1.sınıf: 110.83 2.sınıf: 131.31 3.sınıf: 114.36 4.sınıf: 90.90
	Kişilik haline getirme	0,111	

Tablo 5: Katılımcıların Sınıflarına Göre Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ortalamalarındaki Farklar

Tablo 5 incelendiğinde çevre sorunlarına yönelik tutum boyutunun beş ayrı alt boyutu arasında sadece "değer verme" ve "örgütlenme" alt boyutlarında sınıfların ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Farkın hangi sınıflar arasında olduğunu bulmak için Bonferroni post hoc testi kullanılmıştır. Buna göre, 4.sınıf-2.sınıf, 4.sınıf-1.sınıf ve 3.sınıf-1.sınıf arasında katılımcıların çevre

sorunlarına yönelik tutumlarının değer verme alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 1.sınıfların ve 2.sınıfların çevre sorunlarına değer verme eğilimleri 4.sınıflardan yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Örgütlenme alt boyutunda bakıldığında, 4.sınıf-3.sınıf ve 4.sınıf-2.sınıf arasında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının örgütlenme alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 3.sınıfların ve 2.sınıfların çevre sorunlarını çözmeye değer verme eğilimlerinin 4.sınıflardan yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

DEĞİŞKENLER		ANLAMLILIK DÜZEYİ	
Annenin eğitim seviyesi	Alma	0,282	
	Tepkide bulunma	0,000	Sıra Ort. İlkokul: 101.25 Lise: 105.58 Lisans: 162.71 Lisansüstü: 136.07
	Değer verme	0,283	
	Örgütlenme	0,064	
	Kişilik haline getirme	0,799	

Tablo 6: Katılımcıların Annelerinin Eğitimlerine Göre Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ortalamalarındaki Farklar

Tablo 6' ya bakıldığında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının “tepkide bulunma” alt boyutunda annelerinin eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Hangi eğitim seviyeleri arasındaki fark olduğunu bulmak için yapılan Bonferroni post hoc testine göre, İlkokul – Lisans ve Lise – Lisans eğitimi arasında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının “tepkide bulunma” alt boyutunda annelerinin eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık görülmüştür. Lisans eğitimi almış annesi olan katılımcıların çevre sorunları karşısında tepki verme eğiliminin en yüksek olduğu tespit edilmiştir.

DEĞİŞKENLER		ANLAMLILIK DÜZEYİ	
Babanın eğitim seviyesi	Alma	0,669	
	Tepkide bulunma	0,003	Sıra Ort. İlkokul: 99.43 Lise: 108.99 Lisans: 134.98 Lisansüstü: 165.94
	Değer verme	0,100	
	Örgütlenme	0,351	
	Kişilik haline getirme	0,385	

Tablo 7: Katılımcıların Babalarının Eğitimlerine Göre Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ortalamalarındaki Farklar

Tablo 7'ye göre, katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının “tepkide bulunma” alt boyutunda babalarının eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Hangi eğitim seviyeleri arasındaki fark olduğunu bulmak için yapılan Bonferroni post hoc testine göre, İlkokul – Lisans, İlkokul - Lisansüstü ve Lise - Lisansüstü eğitimi arasında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının “tepkide bulunma” alt boyutunda babalarının eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık görülmüştür. Lisans eğitime sahip babası olan katılımcıların çevre sorunlarına tepki verme eğiliminin, babası ilkököl eğitimi alan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, lisansüstü eğitime sahip babası olan katılımcıların çevre sorunlarına tepki verme eğiliminin, babası ilkököl ve lise eğitimi alan katılımcılardan daha yüksek olduğu da tespit edilmiştir

DEĞİŞKENLER		ANLAMLILIK DÜZEYİ	
Yaş	Alma	0,629	
	Tepkide bulunma	0,890	

	Değer verme	0,007	Sıra Ort. 20 yaş ve altı: 127.58 21-22 yaş arası: 105.39 23 yaş ve üzeri: 96.48
	Örgütlenme	0,017	Sıra Ort. 20 yaş ve altı: 125.95 21-22 yaş arası: 107.15 23 yaş ve üzeri: 96.43
	Kişilik haline getirme	0,058	

Tablo 8: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ortalamalarındaki Farklar

Tablo 8'e göre, katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumunun "değer verme" ve örgütlenme" alt boyutlarında yaş gruplarına göre anlamlı farklılık çıktığı görülmüştür. Yaş grupları arasındaki farkı bulmak için yapılan Bonferroni post hoc testine göre, 23 yaş ve üzeri -20 yaş ve altı ve 21-22 yaş arası -20 yaş ve altı yaşlar arasında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının "değer verme" alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Çevre sorunlarına 20 yaş ve daha küçük olan öğrencilerin diğer yaş gruplarından daha fazla değer verdiği tespit edilmiştir. Örgütlenme alt boyutu için ise, sadece 23 yaş ve üzeri -20 yaş ve altı grubu arasında çevre sorunlarına yönelik tutumun "örgütlenme" alt boyutunda anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. 20 yaş ve daha küçük olan katılımcıların 23 yaş ve üzeri olan katılımcılardan çevre sorunlarını çözmeye yönelik örgütlenme eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

DEĞİŞKENLER		ANLAMLILIK DÜZEYİ	
Okudukları bölüm	Alma	0,157	
	Tepkide bulunma	0,004	Sıra Ort. Bankacılık: 98,87 Turizm: 123,71
	Değer verme	0,109	
	Örgütlenme	0,600	
	Kişilik haline getirme	0,960	

Tablo 9: Katılımcıların Okudukları Bölüme Göre Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ortalamalarındaki Farklar

Tablo 9'a göre, katılımcıların okudukları bölüme göre çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında sadece "tepkide bulunma" alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmıştır. Turizm işletmeciliği bölümü okuyan öğrencilerin, finans ve bankacılık okuyan öğrencilere göre çevre sorunlarında daha fazla tepki verme eğilimi olduğu ortaya çıkmıştır.

DEĞİŞKENLER		ANLAMLILIK DÜZEYİ	
Ücretli poşet uygulamasını destekleme durumu	Alma	0,748	
	Tepkide bulunma	0,082	
	Değer verme	0,409	
	Örgütlenme	0,641	
	Kişilik haline getirme	0,022	Sıra Ort. Desteklemiyorum: 117,68 Kararsızım: 124,19 Destekliyorum: 97,56

Tablo 10: Katılımcıların Ücretli Poşet Uygulamasını Destekleme Durumuna Göre Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ortalamalarındaki Farklar

Tablo 10'a göre katılımcıların ücretli poşet uygulamasını destekleme durumuna göre çevre sorunlarına yönelik tutumlarının "kişilik haline getirme" alt boyutuna anlamlı bir farklılık görülmüştür. Yapılan post

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

hoc testinde katılımcıların ücretli poşet uygulamasını destekleme durumlarındaki kişilik haline getirme alt boyutunda en düşük ortalama destekliyorum seçeneğinde tespit edilmiştir.

Katılımcıların ailelerinin gelir seviyelerine, tek kullanımlık plastiklerin yasaklanmasına yönelik düşüncelerine ve çevre ile ilgili STK'ya üye olup olmadıklarına göre çevre sorunlarına yönelik tutum ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

5. Sonuç

Çalışmanın amacı Trakya Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği ve Bankacılık Lisans Programı öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını belirlemektir. Katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında az bir farkla erkeklerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Birbirine yakın yaşlarda olan katılımcıların anne ve babalarının eğitim seviyesinin çoğunlukla ilköğretim olduğu ve çoğu ailenin gelir durumunu 4500 TL ve altı olduğu görülmüştür.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun çevre ile ilgili bir STK'ya üye olmadığı; ücretli poşet uygulamasını desteklediğini ve tek kullanımlık plastiklerin yasaklanmasını desteklediği TESPİT edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu çevre ile ilgili yeterli eğitim verildiği konusunda olumsuz cevap vermiştir. Çevre sorunlarına yönelik tutum boyutunun beş ayrı alt boyutu arasında sadece “tepkide bulunma” ve “örgütlenme” alt boyutlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. Ortalama farklılıkları incelendiğinde erkeklerin çevre sorunlarına yönelik tepkilerde bulunma durumu kadınlara göre daha yüksek çıkmıştır. Diğer taraftan yine ortalama farklılıkları incelendiğinde kadınların çevre sorunlarına yönelik örgütlenme eğilimlerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çevre sorunlarına yönelik tutum boyutunun beş ayrı alt boyutu arasında sadece “değer verme” ve “örgütlenme” alt boyutlarında sınıfların ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık çıkmıştır. 4.sınıf-2.sınıf, 4.sınıf-1.sınıf ve 3.sınıf-1.sınıf arasında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının değer verme alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. 1.sınıfların ve 2.sınıfların çevre sorunlarına değer verme eğilimleri 4.sınıflardan yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Örgütlenme alt boyutunda bakıldığında, 4.sınıf-3.sınıf ve 4.sınıf-2.sınıf arasında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının örgütlenme alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 3.sınıfların ve 2.sınıfların çevre sorunlarını çözmeye değer verme eğilimlerinin 4.sınıflardan yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının “tepkide bulunma” alt boyutunda annelerinin eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. İlkokul – Lisans ve Lise – Lisans eğitimi arasında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının “tepkide bulunma” alt boyutunda annelerinin eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık görülmüştür. Lisans eğitimi almış annesi olan katılımcıların çevre sorunları karşısında tepki verme eğiliminin en yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının “tepkide bulunma” alt boyutunda babalarının eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. İlkokul – Lisans, İlkokul - Lisansüstü ve Lise - Lisansüstü eğitimi arasında katılımcıların çevre sorunlarına yönelik tutumlarının “tepkide bulunma” alt boyutunda babalarının eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık görülmüştür. Lisans eğitimine sahip babası olan katılımcıların çevre sorunlarına tepki verme eğiliminin, babası ilköğretim eğitimi alan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, lisansüstü eğitime sahip babası olan katılımcıların çevre sorunlarına tepki verme eğiliminin, babası ilköğretim ve lise eğitimi alan katılımcılardan daha yüksek olduğu da tespit edilmiştir.

6. Kaynakça

- Ağbuğa, F. (2016). *Çevre sorunlarına etik bir yaklaşım: Felsefi bir sorgulama* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Alım, M. (2006). Avrupa birliği üyelik sürecinde Türkiye’de çevre ve ilköğretimde çevre eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 599-616.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Alım, M. (2006). Avrupa birliği üyelik sürecinde Türkiye’de çevre ve ilköğretimde çevre eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 599-616.
- Aslan, R., & Özböke, E. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının ve İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi: Gümüşhane Üniversitesi Örneği. *Emergency Aid and Disaster Science*, 1(2), 31-38.
- Bakan, A. B., Aktas, B., & Yalcınoğlu Baysal, H. (2020). University students’ attitudes towards environmental problems: Nursing sample. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(1), 10-19.
- Belovsky, G. E., Botkin, D. B., Cowl, T. A., Cummins, K. W., Franklin, J. F., Hunter, M. L., ... & Scott, J. M. (2004). Ten suggestions to strengthen the science of ecology. *BioScience*, 54(4), 345-351.
- Berberoglu, G., & Tosunoglu, C. (1995). Exploratory and confirmatory factor analyses of an environmental attitude scale (EAS) for Turkish university students. *The Journal of Environmental Education*, 26(3), 40-43.
- Binyıl Kalkınma Hedefleri 7*. UNDP Türkiye. (n.d.). Retrieved April 6, 2022, from <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/mdgoverview/overview/mdg7.html>
- Binyıl Kalkınma Hedefleri 7*. UNDP Türkiye. (n.d.). Retrieved April 6, 2022, from <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/mdgoverview/overview/mdg7.html>
- BOZ, E. (2013). Dillerin Kaybolması ve Çevre Dil Bilimi. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 746, 60-63.
- Bozdoğan, E., Sahinler, S., & Korkmaz, E. (2016). Environmental awareness and attitudes in university students. An example from Hatay (Turkey). *Oxidation Communications*, 39(1), 661-672.
- Budak, D. B., Budak, F., Zaimoglu, Z., Kecec, S., & Sucu, M. Y. (2005). Behaviour and attitudes of students towards environmental issues at faculty of agriculture, Turkey. *Journal of Applied Sciences*, 5(7), 1224-1227.
- Çabuk, B., & Karacaoğlu, C. (2003). Üniversiteli öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36(1), 189-198.
- Çabuk, B., & Karacaoğlu, Ö. C. (2003). Üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 189-198.
- Chawla, L. (1998). Significant life experiences revisited: A review of research on sources of environmental sensitivity. *The Journal of environmental education*, 29(3), 11-21.
- Çoşkun, A. (2019). *Tüketicilerin çevre bilinci ve çevreci tüketici satın alma davranışının incelenmesi* (Master's thesis, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Çoşkun, A. (2019). *Tüketicilerin çevre bilinci ve çevreci tüketici satın alma davranışının incelenmesi* (Master's thesis, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Dinçol Özgür, S., Varoğlu, L., & Yılmaz, A. (2018). Environment from a different perspective: Analysing the environmental problem awareness of undergraduates. *SHS Web of Conferences*, 48, 1-10.
- Dunlap, R. E., & Scarce, R. (1991). Poll trends: Environmental problems and protection. *The public opinion quarterly*, 55(4), 651-672.
- Ek, H. N., KILIÇ, N., Ögdüm, P., Düzgün, G., & Şeker, S. (2009). Adnan Menderes Üniversitesinin farklı akademik alanlarında öğrenim gören ilk ve son sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları ve duyarlılıkları. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 125-136.
- Ek, H. N., Kılıç, N., Ögdüm, P., Düzgün, G., & Şeker, S. (2009). Adnan Menderes Üniversitesinin farklı akademik alanlarında öğrenim gören ilk ve son sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları ve duyarlılıkları. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 125-136.
- Erdoğan, E. (2006). Çevre ve kent estetiği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(9), 68-77.
- Erkal, S., & Sahin, H. (2009). Examination of university students' attitudes towards environmental problems: A Turkish examples. Drury, E. K., & Pridgen, T. S. (Der.), *Handbook on environmental quality, Environmental research advances series* içinde (315-331). New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Erol, G. H. (2005). *Sınıf öğretmenliği ikinci sınıf öğrencilerinin çevre ve çevre sorunlarına yönelik tutumları* (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Fraser, L. H., Henry, H. A., Carlyle, C. N., White, S. R., Beierkuhnlein, C., Cahill Jr, J. F., ... & Turkington, R. (2013). Coordinated distributed experiments: an emerging tool for testing global hypotheses in ecology and environmental science. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 11(3), 147-155.
- Güven, E. (2013). Çevre Sorunlarına Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Öğretmen Adaylarının Tutumlarının Belirlenmesi. *GEFAD / GUJGEF*, 33(2), 411-430.
- Ham, M., Mrčela, D., & Horvat, M. (2016). Insights for measuring environmental awareness. *Ekonomski vjesnik: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues*, 29(1), 159-176.
- Hungerford, H. R., & Volk, T. L. (1990). Changing learner behavior through environmental education. *The journal of environmental education*, 21(3), 8-21.
- Kahyaoğlu, M., & Özgen, N. (2012). An investigation of pre-service teachers' attitudes towards environmental problems in terms of several variables. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(2), 171-185.
- Karadağ, Y., & Acar, F. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik farkındalıklarının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi (IJONASS)*, 4(1), 62-78.
- Kaya, F. M. (2012). Coğrafya eğitiminin sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından önemi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(2), 183-200.
- Kaya, F. M. (2012). Coğrafya eğitiminin sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından önemi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(2), 183-200.
- Kayaer, M. (2013). Çevre ve etik yaklaşımlar. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 63-76.
- Kaypak, Ş. (2014). ÇEVRE SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE KÜRESEL ÇEVRE POLİTİKALARI. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 17-34.
- Kazazoğlu, T. I., & Erkal, S. (2022). Üniversite öğrencilerinin çevre farkındalık düzeylerinin ve çevre sorunlarına yönelik davranışlarının incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 21(81).
- Keleş, Ö. (2007). Sürdürülebilir yaşama yönelik çevre eğitimi aracı olarak ekolojik ayak izinin uygulanması ve değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Keleş, Ö. (2007). Sürdürülebilir yaşama yönelik çevre eğitimi aracı olarak ekolojik ayak izinin uygulanması ve değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Kılıç, Ç., & Kan, A. (2020). Çevre sorunlarına yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(4), 1676-1690.
- Kriebel, D., Tickner, J., Epstein, P., Lemons, J., Levins, R., Loechler, E. L., ... & Stoto, M. (2001). The precautionary principle in environmental science. *Environmental health perspectives*, 109(9), 871-876.
- Makina Mühendisleri Odası'nın Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumları ve Planlama Sürecine Katkısı. Cumhuriyet, C. Molla ve B. İnci (Ed.), *Trakya çevre sorunları içinde* (s. 19-32). Türkiye Barolar Birliği.
- Makina Mühendisleri Odası'nın Trakya'da Sanayileşme ve Çevre Sempozyumları ve Planlama Sürecine Katkısı. Cumhuriyet, C. Molla ve B. İnci (Ed.), *Trakya çevre sorunları içinde* (s. 19-32). Türkiye Barolar Birliği.
- Mohai, P., & Twight, B. W. (1987). Age and environmentalism: An elaboration of the Buttel model using national survey evidence. *Social Science Quarterly*, 68(4), 798.
- Müderisoglu, H., & Altanlar, A. (2011). Attitudes and behaviors of undergraduate students toward environmental issues. *International Journal of Environmental Science & Technology*, 8(1), 159-168.
- O. İnci, C. Molla, Ş. B. İnci (Ed.). (2014). Trakya çevre sorunları. TBB Yayınları
- O. İnci, C. Molla, Ş. B. İnci (Ed.). (2014). Trakya çevre sorunları. TBB Yayınları
- Özbuğutu, E., Karahan, S., & Tan, Ç. (2014). Çevre Eğitimi ve Alternatif Yöntemler-Literatür Taraması/Environmental Education and Its Alternative Methods-A Literature Review. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 393-408.
- Oğuz, D., Çakıcı, I., & Kavas, S. (2011). Environmental awareness of students in higher education. *Turkish Journal of Forestry*, 12(1), 34-39.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Özbuğutu, E., Karahan, S., & Tan, Ç. (2014). Çevre Eğitimi ve Alternatif Yöntemler–Literatür Taraması/Environmental Education and Its Alternative Methods–A Literature Review. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 393-408.
- Özbuğutu, E., Karahan, S., & Tan, Ç. (2014). Çevre Eğitimi ve Alternatif Yöntemler–Literatür Taraması/Environmental Education and Its Alternative Methods–A Literature Review. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 393-408.
- Özmen, D., Çetinkaya, Ç. A., & Nehir, S. (2005). Üniversite öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik tutumları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4(6), 330-344.
- Pe'er, S., Goldman, D., & Yavetz, B. (2007). Environmental literacy in teacher training: Attitudes, knowledge, and environmental behavior of beginning students. *The Journal of Environmental Education*, 39(1), 45-59.
- Polat, S., & Kirpik, C. (2013). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 2(1), 205-227.
- Raman, R. A. (2016). Attitudes and Behavior of Ajman University of Science and Technology Students towards the Environment. *IAFOR Journal of Education*, 4(1), 69-88.
- Robertson, D. P., & Hull, R. B. (2003). Public ecology: an environmental science and policy for global society. *Environmental Science & Policy*, 6(5), 399-410.
- Sadık, F., & Çakan, H. (2010). Biyoloji bölümü öğrencilerinin çevre bilgisi ve çevre sorunlarına yönelik tutum düzeyleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 351-365.
- Şahin, N.F., Cerrah, L., Saka, A. ve Şahin, B. (2004). Yükseköğretimde öğrenci merkezli çevre eğitimi dersine yönelik bir uygulama. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 113-128.
- Şahin, N.F., Cerrah, L., Saka, A. ve Şahin, B. (2004). Yükseköğretimde öğrenci merkezli çevre eğitimi dersine yönelik bir uygulama. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 113-128.
- Şama, E. (2003). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2).
- Straalen, N. M. V. (2003). Peer reviewed: ecotoxicology becomes stress ecology. *Environmental science & technology*, 37(17), 324A-330A.
- Taylor, P. J., & Buttel, F. H. (1992). How do we know we have global environmental problems? Science and the globalization of environmental discourse. *Geoforum*, 23(3), 405-416.
- Toprağın Amaç Dışı Kullanımı ve Tarım Politikalarının Çevreye Etkisi. Polat, C., C. Molla ve B. İnci (Ed.), *Trakya çevre sorunları* içinde (s. 33-40). Türkiye Barolar Birliği.
- Toprağın Amaç Dışı Kullanımı ve Tarım Politikalarının Çevreye Etkisi. Polat, C., C. Molla ve B. İnci (Ed.), *Trakya çevre sorunları* içinde (s. 33-40). Türkiye Barolar Birliği.
- Trakya Çevre Sorunları. (2011, November 26). Anasayfa | Türkiye Barolar Birliği Yayınları | tbbyayinlari.barobirlik.org.tr. <https://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/473.pdf>
- Trakya Çevre Sorunları. (2011, November 26). Anasayfa | Türkiye Barolar Birliği Yayınları | tbbyayinlari.barobirlik.org.tr. <https://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/473.pdf>
- Trakya Planlamasına İstanbul'un Desantralizasyonu Amaçlı Müdahalenin Boyutları ve Süreçleri. İnci, O, C. Molla ve B. İnci (Ed.), *Trakya çevre sorunları* içinde (s. 41-92). Türkiye Barolar Birliği.
- Trakya Planlamasına İstanbul'un Desantralizasyonu Amaçlı Müdahalenin Boyutları ve Süreçleri. İnci, O, C. Molla ve B. İnci (Ed.), *Trakya çevre sorunları* içinde (s. 41-92). Türkiye Barolar Birliği.
- Trakya'da Planlama ve Hukuki Süreç. Molla, C., C. Molla ve B. İnci (Ed.), *Trakya çevre sorunları* içinde (s. 174-186). Türkiye Barolar Birliği.
- Trakya'da Planlama ve Hukuki Süreç. Molla, C., C. Molla ve B. İnci (Ed.), *Trakya çevre sorunları* içinde (s. 174-186). Türkiye Barolar Birliği.
- Türküm, A. S. (1998). Çağdaş toplumda çevre sorunları ve çevre bilinci. *Çağdaş Yaşam Çağdaş İnsan. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir*, 165-181.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Uzun, N., & Sağlam, N. (2006). Orta öğretim öğrencileri için çevresel tutum ölçeği geliştirme ve geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 240-250.
- Uzun, N., & Sağlam, N. (2007). Orta öğretimde çevre eğitimi ve öğretmenlerin çevre eğitimi programları hakkındaki görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26(26), 176-187.
- Uzun, N., & Sağlam, N. (2007). Orta öğretimde çevre eğitimi ve öğretmenlerin çevre eğitimi programları hakkındaki görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26(26), 176-187.
- Yazıcı Okuyan, H., & Gedikoglu, Y.G. (2012). Environmental sensitivity and sensitivity in aytul akal's child books. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 7(2), 793-806.
- Yeung, S. P. M. (1998). Environmental consciousness among students in senior secondary schools: the case of Hong Kong. *Environmental Education Research*, 4(3), 251-268.
- Yılmaz, N., & Sibel, E. (2016). Determining undergraduate students' environmental awareness and environmental sensitivity. *World Journal of Environmental Research*, 6(2), 67-74.
- Yılmaz, O., Boone, W. J., & Andersen, H. O. (2004). Views of elementary and middle school Turkish students toward environmental issues. *International journal of science education*, 26(12), 1527-1546.
- Yücel Işıldar, G. (2008). Meslek yüksekokulları boyutunda "çevre eğitimi" nin çevreci yaklaşımlar ve davranışlar üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 759-778.
- Yücel, S., & Morgil, F. İ. (1998). Yükseköğretimde çevre olgusunun araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14), 84-91.
- Zachariou, F., Voulgari, I., Tsami, E., & Bersimis, S. (2019). Exploring the Attitudes of Secondary Education Students on Environmental Education in Relation to their Perceptions on Environmental Problems: The Case of the Prefecture of Viotia. *Interdisciplinary Journal of Environmental and Science Education*, 16(1), 1-13.

**5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE
ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU**
5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

**YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA KÜRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, SAĞLIKLI ÇEVRE
BİLİNCİ VE YEŞİL KAMPÜS ANLAYIŞI**

Yunus Kuloğlu²

ÖZET

Yükseköğretim kurumları eğitim-öğretim ve araştırma-gelişme faaliyetleri yürüten bilimsel akademilerdir. Bilimin öncülüğünde kaliteli ve sürdürülebilir hizmet anlayışına sahip bu kurumlar toplumsal gelişmede ve kalkınmada önemli bir rol oynarlar. Sanayi Devrimi ile birlikte başlayan endüstriyel hareket, günümüzde geleceğimizi tehdit eden bir var olma problemine dönüşmüştür. Ekolojik denge ve küresel sürdürülebilirlik konuları son yıllarda ülkelerin ve uluslararası organizasyonların acil kodlu konu başlıkları haline gelmiştir. Günümüzde iklim değişikliği, küresel ısınma, hava kirliliği, biyolojik çeşitliliğin, yeşil alanların ve temiz su kaynaklarının azalması, ozon tabakasının incilmesi, atıkların fazlalaşması, asit yağmurları vb. sorunların artık daha ciddi ele alındığını görmekteyiz. Yükseköğretim kurumları da küresel sürdürülebilirlik, sağlıklı çevre bilinci ve yeşil kampüs anlayışı ile bu sorunlara ciddi bir şekilde yaklaşmakta ve çözümler üretmektedir.

Bu araştırmada, yükseköğretim kurumlarının küresel sürdürülebilirlik, sağlıklı çevre bilinci ve yeşil kampüs anlayışı ile yaşanabilir yarınları var etme çabaları ve bu çabaların öğrencilere bilinçli farkındalık kazandırmasındaki rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı Çevre, Yeşil Kampüs, Yükseköğretimde Sürdürülebilirlik

Jel Kodları: Q56, Q01, I23

**IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS, GLOBAL SUSTAINABILITY, HEALTHY
ENVIRONMENTAL AWARENESS, AND A GREEN CAMPUS APPROACH**

ABSTRACT

Higher education institutions are scientific academies that carry out education-training and research-development activities. These institutions, which have an understanding of quality and sustainable service under the leadership of science, play an important role in social development and development. The industrial movement, which started with the Industrial Revolution, has turned into a problem of existence that threatens our future today. Ecological balance and global sustainability issues have become the urgent coded topics of countries and international organizations in recent years. Today, climate change, global warming, air pollution, decrease in biodiversity, green areas and clean water resources, thinning of the ozone layer, increase in waste, acid rain, etc. We see that the problems are now taken more seriously. Higher education institutions also approach these problems seriously and produce solutions with global sustainability, healthy environmental awareness and green campus understanding.

In this research, it is aimed to examine the efforts of higher education institutions to create livable tomorrows with global sustainability, healthy environmental awareness and green campus understanding and the role of these efforts in raising awareness to students.

Keywords: Healthy Environment, Green Campus, Sustainability in Higher Education

Jel Codes: Q56, Q01, I23

² Dr., İşletme Yönetimi Bölümü Doktora Mezunu, Kırklareli Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO, yunus.kuloglu@klu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3701-337X

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

GİRİŞ

Yükseköğretim kurumları bir ülkenin geleceğine yön veren kurumlardır. Gençlerin bilimin ışığında eğitim ve öğretim gördükleri akademiler olan yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilir bir geleceğin inşa edilmesinde de büyük bir rolü bulunmaktadır (Kohl, ve diğerleri, 2021: 2). Sanayi devriminden bu yana daha fazla üretim için doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesi insanoğlunu geleceğini tehdit eden sorunları gün yüzüne çıkarmıştır (Fu, Jiang, & He, 2020: 1-2). İklim değişikliği, hava kirliliği, radyasyonun artması ve radyoaktif atıkların çoğalması, temiz su kaynaklarının kirlenmesi ve azalması, ormanların tahrip edilmesi vb. konular insanoğlunun varlığını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için büyük bir önemiyet kazanmıştır. (Vardari, Gashi, & Gashi Ahmeti, 2020: 375). Özellikle bu konularda bilinç sahibi olmak, bireysel ve toplumsal açıdan davranış değişikliklerine gitmek sürdürülebilir sağlıklı bir çevreyi mümkün kılacaktır (Weimer, 2019: 20-22; Gifford & Nilsson, 2014: 141).

Günümüzde atmosferde bulunan karbondioksitin yoğunluk oranı büyük bir artış göstermektedir. Sanayi devriminin başlangıcında her bir milyon başına düşen karbondioksit oranı 280 birim iken, 2019 yılı itibariyle her bir milyon başına düşen karbondioksit oranı 415 birime yükselmiştir (Boyd, 2019a: 8). Birleşmiş Milletlerin 15 Şubat 2022 raporuna göre pestisitler, plastikler ve elektronik atıklardan kaynaklanan kirliliğin yaygın insan hakları ihlallerinin yanı sıra yılda en az 9 milyon erken ölüme neden olduğu ve konunun büyük ölçüde göz ardı edildiği belirtilmiştir. Bu sayı, COVID-19 pandemisinin ilk 18 ayında yol açtığı ölümlerin sayısını ikiye katlamaktadır (Boyd, 2019b: 2).

Küresel sürdürülebilirlik kavramı, Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından 1987 yılında yayınlanan ve Bruntland Raporu olarak da bilinen “Ortak Gelecek” raporu ile ortaya çıkmıştır. Bu raporda, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde sürdürülebilirlik kavramının temelinde insan; Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden kalkınmayı sürdürülebilir kılma yeteneğini ifade eder (United Nations, 1987: 15). Yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilir bir çevre için ortaya koydukları anlayış ülkelerin bu konuya verdikleri önemde bir göstergesidir. Dünyanın kaderini etkileyen bu konularda üniversitelerin yapmış oldukları bilimsel çalışmalar bu gerçeği her defasında daha yüksek bir sesle yinelemektedir (Leal Filho, ve diğerleri, 2021: 1-2; El-Jardali, Ataya, & Fadlallah, 2018: 1).

Yükseköğretim kurumları, ekolojik denge ve küresel sürdürülebilirlik konularında bir eğitim ve öğretim kurumu olarak çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü sorunların ana kaynağını oluşturan insanın, çocukluk ve gençlik döneminden itibaren almış olduğu eğitim ve öğretim, daha bilinçli ve duyarlı olmasında önemli faktördür. Bu nedenle, üniversite liderleri, kurumlarının bu acil soruna yanıt verebilmesi için iç ve dış kaynakların seferber edilmesini sağlamalı ve bu türden projelere destek vermelidir. Böylece yükseköğretim kurumları, gençlerin alışkanlıklarının belirlenmesi sürecinde onlara yön vererek, sürdürülebilir çevreye ve ekolojik dengeye muazzam bir katkıda bulunabilir (Žalėnienė & Pereira, 2021: 99).

I. KÜRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER 'İN ÇABALARI

Küresel çapta sürdürülebilir bir kalkınma için teorik zemin, 1972 ve 1992 yılları arasında düzenlenen bir dizi uluslararası konferans ve teşebbüs yoluyla oluşturulmuştur. 1972'de Stockholm'de düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı” (United Nations Conference on the Human Environment) sürdürülebilirliği küresel ölçekte tartışıldığı ilk büyük uluslararası toplantı olmuştur. Konferans kayda değer bir ivme yaratmış ve BM Çevre Programının (UNEP) kurulmasının yanı sıra ulusal düzeyde çok sayıda ulusal çevre koruma ajansının kurulmasına yol açmıştır (Wilkinson, Hajibandeh, & Remoy, 2013: 3). Stockholm'den gelen tavsiyeler, öncelikli koruma konularını ve kilit noktaları belirleyerek sürdürülebilir kalkınmayı ilerletmeyi amaçlayan Uluslararası Doğayı Koruma Birliği, Dünya Yaban Hayatı Fonu (WWF) ve UNEP arasındaki bir iş birliği olan 1980 Dünya Koruma Stratejisinde daha da detaylandırılmıştır (Bergandi & Blandin, 2012: 30-31).

Tablo 1. Küresel Sürdürülebilirlik İçin BM Tarafından Gerçekleştirilen Bazı Önemli Etkinlikler

1972	Stockholm Konferansı (Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı)
1987	Brundtland Raporu (Ortak Geleceğimiz)
1992	Rio Konferansı (BM Çevre ve Kalkınma Konferansı)
1997	Kyoto Protokolü (BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi)
2000	Binyıl Kalkınma Amaçları
2012	Rio Konferansı (BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı)
2015	Dünyamızı dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi

Kaynak: <https://www.un.org/en/conferences/environment> (16.15.2022)

Ekolojik denge ve küresel sürdürülebilirlik son yıllarda gittikçe önemi artan konu başlıklarındandır. Bu konularda dünyanın her yerinde birçok kurum ve kuruluş ulusal ve uluslararası politikalar geliştirmekte ve yatırımlar yapmaktadır (Lan, 2008: 48). 1992 Dünya Zirvesinde tarafların kabul ettiği, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC), iklim değişikliğini ele almak için düzenli olarak toplanmaları gerektiğini öngörmüştür. Bu sözleşme gelecekteki iklim anlaşmalarının temelini oluşturur.

I.I. Küresel Sürdürülebilirlik İçin Binyıl Kalkınma Hedefleri

Küresel sürdürülebilirlik ve ekolojik denge için 2000 yılında, yeni bir binyılın başlangıcında, devlet ve hükümet başkanları 6-8 Eylül 2000 tarihleri arasında New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde, daha barışçıl, müreffeh ve adil dünya için bir araya gelmiştir. Binyıl Kalkınma Hedefleri adını verdikleri sekiz ana başlığı kabul etmişlerdir.

- 1- Aşırı açlık ve fakirliği ortadan kaldırmak
- 2- Tüm dünyada temel (ilköğretim) eğitime erişilebilirlik
- 3- Cinsiyet eşitliği ve kadının güçlendirilmesi
- 4- Çocuk ölümlerini azaltmak
- 5- Anne sağlığını iyileştirmek
- 6- HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele
- 7- Çevresel sürdürülebilirliği sağlamak
- 8- Kalkınmak için küresel iş birliği (United Nations General Assembly, 2000:1-9).

Herkes için temel ekonomik ve sosyal hakların elde edilmesine vurgu yapana ve sekiz küresel hedeften oluşan Binyıl Kalkınma Hedefleri ile ilgili 2015 yılında BM tarafından bir rapor yayınlanmıştır. Rapora göre sekiz hedef için gerçekleştirilen sonuçlar şöyledir: (United Nations, 2015)

1- Aşırı yoksulluk önemli ölçüde azalmıştır. 1990 yılında gelişmekte olan dünyadaki nüfusun neredeyse yarısı günde 1,25 dolardan az bir gelirle yaşıyordu. 2015 yılında bu oran yüzde 14'e düştü. Küresel olarak, aşırı yoksulluk içinde yaşayan insan sayısı yarıdan fazla azalarak 1990'da 1,9 milyar iken, 2015'te 836 milyona düştü. Bu artışın çoğu 2000 yılından itibaren gerçekleşti. Gelişmekte olan ülkelerde yetersiz beslenen insanların oranı, 1990-1992 yılları arasında %23,3 iken, 2014-2016 yıllarında bu oran % 12,9 olmuştur. 1990'dan bu yana neredeyse yarı yarıya düşmüştür.

2- Gelişmekte olan ülkelerde ilköğretim net okullaşma oranı 2000 yılında yüzde 83 iken 2015 yılında yüzde 91'e ulaştı. Dünya çapında ilköğretim çağındaki okula gitmeyen çocukların sayısı, 2000 yılında 100 milyon iken, 2015 yılında yaklaşık olarak yarı yarıya azalarak 57 milyona düştü. 15-24 yaş arasındaki gençlerde okuryazarlık oranı 1990 ile 2015 yılları arasında küresel olarak %83'ten %91'e yükselmiştir.

3- Kız öğrencilerin okuma oranı 2000 yılı ile karşılaştırıldığında kayda değer bir artış göstermiştir. Gelişmekte olan ülkelerde temel, orta ve lise eğitimindeki cinsiyet eşitsizliği konusunda önemli bir ilerleme kaydedilmiştir. Güney Asya'da 1990 yıllarında ilköğretilere 100 erkek çocuğuna karşın, sadece 74 kız çocuğu

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

kaydolmaktaydı. 2015 yılında ise her 100 erkek çocuğa karşın, 103 kız çocuğu ilköğretime kaydolmaktadır. Tarım sektörü dışında faaliyet gösteren (maaşlı çalışan) kadın oranı 1999 yılında %35 iken, 2015 yılında bu oran %41'e ulaşmıştır. Bununla birlikte 1995'ten 2015 yılına kadar kadınların parlamentoda temsil oranı yaklaşık iki katı artmıştır.

4- Küresel beş yaş altı ölüm oranı yarıdan fazla azalmıştır ve 1990 ile 2015 yılları arasında her 1000 canlı doğumdaki ölüm sayısı 90'dan 43'e düştü. Gelişmekte olan ülkelerdeki nüfus artışına rağmen, beş yaş altı çocuk ölümlerinin sayısı 1990'da 12,7 milyon iken, bu sayı 2015'te yaklaşık 6 milyona gerilemiştir. Kızamık aşısı, 2000 ile 2013 yılları arasında yaklaşık 15,6 milyon ölümün önlenmesine yardımcı oldu. Aynı dönemde, küresel olarak rapor edilen kızamık vakalarının sayısı yüzde 67 azaldı. Dünya genelinde çocukların en az bir doz kızamık aşısı olma oranı 2013 yılında yaklaşık %84 olmuştur. Bu oran 2000 yılında %73' idi.

5- 1990'dan bu yana, anne ölüm oranı dünya çapında yüzde 45 azaldı ve düşüşün çoğu 2000 yılında itibaren gerçekleşti. Güney Asya'da, anne ölüm oranı 1990 ile 2013 yılları arasında %64, Sahra-altı Afrika'da ise %49 oranında düştü. Dünya genelinde 2014 yılında gerçekleşen doğumların %71'den fazlası kalifiyeli sağlık personelleri tarafından gerçekleştirildi. Bu oran 1990 yılında %59' idi. Kuzey Afrika'da doğum öncesi 4 veya daha fazla doktor ziyareti (kontrol) alanların oranı 1990 yılından %59 iken, 2014 yılında %89'a ulaşmıştır. 15-49 yaş arası, evli veya sendikalı kadınlar arasında doğum kontrol prevalansı 1990'da yüzde 55'ten 2015'te yüzde 64'e yükselmiştir.

6- Yeni HIV bulaşışı 2000 yılından 2013 yılına yaklaşık olarak %40 oranında azalma gösterdi. 3,5 milyon vakadan 2,1 milyon vakaya geriledi. Haziran 2014'e kadar, dünya çapında HIV ile yaşayan 13,6 milyon insan antiretroviral tedavi (ART) hizmeti aldı. Bu sayı 2003'te sadece 800.000' idi. ART, 1995 ve 2013 yılları arasında AIDS'ten 7,6 milyon insanın ölümü engelledi. 2000 ve 2015 yılları arasında, özellikle Sahra-altı Afrika'da beş yaşın altındaki çocuklar olmak üzere 6,2 milyondan fazla sıtma ölümü önendi. Küresel sıtma insidansı tahmini yüzde 37 ve ölüm oranı yüzde 58 düştü. 2004 ve 2014 yılları arasında Sahra-altı Afrika'da sıtmanın endemik olduğu ülkelere 900 milyondan fazla böcek ilacı ile sivrisinekten korunmak için cibinlik teslim edilmiştir.

7- Ozon tabakasını incelten maddeler 1990'dan beri fiilen ortadan kaldırıldı ve ozon tabakasının bu yüzyılın ortalarında iyileşmesi bekleniyor. Birçok bölgede karasal ve deniz koruma alanları 1990'dan bu yana önemli ölçüde artmıştır. Latin Amerika ve Karayipler'de, karasal korunan alanların kapsamı 1990 ile 2014 arasında yüzde 8,8'den yüzde 23,4'e yükselmiştir. 1990'da temiz içme suyuna ulaşım oranı %76 iken, 2015 yılında dünya nüfusunun yüzde 91'i temiz içme suyu kaynağına ulaşabilir hale gelmiştir. Küresel olarak 147 ülke içme suyu hedefini, 95 ülke sanitasyon hedefini ve 77 ülke ise her iki hedefine de ulaşmıştır. Dünya çapında 2,1 milyar insan iyileştirilmiş sanitasyona erişim sağladı. Açık dışkılama yapan insanların oranı 1990'dan bu yana neredeyse yarı yarıya azaldı. Gelişmekte olan bölgelerde gecekondualarda yaşayan kentsel nüfusun oranı 2000'de yaklaşık yüzde 39,4'ten 2014'te yüzde 29,7'ye düşmüştür.

8- Gelişmiş ülkelere resmi kalkınma yardımı 2000-2014 yılları arasında reel olarak yüzde 66 artarak 135,2 milyar dolara ulaştı. 2014 yılında Danimarka, Lüksemburg, Norveç, İsveç ve Birleşik Krallık, Birleşmiş Milletler'in gayri safi milli gelirinin %0,7'si olan resmi kalkınma yardımı hedefine ulaşmayı başardılar. Gelişmekte olan ülkelere yapılan ithalatın gümrüksüz kabul oranı 2000 yılında %65 iken, 2014 yılında %79'a yükseldi. 2015 itibarıyla, dünya nüfusunun yüzde 95'i bir mobil hücresel sinyal tarafından kapsanmaktadır. Mobil-hücresel aboneliklerin sayısı son 15 yılda neredeyse on kat artarak 2000'de 738 milyondan 2015'te 7 milyarın üzerine çıktı. İnternet kullanımı, 2000 yılında dünya nüfusunun yüzde 6'sının biraz üzerindeyken 2015'te yüzde 43'e yükseldi. Sonuç olarak, 3,2 milyar insan küresel bir içerik ve uygulama ağına bağlı durumdadır.

2015 yılının sonunda elde edilen bu gelişmeler küresel sürdürülebilirlik için büyük bir anlam ifade etmektedir. 15 yıllık amaçlar doğrultusunda Birleşmiş Milletler dünyamız açısından büyük bir aşama kaydedildiğini görmüş ve 2030 yılına kadar sürecek yeni bir program olduğunu ortaya koymuştur.

I.II. Küresel Sürdürülebilirlik İçin “Dünyamızı Dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi”

BM tarafından küresel sürdürülebilirlik için Binyıl Kalkınma Amaçları sonrasında 2030 yılına kadar sürecek 17 sürdürülebilir kalkınma amacı ve 169 hedef belirlenmiştir. Bu amaçları “Dünyamızı Dönüştürmek:

Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi” olarak 25 Eylül 2015 tarihinde Genel Kurul tarafından kabul edilen karar ile açıklamıştır. BM, alınan kararların açıklandığı kitapçığın önsözünde, yoksulluğu ve açlığı tüm biçimleriyle ve boyutlarıyla sona erdirmeye ve tüm insanların yaşamlarını onurlu, eşit ve sağlıklı bir çevrede sürdürmelerini sağlamaya kararlı olduklarını ifade etmiştir (United Nations, 2015).

Şekil 1. Dünyamızı dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi

Kaynak: <http://www.skdturkiye.org/haber/surdurulebilir-kalkinma-hedefleri-ve-is-dunyasi> (17.05.2022)

1. Yoksulluğun her türüsüne her yerde son vermek
2. Açlığı sonlandırmak, gıda güvenliğini sağlamak ve beslenmeyi iyileştirip, sürdürülebilir tarımı teşvik etmek
3. Herkes için sağlıklı yaşama hakkı sağlamak ve herkesin sağlığını, refahını geliştirmek
4. Kapsayıcı ve eşitlikçi kaliteli eğitimin sağlanması ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarının sunulması
5. Cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınları ve kız çocuklarını güçlendirmek
6. Herkes için su ve sanitasyonun sürdürülebilirliğini sağlamak
7. Herkesin uygun fiyata, güvenilir, sürdürülebilir enerjiye erişimini sağlamak
8. Herkes için sürdürülebilir, kapsayıcı ekonomik büyüme, tam ve üretken istihdam ve herkes için iyi ve uygun iş sağlamak
9. Sağlam bir altyapı oluşturmak, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeye ve yeniliğe teşvik etmek
10. Ülkeler arasındaki eşitsizliği azaltmak
11. Sürdürülebilir şehirleri ve toplulukları var etmek
12. Sürdürülebilir tüketim ve üretim anlayışını hâkim kılmak
13. İklim değişikliği ve etkileriyle mücadele için acil önlemler almak
14. Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak ve sürdürülebilir şekilde kullanmak
15. Dünyamızda var olan ekosistemleri korumak, restore etmek ve geliştirmek, ormanların sürdürülebilirliğini sağlamak, çölleşmeye mücadele etmek ve arazilerin bozulmasını durdurmak ve tersine çevirmek, biyolojik çeşitliliğin azalmasını engellemek

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

16. Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumları desteklemek, herkes için adalete erişim sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak

17. Sürdürülebilir Kalkınma için Küresel Ortaklığı hayata geçirme ve uygulama araçlarını güçlendirmek

BM tarafından belirlenen 17 amaç doğrultusunda, ülkelerin iş birliği içinde olması ve ortak akılla hareket etmesi, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların gerekli hassasiyeti göstermesi ve en önemlisi yarınları inşa edecek gençlerin eğitim öğretim aldıkları kurumlar tarafından etkin ve yetkin bir şekilde yetiştirilmesidir. Bu da yükseköğretim kurumlarının küresel sürdürülebilirlik için kilit rol oynadığı ve bir pusula görevi olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

II. YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA EKOLOJİK DENGE VE KÜRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Yüksek öğretimde sürdürülebilirlik (SHE) kavramı, ilk olarak 1978 yılında Birleşmiş Milletler UNESCO UNEP Uluslararası Çevre Eğitim Programı tarafından uluslararası düzeyde tanımlandı. (Wright, 2004:7). 1990 yılından yükseköğretim kurumlarının küresel sürdürülebilirlik için ortaya koyduğu en önemli çabalardan biri olan Talloires Bildirgesi, Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Üniversite Liderleri Birliği tarafından imzalanmıştır. Selanik Deklarasyonu, 8-12 Aralık 1997’de 83 ülkenin katıldığı “Çevre ve Toplum Uluslararası Konferansı: Sürdürülebilirlik İçin Eğitim ve Kamu Bilinci” konferansının sonrasında yayınlanmıştır (Bilgili & Topal, 2021: 420). Sürdürülebilir kalkınma için genetik kaynakların kullanımından doğan faydaların adil ve eşit paylaşılması ve biyolojik çeşitliliğin korunması konuları 2014 yılında yürürlüğe giren Nagoya Protokolü ile ele alınmıştır (Yeşil, 2016: 871).

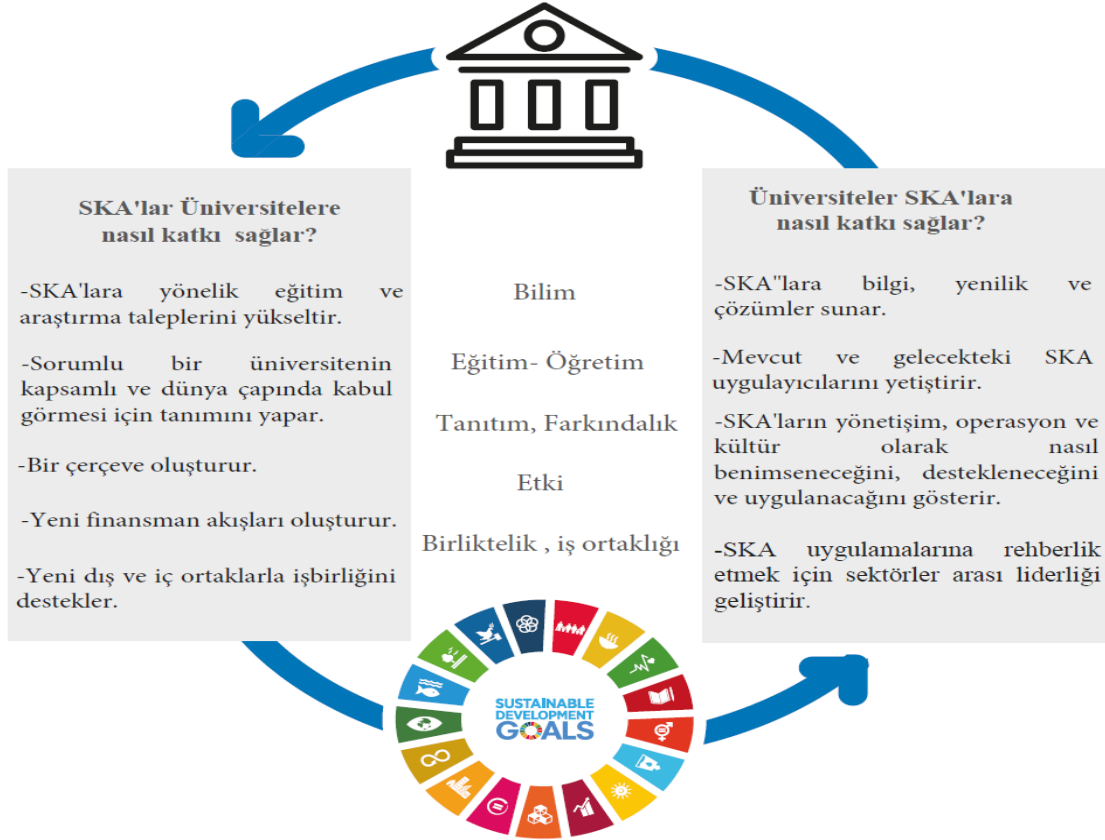
Tablo 2. Sürdürülebilirlik İçin Gerçekleştirilen Yükseköğretim Etkinlikleri

Yıl	Etkinlik
1990	Talloires Deklarasyonu
1991	Halifax Deklarasyonu
1993	Kyoto Deklarasyonu
1993	Swansea Deklarasyonu
1994	CRE COPERNICUS Bildirgesi
1997	Thessaloniki Deklarasyonu
2001	Lüneburg Deklarasyonu
2008	Sapporo Sürdürülebilirlik Deklarasyonu
2014	Nagoya Deklarasyonu

Kaynak: Bilgili, M. Y., & Topal, A. (2021). Sürdürülebilir Yükseköğretim Kurumları Oluşturulmasında Talloires Deklarasyonunun Rolü ve Önemi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 417-24’ten yararlanılmıştır.

BM tarafından 2015 yılında belirlenen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) sosyal, ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirliği kapsamaktadır. Bunun için toplumsal farkındalık yaratmak ve bilinçli nesiller yetiştirmek için eğitim öğretim faaliyetleri büyük bir önem arz etmektedir. Yükseköğretim kurumlarının toplum nazarında benzersiz bir konuma sahip olmasından dolayı SKA’ların gerçekleşmesinde onlara büyük bir ihtiyaç vardır (SDSN Australia/Pacific, 2017: 7).

Şekil 2. Yükseköğretim Kurumları ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Arasındaki İlişki

Kaynak: SDSN Australia/Pacific. (2017). Getting started with the SDGs in universities: A guide for universities, higher education institutions, and the academic sector (Australia, New Zealand and Pacific Edition b.). Melbourne: Sustainable Development Solutions Network Australia/Pacific. s. 7'den alınmıştır.

Üniversiteler insanlara mesleki ve kişisel beceri kazandırarak, yetenekleri açığa çıkarır. Bireye ve topluma kattığı değerler sebebiyle, ulusal ve uluslararası düzeyde birçok alanda etkin bir şekilde yer alırlar. Şekil 2'de SKA'lar ile üniversiteler arasındaki döngüsel ilişki gösterilmiştir. Üniversiteler SKA'ların anlaşılması ve uygulanması konusunda aktif rol oynarken, SKA'larda üniversitelerin tanınırlığı ve daha çok paydaşa sahip olmasında etkili olurlar. Bu paydaşlar üniversiteler için yeni finansal kaynak anlamı taşıırken, küresel sürdürülebilirliğe karşı hassas, duyarlı ve gönüllü yetişen yeni nesiller de SKA'ların gerçekleşmesi için çok önemlidir (SDSN Australia/Pacific, 2017:7-8).

III. YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA YEŞİL KAMPÜS ANLAYIŞI

Yeşil kampüs anlayışı, yükseköğretim kurumlarının tüm iç ve dış faaliyetleri ile küresel sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik çabalarını içeren bütüncül bir yaklaşımdır. Bu kavram, akademik ve idari personel ve öğrenciler tarafından tüm kampüste enerji verimliliğini artırmak, doğal kaynakları ve habitatı korumak, sağlıklı yaşam ortamı oluşturmak, doğru bir atık yönetimi, temiz su ve arıtma sistemlerinin kullanımı vb. konularda ekonomik, sosyal ve ekolojik açıdan sürdürülebilir gelecek için gerçekleştirilen tüm çabaları içermektedir (Islam & Dooty, 2015: 1). Yeşil Kampüs, "sürdürülebilirlik" odaklı eğitim, öğretim ve iletişim ortamını ifade eder (Demiroğlu, Cengiz, & Karadağ, 2017: 53). Üniversitelerin eğitim-öğretim ve araştırma-geliştirme faaliyetlerini gerçekleştirirken, insan kaynaklı çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliği olumsuz etkileyen unsurları da minimize etmeyi amaç edinmeleri sürdürülebilir gelecek için büyük önem arz etmektedir. (Kayapınar Kaya, Dal , & Aşkın, 2019: 121).

Yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilir bir kalkınma için ortaya koyduğu çabalar ulusal ve uluslararası dercelendirme kuruluşları tarafından değerlendirilmektedir. Universitas Indonesia (UI), kampüs sürdürülebilirlik çabalarını ölçmek için 2010 yılında, daha sonra UI GreenMetric Dünya Üniversite Sıralaması

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

olarak bilinen bir dünya üniversite sıralaması başlattı. Dünyanın dört bir yanındaki üniversitelerde sürdürülebilirlik programlarını ve politikalarını değerlendirmek için çevrimiçi bir anket oluşturdu.

UI GreenMetric Dünya Üniversite Sıralamasının amacı:

- Eğitimde sürdürülebilirlik ve kampüslerin yeşillendirilmesi konusundaki akademik çalışmalara katkıda bulunmak.
- Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda, üniversiteler liderliğinde sosyal değişime öncü olmak.
- Dünya çapındaki yükseköğretim kurumları için kampüs sürdürülebilirliği konusunda bir öz değerlendirme aracı (referans) olmak.
- Hükümetleri, uluslararası ve ulusal çevre kuruluşlarını ve toplumu kampüsteki sürdürülebilirlik programları hakkında bilgilendirmek (UI GreenMetric , 2017:3).

GreenMetric'in 2010 yılından bu yana gerçekleştirmiş olduğu sıralamalar incelendiğinde ülkemizdeki üniversitelerin toplam puan bazındaki dereceleri;

Tablo 3. Green Metric İlk 100 Türk Üniversiteleri

Yıl	TR Sıra	Dünya Sıra	Üniversiteler	Katılımcı Sayısı
2010	1	83	Bilkent Üniversitesi	95
2017	1	77	İstanbul Teknik Üniversitesi	619
2018	1	67	İstanbul Teknik Üniversitesi	719
2019	1	54	İstanbul Teknik Üniversitesi	780
2020	1	71	İstanbul Teknik Üniversitesi	912
2021	1	57	İstanbul Teknik Üniversitesi	956
2021	2	91	Özyeğin Üniversitesi	956
2021	3	99	Erciyes Üniversitesi	956

Kaynak: Green Metric, <https://greenmetric.ui.ac.id/rankings/archive> (23.05.2022).

2010 yılında Bilkent Üniversitesi 83.sırada ilk 100'de tek üniversite olarak yer almıştır. 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarında ilk 100' giren Türk üniversitesi bulunmamaktadır. 2017 (77.sıra), 2018 (67.sıra), 2019 (54.sıra) ve 2020'de (71.sıra) ilk 100'de sadece İTÜ görülmektedir. 2021 yılında ise ilk 100'de 3 üniversitemiz yer almıştır. 2021 yılında toplam puan bazında 71 Türk üniversitesi genel sıralamaya (956 üniversite) girmiştir. Tüm yıllar bazında incelediğimizde, 2012 yılında kurulan Trakya Üniversiteler Birliği'nden (TÜB) hiçbir üniversite toplam puan bazında Green Metric sıralamasına girememiştir. 2021 yılında yapılan sıralamaya 956 üniversite dahil edilmiştir.

1971'de bir gazete eki olarak yayına başlayan Times Higher Education (THE), 2004 yılından itibaren Times Higher Education (THE) Ranking adıyla, araştırma misyonuna vurgu yaparak dünyanın en iyi üniversitelerinin sıralamasını ortaya koymaya başlamıştır. 2019 yılından itibaren ise Times Higher Education (THE) Impact Ranking, küresel anlamda üniversitelerin Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını gerçekleştirmedeki başarısını ölçmeye başlamıştır. 2022 sıralamasına 106 ülkeden 1.406 üniversite katılmıştır. Türkiye'den genel sıralamada 58 üniversite yer almıştır. TÜB bünyesinde yer alan hiçbir üniversite toplam puan bazında Times Higher Education (THE) Impact 2022,2021,2020,2019 yıllarında sıralamaya girememiştir.

Üniversitelerin küresel sürdürülebilir kalkınma için çevre bilincini artırma yönelik faaliyetleri öğrencilerde farkındalık uyandırmak adına çok büyük önem arz etmektedir. Novotný ve ark. (2021) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, üniversitelerin küresel sürdürülebilirlik kapsamında toplu taşıma kullanımı, iklim değişikliği, geri dönüşüm, enerji verimliliği vb. konularda yaptıkları bilgilendirme kampanyalarının büyük bir farkındalık yarattığı saptanmıştır. Ayrıca, üniversite personelinin ve öğrencilerinin Dünya Günü, Dünya Su Günü, Uluslararası Biyolojik Çeşitlilik Günü vb. özel günler kapsamında üniversite çapında gerçekleştirilen etkinliklere dahil edilmesi ve üniversite çevresinde çöp toplama organizasyonlarının gerçekleştirilmesi ve ağaç dikme ve sulama aktivitelerinin düzenlenmesi öğrencilerin çevreye olan duyarlılığını artırmakta ve küresel çevre bilinci güçlendirmektedir. Sosyal ağlar ve etkin iletişim öğrencilerin küresel sürdürülebilirliği olan motivasyonunu canlı ve güçlü tutmakta önemli araçlardır (Novotný, Huttmanová, Valentiny, & Kalistová, 2021: 70).

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

SONUÇ

Gezeganimiz eskiye göre yaşlanmakta ve insanoğlunun neden olduğu sebeplerden dolayı kendini yenilemekte güçlükler çekmektedir. Bu konuyla ilgili hayatın her alanında her yaşta insana sorumluluk düşmektedir. Dünya nüfusu içinde bulunduğumuz yüzyılda büyük bir ivmeyle artmaktadır. Bu da kaynakların kullanımını etkilemekte ve ekosistem üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Bu mevcut durumda insanların hayatını ekosisteme zarar vermeden idame ettirebilme bilincine sahip olmaları ve bu doğrultuda sosyal bir birliktelik oluşturmaları hayati önem taşımaktadır.

Yükseköğretim kurumları gençlerin sürdürülebilir geleceğin önemini kavramasında önemli yapı taşlarıdır. Ayrıca, bilimsel araştırmalar durumun ne kadar kritik olduğunu gözler önüne sermektedir. Üniversitelerin BM'nin 2030 hedefleri doğrultusunda hareket etmesi sürdürülebilir geleceği mümkün kılacaktır. 2015 yılında belirlenen ve 17 başlık altında sıralanan 2030 hedefleri için yükseköğretim kurumlarının ortaya koyduğu çabalar belirlenen hedefe ulaşmakta kilit bir rol oynayacaktır. Birçok üniversitenin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda ortaya koydukları yaklaşım geleceğe dair ümit vermektedir. Dünyada birçok üniversite özellikle Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya' da bu konuyla ilgili ciddi adımlar atmaktadır. Yeşil kampüs anlayışının hâkim olduğu üniversiteler ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından destek görmekte ve ödüllendirilmektedir. Ülkemizdeki üniversitelerin de son yıllarda GreenMetric, Times Higher Education gibi sürdürülebilir üniversiteleri konu alan oluşumların yaptığı sıralamalarda yer aldığı görülmektedir.

Trakya Üniversiteler Birliği (TÜB) olarak doğal güzellikleri ve yeşil alanları ile ön plana çıkan bu coğrafyada beş üniversitemizin sürdürülebilir gelecek için daha aktif olması ve bu konuya hassasiyet göstermesi yarınlarmızı daha yaşanır bir hale getirecektir. Ulusal ve uluslararası organizasyonlarda ve derecelendirilme kuruluşlarında yer almak, üniversitelerimizin prestijine ve tanınırlığına büyük bir ivme kazandıracaktır.

KAYNAKÇA

- Bergandi, D., & Blandin, P. (2012). The Principles of Sustainable Development: A New Global Political Order, Based on the Natural Sciences. *Revue d'histoire des sciences*, 65(1), 103-42.
- Bilgili, M. Y., & Topal, A. (2021). Sürdürülebilir Yükseköğretim Kurumları Oluşturulmasında Talloires Deklarasyonunun Rolü ve Önemi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 417-24.
- Boyd, D. R. (2022b). *The right to a clean, healthy and sustainable environment: non-toxic environment*. United Nations General Assembly.
- Boyd, R. D. (2019a). *Safe Climate*. United Nations Human Rights Special Procedures.
- Demiroğlu, D., Cengiz, A. E., & Karadağ, A. A. (2017). Evaluation of the Green Campus Approach on the Campuses in Turkey. *Eurasian Journal of Civil Engineering and Architecture*, 1(1), 53-65.
- El-Jardali, F., Ataya, N., & Fadlallah, R. (2018). Changing roles of universities in the era of SDGs: rising up to the global challenge through institutionalising partnerships with governments and communities. *Health Research Policy and Systems*, 16(38), 1-5. doi:https://doi.org/10.1186/s12961-018-0318-9
- Fu, L., Jiang, X., & He, L. (2020). How natural resource-based industry affect sustainable development? an evolutionary study of China. *Sustainability*, 12(1), 1-14. doi:https://doi.org/10.3390/su12010291
- Gifford, R., & Nilsson, A. (2014). Personal and social factors that influence pro-environmental concern and behaviour: a review. *International Journal of Psychology*, 49(3), 141-57. doi:10.1002/ijop.12034
- Islam, M. S., & Dooty, E. N. (2015). Green Campus: A New Road map to Combat Climate Vulnerability. *12th International N.E.W.S. Conference*. Nepal: Tribhuvan University.

5. ULUSLARARASI BÖLGESEL KALKINMA VE ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ SEMPOZYUMU

5th INTERNATIONAL REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF
UNIVERSITIES SYMPOSIUM

- Kayapınar Kaya, S., Dal , M., & Aşkın, A. (2019). Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversite kampüslerinin sürdürülebilir-ekolojik parametreleri açısından karşılaştırılması. *BAun Fen Bil. Enst. Dergisi*, 21(1), 106-25.
- Kohl, K., Hopkins, C., Barth, M., Michelsen, G., Dlouhá, J., Razak, D. A., . . . Toman, I. (2021). A whole-institution approach towards sustainability: a crucial aspect of higher education’s individual and collective engagement with the SDGs and beyond. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 1-19. doi:10.1108/IJSHE-10-2020-0398
- Lan, J. (2008). A Discussion on the Ecological Balance and Sustainable Development of Higher Vocational Education. *Journal of Sustainable Development*, 1(3), 48-50.
- Leal Filho, W., Sima, M., Sharif, A., Luetz, J. M., Salvia, A. L., Mifsud, M., . . . Lokupitiya, E. (2021). Handling climate change education at universities: an overview. *Environmental Sciences Europe*, 33(109), 1-19. doi:https://doi.org/10.1186/s12302-021-00552-5
- Novotný, R., Huttmanová, E., Valentiny, T., & Kalistová, A. (2021). Evaluation of Environmental Awareness of University Students: the Case of the University of Presov, Slovakia. *European Journal of Sustainable Development*, 10(2), 59-72.
- SDSN Australia/Pacific. (2017). *Getting started with the SDGs in universities: A guide for universities, higher education institutions, and the academic sector* (Australia, New Zealand and Pacific Edition b.). Melbourne: Sustainable Development Solutions Network Australia/Pacific.
- UI GreenMetric . (2017). *Guideline UI GreenMetric World University Rankings 2017*. Universitas Indonesia.
- United Nations. (1987). *Our Common Future*. United Nations.
- United Nations. (2015). *The Millennium Development Goals Report 2015*. New York.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development A/RES/70/1*.
- United Nations General Assembly. (2000). *55/2. United Nations Millennium Declaration (18 September 2000)*.
- United Nations General Assembly. (2000). *United Nations Millennium Declaration. (A/RES/55/2)*.
- Vardari, L., Gashi, R., & Gashi Ahmeti, H. (2020). The impact of corporate sustainability index on BIST sustainability index. *European Journal of Sustainable Development*, 9(2), 375-90. doi:10.14207/ejsd.2020.v9n2p375
- Weimer, K. (2019). *Behavior change towards a sustainable lifestyle – effects of interventions and psychological factors on pro-environmental behaviors*. Sundsvall: Mid Sweden University.
- Wilkinson, S., Hajibandeh, M., & Remoy, H. (2013). Sustainable Development. M. Noguchi (Dü.) içinde, *ZEMCH: Toward the Delivery of Zero Energy Mass Custom Homes* (s. 1-29). Springer Cham.
- Wright, T. (2004). The Evolution of Sustainability Declarations in Higher Education. P. B. Corcoran, & A. E. Wals (Dü) içinde, *Higher Education and the Challenge of Sustainability Problematics, Promise, and Practice* (s. 7-20). New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow: Kluwer Academic Publishers.
- Yeşil, M. (2016). Doğa Koruma Yaklaşımlarındaki Değişimlerin Dünyada ve Türkiye’deki Tarihsel Süreci. *Türk Tarım – Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 4(10), 867-76.
- Žalėnienė, I., & Pereira, P. (2021). Higher Education For Sustainability: A Global Perspective. *Geography and Sustainability*, 2, 99–106.